

JLARUS

วารสารศิลปศาสตร์ราชมนกคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

ISSN: 2586-9825 E-ISSN: 2730-1982

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2566

Vol.5 No.3 September - December 2023

Approved by TCI during 2020 - 2024

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

E-ISSN: 2730-1982

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2566)

Vol.5 No.3 (September - December 2023)

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษารัฐกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทัศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

คณะกรรมการอำนวยการ

1. อาจารย์ ดร. สัมพันธ์ สุขใส	คณบดีคณะศิลปศาสตร์
2. อาจารย์ ดร. ธารณี นวสนธิ์	รองคณบดีด้านบริหารและพัฒนาระบบ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	รองคณบดีด้านวิชาการและวิจัย
4. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี	รองคณบดีด้านพัฒนานักศึกษา
5. อาจารย์ ว่าที่ร้อยโท ธวัชชัย สิงห์สุภา	รองคณบดีประจำศูนย์นันทบุรี
6. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	รองคณบดีประจำศูนย์สุพรรณบุรี
7. นางสาวมลฤดี ทับพรม	หัวหน้าสำนักงานคณบดี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	บรรณาธิการ
9. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์	กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการ

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาคน	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
3. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
4. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. รองศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พล วิวรรณมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	ข้าราชการบำนาญ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	สมาคมวิจัยแห่งประเทศไทย
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการ (ต่อ)

15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
16. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. อาจารย์วาสนา มะลินิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. อาจารย์ปริณุต ไชยนิชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
23. Miss Lindsay Mayo Fincher	Texas Tech University

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

1. นายเอกชัย นาคณอม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. นางสาวจรัสศรี ชื้อสตัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโข, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนา	ข้าราชการบำนาญ กองทัพอากาศ
3. น.อ.หญิง ดร.อุษา โพนทอง	กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม
4. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
7. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. ศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา	มหาวิทยาลัยพะเยา
9. ศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

18. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ตู้องค์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
20. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
21. รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
22. รองศาสตราจารย์ สายหยุด อรุณกุล	ข้าราชการบำนาญ
23. พันเอกปรีดา บุญอำพล	กองบัญชาการกองทัพไทย
24. นาวาอากาศโท กิจจา พงศ์ไพศาล	สำนักข่าวกรอง กรมทหารอากาศ
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีศรีเรือง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ์ กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	สมาคมวิจัยแห่งประเทศไทย
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา หน้มนี่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญต์ แสงโชติ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร จันทรเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล คำเขียน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดวงจันทร์ สินโพธิ์	ข้าราชการบำนาญ
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิตติมา พักเพ็ญ	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
37. ดร.ปรัชญ์ ดาวอุดม	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
38. ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
39. ดร.เกรียงไกร เจริญประดิษฐ์	สำนักงานตรวจการแผ่นดิน

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล จิตวิรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ภาควิชา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตันท์ บุญมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิภา วิริยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน (ต่อ)

8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภูมิ ปองเสงี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลารักษ์ ไชยโย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรัชย์ เอ็มอักษร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เนาวรัตน์ อินทรประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทวดี วงษ์เสถียร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจินดา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา ปุระชาติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาวดี เพือกพัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จกกเมธ พวงทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรัก ชื่อดรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรกวี ชื่อดรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ จิราตลชนกฤต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธาริตา สกุรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
25. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
26. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
27. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุขใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
28. อาจารย์ ดร.ธารณี นวสนธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
29. อาจารย์ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
30. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
31. อาจารย์ ดร.ฐาปกรณ์ ทองคำนุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
32. อาจารย์ ดร.สนธยา รัตนศักดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
33. อาจารย์ ดร.จิราภรณ์ เถรวัตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
34. อาจารย์ ดร.อุทุมพร เรืองฤทธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
35. อาจารย์วาสนา มะลินิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กลั่นกรองคุณภาพบทความ

1. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข
4. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส
5. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

ดูแลระบบและการประสานงาน

1. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์
2. อาจารย์ออมวจี พิบูลย์
3. นายจิระวุฒิ สารธรรม
4. นายเอกชัย นาคณอม
5. นางสาวจรัสศรี ชื้อสตัย

จัดทำรูปแบบบทความ

1. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ
2. อาจารย์ปริญต์ ไชยนิชัย
3. อาจารย์จิรณธรณ์ ศิระเมธินวงศ์
4. อาจารย์ตุจดาว เจริญผล
5. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล

ตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร (ภาษาอังกฤษ)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จกกเมธ พวงทอง
3. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ออมวจี พิบูลย์

ตรวจรูปแบบและพิสูจน์อักษร (ภาษาไทย)

1. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจินดา
3. อาจารย์จุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์
4. อาจารย์กนกวรรณ แยกผิวผ่อง
5. อาจารย์วิเชษฐชาย กมลสัจจะ
6. อาจารย์ชาสินี สำราญอินทร์

จัดทำรูปเล่มวารสาร

1. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล
2. อาจารย์ปริณต ไชยนิชัย
3. อาจารย์กัณตวีร์ เวียงสีมา
4. อาจารย์वासนา มะลิณิล
5. นายจิระวุฒิ สารธรรม

การเผยแพร่บทความวารสารและการลงระบบ Fast Track

1. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล
2. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ
3. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ออมวจิ พิบูลย์
5. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์

ออกแบบปก : อาจารย์กัณตวีร์ เวียงสีมา และนายจิระวุฒิ สารธรรม

จำนวนพิมพ์ : 120 เล่ม

เจ้าของ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208 <http://www.arts.rmutsb.ac.th>

พิมพ์ที่ : อยุธยาดีไซน์

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ จัดทำขึ้นปีละ 3 ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 15 ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2566) มีบทความจำนวน 20 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 19 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง

อนึ่ง ความคิดเห็นจากบทความวิชาการหรือรายงานการวิจัยแต่ละเรื่องที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้ เป็นความเห็นจากผู้เขียนหรือผู้วิจัย กองบรรณาธิการมีหน้าที่จัดพิมพ์และเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการแก่สังคมเท่านั้น

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป จะได้รับสาระประโยชน์จากวารสารฉบับนี้

J. Japa Rang

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)

บทความวิจัย : Research Article

- การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์
เชิงพาณิชย์ 505
APPLICATION OF ISAN INCENSE WISDOM FOR COMMERCIAL
PRODUCTION DEVELOPMENT
ฐิติศักดิ์ เวชกามา
- การพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคู่สำหรับเพิ่ม 521
ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา : การศึกษาค้นคว้า
สมอง
DEVELOPMENT OF DRAWING TRAINING APPLICATION WITH A DUAL
PROCESS FOR ENHANCING CREATIVE THINKING OF PRIMARY SCHOOL
STUDENTS: ELECTROENCEPHALOGRAPH STUDY
ณัฐพงศ์ ศรีภูงา, ศราวุธ เทพสถิตยภัทรณ์, และปริญญา เรืองทิพย์
- อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผย 534
ข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงาน: หลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัท
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
THE INFLUENCE OF INDUSTRY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN
SUSTAINABILITY DISCLOSURE AND FIRM PERFORMANCE: EMPIRICAL
EVIDENCE FROM LISTED COMPANIES ON THE STOCK EXCHANGE OF
THAILAND
พิชชาภา ตั้งลำเลิศ, อรุณี ยศบุตร, รัชนิยา บังเมฆ, และสัทยา ต้นจันทร์พงศ์

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- ประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานวิชาการ: กรณีศึกษานักศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี

PROBLEMS OF ACADEMIC REPORTS CONDUCTING: A CASE STUDY OF
STUDENTS IN RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
SUARNABHUMI SUPHANBURI CAMPUS

ฐกร อ่วมสถิตย์, กนกวรรณ แยกผิวผ่อง, ปิยะภา ตูวิชรานนท์, ขวัญสุดา วรวิบูล,
วโรทัย สมมิตร, และราชนัย ปรีกษา

550
- การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้
การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL)

DEVELOPMENT OF ANALYTICAL THINKING AND CRITICAL THINKING
ABILITIES IN THAI LITERATURE OF GRADE 9 STUDENTS BY USING
PROBLEM BASED LEARNING (PBL) TOGETHER WITH COMMUNITY
BASED LEARNING (CBL)

वलันต์ พันธวงศ์ และ ดนิตา ดวงวิไล

564
- การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน
เป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING AND TEAMWORK AND
COLLABORATION COMPETENCY FOR GRADE 11 STUDENTS USING
PROJECT-BASED LEARNING WITH FLIPPED CLASSROOM

วรศรา ปลายชัยภูมิ และ ดนิตา ดวงวิไล

577
- การยกร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

DRAFTING THE CURRICULUM TO ENHANCE THE MATHEMATICAL
LITERACY FOR GRADE 9 STUDENTS

เกษชุตดา เพียรนุเคราะห์ชน และ รุ่งทิวา แยมรุ่ง

590

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย 607
กรณีศึกษา ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ENGLISH COMMUNICATION STRATEGIES OF AYUTTHAYA NIGHT
MARKET CASE STUDY: TELEPHONE ORGANIZATION STALL VENDORS
IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE
วันวิสาข์ มาสุตร์ และ ศีตกาล ศรีฉัตร
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ 622
พระนครศรีอยุธยา
THE FACTORS INFLUENCING THE COMPETENCE OF STUDENT
TEACHERS AT PHRANAKHON SI AYUTTHAYA RAJABHAT UNIVERSITY
พัลลภกรณ์ วิวรรณมงคล และ วริษา ต่างใจ
- การสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิง ในหนังสือ 635
วรรณกรรมภาษาพาที ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน
CONVEYING THE EIGHT DESIRABLE CHARACTERISTICS OF WOMEN IN
PRIMARY EDUCATION THAI TEXTBOOKS
ชุชรัท โมกกะสิโร และ วรรณนะ หนูหมื่น
- การพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่องการฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดี 649
อุทอง
DEVELOPMENT OF DIGITAL HERITAGE MEDIA ABOUT THE
RESTORATION OF THE DVARAVATI U-THONG ANCIENT CITY
สรชัย ขวรางกูร, วารุณี ศรีสงคราม, อธิษฐ์ คู่เจริญถาวร, ณพงศ์ วรรณพิรุณ,
และชัชฎา ขวรางกูร
- ผลของชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษา 664
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
THE EFFECTS OF THE ACTIVITY GROUP PACKAGE ON DEVELOPING
MEDIA LITERACY FOR STUDENTS AT RAJAMANGALA UNIVERSITY OF
TECHNOLOGY SUVARNABHUMI
อัจฉรา อินโต

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดเชียงราย 679

ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

AN ASSESSMENT ON GASTRONOMY TOURISM POTENTIAL OF CHIANG RAI PROVINCE BASED ON BCG ECONOMY CONCEPT

เสงี่ยม บุญพัฒน์ และ อรรพรรณ บุญพัฒน์

679
- รูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง 694

ดิจิทัลของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

SOFT SKILLS DEVELOPMENT MODEL TO ENHANCE DIGITAL CITIZENSHIP AMONG STUDENTS OF RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

สุรัชย์ รุ่งเรืองกุลวนิช, นนทลี พรธาดาวิทย์, และ ประทุมทอง ไตรรัตน์

694
- การศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 709

ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก

THE NEEDS ASSESSMENT OF PROMOTING OF PARENTS PARTICIPATION IN STUDENT SUPPORT SYSTEM UNDER EASTERN SPECIAL EDUCATION CENTER

ชูดา พรหมแดง และ ต้อยลักษณ์ บุญธรรม

709
- มุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่อง 724

บุพเพสันนิวาส

CULTURAL PERSPECTIVE REFLECTED THROUGH THE USE OF LANGUAGE IN THE NOVEL BUPPESANNIVAS

ธัญ ทดแทนคุณ, ศุภชาติ เสถียรธนสาร, ปิยะภา ตูวิชรานนท์, ธวัชชัย สิงห์สุภา, และ รัมภ์รดา กองช้าง

724
- การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านภาคกลางโดยประยุกต์ใช้ 741

ศาสตร์พระราชสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล : กรณีศึกษาจังหวัดอ่างทอง

DEVELOPMENT OF LOCAL CURRICULUM ON FOLK WISDOM OF THE CENTRAL REGION BY APPLYING ROYAL SCIENCE FOR LIFELONG LEARNING WITH DIGITAL TECHNOLOGY : CASE STUDY OF ANG THONG PROVINCE

ภรณ์ยพล วิวรรณมงคล, สัมพันธ์ สุขใส, วาสนา มะลินิน, สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล, นิตยา ปุระชาติ, และ นภัทร์ แก้วนาค

741

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- THE FUTURE TREND OF BUBBLE MILK TEA IN BANGKOK AFTER COVID 19 PANDEMIC: APPLYING THE THEORY OF PLANNED BEHAVIOR 755
Nitirat Maleewat, Nampet Petmai, Onanong Sansern, Suparat Yingupakarn, Choopak Pangthaisong, and Sarinya Kongtieng
- A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS OF EDUCATION MANAGEMENT TO ENHANCE EFFICIENCY BY TEACHING AND LEARNING INFORMATION TECHNOLOGY 769
Aroonroj Boonkrong, Patcharee Chayakornsopit, and Sumalee Somnuk

บทความวิชาการ : Academic Article

- รัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย 783
PUBLIC ADMINISTRATION AND MANAGEMENT OF THE COVID-19 SITUATION IN THAILAND
เรียงดาว ทวะชาลี, ฤกกาญจน์กฤษฎี ปุณรัตน์, และ เกษฎา ผาทอง

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	๗
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย	๒
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปกิณกะ	๖
กระบวนการพิจารณาบทความ	๑

การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ APPLICATION OF ISAN INCENSE WISDOM FOR COMMERCIAL PRODUCTION DEVELOPMENT

ฐิติศักดิ์ เวชกามา

Thitisak Wechkama

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University

E-mail: thitisak.w@msu.ac.th

Received July 13, 2023; Revised September 4, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาและองค์ความรู้ ศึกษารูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์และส่งเสริม และศึกษาแนวทางประยุกต์ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม จากกลุ่มผู้รู้ 4 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ 6 คน และกลุ่มทั่วไป 10 คน ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า นำเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า บ้านคำเต้อย ใช้สมุนไพรหลายชนิด ไม่มีส่วนผสมแน่นอนเพราะสามารถใช้ทดแทนกันได้ที่เคยใช้มีตั้งต้น ขมิ้น ใบเล็บครุฑ ใบเนียม ใบอัม ใบเนียมคำพอง และรากแห้ง ใช้หัวสดหั่นคลุกเคล้าให้เข้ากันนำไปนึ่งรวมกับผ้า ยังไม่มีการแปรรูปและส่งเสริมการใช้และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์เพราะขาดแคลนเงินทุนและการส่งเสริม กลุ่มทอผ้าไหมบ้านเมืองหลวง นิยมใช้ลูกตะคอง ใบเล็บครุฑ ขมิ้น ว่านหอม การใช้ลูกตะคองมาคั่วให้หอม แล้วทุบให้ละเอียดใช้เฉพาะเปลือก ใบเล็บครุฑใช้ใบสดและนำไปนึ่งด้วยความร้อน ขมิ้นและว่านหอมหั่นเป็นชิ้นนำมาโขลกคลุกผสมกันใช้ใบตองห่อให้มิดชิดเพื่อไม่ให้ไอน้ำเข้านึ่งประมาณ 30 นาที จากนั้นนำไปตากแดดให้แห้งสนิทเก็บในถุงพลาสติกปิดสนิทเตรียมไว้ใช้ได้ยาวนาน ควรมีการส่งเสริมการใช้และพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์โดยนำมาสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหย นำมาผสมน้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาซักผ้า และปลูกเพื่อขายวัตถุดิบ การควบคุมการผลิตให้ได้คุณภาพและมาตรฐานสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคการร่วมมือกับสถาบันวิจัยต่าง ๆ ในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดจนออกแบบบรรจุภัณฑ์

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา, เครื่องหอมอีสาน, การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การจัดการความรู้, การอบผ้าด้วยสมุนไพร

Abstract

This research aimed to study wisdom and knowledge, the form of processing conservation and promotion, and the application of Isan incense wisdom for commercial product development. This is qualitative research. The data were gathered through interviews. Triangular data checking was used to conduct group discussions from 4 key informants, 6 casual informants, and 10 general informants. The descriptive analysis's results were presented. The research results showed that Ban Kham Doe used many herbs without certain ingredients because they could be substituted for each other. These herbs were Tang Tuon, Turmeric, Leb Khrut leaf, Niam leaf, Niam Kham Phong leaf, and Bastard Cardamom root. Mixing and steaming freshly chopped bulbs of the herbs together with the cloth. The lack of funds and promotion has prevented the transformation and promotion of commercial product use and development. Ban Mueangluang Silk Weaving Group preferred to use Luk Ta Khong, Leb Khrut leaf, Turmeric, and Wan Hom. Luk Ta Khong was roasted until becoming fragrant, pounded finely, and used only the peel. Leb Khrut fresh leaves were steamed with heat. Turmeric and aloe vera were chopped into pieces and mixed together. To prevent steam from getting in, wrapped the herbs tightly in banana leaves and steamed for approximately 30 minutes, then let them dry in the sun until they became completely dry. Store in a sealed plastic bag for future use. Guidelines for promoting the use and development of commercial products were to promote the extraction of herbs into essential oils to be mixed with fabric softener and laundry detergent, and to support the cultivation of herbs to be sold as raw materials. Controlling production to ensure quality and standards will build confidence among consumers. There should be cooperation with research institutes in product research and development, as well as packaging design.

Keywords: Application of Local Wisdom, Isan incense, Product development, Herbs for Perfuming fabric

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมา ภูมิปัญญาเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ก็ได้ ทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ชาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พระภิกษุที่เป็นศูนย์รวมศรัทธาของชุมชน ศิลปินพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ผู้ทรงคุณวุฒิของหมู่บ้านที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ภูมิปัญญาเป็นพลังทางวัฒนธรรมเป็นอาวุธสำคัญเพื่อต่อสู้กับวิกฤติเศรษฐกิจทุนนิยมซึ่งปัจจุบันกระบวนการพัฒนาประเทศกำลังพลิกผันจากกระแสหลักมาสู่กระแสพื้นบ้านทำให้คำว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและการพึ่งพาตนเองกลายเป็นคำนิยม

ในกระบวนการพัฒนาปัจจุบัน ถึงเวลาที่ต้องหวนกลับไปมองคนบางกลุ่มที่ดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตเดิม ในอดีตมีชีวิตอยู่อย่างไม่มีปัญหาท่ามกลางวิกฤติเศรษฐกิจและสังคม (เสรี พงษ์พิศ, 2536)

น้ำปรุง น้ำอบ เป็นภูมิปัญญาของไทยในอดีตที่รู้จักสรรหาวัตถุดิบจากธรรมชาติรอบตัวมา คิดค้นกรรมวิธีในการผลิตเครื่องหอมด้วยตนเองเป็นน้ำปรุงหรือน้ำหอมไทยไว้สำหรับใช้เอง น้ำปรุง จึงจัดเป็นเครื่องหอมไทยแท้ที่มีต้นกำเนิดมาจากวังหลวง การใช้งานในวังหลวงพนักงานพระสุคนธ์ ผู้รับผิดชอบดูแลเครื่องหอมและดูแลเจ้านายฝ่ายในยังนำไปใช้ในการอบพระภูษาผสมในน้ำสำหรับทรง ทำน้ำพระพุทธมนต์อบราเครื่องนอนพระบรรทมให้หอมตลอดเวลา เครื่องหอมจากดอกไม้ไทยมีกลิ่น หอมที่แตกต่างจากน้ำหอมทั่วไป แต่ถึงแม้จะมีกลิ่นหอมและเอกลักษณ์เฉพาะคนไทยก็ไม่ได้สนับสนุนให้ เป็นที่รู้จักมากนัก ปัจจุบันมีบางยี่ห้อที่ยังคงทำอยู่บ้างแต่ถือว่าน้อยมากในตลาดสินค้าเครื่องหอมซึ่งเป็น น้ำหอมกลิ่นรวมดอกไม้ของไทยที่คนไม่ค่อยรู้จัก (ณิชา ลีวนานนท์ชัย, 2558) เครื่องหอมไทยเป็นมรดก ที่ทรงคุณค่าและควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง นอกจากจะมีความมหัศจรรย์ในมนต์เสน่ห์ที่เ้ายวนแสดงให้เห็น ถึงภูมิปัญญาของไทยที่มีการสืบทอดกันมา สมุนไพรที่นำมาใช้ส่วนใหญ่ประกอบด้วย ชะลูด เปราะหอม กฤษณา แก่นจันทร์ โดยการนำมาบดให้ละเอียดแล้วนำมาผสมกัน หรือนำมาร้าและอบเผาไฟ เมื่อดับไฟแล้วกลิ่นหอมจะติดอยู่ตามสิ่งของที่ต้องการให้ติด เช่น อาหาร ขนม หรือเสื้อผ้า (ผู้จัดการ ออนไลน์, 2549) สมัยก่อนนิยมนำน้ำอบน้ำปรุงโดยนำวัตถุดิบที่เก็บมาจากต้นไม้ในบริเวณบ้านส่วนมาก ที่ใช้มีดอกกุหลาบมอญ ดอกมะลิ ดอกกระดังงา และดอกแก้ว (เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ, 2565) เครื่องหอมของภูมิปัญญาไทยสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องหอมและน้ำหอมอีกหลายชนิด ซึ่งมีกลิ่นหอมและเอกลักษณ์เฉพาะแต่ก็ยังไม่ได้รับความนิยมจากกลุ่มลูกค้าทั้งในประเทศและ ต่างประเทศรวมทั้งยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เท่าที่ควร ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีผู้ ประกอบธุรกิจอยู่หลายราย แต่ถ้าเปรียบเทียบกับน้ำหอมจากต่างประเทศหลายตราที่ยี่ห้อยังมีจำนวนที่ น้อยและยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักถึงแม้ปัจจุบันยังมีผู้ประกอบการบางรายยังมีการผลิตน้ำอบน้ำปรุงแต่ก็มี จำนวนลดลงอย่างมาก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย (ไอดู น้ำหอม, 2565)

ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการอบผ้าส่วนใหญ่จะอบผ้าสไบเพื่อใช้ห่มเวลาออกงานสำคัญต่าง ๆ ให้หอม ด้วยการอบผ้าด้วยสมุนไพรเพราะสามารถหาสมุนไพรพื้นบ้านได้ง่ายช่วยประหยัดเงินได้มาก และถือว่าการอบผ้าแบบสมุนไพรเป็นการส่งเสริมสุขภาพอย่างดี สมุนไพรที่ใช้ในตำรับเครื่องหอมอบผ้ามีดังนี้ ใบเล็บครุฑ ใบอ้ม รากผักหอม ต้นสาบแร้งสาบกา เปราะหอม ขมิ้นชัน รากเครือหมาหลง เมล็ดสุกของ ตะครอง ดอกลำเจียก กลิ่นหอมจากสมุนไพรให้ความหอมवलสุดดมแล้วชื่นใจคลายเครียดในทางยา สมุนไพร (กิตติภานันท์ ลิจันติก, 2553) ภาคอีสานมีการทำเครื่องหอมใช้ในชีวิตประจำวัน ในหลายวัตถุประสงค์ด้วยกัน เช่น เพื่อรักษาโรค เพื่อขับไล่แมลง เห็บ เหา โลน เป็นต้น เครื่องหอม เหล่านี้ยังใช้เป็นเครื่องบำรุงจิตลดความเครียดและอาจเป็นสุนทรียบำบัดประเภทหนึ่ง (มติชนสุดสัปดาห์, 2563) เมื่อพิจารณาจากเครื่องปรุงเครื่องหอมแต่ละท้องถิ่นแล้วจะมีตำรับหรือสูตรกรรมวิธีและ กระบวนการที่แตกต่างกันที่นิยมและหาได้ง่ายคือ เนียม ด้วยความหอมที่โดดเด่นและหอมนานเมื่อนำมา ปรุงเครื่องหอมไทยจึงทำให้เครื่องหอมไทยมีความโดดเด่นอาจกล่าวได้ว่าใบเนียมหอมทำให้ เครื่องหอมไทยมีความหอมที่แตกต่างจากน้ำหอมอื่น (รัตนา เพ็งเพระ, 2562) การใช้สมุนไพรอบผ้ามี ขั้นตอนในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ยุ่ยากใช้ระยะเวลานาน รวมทั้งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่ นำมาใช้ การควบคุมอุณหภูมิทำให้การอบผ้าแบบเดิมไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เนื่องจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ในการซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่มมีกลิ่นหอมและใช้สะดวกสบายกว่า แต่การอบผ้าแบบโบราณก็มีกลิ่นที่

เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแสดงถึงประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี อีกทั้งในปัจจุบันการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากธรรมชาติกำลังเป็นที่นิยมและธุรกิจเครื่องหอมถือเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่น่าสนใจเช่นเดียวกัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาสมุนไพรไทยอย่างเชื่อมโยงครบวงจร และต่อเนื่องอย่างยั่งยืนในการพัฒนาสมุนไพรไทยให้เป็นที่ยอมรับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสมุนไพรให้ครบวงจรเริ่มตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบ การสกัดสมุนไพรที่ตรงตามความต้องการและมีคุณภาพ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาและองค์ความรู้การใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสานในการอบผ้าในท้องถิ่น รูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน และแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ เพื่อให้ทราบกระบวนการภูมิปัญญาในการทำเครื่องหอม รูปร่างลักษณะของเครื่องหอม การใช้วัตถุดิบ ขั้นตอนในการทำ กระบวนการในการรับ เรียนรู้และปรับเปลี่ยนตลอดจนการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาของผู้ผลิตเครื่องหอมให้มีให้สูญหาย อีกทั้งยังเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ มีการพัฒนาคุณภาพและรูปแบบมีการนำความรู้ใหม่มาปรับใช้ก่อให้เกิดภูมิปัญญาการทำเครื่องหอมที่มีลักษณะโดดเด่นจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เนื่องจากธุรกิจน้ำมันหอมระเหยเป็นธุรกิจหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มชาวบ้านระดับครัวเรือนที่ทำได้เอง เนื่องจากลงทุนไม่มากวัตถุดิบปลูกง่ายโตไว แมลงศัตรูพืชไม่รบกวน อีกทั้งเมื่อนำมาแปรรูปเป็นน้ำมันหอมระเหยจะได้น้ำมันหอมระเหยที่สามารถขายได้เลยทันทีหรือสามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อขายผ่านสื่อออนไลน์ได้อีกด้วย ในส่วนของน้ำกลั่นหรือน้ำสกัดสมุนไพรต่างๆ ที่เป็นผลพลอยได้จากการกลั่นน้ำมันหอมระเหยยังสามารถขายได้อีกด้วยเช่นกันจึงนับว่าเป็นธุรกิจที่น่าสนใจหากต่อยอดให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการได้เหมาะสมแล้วจะส่งผลให้เกิดรายได้กับเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรเป็นอย่างมาก และน้ำมันหอมระเหยยังเป็นที่ต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ถือว่าเป็นธุรกิจที่น่าจับตามองและน่าสนใจอย่างยิ่งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป (สยามรัฐ, 2566) นอกจากนี้ความน่าเชื่อถือของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ในแง่มูลค่าต่าง ๆ โดยเฉพาะมาตรฐานการผลิตคุณภาพความปลอดภัย ดังนั้น การควบคุมการผลิตให้ได้คุณภาพและมาตรฐานเพียงพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ซัพพลายเออร์ การทราบแหล่งที่มากระบวนการผลิตที่ตรวจสอบย้อนหลังได้ การร่วมมือกับสถาบันวิจัยต่างๆ ในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์การตามให้เท่าทันเทรนด์การบริโภคของตลาด ตลอดจนการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภคผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การสื่อความไปยังผู้บริโภคเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และบริโภคสมุนไพรที่ถูกวิธีปลอดภัยและเห็นผลก็น่าจะช่วยยกระดับธุรกิจสมุนไพรของไทยให้เป็นที่ยอมรับ ในระดับสากลได้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2562)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสานในการอบผ้าในท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์ และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยไว้ ดังนี้

การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ประกอบด้วย 1) แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระยการสร้างผลิตภัณฑ์ 2) แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสมุนไพร เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าให้กับสมุนไพรเพื่อเป็นการเพิ่มผลตอบแทนและ/หรือการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ผลิตโดยภูมิปัญญาที่ได้มีการนำมาใช้เพื่อการเพิ่มมูลค่ามีการดำเนินการ 3 ลักษณะ คือ การเพิ่มมูลค่าในเชิงปริมาณ การเพิ่มมูลค่าในเชิงคุณภาพ และการเพิ่มโอกาสทางเลือกตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เครื่องหอมอีสานสมุนไพร นอกจากใช้ในการบำบัดโรค คือ การรักษาใช้บำรุงร่างกาย คือ การป้องกันแล้วยังร่วมสมัยเป็นเครื่องหอมบำบัดหรือใช้กลิ่นบำบัดที่เรียกกันทั่วโลกว่า อโรมาเธอราปี (Aroma therapy) คนอีสานนำสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นนำสมุนไพรมาทำเป็นเครื่องหอมเพื่อใช้อบผ้าให้หอมและช่วยป้องกันแมลงต่าง ๆ ในตู้เสื้อผ้าไม่ให้มกักกินเนื้อผ้าได้ด้วย

แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อาจจำแนกผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ 3 ลักษณะ คือ 1) ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ที่ยังไม่มีผู้ใดนำเสนอในตลาดมาก่อนหรือเป็นแนวคิดใหม่ที่ผู้บริโภคอาจยังคาดไม่ถึง 2) ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงใหม่โดยการปรับเปลี่ยนดัดแปลง 3) ผลิตภัณฑ์ลอกเลียนแบบหรือการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์

กระบวนการจัดการความรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก 1) การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) 2) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) 3) การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ (Knowledge Storage and Retrieval) และ 4) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization)

ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการอบผ้า นั้น ส่วนใหญ่จะอบผ้าใส่ไปเพื่อใช้ห่มเวลาออกงานสำคัญต่าง ๆ แต่ก็มีกรอบเสื้อต่าง ๆ ให้หอมได้ด้วยโดยแต่ละท้องถิ่นมีส่วนผสมที่แตกต่างกันตามพื้นที่การอบผ้าด้วยสมุนไพรมีข้อดีคือ สามารถหาสมุนไพรพื้นบ้านได้ช่วยประหยัดเงินได้มาก และถือว่าการอบผ้าแบบสมุนไพรเป็นการส่งเสริมสุขภาพอย่างดี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ เป็นแนวทางในการทำให้เครื่องหอมในการอบผ้าน่าสนใจตรงกับความต้องการ โดยมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้บริโภคมีการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่และพัฒนาสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมีการพัฒนา หรือต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิมทำให้ชุมชนหรือสังคมได้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้นเกิดการรับรู้และการยอมรับเพื่อนำไปต่อยอดเกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ต่อไป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (วิธีการกักน้ำมันหอมระเหยมีอยู่ 5 วิธี คือ 1) การกลั่นน้ำมันหอมระเหยมี 3 วิธี ได้แก่ การกลั่นด้วยน้ำร้อน การกลั่นด้วยน้ำและไอน้ำ การกลั่นด้วยไอน้ำ 2) การสกัดด้วยน้ำมันสัตว์ (Extraction by animal fat) 3) การสกัดด้วยสารเคมี (Solvent extraction) 4) การคั้นหรือบีบ 5) การสกัดด้วยคาร์บอนไดออกไซด์เหลว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

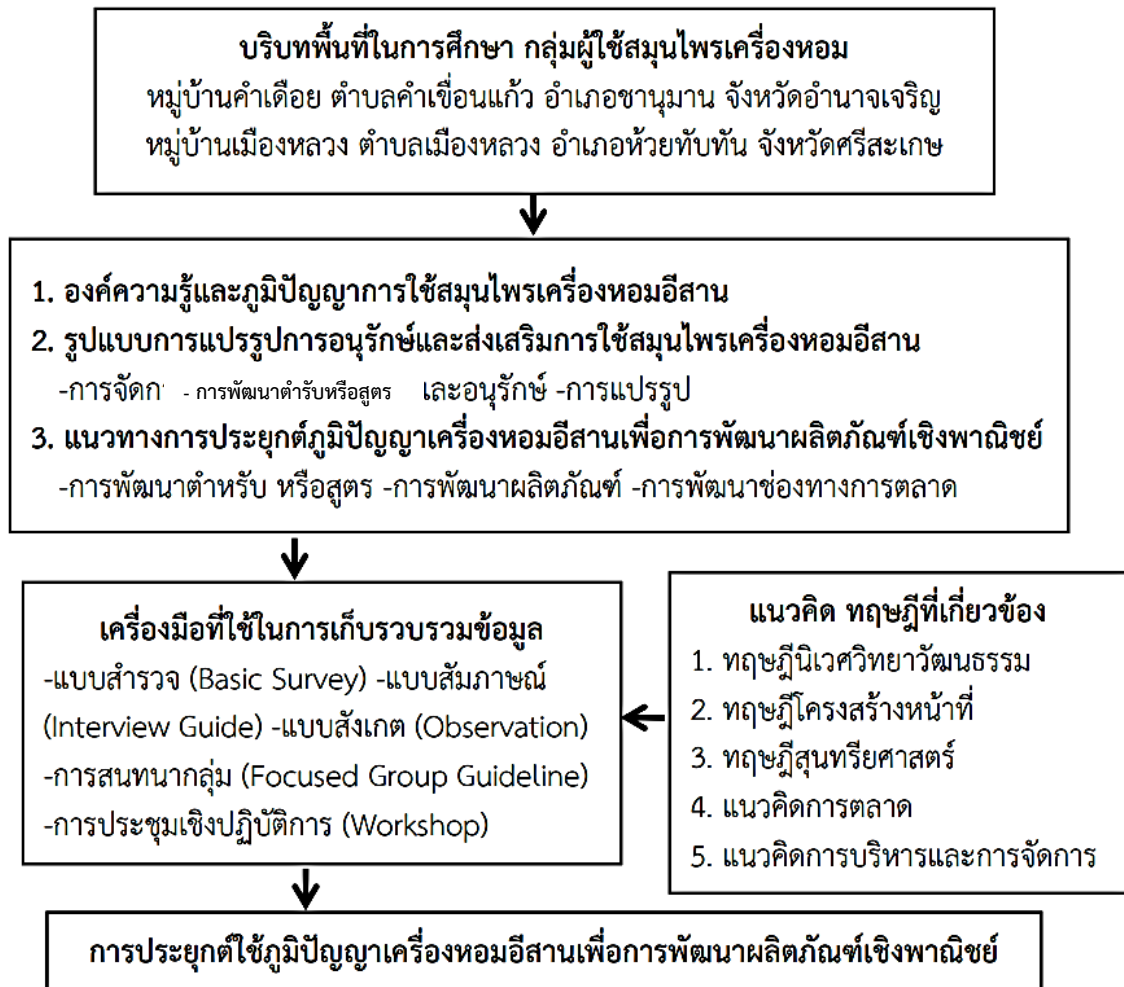
นเรศร์ บุญเลิศ (2561) พบว่า องค์ความรู้ของสมุนไพรปัจจุบันด้านการใช้ประโยชน์ในด้านการแพทย์แผนไทยไม่มีการสืบทอดส่งผลให้พืชสมุนไพรในชุมชนไม่ได้นำมาใช้กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนความหลากหลายของวัฒนธรรมของชุมชนตลอดจนวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการอนุรักษ์ประเพณี

วัฒนธรรมอย่างเหมาะสมกับสภาพของชุมชน การเรียนรู้วิถีชุมชน การพัฒนาสมุนไพรเพื่อสุขภาพ สร้างความเข้มแข็งชุมชนเชิงพาณิชย์จึงเกิดขึ้นได้ยาก การจัดกิจกรรมฟื้นฟูในระดับชุมชนจึงไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในการพึ่งพาตนเอง สารภี สายหอม (2553) พบว่า สตรีชาวไทยภูยจะนำพืชสมุนไพรให้กลิ่นหอมในท้องถิ่น ได้แก่ ลูกตะคอง หัวขมิ้นชัน หัวवानเปราะหอม ใบเล็บครุฑ ใบอัม ใบชาไก่แดง ใบสาบแร้งสาบกา มาผสมกันแล้วสกัดความหอมด้วยน้ำ นำมาแช่ผ้าไหมแล้วอบนึ่งด้วยไอน้ำร้อน จนผ้ามีกลิ่นหอม นำผ้าไหมที่ผ่านการอบหอมด้วยอุณหภูมิแตกต่างกัน และวีระ ทองเนตร (2560) พบว่า สูตรหรือตำรับมีความแตกต่างกันออกไปตามภูมิประเทศ สมุนไพรที่นำมาใช้ปรุงตำรับมีแหล่งที่มาจากป่าชุมชนที่อยู่ใกล้บ้านและปลูกใช้เองในแต่ละครัวเรือนปัจจุบันองค์ความรู้การทำแบ่งหอมผู้ไทยยังไม่ถูกถ่ายทอดกระจายสู่คนรุ่นใหม่ ไม่มีการฟื้นฟูสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังทำให้องค์ความรู้ที่มีอยู่ขาดหายไปไม่สมบูรณ์ ข้อมูลที่ปรากฏมีน้อยไม่สามารถนำมาถ่ายทอดได้ ส่งผลให้ภูมิปัญญานี้กำลังจะสูญหายไปจากชุมชน ชนินทร์ วะสินนท์ และนันทกาญจน์ เกิดมาลัย (2562) การพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรเถาเอ็นอ่อนเชิงพาณิชย์ของวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรตำรับดั้งเดิม ประกอบด้วย สมุนไพรตูบ สมุนไพรแฉ่มอแซ่เท้า น้ำมันวานยาหม่อง และลูกประคบ และการพัฒนาตำรับสมุนไพรตามรสนิยมของผู้บริโภคในปัจจุบันประกอบด้วย สเปรย์ น้ำมันนวด ขี้ผึ้ง สมุนไพรพอกเข้า ลูกประคบสมุนไพร และสมุนไพรบำรุงร่างกาย จากนั้นทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ออกแบบตราฉลากบรรจุภัณฑ์และขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพรเถาเอ็นอ่อนเลขที่จดแจ้งจากสำนักงานอาหารและยากระทรวงสาธารณสุขรวมถึงมีการพัฒนานวัตกรรมแผ่นประคบร้อนเถาเอ็นอ่อนจากการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์และสร้างช่องทางออนไลน์ Facebook Shopee สร้างอาชีพตัวแทนจำหน่าย สร้างรายได้ให้สมาชิกเครือข่าย การพัฒนาในภาพรวมสามารถยกระดับคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรเถาเอ็นอ่อนให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของเครือข่ายให้สูงขึ้นสามารถยกระดับรายได้ให้กับสมาชิกของเครือข่ายตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางที่นำไปสู่การสร้างสวัสดิการชุมชนให้สูงขึ้นและเป็นต้นแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรของเครือข่ายประเภทอื่นต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด ทฤษฎี เป็นเครื่องมือในการตั้งคำถามและออกแบบการวิจัย ดังนี้ องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556) การจัดการความรู้ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2548) และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product Development) (Armstrong&Kotler, 2007)

แผนภาพที่ 1 แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสาน เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรจากกลุ่มที่ใช้วิธีการอบผ้าจากสมุนไพรเครื่องหอมอีสานและยังมีการใช้ในปัจจุบันเนื่องจากปัจจุบันมีการใช้น้อยมาก จึงเลือกใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) จากการค้นหาข้อมูลและการสอบถามข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มีกลุ่มผู้ใช้วิธีการอบผ้าจากสมุนไพรในหมู่บ้านคำเต้อย ต่าบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอนามาน จังหวัดอำนาจเจริญ และหมู่บ้านเมืองหลวง ต่าบลเมืองหลวง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ และผู้บริโภครที่มีความสนใจผลิตภัณฑ์สมุนไพรเครื่องหอมอีสานในการอบผ้าเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2.1) กลุ่มผู้รู้ และนักวิชาการ (Key Informants) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และประธานกลุ่ม จำนวน 2 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในเชิงลึกและสำคัญเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ รูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน และแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ 2.2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ สมาชิกกลุ่มละ 3 คน เพื่อเก็บข้อมูลด้วยวิธีการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ การใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสานในการอบผ้า รูปแบบการแปรรูปการอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพร และแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ 2.3) กลุ่มทั่วไป (General Informants) กลุ่มลูกค้าที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ จำนวน 10 คน เพื่อศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับกลิ่นหอม รูปแบบการใช้และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา กลุ่มนี้ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลิ่น ขนาดรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ส่วนผสม ความสะดวกในการใช้และข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม โดยนำเครื่องมือมาเสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruen Index) เป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถาม ที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2532) และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความชัดเจนของ ภาษาและครอบคลุมตามกรอบการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย โดยทำหนังสือ ขอความอนุเคราะห์เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลในรูปแบบต่างๆ จากกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างเดือนตุลาคม 2565 ถึงเดือนมีนาคม 2566

5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้อง กับความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ดังนี้ 5.1) เก็บ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิหรือทุติยภูมิจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย โดยรวบรวม แยกประเด็นไว้ตามเนื้อหา 5.2) เก็บข้อมูลจากภาคสนามโดยวิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม

6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การจัดกระทำข้อมูลนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลภาคสนามที่ได้มาศึกษา อย่างละเอียดพร้อมจัดระบบหมวดหมู่มาถอดความแยกประเภท จัดหมวดหมู่ สรุปสาระสำคัญ และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลใช้วิธี Investigator Triangulation โดยการนำข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ตรงกับความเป็นจริงและใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้ศึกษาวิจัย การตรวจสอบสามเส้า ด้านทฤษฎี และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายโดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยข้อเท็จจริงและทฤษฎีตามข้อมูลด้านเอกสาร ประมวลผลการวิจัยตรงตามความมุ่งหมายด้วยการวิเคราะห์แบบอุปมาน (Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis)

7. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมตารางและภาพประกอบที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสานในการอบผ้าในท้องถิ่น พบว่า 1) บ้านคำเตื่อย มีกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อป (OTOP) จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านคำเตื่อย หมู่ 2 และกลุ่มย้อมครามมัดหมี่ หมู่ 6 พบว่า การนำสมุนไพรมาใช้ในการอบผ้าเพื่อให้กลิ่นหอมสามารถป้องกันเชื้อราและป้องกันแมลงได้ ที่ผ่านมามีการนำสมุนไพรมาใช้หลายชนิดซึ่งขึ้นอยู่กับในช่วงนั้นมีพืชชนิดใดที่สามารถหาได้ ดังนั้นจึงไม่มีสูตรหรือส่วนผสมที่ตายตัวเพราะสมุนไพรแต่ละประเภทสามารถใช้ทดแทนกันได้ (มโน จันทรอินทร์, 2565 : สัมภาษณ์) ซึ่งสมุนไพรที่เคยใช้ มีดังนี้ ชะลูด ขอสัน ตั่งตุ่น ตั่งตุ่นขาว ขมิ้น เกล็ดครุฑ ญริยม ต้นเนียม ต้นอ้ม ต้นเนียมอ้ม เนียมคำพอง สันพร้าวหอม เร่ว แฉ่ง วิธีการเตรียมเครื่องสมุนไพรอบผ้า นำสมุนไพรที่หาได้ในพื้นที่ตามฤดูกาล เช่น เครือชะลูด หรือตั่งตุ่น ขมิ้นชัน ใบเล็บครุฑ ใบเนียม ใบอ้ม ใบเนียมคำพอง และรากแห้ว มาล้างน้ำให้สะอาดจากนั้นนำมาหั่นเป็นชิ้นเพื่อให้น้ำมันหอมระเหยในสมุนไพรส่งกลิ่นหอมได้มากขึ้นเมื่อโดนความร้อนจากการนึ่ง ส่วนที่เป็นใบไม่ต้องหั่นเพราะเมื่อโดนความร้อนน้ำมันหอมระเหยสามารถส่งกลิ่นหอมได้ง่ายกว่า นำสมุนไพรที่เตรียมมาทั้งหมดมานวดให้เข้ากันเพื่อให้ น้ำมันหอมระเหยในสมุนไพรแต่ละชนิดส่งกลิ่นหอมได้มากที่สุด ทั้งนี้ปริมาณการใช้ไม่มีสูตรตายตัวขึ้นอยู่กับจำนวนเสื้อผ้าที่จะอบ หรือต้องการให้มีกลิ่นหอมมากน้อยเพียงใด ติดทนนานขนาดไหน เมื่อคลุกเคล้าส่วนผสมเข้ากันดีแล้วก็นำไปใส่ในหวดนึ่งข้าว หรือบางแห่งอาจใช้หม้อนึ่ง หม้อซึ้ง หรือเตาไฟฟ้าก็ได้โดยรองด้วยใบตอง หลังจากนั้นนำเสื้อผ้าที่จะอบวางไว้ชั้นบนของสมุนไพรใช้เวลาในการนึ่งหรืออบผ้าประมาณ 1-2 ชั่วโมง เพื่อให้ น้ำมันหอมระเหยซึมเข้าสู่เนื้อผ้าและติดทนนาน (ใหม่ สุดเขียน, 2565 : สัมภาษณ์) 2) การอบผ้าด้วยสมุนไพรของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านเมืองหลวง ตำบลเมืองหลวง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ การนำสมุนไพรมาใช้ในการอบผ้านำสมุนไพรหลายประเภทมาใช้คล้ายกับกลุ่มอื่นและพื้นที่อื่น แต่จะมีแตกต่างกันบ้างแล้วแต่ในพื้นที่นั้นจะมีสมุนไพรประเภทใด นอกจากนั้นก็ขึ้นอยู่กับในช่วงนั้นมีพืชชนิดใดที่สามารถหาได้ จะไม่มีสูตรหรือส่วนผสมที่ตายตัว เพราะพืชสมุนไพรแต่ละประเภทสามารถใช้ทดแทนกันได้ โดยที่กลุ่มนิยมใช้ประกอบด้วย ลูกตะคอง ใบเล็บครุฑ ขมิ้น ว่านหอม (ฉลวย ชูศรีสัตยา, 2566 : สัมภาษณ์) ลูกตะคองหรือหนามคอง เกล็ดครุฑ ญริยม ขมิ้น เปราะหอม การเตรียมสมุนไพร นำสมุนไพรที่จะใช้มาล้างทำความสะอาด นำหนามคองหรือลูกตะคองมาคั่วให้หอมแล้วทุบหรือโขลกให้ละเอียดใช้เฉพาะส่วนที่เป็นเปลือก ใบเล็บครุฑใช้ใบสดและนำไปนึ่ง ขมิ้น เปราะหอมหรือว่านหอม หั่นเป็นชิ้นหรือฝานบางๆ ล้างน้ำให้สะอาดแล้วนำมาโขลกรวมกันจากนั้นนำมาคลุกผสมรวมกันกับหนามคองและใบเล็บครุฑ คลุกผสมกันใช้ใบตองห่อให้มิดชิดเพื่อไม่ให้มีน้ำหรือไอน้ำเข้าไปในขณะนึ่งด้วยความร้อนนำไปใส่หมวหรือหวดนึ่งข้าวหนึ่งด้วยเตาไฟฟ้าประมาณ 30 นาที เมื่อได้ตามระยะเวลาที่กำหนดก็นำสมุนไพรไปตากแดดประมาณ 3 แดดให้แห้งสนิท

จากนั้นนำมาเก็บในถุงพลาสติกปิดให้มิดชิดเตรียมไว้ใช้งานตามความต้องการ แต่บางหมู่บ้านจะนำสมุนไพรที่ตากแดดจนแห้งสนิทแล้วมาบดละเอียดเป็นแป้งแล้วแยกสมุนไพรและชนิดเก็บไว้ในขวดปิดฝาให้สนิทสามารถเก็บไว้ใช้ได้เป็นปี ขั้นตอนการอบสมุนไพร นำสมุนไพรที่หาได้และใช้เป็นประจำ เช่น ใบเล็บครุฑ ขมิ้น หวานคองหรือลูกตะคอง และว่านหอม เนื่องจากสมุนไพรบางชนิดหายาก และไม่มีในช่วงที่ทำการอบผ้าจึงใช้เฉพาะสมุนไพรที่หาได้และมีในช่วงนั้น โดยวิธีการอบผ้ามีขั้นตอน ดังนี้ เตรียมหม้อและมวสำหรับนึ่งหรืออบเสื้อผ้าที่เตรียมไว้ นำสมุนไพรที่เป็นเครื่องแห้งใส่ลงไปในมวประมาณ 2 นิ้ว นำเสื้อผ้าที่จะอบไปชุบน้ำบิดให้หมาดวางลงในมวจากนั้นนำเครื่องหอมวางด้านบนเสื้ออีกชั้นเอาใบตองปิดเพื่อให้ไอความร้อนหมุนเวียนเครื่องหอมไม่ให้ระเหยออกไปอย่างรวดเร็วใช้เวลาประมาณ 1-3 ชั่วโมง เพราะต้องรอให้เกิดความร้อนและมีไอความร้อนไปจับที่ผ้าให้กลิ่นเครื่องหอมติดทนนานในเส้นใยผ้า เมื่อนึ่งได้ตามเวลาที่กำหนดแล้วก็นำเสื้อผ้าไปตากให้แห้งจากนั้นก็นำไปรีดเพื่อเตรียมใช้สวมใส่ต่อไป ซึ่งกลิ่นหอมจะติดกับผ้าทนนานเนื่องจากผ้าด้ายอมมะเกลือเก็บความหอมได้นานมาก มีกลิ่นหอมติดทนกับเส้นใยเป็นอย่างดีเวลานำไปรีดจะได้กลิ่นหอมตลอดเพราะกลิ่นของเครื่องหอมจากสมุนไพรที่อบแล้วจะฝังแน่นอยู่ในเนื้อผ้า เมื่อใช้ผ้าไประยะหนึ่งแล้วสามารถนำกลับมาอบในกระบวนการเดิมได้อีกเนื่องจากไม่ทำให้เกิดอันตราย กลิ่นของเครื่องหอมก็จะมีเพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่เคยมีกลิ่นติดอยู่แล้ว

2. ผลการศึกษารูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสานพบว่า 2.1) บ้านคำเต้อย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ 2.1.1) การแปรรูปจากการสำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์ยังไม่มีมีการแปรรูปสมุนไพรที่นำมาใช้ในการอบเนื่องจากพืชสมุนไพรที่นำมาใช้ในการอบผ้ายังพอหาได้ในหมู่บ้าน และในการนำมาใช้ก็ไม่จำเป็นต้องให้ครบทุกชนิดเพราะบางชนิดจะไม่มีใบ ราก หรือหัวในบางฤดูกาล 2.1.2) การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน เนื่องจากสมุนไพรสามารถหาได้ในหมู่บ้านจึงยังไม่มีมีการปลูกแบบจริงจัง แต่ก็จะมีการปลูกสมุนไพรบางประเภท เช่น ต้นเล็บครุฑ ว่านหอม ใบเนียมอ้ม ใบเนียมคำพอง เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสำหรับการเจริญเติบโตของพืชชนิดดังกล่าวทำให้ไม่สามารถหาได้ในหมู่บ้าน และพื้นที่ใกล้เคียงจึงทำการปลูกเองเพื่อนำมาใช้ในการอบผ้า 2.1.3) ต้นเนียมอ้ม เป็นพืชที่ดูแลรักษายากจึงไม่นิยมปลูกในพื้นที่หากมีการให้ความรู้วิธีการปลูกและการบำรุงรักษาต้นเนียมอ้มให้เจริญเติบโตได้ดีก็อาจทำให้คนหันมาสนใจปลูกเพิ่มขึ้นเพราะเนียมอ้มเป็นพืชที่หลายคนรู้จักเนื่องจากมีกลิ่นหอมและมีสรรพคุณทางยา บางคนนำใบสดมาลนไฟแล้วนำไปผสมเครื่องต้มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะเหล้าขาวเนื่องจากทำให้เหล้ามีกลิ่นหอมและรสชาติดีขึ้น 2.2) กลุ่มทอผ้าไหมบ้านเมืองหลวง ตำบลเมืองหลวง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ 2.1.1) การแปรรูป มีการแปรรูปสมุนไพรโดยการนำไปนึ่งแล้วนำไปตากแดดให้แห้งสนิทหลังจากนั้นจะนำส่วนผสมทั้งหมดเก็บในถุงพลาสติก หรือนำแต่ละชนิดมาบดให้ละเอียดเป็นแป้งแล้วแยกแต่ละชนิดเก็บใส่ขวดปิดฝาให้สนิท 2.2.2) การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ การอบผ้าด้วยสมุนไพรเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอีกประเภทหนึ่งทำให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมให้มีการปลูกพืชสมุนไพรแต่ละชนิดด้วย

3. ผลการศึกษาแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ พบว่า บ้านคำเต้อย ยังไม่เคยทำแบบแห้ง และแบบแป้งผง ไม่มีการส่งเสริมการปลูก หากมีการอนุรักษ์และส่งเสริมการอบผ้าด้วยสมุนไพรมากขึ้นและทำให้ทราบถึงสรรพคุณของสมุนไพรที่ใช้ อาจจะทำให้คนรุ่นใหม่หันมาให้ความสนใจ ยังไม่มีการนำพืชสมุนไพรมาขายเป็นวัตถุดิบหรือใช้ในการ

สกัดน้ำมันหอมระเหย เนื่องจากการแปรรูปสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหยบริสุทธิ์ต้องใช้เงินลงทุนซื้อวัสดุอุปกรณ์สูงมาก รวมทั้งยังขาดความรู้เกี่ยวกับการสกัดน้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพรแต่ละชนิด กลุ่มทอผ้าไหมบ้านเมืองหลวง ควรมีการนำสมุนไพรบางชนิดมาสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหยให้สามารถใช้สะดวกขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณทางยา สมุนไพรบางชนิดสามารถนำมาเป็นเครื่องเทศสำหรับปรุงอาหารและบางชนิดสามารถรับประทานใบสด ราก เหง้าได้ด้วย

จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ข้อสรุปและแนวทางในการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมการปลูกสมุนไพรเพื่อนำมาใช้ในการอบผ้าและขายเป็นวัตถุดิบส่งผู้ผลิตน้ำมันหอมสมุนไพร
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา พัฒนาชุมชนจังหวัด กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมพาณิชย์จังหวัด ควรสนับสนุนงบประมาณในการอบรม ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปสมุนไพรและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น การสกัดด้วยวิธีการต่างๆ การเก็บรักษาสมุนไพรที่สกัดแล้วให้มีกลิ่นหอมนานและสามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน เมื่อมีความรู้ในการสกัดสมุนไพรแล้วก็สามารถนำไปเป็นส่วนผสมกับน้ำยาปรับผ้านุ่ม หรือน้ำยาซักผ้าหรือทำเป็นสเปรย์น้ำหอมที่ใช้สำหรับฉีดผ้าให้มีกลิ่นหอม
3. ในกระบวนการผลิตควรใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชน โดยการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่น่าสนใจตรงกับความต้องการของตลาดมีภาพลักษณ์ที่ดี พัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ให้ดูสวยงาม การติดฉลากเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของชุมชนและทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างจากแหล่งอื่น
4. ช่องทางการตลาดและการจำหน่าย ควรมีการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าในหลายช่องทาง โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ในรูปแบบของเว็บไซต์เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ การนำเสนอข้อมูลรายละเอียดผลิตภัณฑ์และข้อมูลของกลุ่ม ตลอดจนสามารถสั่งซื้อสินค้าได้ภายในเว็บไซต์เพื่อขยายช่องทางการจัดจำหน่าย

อภิปรายผล

1. รูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน บ้านคำเต้อยังไม่มีการแปรรูปสมุนไพร ไม่มีการปลูกจริงจัง มีการปลูกสมุนไพรบางประเภท เช่น ต้นเล็บครุฑว่านหอม ใบเนียมอ้ม ต้นเนียมอ้ม เป็นพืชที่ดูแลรักษายากทำให้ไม่ค่อยนิยมปลูกในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนเรศร์ บุญเลิศ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมการใช้ประโยชน์ของสมุนไพรกับการสร้างความเข้มแข็งชุมชน พบว่า สภาพองค์ความรู้ของสมุนไพรปัจจุบันด้านการใช้ประโยชน์ในด้านการแพทย์แผนไทยไม่มีการสืบทอด ส่งผลให้พืชสมุนไพรในชุมชนไม่นำมาใช้กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน การพัฒนาสมุนไพรเพื่อสุขภาพสร้างความเข้มแข็งชุมชนเชิงพาณิชย์จึงเกิดขึ้นยาก การจัดกิจกรรมฟื้นฟูในระดับชุมชนจึงไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในการพึ่งพาตนเอง กลุ่มทอผ้าไหมบ้านเมืองหลวง มีการแปรรูปสมุนไพร ด้วยการนึ่งแล้วตากแดดให้แห้งสนิทนำส่วนผสมทั้งหมดเก็บในถุงพลาสติกในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ การอบผ้าด้วยสมุนไพรเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอีกประเภทหนึ่งทำให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมให้มีการปลูกพืชสมุนไพรแต่ละชนิดด้วย และสอดคล้องกับสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2560) กล่าวว่า การเพิ่มคุณสมบัติให้กับผ้าไหมเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผ้าไหมและสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรซึ่งสมุนไพรไทยมีสรรพคุณที่

หลากหลาย เช่น ช่วยผ่อนคลาย ไล่แมลง ยับยั้งแบคทีเรีย ฯลฯ ดังนั้นเมื่อนำสรรพคุณที่เฉพาะของสมุนไพรไทยมาตกแต่งบนผ้าไหมสามารถช่วยเพิ่มคุณสมบัติที่ต้องการลงบนผ้าไหม เพิ่มโอกาสให้กับผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและเพิ่มช่องทางให้การแข่งขันทางการตลาดของอุตสาหกรรมไหมให้กับผู้ผลิตอีกด้วย

2. แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

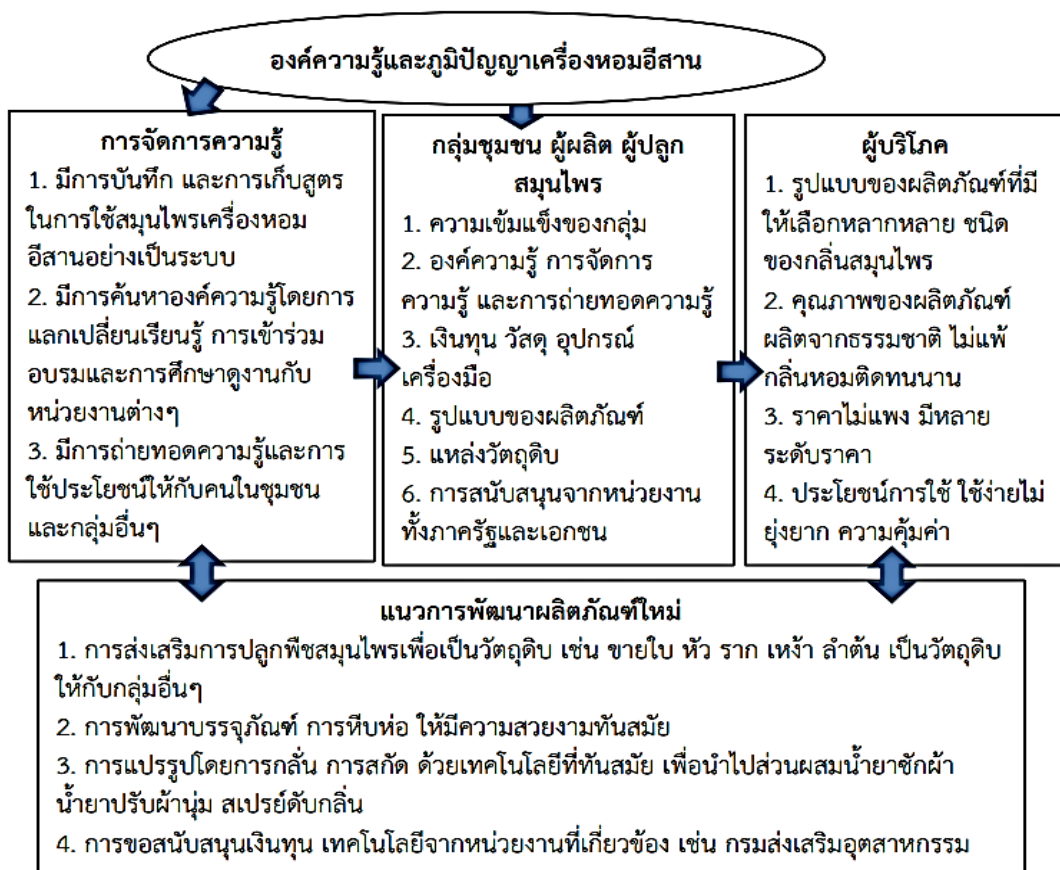
2.1) บ้านคำเดือย ยังไม่เคยแปรรูป ยังไม่มีการส่งเสริมการปลูก เพราะกระบวนการในการอบผ้ายุ่งยาก หากมีการอนุรักษ์และส่งเสริมการอบผ้าด้วยสมุนไพรมากขึ้น อาจจะทำให้คนรุ่นใหม่หันมาให้ความสนใจ ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันคนส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือเคยเห็นการอบผ้าด้วยสมุนไพรแบบนี้เพราะมีความคุ้นเคยและชินกับการใช้น้ำยาซักผ้าร่วมกับน้ำยาปรับผ้านุ่มที่มีกลิ่นให้เลือกมากมายมีความสะดวกสบายในการใช้มากกว่า เพราะการอบผ้าด้วยสมุนไพรมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ใช้สมุนไพรหลายชนิด รวมทั้งสมุนไพรที่ใช้หาได้ยากเนื่องจากการปลูกและการดูแลรักษาบางชนิดต้องดูแลอย่างดี เช่น ต้นเนียมอ้มที่ต้องเข้าใจการดูแลรักษา ส่วนเครื่องตั้งต้นจะมีเฉพาะอยู่ในพื้นที่ป่า เพราะสามารถเจริญเติบโตได้ดี และชาวบ้านยังไม่เคยนำมาปลูกในบริเวณรอบบ้านเพราะยังสามารถหาได้ตามป่า ดังนั้นหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการอนุรักษ์และส่งเสริมการอบผ้าให้เป็นที่รู้จักและแพร่หลายในวงกว้างมากขึ้นก็จะเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อีกช่องทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการอบผ้าด้วยสมุนไพรมีประโยชน์ด้วยคุณสมบัติของสมุนไพรสามารถป้องกันเชื้อราลดกลิ่นอับขึ้น ลดการระคายเคือง ป้องกันแมลง และทำให้คุณภาพของเสื้อผ้าสามารถเก็บได้นานสีไม่ตก นอกจากนี้การนำพืชสมุนไพรมาขายเป็นวัตถุดิบใช้ในการอบผ้าหรือใช้ในการสกัดน้ำมันหอมระเหยยังไม่เคยมีการซื้อขายเพราะการอบผ้าดังกล่าว ส่วนใหญ่ยังไม่เป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยม การแปรรูปเพื่อนำมาสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหยต้องใช้เงินลงทุนในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการกลั่นจำนวนมาก รวมทั้งคนในชุมชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับการสกัดน้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพรแต่ละชนิด และในการสกัดน้ำมันหอมระเหยจะต้องใช้วัตถุดิบ คือ ใบ หัว เหง้า เปลือก ในปริมาณที่มากถึงจะได้ น้ำมันหอมระเหยบริสุทธิ์ในปริมาณที่ต้องการ นำพน พิพัฒน์ไพบูลย์ (2566 : สัมภาษณ์) การนำสมุนไพรมาพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ในการสกัดน้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพรที่ใช้ในการอบผ้า หากจะนำสมุนไพรแต่ละชนิดมาสกัดน้ำมันหอมระเหยบริสุทธิ์จะต้องใช้สมุนไพรจำนวนมากมาใช้ในการสกัดเพื่อให้ได้น้ำมันหอมระเหยในปริมาณที่ต้องการ เพราะสมุนไพรแต่ละชนิดจะให้ปริมาณน้ำมันหอมระเหยจำนวนน้อยมาก เมื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์โดยการนำมาเป็นส่วนผสมน้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาซักผ้า และสเปรย์ฉีดผ้าหอมจะต้องใช้ในปริมาณมากซึ่งอาจทำให้ผลิตภัณฑ์มีราคาแพงเกินไป ดังนั้นควรใช้วิธีการนึ่งผ้าด้วยความร้อนดีกว่า เพราะมีกระบวนการและขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนอีกทั้งสมุนไพรที่ใช้ในการอบผ้ายังพอหาได้ในท้องถิ่น 2.2) กลุ่มทอผ้าไหมบ้านเมืองหลวง ควรมีการนำสมุนไพรบางชนิดมาสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหยที่สามารถนำมาใช้ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพรที่ใช้ในการอบผ้านอกจากจะให้กลิ่นหอมแล้วยังมีสรรพคุณทางยาอีกด้วย สมุนไพรบางชนิดสามารถนำมาเป็นเครื่องเทศสำหรับปรุงอาหารและบางชนิดสามารถรับประทานใบสด ราก เหง้า ได้ด้วย อาจมีการนำไปเป็นส่วนผสมกับน้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาซักผ้า หรือทำเป็นสเปรย์น้ำหอมที่ใช้สำหรับฉีดผ้าให้มีกลิ่นหอม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิพันธ์ วิวัฒนาพรชัย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนผลิตสารหอมกฤษณา การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนผลิตสารหอมกฤษณาหรือน้ำมันกฤษณา เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนผลประโยชน์ (Cost-benefit analysis: CBA)

พบว่า การลงทุนแปรรูปสารหอมกฤษณามีความคุ้มค่าสูงมากแต่มีความเสี่ยงในเรื่องคุณภาพ ปริมาณ และความต่อเนื่องของไม้กฤษณา ดังนั้นผู้แปรรูปสารหอมกฤษณาควรปลูกไม้กฤษณาและกระตุ้นสารหอมกฤษณาด้วยเชื้อราและสารอินทรีย์ที่ปลอดภัยเพื่อให้กลิ่นได้สารหอมกฤษณาคุณภาพเกรด A⁺⁺ ซึ่งมีความคุ้มค่าทางการเงินสูงและมีความคุ้มค่าภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัสนรา นามโธสง (2565) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไพร่ไทหนองบัว เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนสู่การเป็นมหานครแห่งภาคเหนือ พบว่า การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรม (เครื่องกลั่นน้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพร) สู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสมุนไพรท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนทุกช่วงวัย ทั้งนี้ข้อเสนอเพื่อการพัฒนา คือ การพัฒนาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้การพัฒนาเชื่อมโยงการตลาดสู่ลูกค้าทางธุรกิจเพื่อให้มีรายได้อย่างต่อเนื่องมั่นคงและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงแนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเครื่องหอมอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

สรุป

บ้านคำเดียวใช้สมุนไพรอบผ้าเพื่อให้มีกลิ่นหอมป้องกันเชื้อราและป้องกันแมลง ไม่มีสูตรหรือส่วนผสมแน่นอนที่เคยใช้ ดังนี้ เครื่องใช้ ชุด ขมิ้น เล็บครุฑ ใบเนียม ใบอัม เนียมคำพอง ขมิ้น เครื่องใช้ ชุด และรากแห้ง ยังไม่มีการแปรรูปและส่งเสริมการใช้สมุนไพร กลุ่มทอผ้าไหมบ้านเมืองหลวง ใช้สมุนไพรหลายประเภทที่ใช้มี ดังนี้ ลูกตะคอง ใบเล็บครุฑ ขมิ้น ว่านหอม ใช้การนึ่งด้วยความร้อน มีการแปรรูปด้วยการนึ่งแล้วตากแดดให้แห้งแล้วเก็บในถุงพลาสติก หรือนำมาบดให้ละเอียดเป็นแป้งเก็บใส่ขวดปิดฝาให้สนิท มีการอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพร แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ควรมีการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อเป็นวัตถุดิบให้กับกลุ่มอื่นๆ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การหีบห่อให้มีความสวยงามทันสมัย การแปรรูปโดยการกลั่น การสกัด ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อนำไปส่วนผสมน้ำยาซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่ม สเปรย์ดับกลิ่น และการขอสนับสนุนเงินทุน เทคโนโลยีจากหน่วยงานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในการอบผ้าให้คนรุ่นใหม่ได้รับรู้ กระบวนการ ขั้นตอนในการอบผ้า และทราบถึงสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิดในการป้องกันเชื้อรา ป้องกันแมลง และฤทธิ์ทางยาที่สามารถรักษาอาการของโรคได้

1.2 ควรให้ความสำคัญและพัฒนาองค์ความรู้ในการแปรรูปสมุนไพรในเชิงพาณิชย์แก่กลุ่มผู้ใช้สมุนไพรในการอบผ้า สามารถนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ได้

1.3 สำนักงานพัฒนาชุมชน หรือกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม องค์การบริหารส่วนตำบล ควรหาแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์สมุนไพรโดยการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านการผลิต การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและชุมชน ให้ความรู้โดยการบูรณาการทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนอย่างเหมาะสม

1.4 ด้านการเงินควรหาแหล่งสนับสนุนเงินทุนในการพัฒนาและต่อยอดสู่อุตสาหกรรม และให้ความรู้ด้านการเงินและการบัญชีในการคำนวณต้นทุน ค่าตอบแทนและกำไรจากการแปรรูป

1.5 หน่วยงานภาครัฐ ควรมีการสนับสนุนโดยมีการอบรมและให้ความรู้ร่วมกันจัดแผนในการพัฒนาและปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีการจัดอบรมความรู้ ขั้นตอน กระบวนการในการพัฒนาปรับปรุงภาพลักษณ์และการให้ความรู้กับสมาชิก

1.6 ควรมีการสร้างเครือข่ายและเพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการแปรรูปด้านต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งออก สนับสนุนในการหาลูกค้า การรวมกลุ่มหรือการติดต่อหาผู้รับซื้อสมุนไพรจากกลุ่มชุมชนซึ่งการบริหารจัดการแบบครบวงจรอย่างยั่งยืนจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนและมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการสกัดน้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพรที่จะทำได้ ปริมาณน้ำมันหอมระเหยที่เหมาะสมรักษากลิ่นหอม และคงสรรพคุณทางยาได้

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตสมุนไพรอบผ้าเชิงพาณิชย์เพื่อจะได้ทราบต้นทุน

ที่ใช้ในการผลิต ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ รายได้จากการขาย จุดคุ้มทุน

2.3 ควรมีการวิจัยด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น เช่น เป็นส่วนผสมของน้ำยาซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่ม สเปรย์ฉีดผ้า หรือการที่เป็นน้ำมันหอมระเหยเพื่อการบำบัด

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานส่งเสริมการเกษตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมด้านการเกษตร.
- กิตติภานันท์ ลิจันท์ก. (2553). *อบผ้าด้วยสมุนไพร*. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/418320>.
- ฉลวย ชุศรีสัตยา. (19 กุมภาพันธ์ 2566). *องค์ความรู้ รูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน*. (ฐิติศักดิ์ เวชกามา ผู้สัมภาษณ์).
- ชนินทร์ วะสินนท์ และนันทกาญจน์ เกิดมาลัย. (2562). *การพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรเถาเอ็นอ่อนเชิงพาณิชย์ของวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม*. ในรายงานการวิจัย. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณิชา ลีวนานนท์ชัย. (2558). *การออกแบบกราฟฟิกและบรรจุภัณฑ์สำหรับน้ำอบน้ำปรุงและเครื่องหอมตำรับไทย "ปราณ"* (ปริญญาานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2549). *องค์การแห่งความรู้: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นเรศร์ บุญเลิศ. (2561). *นวัตกรรมการใช้ประโยชน์ของสมุนไพรกับการสร้างความเข้มแข็งชุมชน*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. เชียงราย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นำพน พิพัฒน์ไพบูลย์. (3 กุมภาพันธ์ 2566). *แนวทางการพัฒนาและขั้นตอนการแปรรูปสมุนไพร*. (ฐิติศักดิ์ เวชกามา ผู้สัมภาษณ์).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). *วิธีการสถิติสำหรับนักวิจัย เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร: เจริญผล.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2549). *มหัศจรรย์เครื่องหอมไทย*. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9490000028533>.
- มติชนสุดสัปดาห์. (2563). *สมุนไพรเพื่อสุขภาพ โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง กระแจะตะนาวตำรับโบราณ*. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก <https://www.matichonweekly.com/column/>.
- มโน จันทรอินทร์. (29 มกราคม 2566). *องค์ความรู้ รูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน*. (ฐิติศักดิ์ เวชกามา ผู้สัมภาษณ์).
- รัตนา เพ็งเพระ. (2562). *ผลของสารต้านอนุมูลอิสระและสารสกัดหยาบเนื้อมะพร้าวร่วมกับสมุนไพรพื้นบ้านต่อการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียก่อโรคบางชนิด*. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 21(3), 208-224.
- วีระ ทองเนตร. (2560). *การศึกษารวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาแบ่งหอมผู้ไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.

- ศูนย์วิจัยกิจการไทย. (2566). *ถึงเวลาโดยเงิน SME รุกตลาดสมุนไพร*. สืบค้น 3 มกราคม 2566. จาก <https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article>.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). *เพิ่มคุณสมบัติผ้าไหมด้วยสมุนไพรไทย*. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก <https://www3.rdi.ku.ac.th/?p=40676>.
- สยามรัฐ. (2565). *ราชมงคลสกลนคร เตรียมเปิดอบรมกลั่นน้ำมันหอมระเหยรุ่น 3 ต่อยอดเชิงพาณิชย์*. สืบค้น 3 มกราคม 2566. จาก <https://siamrath.co.th/n/108327>.
- สารณี สายหอม. (2553). *การศึกษากระบวนการอบหอมผ้าไหมของชาวไทยภูเขา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์*. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/337070>.
- สิทธิพันธ์ วิวัฒนาพรชัย. (2561). *การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนผลิตสารหอมกฤษณาการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนผลิตสารหอมกฤษณาหรือน้ำมันกฤษณา*. *วารสารแก่นเกษตร* 46(1), 81-92.
- เสรี พงศ์พิศ. (2536). *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง.
- ไหม สุดเขียน. (29 มกราคม 2566). *องค์ความรู้ รูปแบบการแปรรูป การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้สมุนไพรเครื่องหอมอีสาน*. (ฐิติศักดิ์ เวชกามา ผู้สัมภาษณ์).
- อัสนรา นามโธสง. (2565). *การพัฒนาศักยภาพการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรกลุ่มวิสาหกิจสมุนไพรไทหนองบัวเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนสู่การเป็นมหานครแห่งภาคเกษตร*. ใน รายงานการวิจัย. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไอดู น้ำหอม. (2565). *น้ำปรุงในอดีตที่กลายมาเป็นน้ำหอมในสมัยนี้*. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก <https://idofragrance.com/>.
- Kotler, Phillip; Armstrong, Gary. (2007). *Marketing an Introduction*. Saddle River, N.J.: Prentice-Hall, Inc.

การพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

: การศึกษาคลื่นไฟฟ้าสมอง

DEVELOPMENT OF DRAWING TRAINING APPLICATION WITH A DUAL PROCESS FOR ENHANCING CREATIVE THINKING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS: ELECTROENCEPHALOGRAM STUDY

ณัฐพงศ์ ศรีภูงา, ศราวิน เทพสถิตย์ภรณ์, และปริญญา เรืองทิพย์

Nattapong Sripoonga, Sarawin Thepsatitporn, and Parinya Ruangtip

วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

College of research methodology and cognitive science, Burapha University

E-mail: nutsri257@gmail.com

Received August 13, 2023; Revised August 31, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมสำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา 2) เปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ภายหลังการฝึกระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และ 3) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพันธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมองช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกซ้ายกับสมองซีกขวาในกลุ่มทดลองภายหลังการฝึก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา อายุระหว่าง 10 – 12 ปี จำนวน 60 คน สุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบ่งเป็นกลุ่มละ 30 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม และกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบหลายตัวแปร และการวิเคราะห์ดัชนีความตรงตามเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมเป็นการฝึกการวาดเส้น ภาพการ์ตูนและภาพเหมือนจริง เรียงจากง่ายไปยาก และผ่านเกณฑ์การประเมินค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา 2) คะแนนความถูกต้องในกลุ่มทดลองภายหลังการฝึกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ในกลุ่มทดลองภายหลังการฝึกมีค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพันธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมองช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกขวาสูงกว่าซีกซ้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ แสดงให้เห็นว่า แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นที่พัฒนาขึ้นด้วยกระบวนการควบคุมสามารถนำไปใช้สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม, ความคิดสร้างสรรค์, ประถมศึกษา, การวาดเส้น, คลื่นไฟฟ้าสมอง

Abstract

This article aimed to (1) study the development of drawing training application with a dual process for enhancing creative thinking of primary school students, (2) to compare the accuracy scores of creativity thinking test on computerized version in pictures of things, pictures of animals and pictures of people in the experimental group after training versus the control group, and (3) to compare the mean relative power of EEG. The alpha frequency range in the experimental group after training, the sample was sixty participants aged between 10 – 12 years old participated. They were selected by simple random assignment employed to place them in experimental and control groups of equal size. This research was an experimental research. The instrument for collecting data was drawing training application with a dual process and creativity thinking test on computerized version was assessed by response accuracy scores. Analysis data by Descriptive statistics, One-way ANOVA, MANOVA and Content Validity Index Analysis. The research results were:

1) An application to practice drawing lines with a parallel process as a line drawing practice both cartoon and realistic images sorted of easy to difficult level.

2) The accuracy scores in the experimental group after training were higher than the control group.

3) After training, the mean relative power of EEG with the alpha frequency range in the experimental group expressed right hemisphere alpha wave was stronger and more pervasive than left hemisphere that was statistically significant and involved in art creativity.

These showed that the drawing practice application developed with a tandem process was usable for primary school students to increase the creative thinking appropriately.

Keywords: Drawing Training Application With A Dual Process, Creative Thinking, Primary School, Drawing, Electroencephalogram

บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล หรือเป็นกระบวนการที่สร้างสิ่งใหม่และมีคุณค่า ซึ่งพบได้ในหลากหลายสาขาวิชา โดยมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาติ และประยุกต์ใช้ทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการเรียนการสอน (Zhou, Wang, Bavato, Tasseli, & Wu, 2019) จากการศึกษาพบว่าการคิดเป็นภาพสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ โดยการคิดเป็นภาพเป็นการทำงานร่วมกันของการมองเห็น การจินตนาการ และการวาดเส้น ทั้งนี้การฝึกวาดเส้นจะส่งผลต่อการจินตนาการที่สัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ได้ นอกจากนี้การฝึกวาดเส้นสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาสามารถฝึกตามกระบวนการใช้แนวความคิด ความคิดรวบยอด และโครงสร้างของรูปทรง โดยออกแบบตาม

กระบวนการควบคุม ที่มีกระตุนการทำงาน 2 ส่วน คือ ความยืดหยุ่นทางปัญญา และความอดทนเพียรพยายามทางปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการควบคุมที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้การฝึกวาดเส้นโดยใช้แอปพลิเคชันสามารถกระตุ้นกระบวนการควบคุมและสร้างความสนใจต่อการเรียนรู้ได้

จากประสบการณ์ในการสอนของผู้วิจัยเป็นเวลา 13 ปี และจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระบบการศึกษาจะเน้นทักษะมากกว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้การนำสื่อที่เป็นเทคโนโลยีมาใช้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังมีน้อย ความคิดถูกจำกัดให้อยู่ในกรอบ บางครั้งนักเรียนสร้างสรรค์ผลงานไม่ตรงตามกรอบที่ครูวางไว้ โดยมีการคิดนอกกรอบ ซึ่งถือว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์ แต่ครูกลับประเมินว่าผลงานไม่ได้คุณภาพ จะเห็นว่านอกจากครูจะไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนแล้ว ยังสร้างอุปสรรคต่อการคิดสร้างสรรค์อีกด้วย และการวาดเส้นมีความยุ่งยาก ใช้เวลานานในการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งแต่ละชิ้นมีค่าใช้จ่ายสูง ส่งผลให้ไม่สามารถหาวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานได้ ขาดความยืดหยุ่นในการแก้ไขและนำเสนอผลงานได้ทันที รวมทั้งแอปพลิเคชันสำหรับวาดเส้นโดยทั่วไปยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลไว้ในคลังภาพเพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่ครอบคลุมและหลากหลาย ขาดการออกแบบเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการวาดเส้นเพื่อนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ขาดขั้นตอนหรือตัวอย่างในการปฏิบัติ ขาดโหมดเปรียบเทียบที่ใช้ประเมินผลงาน และมีข้อจำกัดของการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งแอปพลิเคชันสำหรับวาดเส้นสร้างสรรค์ที่ดีจะต้องมีการออกแบบให้ตอบสนองต่อความสนใจของผู้ใช้ (Yadav, Chakraborty, & Mittal, 2022)

บทความวิจัยนี้ นำเสนอการพัฒนาและศึกษาผลใช้แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมที่พัฒนาขึ้นสำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งความสำคัญของการทำงานวิจัยคือการนำสื่อที่เป็นเทคโนโลยีมาใช้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อลดความยุ่งยาก เวลา และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ของการฝึกวาดเส้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมที่ตอบสนองต่อความสนใจของผู้ใช้ มีการรวบรวมข้อมูลไว้ในคลังภาพเพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่ครอบคลุมและหลากหลาย มีเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการวาดเส้นเพื่อนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ มีขั้นตอนหรือตัวอย่างในการปฏิบัติ มีโหมดเปรียบเทียบที่ใช้ประเมินผลงาน และสามารถฝึกได้ทุกที่ ทุกเวลาโดยไม่มีข้อจำกัดของการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โดยทำการวิจัยเชิงทดลองที่มีประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุ 10-12 ปี โรงเรียนในอำเภอสวรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมสำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพัทธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมองช่วงความถี่อัลฟา ซึ่งประโยชน์จากงานวิจัยคือได้แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมที่ผ่านเกณฑ์การประเมินค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา สามารถนำไปใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างเหมาะสม คะแนนความถูกต้องภายหลังการฝึกสูงขึ้น และค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพัทธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมอง ช่วงความถี่อัลฟาภายหลังการฝึกมีตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกขวาสูงกว่าซีกซ้าย ซึ่งสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

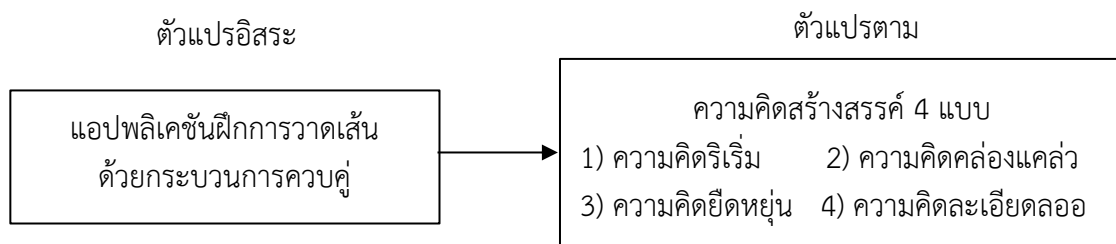
- 1) เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ภายหลังการฝึกระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- 3) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพันธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมองช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกซ้ายกับสมองซีกขวา ในกลุ่มทดลองภายหลังการฝึกขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมตามแนวคิดของ Yadav et al. (2022) ซึ่งมีส่วนประกอบ 7 ส่วน คือ 1) คลังภาพ (Image Bank) เป็นส่วนของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน 2) เครื่องมือ (Tools) เป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมการวาดเส้นเพื่อนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ 3) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Tutorial Mode) เป็นส่วนที่ทำให้ปฏิบัติได้ถูกต้องและบรรลุตามเป้าหมาย 4) โหมดเปรียบเทียบ (Comparison Mode) เป็นส่วนที่ใช้ประเมินผลงานกับภาพต้นแบบ 5) ระบบเก็บบันทึก (Recording System) เป็นส่วนที่ทำให้เห็นหลักฐานการทำงานและการนำเสนอผลงาน 6) ชุมชนและการแบ่งปัน (Community & Sharing) เป็นส่วนที่ใช้สำหรับแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงาน 7) โหมดออฟไลน์ (Offline Mode) เป็นส่วนที่ทำให้ฝึกได้ทุกที่ทุกเวลา โดยออกแบบการฝึกให้มีลักษณะเป็นการวาดเส้นสร้างสรรค์ และมีการเชื่อมโยงกับกระบวนการควบคุม (A dual process) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ความยืดหยุ่นทางปัญญา (Flexibility) และความอดทนเพียรพยายามทางปัญญา (Persistence) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ (Path Way to Creative Model) 4 แบบ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น 4) ความคิดละเอียดลออ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา อายุระหว่าง 10 – 12 ปี จำนวน 60 คน สุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบ่งเป็นกลุ่มละ 30 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ทฤษฎีของ Yadav et al. (2022) โดยออกแบบให้มีการฝึกโดยใช้การวาดเส้นสร้างสรรค์ ซึ่งการฝึกจะกระตุ้นตามกระบวนการควบคุม สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ 4 แบบ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น 4) ความคิดละเอียดลออ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในอำเภอสวรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุระหว่าง 10-12 ปี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,293 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุระหว่าง 10-12 ปี โรงเรียนบ้านเหล่าตัว ปีการศึกษา 2565 จำนวน 60 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ คือ เป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน (กลุ่มควบคุม: ชาย 12 คน, หญิง 18 คน: กลุ่มทดลอง: ชาย 13 คน, หญิง 17 คน) โดยเป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุระหว่าง 10-12 ปี ไม่เคยได้รับบาดเจ็บที่สมองหรือผ่าตัดสมอง ไม่มีการเจ็บป่วยทางจิตเวช การมองเห็นปกติ ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็น ไม่เคยเข้าร่วมการฝึกโดยใช้แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมสำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ ทัศนคติของทุกคน อารมณ์ความรู้สึกเชิงบวกและอารมณ์ความรู้สึกเชิงลบปกติ และมีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 6 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2) แบบสำรวจความทัศนคติของ 3) แบบประเมินสภาวะทางอารมณ์ 4) แบบวัดสุขภาพจิตคนไทย ฉบับสั้น (เครื่องมือที่ 1-4 ใช้ศึกษาคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมการวิจัย) โดยเครื่องมือที่ 1-4 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การบาดเจ็บที่สมองหรือผ่าตัดสมอง ประวัติการเจ็บป่วยทางจิตเวช การมองเห็น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ การเข้าร่วมการฝึกโดยใช้แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมสำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ ความทัศนคติของทุกคน อารมณ์ความรู้สึกเชิงบวก อารมณ์ความรู้สึกเชิงลบ และสุขภาพจิต 5) แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม (ใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา) พัฒนาขึ้นโดยใช้อิงค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) รูปความคิดหรือมโนคติ 2) ความคิดรวบยอดหรือแนวความคิด และ 3) โครงสร้างของรูปทรง โดยมีการฝึกวาดเส้น 3 หมวดหมู่ คือ ภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน และแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ ภาพการ์ตูน และภาพเหมือนจริง เรียงลำดับจากง่ายไปยาก โดยภายในแอปพลิเคชันมี 7 ส่วน คือ 1) คลังภาพ 2) เครื่องมือ 3) ขั้นตอนการปฏิบัติ 4) โหมดเปรียบเทียบ 5) ระบบเก็บบันทึก 6) ชุมชนและการแบ่งปัน 7) โหมดออฟไลน์ตามแนวคิดของ Yadav et al. (2022) และมีการเชื่อมโยงตามแนวคิดกระบวนการควบคุมสู่ความคิดสร้างสรรค์ มีการวาดเส้นต่อเติมภาพที่ส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ 4 แบบ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น 4) ความคิด

ละเอียดลออ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพพบว่า แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคู่ที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหารายชื่อ ทุกด้าน และทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00 แสดงว่า มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ 6) กิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ (ใช้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา) การพัฒนาเครื่องมือสำหรับทดสอบความคิดสร้างสรรค์ มีการออกแบบเป็นกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ เป็น 3 หมวดหมู่ คือ ภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน โดยใช้ภาพที่เหมาะสมกับวัยของผู้เข้าร่วมการวิจัย และแต่ละกิจกรรมมี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ที่มีความไม่ชัดหรือเบลอ 40% ระดับที่ 2 ที่มีความไม่ชัดหรือเบลอ 60% และระดับที่ 3 ที่มีความไม่ชัดหรือเบลอ 80% ซึ่งการจัดหมวดหมู่ภาพและการเบลอภาพมีการจัดเรียงลำดับจากง่ายไปยาก โดยลักษณะของกิจกรรมการทดสอบจะเป็นการใช้จินตภาพที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ในการจับคู่ภาพกับชื่อที่ปรากฏบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมการทดสอบการใช้ทางเลือก (Alternative Uses Task) ของ Chrysikou et al. (2020) ทั้งนี้ กิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ ที่ประกอบด้วยชุดคำถาม 3 หมวดหมู่ คือ ภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ผ่านการตรวจสอบคุณภาพมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .85, .89 และ .82 ตามลำดับ ซึ่งมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้

นำข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นคะแนนความถูกต้องในขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์มาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบหลายตัวแปร (MANOVA)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคู่ มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหารายชื่อ ทุกด้าน และทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคู่

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			ดัชนีความ ตรง (CVI)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน				
1. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	4	4	4	1.00
2. ความเหมาะสมของการเลือกใช้สีตัวอักษร	4	4	4	1.00
3. ความชัดเจนของตัวอักษรสีต่างๆ บนพื้นหลัง	4	4	4	1.00
4. ความสะดวกในการควบคุมการเล่น	3	3	4	1.00
5. ความต่อเนื่องในการนำเสนอเนื้อหาในแอปพลิเคชัน	3	4	3	1.00
6. ความชัดเจนในการสื่อความหมายของภาพประกอบ	3	4	4	1.00
7. ความชัดเจนของคำอธิบายการใช้แอปพลิเคชัน	3	3	3	1.00

กิจกรรม	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>ES</i>
กลุ่มควบคุม	30	17.13	3.14	163.35	1	163.35	20.47**	1.17
กลุ่มทดลอง	30	20.43	2.47					
ภาพคน								
กลุ่มควบคุม	30	12.57	2.60	187.27	1	187.27	29.19**	1.40
กลุ่มทดลอง	30	16.10	2.47					

** $p < .01$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน หลังการฝึกโดยใช้แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง พบว่า ในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน เท่ากับ 16.17, 17.13 และ 12.57 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน เท่ากับ 19.37, 20.43 และ 16.10 ตามลำดับ โดยผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ($F = 20.10$, $ES = 1.16$), ภาพสัตว์ ($F = 20.47$, $ES = 1.17$) และภาพคน ($F = 29.19$, $ES = 1.40$) ทั้ง 3 กิจกรรม ภายหลังการฝึกโดยใช้แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ในกลุ่มทดลองภายหลังการฝึกขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพัทธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมองช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกขวาสูงกว่าซีกซ้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพัทธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมอง ช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกซ้ายและซีกขวาขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ภายหลังการฝึกในกลุ่มทดลอง

Wilks' Lambda	<i>F</i>	Hypothesis <i>df</i>	Error <i>df</i>	<i>ES</i>
.15	10.60**	21	38	.85

** $p < .01$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบหลายตัวแปร (MANOVA) ค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพัทธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมอง ช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกซ้ายและ

ศึกษาขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกขวาแตกต่างกับซีกซ้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 10.60$, $ES = .85$) โดยค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพัทธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมอง ช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกขวาที่สูงกว่าซีกซ้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมมีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาารายข้อทุกด้าน และทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00 ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำไปใช้สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยมีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยออกแบบตามแนวคิดของ Yadav et al. (2022) ประกอบไปด้วย 1) คลังภาพ 2) เครื่องมือ 3) ขั้นตอนการปฏิบัติ 4) โหมดเปรียบเทียบ 5) ระบบเก็บบันทึก 6) ชุมชนและการแบ่งปัน และ 7) โหมดออฟไลน์ โดยมีการฝึกโดยใช้การวาดเส้นสร้างสรรค์ให้ครอบคลุม 3 หมวดหมู่ คือ ภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน และมีการฝึก 2 รูปแบบ คือ ภาพการ์ตูนและภาพเหมือนจริง เรียงจากง่ายไปยาก รวมทั้งเชื่อมโยงกับกระบวนการควบคุม ซึ่งเป็นการทำงานเกี่ยวกับความยืดหยุ่นทางปัญญาและความอดทนเพียรพยายาม อันจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ทั้ง 3 กิจกรรม ภายหลังการฝึกในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวาดเส้นเป็นการกระตุ้นความจำขณะทำงานและสมองส่วนบริหารจัดการ ซึ่งทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นความสนใจโดยใช้สุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ คลังภาพที่หลากหลายและเป็นภาพที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง จึงส่งผลทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนความถูกต้องสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Panesi and Morra (2018) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการวาดเส้นและภาษา บทบาทของสมองส่วนบริหารจัดการและความจำขณะทำงาน ผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลหรือทรัพยากรและความสามารถทางปัญญาช่วยสนับสนุนการพัฒนาสมองส่วนบริหารจัดการ รวมทั้งสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการวาดเส้นกับภาษา สมองส่วนบริหารจัดการ และความจำขณะทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Welke, Purton, and Vessel (2023) เรื่อง แรงบันดาลใจจากงานศิลปะ สุนทรียศาสตร์ที่สูงขึ้นทำให้เกิดแรงบันดาลใจในงานเขียนเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น ผลการวิจัย พบว่า การถูกกระตุ้นด้วยสุนทรียศาสตร์จะเพิ่มโอกาสในการได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Darda, Christensen, and Chatterjee (2023) เรื่อง กรอบของงานศิลปะมีความสำคัญหรือไม่ กรอบวัฒนธรรมและการตัดสินใจ สุนทรียศาสตร์สำหรับศิลปะเชิงนามธรรมและศิลปะเชิงรูปลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะชอบงานศิลปะที่แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองมากกว่าที่อื่น

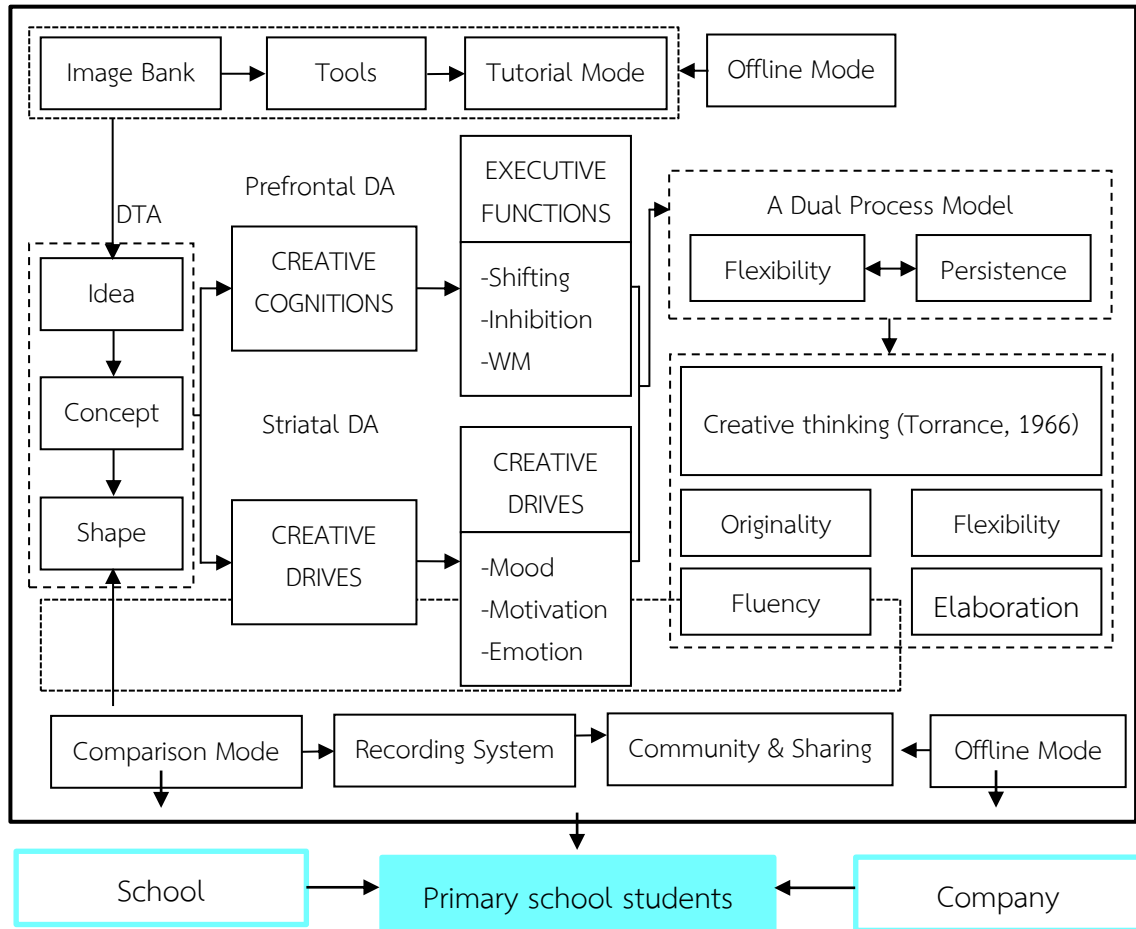
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ในกลุ่มทดลองภายหลังการฝึกขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพัทธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมองช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกขวาสูงกว่าซีกซ้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยใช้แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้น ด้วยกระบวนการควบคุมลักษณะการฝึกโดยใช้การวาดเส้น ซึ่งเป็นการฝึกทางศิลปะ และมีการเพิ่มขึ้นของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ จึงทำให้สมองซีกขวาซึ่งมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ (Artistic creativity) ทำงานสูงกว่าสมองซีกซ้าย ซึ่งในทางกลับกันผู้ที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์จะมีความทำงานของสมองซีกซ้ายสูงกว่าซีกขวา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, Cheng, Dai, Tong, Hu (2020) เรื่อง วัยรุ่นที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และศิลปะที่แตกต่างกัน ความเหมือนและความแตกต่างในการควบคุมทางปัญญา ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความทำงานของสมองซีกซ้ายสูงกว่าซีกขวา มีความสามารถในการควบคุมและการตอบสนองได้ดีกว่านักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jingyuan Ren et al. (2023) หน้าที่ของสมองส่วนกลีบขมับด้านในเกี่ยวกับการประมวลผลแบบเชื่อมโยงแนวใหม่ระหว่างการประเมินความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่า สมองกลีบขมับด้านในซีกซ้าย มีประสิทธิภาพมากกว่าสมองกลีบขมับด้านในซีกขวาในการวิเคราะห์แยกแยะความแตกต่างของประโยชน์ในตัวกระตุ้นใหม่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ และในทางตรงกันข้าม สมองกลีบขมับด้านในซีกขวามีการเชื่อมต่อที่แข็งแกร่งของสมองส่วนอะมิกดาลา สมองส่วนกลาง และสมองส่วนฮิปโปแคมปัส ซึ่งเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก การเคลื่อนไหว และความจำ ซึ่งจะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับศิลปะ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมสำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม
สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม (Drawing Training Application: DTA) ประกอบไปด้วย 7 ส่วน คือ 1) คลังภาพ (Image Bank) 2) เครื่องมือ (Tools) 3) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Tutorial Mode) 4) โหมดเปรียบเทียบ (Comparison Mode) 5) ระบบเก็บบันทึก (Recording System) 6) ชุมชนและการแบ่งปัน (Community & Sharing) 7) โหมดออฟไลน์ (Offline Mode) โดยจะเน้นในส่วนของคลังภาพให้มีความหลากหลายครอบคลุม 3 หมวดหมู่ คือ 1) ภาพสิ่งของ 2) ภาพสัตว์ และ 3) ภาพคน ซึ่งเป็นภาพที่ตอบสนองต่อความสนใจของนักเรียน ช่วยสร้างแรงจูงใจในการฝึก มีเครื่องมือที่เป็นเส้น สี และยางลบ 3 ขนาด สำหรับการสร้างสรรค์และแก้ไขงาน มีสีให้เลือกใช้ 26 สี และมีโหมดย่อ ขยาย ช่วยในการทำงานในพื้นที่แคบๆ สะดวกยิ่งขึ้นและการทำงานบรรลุตามเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีโหมดเปรียบเทียบที่ทำให้เห็นพัฒนาการและความคิดสร้างสรรค์เมื่อเปรียบเทียบกับภาพต้นแบบได้อย่างชัดเจน มีระบบเก็บ

บันทึกภาพที่วาดเส้นเสร็จแล้ว ทำให้สามารถย้อนไปดูผลงานการฝึกได้ มีชุมชนและการแบ่งปัน สามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับผลงานการวาดเส้นได้ และมีโหมดออฟไลน์เหมาะสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดเรื่องอินเทอร์เน็ต โดยสามารถฝึกได้ทุกที่ ทุกเวลา

โดยลักษณะการฝึกเป็นการวาดเส้นสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) รูปความคิดหรือมโนคติ (Idea) ในขั้นตอนนี้จะมีการนำแรงบันดาลใจมาใช้ในการวาดเส้น 2) ความคิดรวบยอดหรือแนวความคิด (Concept) จะมีการรวมตัวของมโนคติที่หลากหลายเข้าด้วยกันเป็นแนวความคิดที่ชัดเจน เป็นหลักสำคัญ และ 3) โครงสร้างของรูปทรง (Shape) การวาดเส้นออกมาเป็นรูปทรงที่สอดคล้องกับแนวคิด และมีการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งการฝึกจะเชื่อมโยงกับกระบวนการควบคุม 2 ส่วน คือ จะเกิดการทำงานร่วมกันของความยืดหยุ่นทางปัญญา (Flexibility) และความอดทนเพียรพยายาม (Persistence) ส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ 4 แบบ คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น 4) ความคิดละเอียดลออ

โดยนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรต่าง ๆ ที่สนใจสามารถนำแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมไปใช้สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

สรุป

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมมีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหารายข้อทุกด้านและทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า คะแนนความถูกต้องขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ทั้ง 3 กิจกรรม ภายหลังการฝึกในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ในกลุ่มทดลองภายหลังการฝึกขณะทำกิจกรรมการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในกิจกรรมภาพสิ่งของ ภาพสัตว์ และภาพคน ค่าเฉลี่ยพลังงานสัมพันธ์ของคลื่นไฟฟ้าสมองช่วงความถี่อัลฟาของตำแหน่งขั้วไฟฟ้าสมองซีกขวาสูงกว่าซีกซ้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการนำแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมไปใช้สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุมสามารถนำไปใช้สำหรับเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างเหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ โดยควรให้ความสำคัญกับการฝึกโดยใช้แอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้นด้วยกระบวนการควบคุม จะต้องทำตามขั้นตอนการฝึกปฏิบัติจนเสร็จสิ้นทุกครั้ง เพื่อกระตุ้นตามกระบวนการควบคุมสู่ความคิดสร้างสรรค์

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้เสียงในแอปพลิเคชันฝึกการวาดเส้น ด้วยกระบวนการควบคุมขณะฝึกสำหรับกระตุ้นการรับรู้ของสมองส่วนขมับที่เกี่ยวข้องกับการจินตภาพซึ่งมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- Chrysikou, E. G., Jacial, C., Yaden, D. B., van Dam, W., Kaufman, S. B., Conklin, C. J., & Newberg, A. B. (2020). Differences in brain activity patterns during creative idea generation between eminent and non-eminent thinkers. *NeuroImage*, 220, 117011.
- Darda, K. M., Christensen, A. P., & Chatterjee, A. (2023). Does the frame of an artwork matter? Cultural framing and aesthetic judgments for abstract and representational art. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. <https://doi.org/10.1037/aca0000569>
- Jingyuan, R. Furong, H., Chuanji, G., Jarrod, G., Sarah, S., Shaozheng, Q., Martin, D., & Jing, L. (2023). Functional lateralization of the medial temporal lobe in novel associative processing during creativity evaluation. *Cerebral Cortex*, 33(4), 1186–1206.
- Panesi, S., & Morra, S. (2018). Relationships between the early development of drawing and language: the role of executive functions and working memory. *The Open Psychology Journal*, 11(1), 15-24.
- Welke, D., Purton, I., & Vessel, E. A. (2023). Inspired by art: Higher aesthetic appeal elicits increased felt inspiration in a creative writing task. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 17(3), 261–277.
- Yadav, S., Chakraborty, P., & Mittal, P. (2022). Designing drawing apps for children: Artistic and technological factors. *International Journal of Human Computer Interaction*, 38(2), 103-117.
- Zhou, J., Wang, X. M., Bavato, D., Tasselli, S., & Wu, J. (2019). Understanding the receiving side of creativity: A multidisciplinary review and implications for management research. *Journal of Management*, 45(6), 2570-2595.
- Zhang, X., Cheng, L., Dai, D. Y., Tong, W., & Hu, W. (2020). Adolescents with different profiles of scientific versus artistic creativity: Similarity and difference in cognitive control. *Thinking Skills and Creativity*, 37, 100688.

อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผย
ข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงาน: หลักฐานเชิงประจักษ์
จากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
THE INFLUENCE OF INDUSTRY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN
SUSTAINABILITY DISCLOSURE AND FIRM PERFORMANCE: EMPIRICAL
EVIDENCE FROM LISTED COMPANIES
ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

พิชชาภา ตั้งลำเลิต, อรุณี ยศบุตร, รัชนิยา บังเมฆ, และสัทยา ตันจันทรพงศ์

Pitchapa Tanglamlert, Arunee Yodbutr, Ratchaneeya Bangmek, and Sathaya Thanjunpong

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

Email: pitchapa_onn@hotmail.com

Received September 4, 2023; Revised October 13, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานของบริษัททั้งผลการดำเนินงานทางการบัญชีและทางตลาด รวมถึงศึกษาอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2563 และ 2564 จำนวน 915 ข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานความยั่งยืน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 One Report) และรายงานทางการเงินทั้งงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน มีเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ เกณฑ์การให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามกรอบ GRI Standards 2020 มีจำนวน 37 ตัวชี้วัดในระดับคะแนนเต็มเท่ากับ 63 คะแนน ซึ่งมีการกำหนดระดับคะแนนแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในแต่ละตัวชี้วัดโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น

ผลการวิจัย พบว่า 1) การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัททั้งผลการดำเนินงานทางการบัญชีและทางตลาดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 2) ประเภทอุตสาหกรรมมีผลกระทบเชิงลบต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 3) ประเภทอุตสาหกรรมไม่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชี ซึ่งประโยชน์ของงานวิจัยชิ้นนี้คือ บริษัทตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน ผู้มีส่วนได้เสียใช้ข้อมูลส่วนนี้ในการตัดสินใจ และหน่วยงานกำกับดูแลสนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน รวมถึงคำนึงถึงอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมในการกำหนดกฎเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูล

คำสำคัญ: การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน, กรอบ GRI Standards, รายงานความยั่งยืน, ประเภทอุตสาหกรรม

Abstract

This study examined the relationship between sustainability disclosure, firm performance, and industry type. The study used quantitative research sampled from listed companies on The Stock Exchange of Thailand (SET) in 2020 and 2021. About 915 samples were collected from the sustainability reports, the annual registration statements (form 56-1 One Report), and the firm's financial statements, including the statement of income and the statement of financial position. For measuring the level of sustainability disclosure, we used the GRI Sustainability Reporting Standards 2020 (also known as GRI Standards 2020), which comprises 37 indicators. Each indicator has a maximum score of 63, making it a suitable tool for evaluating an organization's sustainability performance. We used Linear Regression Analysis for analyzing the statistics. The research results were as follows.

1) Sustainability disclosure was positively correlated with firm performance with accounting and market performance at the statistical significance level of 0.05. 2) Industry type had a negative impact on the relationship between sustainability disclosure and market performance at the statistical significance level of 0.05. 3) Industry type did not impact the relationship between sustainability disclosure and the firm's accounting performance. The contributions of this research are the firms realize the importance of sustainability disclosure, the stakeholders use this information for their decision, and the regulatory agencies support firms' sustainability disclosure, including considering the influence of industry type to insetting the sustainability disclosure rule.

Keywords: Sustainability Disclosure, GRI Standards, Sustainability Report, Industry type

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันการแก้ไขปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมและสังคมเข้ามามีบทบาทมากขึ้นจนได้เป็นหนึ่งในวาระสำคัญของโลกที่ต้องร่วมกันคิดคำนึงและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือในแต่ละประเทศทั่วโลกและทุกภาคส่วนในประเทศนั้นๆ รวมถึงได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไปในสังคมมากยิ่งขึ้น ทำให้บริษัทเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปรับตัวและเริ่มดำเนินธุรกิจโดยคำนึงประเด็นเหล่านี้มากยิ่งขึ้นเพื่อรับมือกับความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทที่สนใจในประเด็นนี้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากบริษัทไม่สามารถอยู่รอดได้ด้วยตัวบริษัทเพียงลำพังท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีแต่ปัญหา โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลได้มีการ

สนับสนุนให้จัดทำรายงานความยั่งยืน (Sustainability Report) ที่ใช้กรอบ GRI Sustainability Reporting Standards หรือ GRI Standards เป็นแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท เนื่องจากเป็นกรอบการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่ได้รับความนิยม รวมถึงมีตัวชี้วัดการรายงานที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และไม่ซับซ้อน เหมาะกับบริษัททุกขนาด ทุกประเภท และทุกอุตสาหกรรม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560ก) เพื่อกระตุ้นให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผู้ใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากขึ้น สอดคล้องวิสัยทัศน์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย “To Make The Capital Market Work for Everyone” (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560ข) ด้วยเหตุนี้จึงมีงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นนี้มากยิ่งขึ้น ดังเช่นงานวิจัยของนิตยา โยธาจันทร์ และคณะ (2563) และพิศิษฐ์ อัครบรรจงผล (2564) ที่ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่ส่งผลต่อมูลค่าทางตลาดของบริษัท นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงบริบทของอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันไปที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานและมูลค่าทางตลาดของบริษัท อย่างงานวิจัยของ Bualay, A. et al. (2020) ที่มุ่งเน้นศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานเปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมการเงิน ซึ่งจากงานวิจัยในอดีตทำให้ผู้วิจัยได้พบว่าผลลัพธ์ในประเด็นการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานและมูลค่าทางตลาดของบริษัทมีความหลากหลาย และบริบทของอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาทในความสัมพันธ์ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเป็นการเปิดเผยข้อมูลแบบสมัครใจ (Voluntary Disclosure) ที่ทำให้การเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามความสมัครใจของบริษัทนั้นๆ และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเท่าที่ควร อีกทั้งกรอบ GRI Standards ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนใหม่ในทุก ๆ ปี รวมถึงบริบทของประเภทอุตสาหกรรมที่ทำให้การดำเนินงานและการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนแตกต่างกันตามประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทนั้น ๆ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในผลกระทบของระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัท รวมถึงประเภทของอุตสาหกรรมที่เข้ามามีบทบาทและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว

ดังนั้น งานวิจัยนี้ของผู้วิจัยจึงได้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร และบทบาทของประเภทอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์นี้หรือไม่ รวมถึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุนหรือบุคคลที่สนใจหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลกับผลการดำเนินงานทั้งทางบัญชีและทางตลาดของบริษัท รวมถึงอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์นี้ อีกทั้งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานอย่างยั่งยืนทั้งในส่วนของตัวเอง บริษัท ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแลที่มีส่วนในการสนับสนุนและผลักดันการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท ตลอดจนจนถึงสามารถนำไปต่อยอดในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานทาง การบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผย ข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต ผู้วิจัยพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน ของบริษัทได้รับความสนใจสูงขึ้นทั้งจากบริษัทและผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องมากขึ้น รวมถึงมีการพัฒนา มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลและรางวัลเกี่ยวกับความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน คือ การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และบรรษัทภิบาลของบริษัท ซึ่งสามารถเลือกใช้แนวทางและช่องทางในการเปิดเผย ข้อมูลตามความเหมาะสมของบริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560ข) รวมถึงมีแนวทางการ เปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามกรอบ GRI Standards ที่ได้รับความนิยมเนื่องจากตัวชี้วัดการรายงานที่ เข้าใจง่าย ชัดเจน และไม่ซับซ้อน เหมาะกับบริษัททุกขนาด ทุกประเภท และทุกอุตสาหกรรม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560ก) โดยงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลความ ยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชีนั้นม้งงานวิจัยของนิทยา โยธจันทร์ และคณะ (2563) ที่พบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนส่งผลให้อัตราส่วนผลตอบแทนของสินทรัพย์ดีขึ้นและสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Buallay, A. et al. (2020) ที่พบว่าอัตราส่วนผลตอบแทนของสินทรัพย์และอัตราส่วน ผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นดีขึ้นเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมากยิ่งขึ้นในอุตสาหกรรม การผลิต

สำหรับมุมมองของผู้ถือหุ้นและนักลงทุน ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูล ความยั่งยืนที่มีต่อผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท เนื่องจากปัจจุบันนักลงทุนให้ความสำคัญกับ ความยั่งยืนและความน่าเชื่อถือของบริษัท โดยงานวิจัยของวิชาวีร์ เจตะสานนท์ (2560) ที่พบว่ารางวัล ความรับผิดชอบต่อสังคมจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทำให้อัตราผลตอบแทนของหุ้นสูงขึ้น ในขณะที่การจัดอันดับ ESG ของสถาบันไทยพัฒน์ทำให้อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ลดลง เนื่องจาก ต้นทุนที่สูง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของนิทยา โยธจันทร์ และคณะ (2563) และ Buallay, A. et al. (2020) ที่พบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่สูงขึ้นทำให้ผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัทสูงขึ้น

อีกทั้งจากการที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการ เปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและการได้รับรางวัลในด้านนี้มาอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงศักยภาพของบริษัท จดทะเบียนในประเทศไทยและการผลักดันของหน่วยงานกำกับดูแลในประเทศไทยที่ส่งเสริมให้บริษัทมี การจัดทำและเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนสูงขึ้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560ข) นอกจากนี้ยังมีแรงกระตุ้นจากกระแสสังคมโลกที่ทำให้ความยั่งยืนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

ดังนั้น จากการที่ในปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนยังเข้ามามีบทบาทต่อการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องและทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทดีขึ้นเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งย่อมทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้นและถึงแม้จะมีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นแต่ผลประโยชน์ที่บริษัทได้รับย่อมครอบคลุมต้นทุนที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจที่ควรคำนึงถึงทั้งผู้มีส่วนได้เสียภายในบริษัทและภายนอกบริษัท รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียมีบทบาททั้งในการสนับสนุนหรือยุติการดำเนินธุรกิจของบริษัทได้เช่นกัน จึงเป็นภาระรับผิดชอบของบริษัทในการตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย (Barnard, C. I., 1938; ธกานต์ ชาติวงศ์, 2560; Freeman, R. E. et al., 2007) เช่นเดียวกันการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุนและผู้ถือหุ้นโดยทำให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นในตัวบริษัททำให้มูลค่าทางตลาดของบริษัทสูงขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้ถือหุ้นและนักลงทุน โดยการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูงย่อมเป็นการส่งสัญญาณให้แก่ผู้ถือหุ้นและนักลงทุน เกี่ยวกับมุมมอง และทิศทางในการดำเนินธุรกิจของบริษัท (Spence, M., 1973; ธกานต์ ชาติวงศ์, 2560) จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ ดังนี้

H1: การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัท

H1a: การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีของบริษัท

H1b: การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องการศึกษาเกี่ยวกับประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานของบริษัท ในประเทศไทยนั้นสามารถจำแนกกลุ่มอุตสาหกรรมเป็น 8 อุตสาหกรรมตามเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร สินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจการเงิน สินค้าอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ทรัพยากร บริการ และเทคโนโลยี (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564) จากการที่แต่ละอุตสาหกรรมส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมต่างกันจึงมีการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมดังเช่น Roberts, R. W. (1992) ที่แบ่งอุตสาหกรรมเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นจุดสนใจสูง (High Profile Industry) ส่งผลกระทบบ้างเป็นวงกว้าง มีความเสี่ยงด้านกฎระเบียบและแรงกดดันทางสังคมสูง และกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นจุดสนใจต่ำ (Low Profile Industry) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของมัทนชัย สุทธิพันธุ์ และคณะ (2566) ที่จัดกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ อีกทั้งยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานในบริบทอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันอย่างงานวิจัยของ Buallay, A. et al. (2020) ที่พบว่า ในบริบทอุตสาหกรรมต่างกันทำให้ทิศทางของความสัมพันธ์แตกต่างกันไป โดยในอุตสาหกรรมการผลิตนั้นการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่สูงขึ้น ย่อมทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นและมุ่งเน้นเปิดเผยในประเด็นสิ่งแวดล้อม ในขณะที่อุตสาหกรรมการเงินนั้นการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่สูงขึ้นกลับทำให้ผล

การดำเนินงานลดลงและมุ่งเน้นเปิดเผยในประเด็นสังคม รวมถึงมีงานวิจัยของ Qureshi, M. A. et al. (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับมูลค่าทางตลาดที่วัดจากราคาหุ้นของบริษัท ซึ่งพบว่าอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงส่งผลให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวแข็งแกร่งขึ้น แสดงถึงอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่เข้ามามีบทบาทในความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและมูลค่าทางตลาดของบริษัท

จะเห็นได้ว่า ประเภทอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน เนื่องจากการดำเนินงานของบริษัทส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันตามประเภทของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ดำเนินงานส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยตรงหรือเป็นจุดสนใจของสังคมในวงกว้างอย่างอุตสาหกรรมที่เป็นจุดสนใจสูง (High Profile Industry) ย่อมมีแรงจูงใจในการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนสูงกว่าอุตสาหกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยตรงหรืออุตสาหกรรมที่เป็นจุดสนใจต่ำ (Low Profile Industry) สอดคล้องกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) และทฤษฎีความชอบธรรม (Legitimacy Theory) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการที่บริษัทดำเนินธุรกิจตามค่านิยม ความคาดหวังและภายใต้มาตรฐานของสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากสังคม ในทางตรงกันข้ามหากบริษัทดำเนินธุรกิจไม่ตรงตามค่านิยม ความคาดหวังและมาตรฐานของสังคมจะทำให้บริษัทไม่สามารถดำเนินธุรกิจในสังคมต่อไปได้ (Lindblom, Cristi K., 1994; Suchman, M. C., 1995) ซึ่งเมื่อระดับการเปิดเผยข้อมูลในแต่ละประเภทอุตสาหกรรมต่างกัน ย่อมส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัททั้งทางการบัญชีและทางตลาด นอกจากนี้หากเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนสูงย่อมสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับบริษัทตามทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงคาดว่าประเภทของอุตสาหกรรมของบริษัทจะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท และสามารถตั้งสมมติฐานได้ ดังนี้

H2: อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานของบริษัท

H2a: อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชีของบริษัท

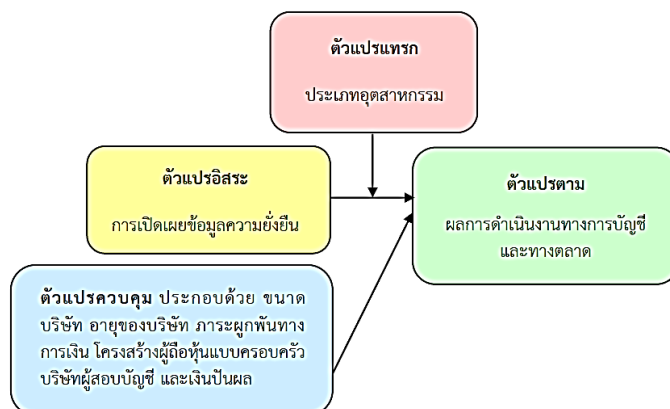
H2b: อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เลือกการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่วัดตามมาตรฐาน GRI Sustainability Reporting Standards 2020 หรือ GRI Standards 2020 เป็นตัวแทนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัท รวมถึงเลือกอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อัตราส่วนผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และ Tobin's Q เป็นตัวแทนในผลการดำเนินงานทางการบัญชีและทางตลาดของบริษัท รวมถึงอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยตรงเป็นตัวแทนของประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้นำ

แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยนี้ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2563 และ 2564 จำนวน 643 บริษัท และ 660 บริษัท ตามลำดับ รวมเป็นทั้งสิ้น 1,303 ข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2563 และ 2564 โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา ยกเว้นกลุ่มบริษัทสถาบันการเงินและประกันภัย บริษัทที่รอบบัญชีไม่ปกติ รวมถึงบริษัทที่ข้อมูลไม่ครบถ้วนและบริษัทที่ข้อมูลผิดปกติ กลุ่มตัวอย่างจึงเป็นจำนวน 448 บริษัทและ 467 บริษัทตามลำดับ รวมเป็นทั้งสิ้น 915 ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เกณฑ์การให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามกรอบ GRI Standards 2020 เพื่อเป็นเกณฑ์แก่ผู้วิจัยในการให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย โดยนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-objective Congruence: IOC) สูงกว่า 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K., 1977) จึงจะถือว่าสอดคล้องและค่าดัชนีความสอดคล้องของเกณฑ์การให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามกรอบ GRI Standards 2020 เท่ากับ 0.87 แสดงถึงการที่เกณฑ์การให้คะแนนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic Analysis) ที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปค่าสถิติพื้นฐานเพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) เป็นสถิติที่นำข้อมูลกลุ่มตัวอย่างอธิบายถึงประชากร โดยผู้วิจัยได้

เลือกการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ซึ่งจะเป็นไปตามสมมติฐานเมื่อระดับนัยสำคัญที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.05 และพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย ซึ่งสามารถเขียนแบบจำลองสมการถดถอยได้ดังนี้

แบบจำลองที่ 1

$$ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 SD_{it} + \beta_2 SZ_{it} + \beta_3 AE_{it} + \beta_4 FL_{it} + \beta_5 FO_{it} + \varepsilon_i$$

$$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 SD_{it} + \beta_2 SZ_{it} + \beta_3 AE_{it} + \beta_4 FL_{it} + \beta_5 FO_{it} + \varepsilon_i$$

$$MV_{it} = \beta_0 + \beta_1 SD_{it} + \beta_2 SZ_{it} + \beta_3 AE_{it} + \beta_4 FL_{it} + \beta_5 FO_{it} + \beta_6 AF_{it} + \beta_7 DV_{it} + \varepsilon_i$$

แบบจำลองที่ 2

$$ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 SD_{it} + \beta_2 IN_{it} + \beta_3 (SD_{it} * IN_{it}) + \beta_4 SZ_{it} + \beta_5 AE_{it} + \beta_6 FL_{it} + \beta_7 FO_{it} + \varepsilon_i$$

$$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 SD_{it} + \beta_2 IN_{it} + \beta_3 (SD_{it} * IN_{it}) + \beta_4 SZ_{it} + \beta_5 AE_{it} + \beta_6 FL_{it} + \beta_7 FO_{it} + \varepsilon_i$$

$$MV_{it} = \beta_0 + \beta_1 SD_{it} + \beta_2 IN_{it} + \beta_3 (SD_{it} * IN_{it}) + \beta_4 SZ_{it} + \beta_5 AE_{it} + \beta_6 FL_{it} + \beta_7 FO_{it} + \beta_8 AF_{it} + \beta_9 DV_{it} + \varepsilon_i$$

โดยที่ ROA_{it} = ผลการดำเนินงานทางการบัญชีวัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์

ROE_{it} = ผลการดำเนินงานทางการบัญชีวัดจากอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

MV_{it} = ผลการดำเนินงานทางตลาดวัดจากลอการิทึมธรรมชาติของมูลค่าทางตลาดตามทฤษฎี Tobin's Q

SD_{it} = คะแนนการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามกรอบ GRI Standards 2020

IN_{it} = อุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยตรง

SZ_{it} = ค่าลอการิทึมธรรมชาติของมูลค่าสินทรัพย์

AE_{it} = อายุบริษัทตามวันที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

FL_{it} = อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์

FO_{it} = โครงสร้างผู้ถือหุ้นที่เป็นและไม่เป็นแบบครอบครัว

AF_{it} = สำนักงานสอบบัญชีของบริษัทที่เป็นและไม่เป็นกลุ่ม Big4

DV_{it} = เงินปันผลต่อหุ้น

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาที่เป็นค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยค่าสูงสุดต่ำสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ตามในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของข้อมูล

ตัวแปร	จำนวน		ส่วนเบี่ยงเบน		
	ข้อมูล	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน
GRI Standards	915	15.870	95.240	56.243	16.016
ROA	915	-0.700	0.360	0.038	0.084
ROE	915	-0.970	0.590	0.055	0.153
Tobin's Q	915	-3.760	3.580	0.361	0.689
Firm Size	915	18.880	27.640	22.431	1.432
Firm Age	915	0.020	46.710	18.498	11.415
Leverage	915	0.000	1.770	0.380	0.226
Dividend Per Share	915	0.000	3.500	0.315	0.542

จากตารางที่ 1 ได้แสดงผลค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล พบว่า ค่าเฉลี่ยของการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน (GRI Standards) มีค่าเท่ากับ 56.243 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.038 อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.055 มูลค่าทางตลาด (Tobin's Q) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.361 รวมถึงค่าเฉลี่ยของตัวแปรควบคุมทั้งขนาดบริษัท (Firm Size) อายุบริษัท (Firm Age) ภาระผูกพันทางการเงิน (Leverage) และเงินปันผลต่อหุ้น (Dividend Per Share) มีค่าเท่ากับ 22.431 18.498 0.380 และ 0.315 ตามลำดับ อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะเห็นได้ว่า มูลค่าทางตลาดและเงินปันผลต่อหุ้นมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างสูงเท่ากับ 0.689 และ 0.542 ตามลำดับ แสดงถึงการที่ข้อมูลมูลค่าทางตลาดค่อนข้างมีความแตกต่างกันสูง เนื่องจากมูลค่าทางตลาดคำนวณจากมูลค่าหุ้นของบริษัทตามราคาตลาดที่แตกต่างกันในแต่ละบริษัทและเช่นเดียวกันการที่ข้อมูลเงินปันผลค่อนข้างมีความแตกต่างกันสูงนั้นเป็นเพราะการจ่ายเงินปันผลตามนโยบายการจ่ายเงินปันผลที่แตกต่างกันในแต่ละบริษัทเช่นกัน

การทดสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย (Assumption for Regression) เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งผลการทดสอบเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอยทั้งข้อมูลที่วิเคราะห์มีการแจกแจงแบบปกติ (Normality) โดยข้อมูลที่วิเคราะห์มีค่า Skewness และ Kurtosis อยู่ระหว่าง -1.540 ถึง 2.878 และอยู่ระหว่าง -1.441 ถึง 9.701 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ตาม Kline, R. B. (2016) ที่ยอมรับค่า Skewness ระหว่าง ± 3 และค่า Kurtosis ระหว่าง ± 10 ส่วนความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) นั้นผู้วิจัยวัดจากค่า Variance Inflation Factor (VIF) และมีค่าอยู่ระหว่าง 1.010 ถึง 1.713 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 และแสดงถึงการที่ตัวแปรอิสระเป็นอิสระจากกัน ส่วนความคาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระจากกัน (Autocorrelation) ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลที่วิเคราะห์มีค่า Durbin-Watson อยู่ระหว่าง 1.865 ถึง 1.992 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้คือ 1.5 ถึง 2.5 และทดสอบความแปรปรวนของความคาดเคลื่อนคงที่ (Homoscedasticity) ที่ผู้วิจัยทดสอบด้วย White test และได้ค่า p-value อยู่ระหว่าง 0.902 ถึง 1 ซึ่งถือได้ว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและไม่พบปัญหา Heteroscedasticity ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทั้งผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ตามที่แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาด

ตัวแปร	ROA		ROE		Tobin's Q	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
(Constant)	-0.086	0.065	-0.079	0.357	1.293	0.001
GRI Standards	0.001	0.007	0.001	0.001	0.004	0.005
Firm Size	0.006	0.005	0.006	0.156	-0.049	0.009
Firm Age	-0.001	0.000	-0.002	0.000	-0.019	0.000
Leverage	-0.093	0.000	-0.101	0.000	0.013	0.898
Family Ownership	0.009	0.109	0.016	0.124	0.140	0.001
Audit Firm					0.139	0.002
Dividend Per Share					0.326	0.000

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ค่า p-value ที่เป็นผลลัพธ์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชีที่วัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on asset: ROA) มีค่าเท่ากับ 0.007 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.05) เช่นเดียวกับค่า p-value ที่เป็นผลลัพธ์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชีที่วัดจากอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity: ROE) และ p-value ที่เป็นผลลัพธ์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดที่วัดจากทฤษฎี Tobin's Q ที่มีค่าเท่ากับ 0.001 และ 0.005 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value < 0.05) เช่นกัน แสดงถึงการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามและมีทิศทางความสัมพันธ์ตามค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเป็นในเชิงบวก จึงมีความสัมพันธ์และทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัย คือ การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัททั้งผลการดำเนินงานทางการบัญชี (H1a) และผลการดำเนินงานทางตลาด (H1b)

ความสัมพันธ์ของตัวแปรควบคุมที่มีต่อผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาด พบว่าขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีที่วัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานทางตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามยังพบว่า ขนาดบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการบัญชีที่วัดจากอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ส่วนอายุบริษัทนั้นพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนภาวะผูกพันทางการเงินนั้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางตลาด ในขณะที่โครงสร้างผู้ถือหุ้น

แบบครอบครัวนั้นให้ผลลัพธ์ที่ตรงกันข้าม โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกเพียงผลการดำเนินงานทางตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับโครงสร้างผู้ถือหุ้นแบบครอบครัว พบว่าสำนักงานสอบบัญชีและเงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมมีผลกระทบเชิงลบกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท รวมถึงอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมไม่มีผลกระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชีของบริษัท ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ตามที่แสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลวิเคราะห์อิทธิพลประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาด

ตัวแปร	ROA		ROE		Tobin's Q	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
(Constant)	-0.117	0.010	-0.147	0.080	0.840	0.024
GRI x IND	0.000	0.419	0.000	0.302	-0.002	0.000
Firm Size	0.009	0.000	0.012	0.002	-0.014	0.430
Firm Age	-0.001	0.000	-0.002	0.000	-0.019	0.000
Leverage	-0.097	0.000	-0.110	0.000	-0.023	0.822
Family Ownership	0.010	0.072	0.018	0.077	0.145	0.001
Audit Firm					0.155	0.001
Dividend Per Share					0.331	0.000

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ค่า p-value ที่เป็ผลลัพธ์อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชีที่วัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าเท่ากับ 0.419 และ 0.302 ตามลำดับ ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) แสดงถึงการที่ประเภทอุตสาหกรรมไม่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชี ในขณะที่ค่า p-value ที่เป็อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดที่วัดจากทฤษฎี Tobin's Q มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.05$) รวมถึงจากค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยที่มีค่าเป็นลบ แสดงถึงการที่ประเภทอุตสาหกรรมมีผลกระทบเชิงลบต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาด จึงสามารถสรุปได้ว่ามีเพียงผลลัพธ์อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดเท่านั้นที่เป็นไปตามสมมติฐาน (H2b)

ความสัมพันธ์ของตัวแปรควบคุมที่มีต่อผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาด พบว่าขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางตลาด ส่วนอายุบริษัท พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนภาระผูกพันทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางตลาด ในขณะที่โครงสร้างผู้ถือหุ้นแบบครอบครัวนั้นให้ผลลัพธ์ที่ตรงกันข้าม โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกเพียงผลการดำเนินงานทางตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับโครงสร้างผู้ถือหุ้นแบบครอบครัว พบว่าสำนักงานสอบบัญชีและเงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท กล่าวคือ การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่สูงส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัทสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่สูงย่อมแสดงถึงการให้ความสำคัญและตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานทางการบัญชี และผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท ตลอดจนถึงสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้เสียถึงการดำเนินงานของบริษัทที่เป็นไปอย่างยั่งยืนจึงทำให้เกิดความร่วมมือและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) ที่กล่าวถึงการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียและตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย (Barnard, C. I., 1938; ธกานต์ ชาติวงศ์, 2560; Freeman, R. E. et al., 2007) และทฤษฎีความชอบธรรม (Legitimacy Theory) ที่กล่าวถึงการดำเนินงานภายใต้ค่านิยมและมาตรฐานของสังคมเพื่อให้ได้การยอมรับจากสังคม (Lindblom, Cristi K., 1994; Suchman, M. C., 1995) รวมทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ในกรณีผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัทที่เกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูงเป็นการส่งสัญญาณไปยังตลาดทุน (Spence, M., 1973; ธกานต์ ชาติวงศ์, 2560) รวมถึงงานวิจัยของนิตยา โยธาจันทร์ และคณะ (2563) ที่พบว่าการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่มากขึ้นทำให้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และมูลค่าทางตลาดของบริษัทสูงขึ้น และงานวิจัยของ Buallay, A. et al. (2020) ที่ศึกษาในอุตสาหกรรมผลิตและพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่มากขึ้น ทำให้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นและมูลค่าทางตลาดของบริษัทสูงขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมมีผลกระทบเชิงลบกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท กล่าวคือ ประเภทอุตสาหกรรมมีอิทธิพลทำให้ความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดอ่อนลง โดยในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยตรงนั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดอ่อนกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยในอดีตของ Qureshi, M. A. et al. (2020) ที่พบว่า ประเภทอุตสาหกรรมมีอิทธิพลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับราคาหุ้นแข็งแกร่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการ

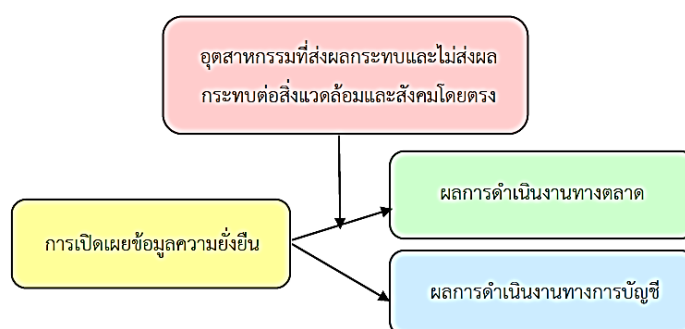

เปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนครอบคลุมไปถึงข้อมูลข้อพิพาทและข้อร้องเรียนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สิ่งแวดล้อมและชุมชน รวมถึงยอมก่อให้เกิดต้นทุนในส่วนนี้ เนื่องจากการดำเนินงานที่มีความเสี่ยงและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมสูงกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมของ Roberts, R. W. (1992) และมัทนชัย สุทธิพันธุ์ และคณะ (2566) ที่แบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมดำเนินงานมีความเสี่ยงเกี่ยวกับกฎระเบียบสูง แรงกดดันทางสังคมสูง และดำเนินธุรกิจกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยตรงเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นจุดสนใจสูง (High Profile Industry) หรืออุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยตรง ด้วยเหตุจากการดำเนินงานของบริษัทนี้จึงยอมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ถือหุ้นและนักลงทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างยั่งยืนและภาพลักษณ์ของบริษัททำให้มูลค่าทางตลาดที่เป็นผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัทลดลง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ยังพบอีกว่า อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชีของบริษัท กล่าวคือ ประเภทอุตสาหกรรมไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางการบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suttipun, M., & Stanton, P. (2012) ที่พบว่า ประเภทอุตสาหกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และงานวิจัยของภณทิรา มณีไพรัตน์ (2562) ที่พบว่า ประเภทอุตสาหกรรมไม่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งในกลุ่มบริษัทที่ได้รับและไม่ได้รับการจัดอันดับหุ้นยั่งยืน ซึ่งสะท้อนถึงการที่ประเภทอุตสาหกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานทางการบัญชี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงาน รวมถึงอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่มีผลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าวในบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2563 และ 2564 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานของบริษัท

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่สูงขึ้นของบริษัทส่งผลให้ผลการดำเนินงานทั้งทางการบัญชีและทางตลาดของบริษัทสูงขึ้น เนื่องจากประเด็นความยั่งยืนเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทมากยิ่งขึ้น อีกทั้งอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมได้เข้ามามีบทบาทสำคัญกับความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่ครอบคลุมไปถึงข้อพิพาทของบริษัทและต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสังคมในอุตสาหกรรมที่การดำเนินงานมีความเสี่ยงและกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมสูงนั้นส่งสัญญาณเชิงลบไปยังตลาดทุนและกระทบต่อการตัดสินใจของนักลงทุนและผู้ถือหุ้น ในขณะที่อิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานทางการบัญชี

สรุป

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท รวมถึงเพื่อศึกษาอิทธิพลของประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่มากขึ้นส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทสูงขึ้น แสดงถึงการที่ประเด็นความยั่งยืนเข้ามามีบทบาทสำคัญกับการดำเนินธุรกิจและมุมมองของผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทมากขึ้น ดังนั้นบริษัทจึงควรมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทให้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามประเภทอุตสาหกรรมที่บริษัทดำเนินธุรกิจอยู่ ย่อมเข้ามามีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท ดังนั้นบริษัทและหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องจึงควรคำนึงถึงประเด็นนี้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่มากขึ้นทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้น ดังนั้นบริษัทควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องควรนำประเด็นความยั่งยืนมาประกอบการตัดสินใจ รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแลควรสนับสนุนและสร้างความตระหนักให้มีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทและควรกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประเภทอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและผลการดำเนินงานทางตลาดของบริษัท ดังนั้นบริษัทควรเห็นความสำคัญถึงบริบทของประเภทอุตสาหกรรมและการดำเนินธุรกิจของบริษัทในอุตสาหกรรมนั้น ๆ ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อ การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน ผลการดำเนินงานทางตลาด ตลอดจนถึงมุมมองของผู้ถือหุ้นและนักลงทุนของบริษัทเพื่อบริษัทจะได้บริหารจัดการการดำเนินธุรกิจและสร้างความเชื่อมั่นของผู้ถือหุ้นและนักลงทุนอย่างเหมาะสม รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแลควรนำบริบทของประเภทอุตสาหกรรมมาพิจารณาในการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานของบริษัท

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่สูงขึ้นทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทสูงขึ้นตามไปด้วย รวมถึงประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว สำหรับประเด็นการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากรอบ GRI Standards ที่ปรับปรุงและพัฒนาแล้วล่าสุดในการประเมินการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทและผลการประเมินคะแนนเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในอนาคตที่อาจสูงขึ้นจากการผลักดันของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งอาจส่งผลต่อผลลัพธ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560ก). *GRI STANDARDS: จากรายงานสู่การจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืน*. สืบค้น 13 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.setsustainability.com/libraries/628/item/315-gri-standards>.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560ข). *Sustainability Disclosure: กระแสการลงทุนกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน*. สืบค้น 12 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.setsustainability.com/libraries/660/item/23-sustainability-disclosure>.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2564). *ตารางแสดงโครงสร้างกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจ*. สืบค้น 29 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.set.or.th/th/market/index/set/industry-sector-profile>.
- ธกานต์ ชาติวงศ์. (2560). ทฤษฎีที่ใช้อธิบายงานวิจัยทางบัญชี: จากอดีตถึงอนาคต. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 6(2), 189-198.
- นิตยา โยธำจันทร์, ศศิวิมล มีอำพล, และไพบุลย์ ผจงวงศ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานของบริษัทในกลุ่ม ESG100. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 13(2), 12-26.
- พิศิษฐ์ อัครบรรจงผล. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานความยั่งยืนกับอัตราส่วน Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มดัชนี SET 100 (ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ภณจิรา มณีไพรัตน์. (2562). *อิทธิพลระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลตอบแทนผู้ถือหุ้น: กรณีศึกษาบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับธุรกิจด้านการพัฒนาความยั่งยืน*. (บัญชีมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มัทนชัย สุทธิพันธุ์, ศิริวรรณ ลีลาทิวานนท์, และจิตติมา วิเชียรรักษ์. (2566). ผลกระทบของการรายงานด้านสิ่งแวดล้อมต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 46(178), 40-63.

- วิชาวิทย์ เจตะสานนท์. (2560). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับรางวัลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราผลตอบแทนหุ้น กรณีศึกษา SET100* (ค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการเงิน). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Barnard, C. I. (1938). *The Functions of the Executive*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Buallay, A., Hamdan, A., & Barone, E. (2020). Sustainability reporting and firm's performance: Comparative study between manufacturing and banking sectors. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 69(3), 431-445.
- Freeman, R. E., Harrison, J. S., & Wicks, A. C. (2007). *Managing for stakeholder: survival, reputation and success*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. (4th ed.). New York: The Guilford Press.
- Lindblom, C. K. (1994). "Implications of Organizational Legitimacy for Corporate Social Performance and Disclosure", *Critical Perspectives on Accounting Conference*, New York.
- Qureshi, M. A., Kirkerud, S., Theresa, K., & Ahsan, T. (2020). The impact of sustainability (environmental, social, and governance) disclosure and board diversity on firm value: The moderating role of industry sensitivity. *Business Strategy and the Environment*, 29(3), 1199-1214.
- Roberts, R. W. (1992). Determinants of corporate social responsibility disclosure: an application of stakeholder theory. *Accounting, Organizations and Society*, 17(6), 595-612.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Spence, M. (1973). Job Market Signaling. *The Quarterly Journal of Economics*, 87(3), 355-374.
- Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571-610.
- Suttipun, M., & Stanton, P. (2012). Determinants of Environmental Disclosure in Thai Corporate Annual Reports. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 2(1), 99-115.

ประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานวิชาการ: กรณีศึกษานักศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี

PROBLEMS OF ACADEMIC REPORTS CONDUCTING:

A CASE STUDY OF STUDENTS IN RAJAMANGALA UNIVERSITY

OF TECHNOLOGY SUVARNABHUMI SUPHANBURI CAMPUS

ฐกร อ่วมสถิตย์, กนกวรรณ แยกผิวผ่อง, ปิยะภา ตูวิชารานนท์

Takorn Uamsathit, Kanokwan Yaekpiwpong, Piyapa Tuvicharanon

ขวัญสุดา วรวิบูล, วโรทัย สมมิตร, ราชนัย ปรีกษา

Khwansuda Worawibun, Varothai Sommit, Rachan Prueksa

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: thapakorn.u@rmutsb.ac.th

Received September 22, 2023; Revised October 27, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีกลุ่มประชากรคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา Thai for Communication ปีการศึกษา 2562 จำนวน 294 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตารางวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานวิชาการ และรายงานวิชาการของนักศึกษา จำนวน 294 เล่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้หลักเกณฑ์ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษา ผลการวิจัยดังนี้

1) ด้านรูปแบบ พบว่า มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การเขียนบรรณานุกรม คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมาคือการเว้นบรรทัด คิดเป็นร้อยละ 24.09 และลักษณะตัวอักษรไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 12.04

2) ด้านเนื้อหา พบว่า มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การเขียนย่อหน้า คิดเป็นร้อยละ 53.99 รองลงมาคือการเรียบเรียงประเด็น คิดเป็นร้อยละ 46.01

3) ด้านการใช้ภาษา พบว่า มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การเขียนสะกดคำ คิดเป็นร้อยละ 29.19 รองลงมาคือการฉีกคำระหว่างบรรทัด คิดเป็นร้อยละ 25.16 การใช้คำ คิดเป็นร้อยละ 22.36 และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน คิดเป็นร้อยละ 20.03

สาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษาขาดประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานวิชาการ คือ ขาดทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน และการคิดอย่างเป็นระบบ ไม่มีความรอบคอบและความเข้าใจในงานที่ทำ และขาดทักษะการใช้งานโปรแกรม Microsoft Word

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, รายงานวิชาการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Abstract

This article aimed to study the ability in writing academic reports in terms of format, content used in preparing academic report and the usage language in writing academic reports among the students at Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Suphanburi Campus. This research was a combined research method. The sample was students at Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Suphanburi Campus, bachelor's degree who registered to study in the course Thai for Communication of academic year 2019 in amount of 294 students. They were selected by non-probability sampling using a specific method (purposive sampling). The instruments for collecting data were table analyzing ability in writing academic reports and 294 volumes of students' academic reports. The data analyzed by descriptive statistics and content analysis using 3 criteria: format, content and language usage. The research results were found as follows;

1) The academic report writing styles, the most problematic issues were bibliography, spacing, and character style not following the required criteria at 50.30, 24.09, and 12.04 percent, respectively.

2) Writing of paragraphs and the compilation of issues were the most problematic issues found, accounting for 53.99 and 46.01 percent, respectively.

3) The aspect of language usage, it was found that writing and spelling, tearing words between lines, the usage of words, and the usage of punctuation the problematic issues at 29.19, 25.16, 22.36 and 20.03 percent, respectively.

The reasons why students lacked ability in writing academic reports were that students lacked of listening, reading, writing, and systematic thinking skills. Including not having thoroughness and a deep understanding in working, they also lacked in Microsoft Word using skills.

Keywords: Ability, Academic Report, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

บทนำ

การจัดรูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องได้รับทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การค้นคว้าข้อมูล การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการสรุปผลอย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นเหตุเป็นผล เนื่องจากปัจจุบันมีข้อมูลมากมายจากหลากหลายแหล่ง ซึ่งการจัดทำรายงานวิชาการเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะดังกล่าว นอกจากนั้น ผู้เรียนยังได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งด้านการอ่านและการเขียนอีกด้วย โดย จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2540) กล่าวว่า การทำรายงานวิชาการจะช่วยให้ผู้ศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจเรื่องที่จะศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ฉะนั้น การจัดทำรายงานวิชาการของผู้เรียนจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการเรียนการสอนที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ข้างต้น

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ให้ผู้เรียนจัดทำรายงานวิชาการพบปัญหาหลายด้าน อาทิ ผู้เรียนไม่ได้จัดเรียงข้อมูลตามรูปแบบมาตรฐานหรือที่กำหนดให้ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับประเด็นหลัก และสะกดคำไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับ สว่าง วงศ์ไชย (2566) ที่กล่าวว่า รายงานทางวิชาการเป็นตัววัดศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะของนิสิตนักศึกษา แต่ทว่า ศักยภาพดังกล่าวไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่มอบหมายให้นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง จัดทำรายงานทางวิชาการ เป็นระยะเวลา 10 ปี โดยภาพรวมมักพบปัญหาเกี่ยวกับการเขียนรายงานทางวิชาการหลายประเด็น เช่น นักศึกษาจัดทำรายงานไม่ครบตามส่วนประกอบ ค้นหาแหล่งข้อมูลไม่น่าเชื่อถือมาอ้างอิง ใช้รูปแบบในการเขียนอ้างอิงในเนื้อหาและบรรณานุกรมไม่สม่ำเสมอ นำเสนอเนื้อหาไม่เป็นเอกภาพ ขาดการเชื่อมโยงความ ใช้ถ้อยคำผิดความหมาย ผูกประโยคผิดโครงสร้างทางหลักภาษา และสะกดคำผิด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานวิชาการทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษา โดยมีนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนในด้านการเขียนรายงานวิชาการให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น และสามารถต่อยอดพัฒนาเป็นรูปแบบการแก้ไขปัญหาการจัดทำรายงานวิชาการอันจะมีประโยชน์ในวงการวิชาการและวงการศึกษต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานวิชาการส่วนใหญ่เป็นการศึกษาปัญหาหรือข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษา อาทิ การวิเคราะห์ข้อบกพร่องการเขียนภาษาไทยของนักศึกษากลุ่ม Gen Y ของจินตนา พุทธิเมตตะ และสุวสิน เกษมปิติ (2562) ผลการวิจัย พบว่า ข้อบกพร่องที่พบมากที่สุดในแต่ละด้านเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการ

เขียนตามอักขรวิธีไม่ถูกต้อง คือ การเขียนวรรณยุกต์ไม่ถูกต้อง ด้านการใช้คำ ไม่ถูกต้องคือ การฉีกคำ ด้านการใช้ประโยคไม่ถูกต้อง คือ การใช้คำเกินในประโยค และด้านการเว้นวรรคตอน การเขียนย่อหน้า และการใช้เครื่องหมายยัติภังค์ไม่ถูกต้อง คือ การเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง

การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทย: กรณีศึกษาการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ของวันชัย แก้วหนูนวล และภัสรธีรา ฉลองเดช (2561) โดยศึกษาจากสำเนาข้อสอบปลายภาคต้น ปีการศึกษา 2560 รายวิชา 11-034-101 การใช้ภาษาไทย ที่ผ่านการวิพากษ์จากคณะกรรมการวิพากษ์ข้อสอบแล้ว ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 คน ใช้ตารางของทาโร ยามาเน่ วิเคราะห์ข้อมูลข้อผิดพลาด 4 ด้าน คือ ด้านอักขรวิธี การใช้คำ การใช้ประโยค และรูปแบบการเขียน ผลการวิจัย พบว่าข้อผิดพลาดด้านอักขรวิธีมี 3 ประเภท คือ การสะกดการันต์ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการเว้นวรรค ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำมี 4 ประเภท คือ การใช้คำผิดความหมาย การใช้คำผิดหน้าที่ การใช้คำฟุ่มเฟือย และการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน ส่วนข้อผิดพลาดด้านการใช้ประโยคมี 3 ประเภท คือ การใช้ประโยคไม่ถูกต้องสมบูรณ์ การใช้ประโยคที่เรียงคำหรือกลุ่มคำผิดตำแหน่ง และการใช้ประโยคที่เป็นสำนวนภาษาต่างประเทศ และข้อผิดพลาดด้านรูปแบบการเขียน คือ การใช้รูปแบบในการเขียนไม่ถูกต้องตามแบบลักษณ์ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ข้อผิดพลาดในการเขียนของนักศึกษาต่อไป

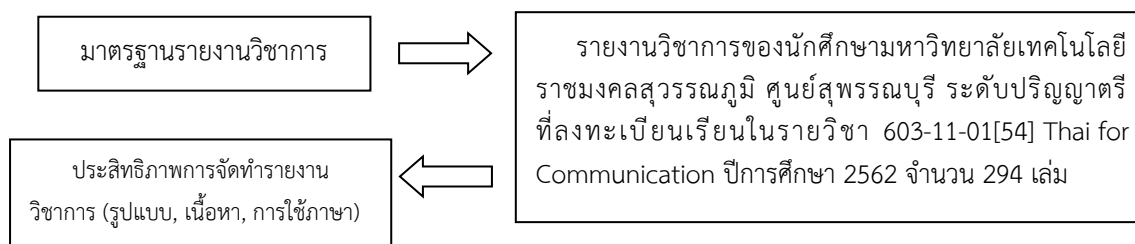
การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการใช้ภาษาและรูปแบบในรายงานทางวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นของ สิริระ สมนาม และคณะ (2554) โดยผลการวิจัย พบว่า ลักษณะข้อผิดพลาดในการแต่งประโยค 526 รายการ รองลงมาได้แก่ ข้อผิดพลาดในระดับความหมาย 269 รายการ ผิดพลาดเรื่องการสะกดการันต์และข้อผิดพลาดในระดับคำ 265 รายการ และ 136 รายการ ตามลำดับ ส่วนข้อผิดพลาดด้านรูปแบบพบมากที่สุด คือ การเขียนบรรณานุกรม 1,149 รายการ รองลงมา คือ ลักษณะทั่วไปของการเขียนรายงาน 1,011 รายการ และผิดพลาดด้านเนื้อหาและการอ้างอิง 536 รายการ

งานวิจัยเรื่องปัญหาการเขียนรายงานทางวิชาการ : กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา CTH 3108 ภูมิปัญญาทางภาษากับการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 64 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานทางวิชาการ จำนวน 64 ฉบับ เครื่องมือที่ใช้คือ เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนรายงานทางวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา โดยผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการเขียนรายงานทางวิชาการ 4 ด้าน ด้านที่พบปัญหามากที่สุด คือ ด้านการใช้แหล่งข้อมูลมากที่สุด ได้แก่ ความสม่ำเสมอในการอ้างอิง การอ้างอิงข้อมูล และรูปแบบการอ้างอิง รองลงมา คือ ด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำ การใช้ประโยค ระดับภาษา และกลไกทางภาษา ด้านเนื้อหา ได้แก่ การกำหนดชื่อเรื่องและหัวข้อ การนำเสนอเนื้อหา รูปแบบและองค์ประกอบของรายงาน และด้านการเรียบเรียงความคิดพบน้อยที่สุด ได้แก่ การลำดับความ การเชื่อมโยงความ และการขยายความ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สร้างเกณฑ์ที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งปรากฏประเด็นปัญหาทั้งด้านรูปแบบ ได้แก่ องค์ประกอบของรายงานวิชาการ ลักษณะตัวอักษร การเว้นบรรทัด การย่อหน้าบรรทัด และการเขียนบรรณานุกรม ด้านเนื้อหา ได้แก่ การเรียบเรียงประเด็น และเขียนย่อหน้า และด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การเขียนสะกดคำ การใช้คำการใช้สำนวนต่างประเทศ การใช้ภาษาไม่คงที่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเว้นวรรค และการฉีกคำระหว่างบรรทัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 603-11-01[54] Thai for Communication ปีการศึกษา 2562 จำนวน 294 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตารางวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านรูปแบบในการจัดทำรายงานวิชาการ ตารางวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านเนื้อหาในการจัดทำรายงานวิชาการ และตารางวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านการใช้ภาษาในการจัดทำรายงานวิชาการ โดยประยุกต์มาจากแนวคิดที่สอดคล้องกับการศึกษาข้อบกพร่องปัญหา และประสิทธิภาพในการเขียนรายงานวิชาการ ของจินตนา พุทธเมตตา และสุวสิน เกษมปิติ (2562) ทศนีย์ ทานตวนิช (2558) และสง่า วงศ์ไชย (2566) และนำตารางวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานวิชาการที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า IOC จากนั้นนำมาทดลองใช้ เพื่อหาข้อแก้ไขปรับปรุง และนำเครื่องมือวิจัยดังกล่าวไปใช้กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดทำรายงานวิชาการของนักศึกษา ซึ่งใช้หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษา และจากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาสรุปผล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 603-11-01[54] Thai for Communication ปีการศึกษา 2562 จำนวน 294 คน พบผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบในการจัดทำรายงานวิชาการ

ข้อที่	ด้านรูปแบบ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ (ประเด็นย่อย)	ร้อยละ (ประเด็นหลัก)
1	องค์ประกอบของรายงานวิชาการไม่ครบถ้วน	39	100	5.95
1.1	ไม่มีคำนำ	8	20.51	
1.2	ไม่แยกเนื้อหาเป็นบท	11	28.21	
1.3	ไม่มีบรรณานุกรม	20	51.28	
2	ลักษณะตัวอักษรไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด	79	100	12.04
2.1	ไม่ใช้ตัวอักษรตระกูล TH Sarabun	67	84.81	
2.2	ตัวอักษรมีขนาดเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด	12	18.19	
3	การเว้นบรรทัด	158	100	24.09
3.1	เว้นบรรทัดในระยะห่างน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด	35	22.15	
3.2	เว้นบรรทัดในระยะห่างมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด	123	77.85	
4	การย่อหน้าบรรทัด	50	100	7.62
4.1	ไม่ย่อหน้าหรือย่อหน้าหลักและย่อหน้าต่อไปมีระยะเท่ากัน	50	100	
5	การเขียนบรรณานุกรม	330	100	50.30
5.1	ใช้ตัวเลขบอกลำดับและจำนวนแหล่งอ้างอิง	22	6.67	
5.2	ย่อหน้าแหล่งอ้างอิงบรรทัดแรก	48	14.55	
5.3	องค์ประกอบไม่ครบถ้วน	60	18.18	
5.4	องค์ประกอบในแหล่งอ้างอิงอยู่ผิดตำแหน่ง	62	18.79	
5.5	ไม่ย่อหน้าบรรทัดถัดจากบรรทัดแรก	60	18.18	
5.6	เขียนคำนำหน้าชื่อผู้แต่ง	45	13.64	
5.7	จัดเรียงลำดับแหล่งอ้างอิงไม่ถูกต้อง	33	10.00	
รวม		656	100	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านรูปแบบการเขียนรายงานวิชาการที่มีปัญหามากที่สุด คือ การเขียนบรรณานุกรม คิดเป็นร้อยละ 50.30 ซึ่งสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดในการเขียนบรรณานุกรมคือ องค์ประกอบในแหล่งอ้างอิงอยู่ผิดตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 18.79 รองลงมาคือ องค์ประกอบไม่ครบถ้วนและไม่ย่อหน้าบรรทัดถัดจากบรรทัดแรก คิดเป็นร้อยละ 18.18

ปัญหาด้านรูปแบบรองลงมาจากการเขียนบรรณานุกรม คือ ปัญหาการเว้นบรรทัด คิดเป็นร้อยละ 24.09 โดยสิ่งที่เป็นปัญหาในการเว้นบรรทัดมากที่สุดคือ การเว้นระยะห่างมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 77.85

ปัญหาด้านรูปแบบรองลงมาจากการเว้นบรรทัด คือ ลักษณะตัวอักษรไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 12.04 โดยสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การใช้ตัวอักษรไม่ตรงตามประเภทที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์คือตัวอักษรตระกูล TH Sarabun คิดเป็นร้อยละ 84.81

ตารางที่ 2 แสดงเนื้อหาในการจัดทำรายงานวิชาการ

ข้อที่	ด้านเนื้อหา	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ (ประเด็นย่อย)	ร้อยละ (ประเด็นหลัก)
1	การเรียบเรียงประเด็น	75	100	46.01
1.1	ประเด็นหลักไม่สอดคล้องกับประเด็นย่อย	34	45.33	
1.2	จัดลำดับความสำคัญไม่ถูกต้องเหมาะสม	23	30.67	
1.3	ประเด็นหลักและ/หรือประเด็นย่อยมีความทับซ้อนกัน	18	24.00	
2	การเขียนย่อหน้า	88	100	53.99
2.1	เนื้อหาสั้นเกินไป ไม่ชัดเจน	12	13.64	
2.2	เนื้อหายาวเกินความจำเป็น	41	46.59	
2.3	เนื้อหาไม่สอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน	35	39.77	
รวม		163	100	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านเนื้อหาของการจัดทำรายงานวิชาการมีปัญหามากที่สุดคือ การเขียนย่อหน้า คิดเป็นร้อยละ 53.99 โดยการเขียนย่อหน้านั้นมีปัญหที่เนื้อหายาวเกินความจำเป็นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.64 รองลงมา คือ การเขียนเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน คิดเป็นร้อยละ 39.77

ส่วนปัญหาด้านเนื้อหารองลงมา คือ การเรียบเรียงประเด็น คิดเป็นร้อยละ 46.01 ซึ่งสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดในประเด็นนี้ คือ ประเด็นหลักไม่สอดคล้องกับประเด็นย่อย คิดเป็นร้อยละ 45.33 รองลงมา คือ จัดลำดับความสำคัญไม่ถูกต้องเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 30.67

ตารางที่ 3 แสดงการใช้ภาษาในการจัดทำรายงานวิชาการ

ข้อที่	ด้านการใช้ภาษา	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ (ประเด็นย่อย)	ร้อยละ (ประเด็นหลัก)
1	การเขียนสะกดคำ	188	100	29.19
2	การใช้คำ	144	100	22.36
2.1	การใช้คำไม่ตรงความหมาย	64	44.44	
2.2	การใช้คำซ้ำบริเวณใกล้เคียง	80	55.56	
3	การใช้ภาษาต่างประเทศโดยไม่จำเป็น	9	100	1.40
4	การใช้ภาษาไม่คงที่	12	100	1.86
5	การใช้เครื่องหมายวรรคตอน	129	100	20.03
5.1	ใช้เครื่องหมายไปยาลใหญ่ไม่ถูกต้อง	12	9.30	
5.2	เว้นวรรคเครื่องหมายนัลลิติตไม่ถูกต้อง	30	23.26	
5.3	เว้นวรรคเครื่องหมายจุลภาคไม่ถูกต้อง	22	17.05	
5.4	เว้นวรรคเครื่องหมายไม้ยมกไม่ถูกต้อง	65	50.39	
6	การฉีกคำระหว่างบรรทัด	162	100	25.16
รวม		644	100	100

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านการใช้ภาษาของการจัดทำรายงานที่มีปัญหามากที่สุด คือ การเขียนสะกดคำ คิดเป็นร้อยละ 29.19 รองลงมา คือ การฉีกคำระหว่างบรรทัด คิดเป็นร้อยละ 25.16 และปัญหาการใช้คำ คิดเป็นร้อยละ 22.36 โดยปัญหาการใช้คำที่มีมากที่สุด คือ การใช้คำซ้ำบริเวณใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 55.56 รองลงมา คือ การใช้คำไม่ตรงความหมาย คิดเป็นร้อยละ 44.44 ส่วนปัญหาด้านการใช้ภาษาที่รองลงมาจากปัญหาการใช้คำ คือ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน คิดเป็นร้อยละ 20.03 โดยมีการเว้นวรรคเครื่องหมายไม้ยมกไม่ถูกต้องมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.39 รองลงมา คือ เว้นวรรคเครื่องหมายนัลลิติตไม่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 23.26

อภิปรายผล

1. ด้านรูปแบบในการจัดทำรายงานวิชาการ

ด้านรูปแบบในการจัดทำรายงาน พบว่า นักศึกษามักเขียนบรรณานุกรมไม่ถูกต้อง ทั้งการจัดเรียงองค์ประกอบในแหล่งอ้างอิงไม่ครบถ้วนและไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ (APA) การไม่ย่อหน้าบรรทัดถัดจากบรรทัดแรกลงไป การเขียนคำนำหน้าชื่อผู้แต่งซึ่งตามเกณฑ์จะให้ใส่เฉพาะชื่อและสกุล อีกทั้งนักศึกษาบางรายยังใช้ตัวเลขบอกลำดับ และจำนวนแหล่งอ้างอิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการใช้ภาษาและรูปแบบในรายงานทางวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นของสิระ สมนามและคณะ (2554)

ที่พบข้อผิดพลาดมากที่สุดในด้านรูปแบบคือ การเขียนบรรณานุกรม จำนวน 1,149 รายการ โดยปัญหาเหล่านี้เกิดจากความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเขียนบรรณานุกรมว่า เพื่อใช้บอกแหล่งที่มาของข้อความ แนวคิด หรือข้อมูลต่าง ๆ ให้นำเชื่อถือ และยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถติดตามที่มาของเอกสารที่ใช้อ้างอิง (วันธนิ วิสุห์พานิช, ม.ป.ป.)

อีกประเด็นต่อมา คือ การเว้นบรรทัด ที่มีเว้นมากกว่าในระยะที่กำหนด คือ มากกว่า 1.5 หรือ 1.15 เท่า แต่มีบางรายก็เว้นวรรคน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และปัญหาลักษณะตัวอักษรไม่เป็นไปตามเกณฑ์ คือไม่ใช่ตัวอักษรไทย TH SarabunPSK ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการคัดลอกข้อความจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ แล้วนำมาวางในโปรแกรม Microsoft Word โดยไม่ปรับแก้ไขให้เรียบร้อย

อีกประเด็นคือ การย่อหน้า ทั้งการไม่ย่อหน้าข้อความ หรือย่อหน้าหลักและย่อหน้าต่อไปมีระยะเท่ากัน โดยการเขียนย่อหน้าเป็นการเขียนข้อความตอนหนึ่ง ซึ่งประกอบขึ้นด้วยประโยคหลาย ๆ ประโยคมารวมกัน แต่ละย่อหน้าจะมีประโยคใจความสำคัญเพียงประโยคเดียว

ประเด็นสุดท้ายคือ องค์ประกอบของรายงานวิชาการไม่ครบถ้วน คือไม่มีบรรณานุกรม คำนำ และไม่แยกเนื้อหาเป็นบท สาเหตุเกิดจากความไม่เข้าใจในวิธีการเขียนและองค์ประกอบที่ครบถ้วนของรายงานวิชาการ ไม่ใส่ใจ หรืออาจเลินเล่อ ทำให้ขาดองค์ประกอบในส่วนดังกล่าว (สิทธิ์ อีธรรม, 2562)

จากประสิทธิภาพด้านรูปแบบในการจัดทำรายงานวิชาการดังกล่าว กล่าวได้ว่า นักศึกษาไม่ยึดหลักเกณฑ์ในการจัดทำรายงานวิชาการ โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ตามสถาบันที่นักศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดทำรายงานสังกัดอยู่ คือ หลักการเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ สะท้อนให้เห็นถึงว่า นักศึกษายังขาดทักษะการฟัง การตีความ การวิเคราะห์สาร ความละเอียดในการทำงาน และความมุ่งมั่นตั้งใจต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

2. ด้านเนื้อหาในการจัดทำรายงานวิชาการ

ด้านเนื้อหาในการจัดทำรายงานวิชาการ พบว่า การเขียนย่อหน้ายาวเกินความจำเป็น ทำให้ผู้อ่านจับใจความสำคัญไม่ได้ รองลงมาคือเนื้อหาไม่สอดคล้องกัน ซึ่งการเขียนย่อหน้าต้องสอดคล้องกับประเด็นหลักหรือประเด็นย่อย และแต่ละย่อหน้าที่เขียนต่อกันต้องมีสัมพันธภาพระหว่างย่อหน้า มิเช่นนั้น จะทำให้ผู้อ่านสับสนว่า กำลังอ่านเนื้อหาในประเด็นใดอยู่หรือเนื้อหาดังกล่าวมาอยู่ในส่วนนี้ได้อย่างไร และสุดท้ายคือปัญหาการเขียนเนื้อหาสั้นเกินไป ทำให้การสื่อความหมายไม่สมบูรณ์ ปัญหาดังกล่าวเหล่านี้เกิดจากความไม่เข้าใจในวิธีการและขาดทักษะการเขียนย่อหน้าคือเรื่องของเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ ส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องในการถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบ

ประเด็นต่อมาคือ การเรียบเรียงประเด็น กล่าวคือ ประเด็นหลักไม่สอดคล้องกับประเด็นย่อย หรือประเด็นย่อยมีระดับความหมายเท่ากับประเด็นหลัก อีกประการคือการจัดลำดับความสำคัญไม่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งการตั้งประเด็นต้องคำนึงถึงการถ่ายทอดความรู้หรือความคิดอย่างเป็นระบบ โดยส่วนใหญ่ควรอธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเด็นนั้น ๆ แล้วค่อยชักนำให้ผู้อ่านได้เข้าใจตามจุดประสงค์ของผู้เขียน ฉะนั้น ผู้เขียนจึงต้องจัดลำดับความสำคัญให้ถูกต้องเหมาะสม และปัญหาสุดท้ายคือประเด็นหลักและประเด็นย่อยมีความทับซ้อนกัน แสดงให้

เห็นว่านักศึกษาไม่สามารถจัดระเบียบความคิดได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสง่า วงศ์ไชย (2566) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการเขียนรายงานทางวิชาการ : กรณีศึกษานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่พบปัญหาการกำหนดชื่อเรื่องและหัวข้อ การนำเสนอเนื้อหา รูปแบบและองค์ประกอบของรายงาน การเรียบเรียงความคิด การลำดับความ การเชื่อมโยงความ และการขยายความ

ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุที่สอดคล้องกับแนวคิดของยุกติ มุกดาวิจิตร (2558) ที่กล่าวว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญของการเขียนย่อหน้าคือ ผู้เขียนยังไม่สามารถเรียบเรียงความคิดได้ ซึ่งการแบ่งย่อหน้าแสดงถึงการจัดระบบความคิด การแยกแยะประเด็นที่นำเสนออย่างชัดเจน ซึ่งงานเขียนทางวิชาการต้องเริ่มด้วยการวางเค้าโครง แล้วแยกประเด็นใหญ่เป็นประเด็นย่อย หากแต่ละประเด็นย่อยมีรายละเอียดมาก ก็แยกลงเป็นประเด็นย่อยอีก แต่ละประเด็นเหล่านั้นก็จัดแบ่งเป็นส่วน ๆ ตามประเด็นใหญ่ ส่วนประเด็นย่อยก็เรียบเรียงเป็นย่อหน้าลดหลั่นกันไป

3. ด้านการใช้ภาษาในการจัดทำรายงานวิชาการ

ด้านการใช้ภาษาในการจัดทำรายงานวิชาการที่พบมากที่สุดคือ การเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการศึกษาข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทย : กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรีของ ธนู ทดแทนคุณ และปวีณา จันทร์สุวรรณ (2558) ที่พบข้อบกพร่องในการใช้คำด้านการสะกดคำผิด เพราะใช้พยัญชนะหรือสระผิด ซึ่งฐานปรกรณ์ อ่วมสฤติย์ ลักขณา รุ่งโรจน์ และกนกวรรณ ศรีบุญธรรม (2563) อธิบายว่า สาเหตุของการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ได้แก่ ใช้แนวเทียบผิด ออกเสียงผิด เป็นคำภาษาต่างประเทศ เทียบเสียงวรรณยุกต์ผิด เลินเล่อ ยึดการสะกดแบบเดิม เข้าใจความหมายของคำผิด และไม่ทราบความหมายของคำ โดยคำสะกดไม่ถูกต้องส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการใช้แนวเทียบผิดและเป็นคำภาษาต่างประเทศ โดยการใช้แนวเทียบผิดคือ การนำคำอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาเป็นแม่แบบในการเขียน

ปัญหารองลงมาคือ การฉีกคำระหว่างบรรทัด สาเหตุเกิดจากนักศึกษาไม่เข้าใจโครงสร้างของคำ หรือขาดทักษะการใช้โปรแกรม Microsoft Word ในการจัดระเบียบข้อความ และอาจไม่ให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวนี้ด้วย

ปัญหาต่อมา คือ การใช้คำไม่ตรงความหมาย แสดงถึงการไม่เข้าใจความหมายของคำ เนื่องจากเป็นคำที่มีตัวอักษรและ/ หรือเสียงใกล้เคียงกัน ทำให้นักศึกษาสับสนจนเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ และมีการใช้คำซ้ำบริเวณใกล้เคียง แสดงให้เห็นถึงต้นทุนหรือคลังคำศัพท์ภาษาไทยของนักศึกษามีไม่มาก ทั้งที่ภาษาไทยมีคำไวพจน์หรือมีคำที่มีความหมายเหมือนกันอยู่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่ที่พบมักเป็นคำสันธาน สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาไม่ค่อยได้อ่านหนังสือ

ปัญหาที่พบมารองลงมา คือ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการเว้นวรรค โดยส่วนมากเป็นการเว้นวรรคไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะการใช้เครื่องหมายไม้ยมก นลิขิต และจุลภาค และมีการใช้ไปยาลใหญ่ไม่ถูกต้องหลักเกณฑ์โดยสาเหตุเกิดจากการไม่เข้าใจหลักการใช้เครื่องหมายไปยาลใหญ่และหลักการเว้นวรรค ซึ่งสำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้มีการกำหนดวิธีการใช้ไว้อย่างชัดเจน และพบว่า มีการใช้ภาษาไม่คงที่ และใช้ภาษาต่างประเทศโดยไม่จำเป็น ซึ่งมีจำนวนไม่มากนักหากเปรียบเทียบกับปัญหาการใช้ภาษาด้านอื่น ๆ

สาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการใช้ภาษาในการจัดทำรายงานวิชาการข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของทัศนีย์ ทานตวนิช (2558) คือ การขาดความรู้ด้านการใช้ภาษา การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การขาดทักษะการเขียนงานวิชาการ การขาดเอกสารที่ใช้นั้นคือ การใช้ภาษาเพื่อยึดเป็นแนวทางที่ถูกต้อง การขาดทัศนคติที่ดีต่อการใช้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย แก้วหนูนวล และ ภัทร์ธีรา ฉลองเดช (2561) ซึ่งอธิบายถึงสาเหตุของข้อผิดพลาดด้านการใช้ภาษาในการเขียนงานว่า มี 3 ประการ ได้แก่ การทำผิดพลาด (Mistake) การเลือกผิด (Mismatch) และการไม่รู้ (Gap) เป็นความผิดพลาดที่ผู้เขียนไม่รู้และยังไม่คำนึงถึงความถูกต้องทั้งในการสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเว้นวรรค หรือการใช้ถ้อยคำสำนวน การเขียนจึงเป็นไปอย่างอัตโนมัติเช่นเดียวกับการพูด และผู้เขียนก็ไม่ว่าว่าเป็นข้อผิดพลาด

4. สรุปสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานวิชาการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี

4.1 นักศึกษาขาดทักษะการฟัง ไม่มีสมาธิ ฟังไม่เข้าใจ ตีความ วิเคราะห์ ประเมินค่าไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาในการทำงาน ซึ่งจะไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ผู้สอนได้ชี้แจงไว้

4.2 นักศึกษาไม่ค่อยอ่านหนังสือและขาดทักษะการอ่าน ปัญหาการจัดทำรายงานวิชาการไม่ว่าจะเป็นด้านรูปแบบ เนื้อหา หรือการใช้ภาษา ส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากการที่นักศึกษาไม่ค่อยอ่านหนังสือ ทำให้ขาดทักษะการอ่าน ทำให้ไม่เกิดประสบการณ์ในการรับสารที่ถูกต้อง ไม่เห็นแบบอย่างที่เป็นมาตรฐาน ไม่มีคลังคำศัพท์

4.3 นักศึกษาขาดทักษะการเขียน เป็นปัญหาสืบเนื่องจากการที่นักศึกษาไม่ค่อยอ่านหนังสือ จึงไม่ได้เรียนรู้แบบอย่างของงานเขียนในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งการวางประเด็น การเรียบเรียงเนื้อหา และการใช้ภาษาในเชิงวิชาการ อันจะเกิดข้อเปรียบเทียบระหว่างงานเขียนต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ศึกษานำมาใช้เขียนงานได้อย่างเชี่ยวชาญ และอีกประการหนึ่งนักศึกษาไม่ได้ฝึกทักษะการถ่ายทอดข้อความในเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่อง

4.4 นักศึกษาขาดทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสำคัญยิ่งต่อการวางโครงเรื่องในการเขียนรายงานวิชาการ อันจะทำให้ศึกษามีกรอบความคิดในการดำเนินงาน เข้าใจองค์รวมของงาน เรียงลำดับความสำคัญได้ถูกต้อง และมีทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ออกนอกประเด็น

4.5 นักศึกษาไม่มุ่งมั่นตั้งใจเรียนและทำงาน เนื่องจากขาดสมาธิ โดยเฉพาะเมื่อได้รับข้อมูลที่มีความซับซ้อน ประกอบกับมีสิ่งเร้าที่คอยแย่งยวน ส่งผลกระทบให้การทำงานของนักศึกษามีประสิทธิภาพลดลง

4.6 นักศึกษาขาดความละเอียดรอบคอบ สืบเนื่องจากข้อที่ 4.5 คือนักศึกษาไม่มุ่งมั่นตั้งใจเรียนและทำงาน ซึ่งเป็นความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบตามที่กำหนดไว้ด้วยความเข้าใจในกระบวนการนั้น ๆ หากไม่มีสมรรถนะทางด้านนี้ ผลสัมฤทธิ์ของงานก็จะขาดความสมบูรณ์ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

4.7 นักศึกษาไม่เข้าใจในงานที่ทำอย่างลึกซึ้ง ทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ รายละเอียดของงาน และความทุ่มเทใส่ใจที่จะทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

4.8 นักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะการพิมพ์งานในโปรแกรม Microsoft Word ซึ่งเป็นโปรแกรมพื้นฐานที่ใช้ในการเขียนงานวิชาการ จึงทำให้มีปัญหาในการจัดรูปแบบในการจัดทำรายงานวิชาการ

4.9 ผู้สอนไม่ทุ่มเทเวลาในการสอนอย่างละเอียด บทบาทของผู้สอนมีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาการจัดทำรายงานวิชาการเช่นกัน คือไม่ทุ่มเทใส่ใจในการสอนรายละเอียดทุกมิติของการจัดทำรายงานวิชาการทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษา ส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดทำรายงานวิชาการที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ข้างต้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ โดยสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงสาเหตุที่เกิดจากปัญหาการจัดทำรายงานวิชาการ

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การจัดทำรายงานวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรีระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา Thai for Communication ปีการศึกษา 2562 จำนวน 294 คน ขาดประสิทธิภาพทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษา ซึ่งมีที่มาจากหลายสาเหตุ อาทิ นักศึกษาขาดทักษะการฟัง การอ่าน และการเขียน

สรุป

การจัดทำรายงานวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ขาดประสิทธิภาพทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบ คือการเขียนบรรณานุกรม การเว้นบรรทัด และลักษณะตัวอักษรไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้านเนื้อหา คือ การเขียนย่อหน้าและการเรียบเรียงประเด็น และด้านการใช้ภาษา คือ การเขียนสะกดคำ การฉีกคำระหว่างบรรทัด การใช้คำ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน โดยสาเหตุของปัญหาดังกล่าวเกิดจากนักศึกษาขาดทักษะการฟัง ไม่ค่อยอ่านหนังสือและขาดทักษะการอ่าน การเขียนการคิดอย่างเป็นระบบ ไม่มุ่งมั่นตั้งใจเรียนและทำงาน ขาดความละเอียดรอบคอบ นักศึกษาไม่เข้าใจในงานที่ทำอย่างลึกซึ้ง ขาดทักษะการใช้งานโปรแกรม Microsoft Word และผู้สอนไม่ทุ่มเทเวลาในการสอนอย่างละเอียด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเน้นย้ำประเด็นที่เป็นปัญหาการจัดทำรายงานวิชาการ อันจะทำให้ไม่เกิดหรือลดปัญหาดังกล่าวได้

1.2 ผู้สอนที่มอบหมายให้ผู้เรียนจัดทำรายงานวิชาการควรอธิบายให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดทำรายงานวิชาการอย่างละเอียด ชี้แจงองค์ประกอบและกระบวนการจัดทำทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษาให้ชัดเจน

1.3 ควรจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ มีผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนโดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 สร้างเสริมทักษะผู้เรียนในการใช้โปรแกรม Microsoft Word หรือโปรแกรมอื่น ๆ ที่ใช้ในการพิมพ์ หรือผลิตเอกสารให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความเชี่ยวชาญอย่างละเอียดรอบด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาประสิทธิภาพการจัดทำรายงานวิชาการของกลุ่มผู้เรียนอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ อันจะทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพการจัดทำรายงานที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ศึกษาประสิทธิภาพการสื่อสารในลักษณะอื่น ๆ ของนักศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ อันจะทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพด้านการสื่อสารที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3 นำผลการวิจัยไปสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดทำรายงานวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา พุทธรตะ และ สุวศิน เกษมปิติ. (2562). การวิเคราะห์ข้อบกพร่องการเขียนภาษาไทยของนักศึกษา กลุ่ม Gen Y. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 9(3), 79-87.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2540). *ภาษากับการสื่อสาร: รายวิชา 020176*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฐาปกรณ์ อ่วมสฤติย์, ลักษณะ รุ่งโรจน์ และ กนกวรรณ ศรีบุญธรรม. (2563). การแก้ไขปัญหาการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ถูกต้องในร้านอาหารบริเวณสถานศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิชาการรับใช้สังคม*, 4(1), 23-33.
- ทัศนีย์ ทานตวนิช. (2558). การศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนเชิงวิชาการของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 23(43), 1-29.

- ธนู ทดแทนคุณ และ ปวีณา จันทร์สุวรรณ. (2559). *ข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทย: กรณีศึกษานักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี*. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สิริอักษร.
- ยุกติ มุกดาวิจิตร. (2558). *ปัญหาในงานเขียนของนักศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: การวิพากษ์งานเขียน.
- วันชัย แก้วหนูนวน และ ภัทร์ธีรา ฉลองเดช. (2561). *ลักษณะข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทย : กรณีศึกษา การเขียนภาษาไทยของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันธนี วิสุทธิ์พานิช. (ม.ป.ป.). *การเขียนบรรณานุกรมและเอกสารอ้างอิง*. สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สง่า วงศ์ไชย. (2566). *ปัญหาการเขียนรายงานทางวิชาการ: กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 17(1), 140-157.
- สิทธิ์ อีรสรณ์. (2562). *เคล็ดลับการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิระ สมนาม, จุมพิต ศรีวัฒนพงศ์, เกียรติสุดา บุญส่ง และ อัจฉราภรณ์ จันทร์สว่าง. (2554). *การวิเคราะห์ ข้อผิดพลาดการใช้ภาษาและรูปแบบในรายงานทางวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. *วารสารมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 4(พิเศษ), 74-80.

การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL)
DEVELOPMENT OF ANALYTICAL THINKING AND CRITICAL THINKING
ABILITIES IN THAI LITERATURE OF GRADE 9 STUDENTS BY USING
PROBLEM BASED LEARNING (PBL) TOGETHER
WITH COMMUNITY BASED LEARNING (CBL)

วสันต์ พันธวงศ์ และ ดนิตา ดวงวิไล

Wasan Pantawong and Dhanita Doungwilai

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Education, Khon Kaen University

E-mail: wasan.pa@kkumail.com

Received August 14, 2023; Revised August 24, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) นักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป และ 2) พัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) นักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 คน โดยการใช้แบบเจาะจง ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) แบบทดสอบท้ายวงจร แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์และแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยคิดเป็นร้อยละ 78.87 และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 93.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยคิดเป็นร้อยละ 82.50 และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: ความสามารถในการคิดวิเคราะห์, ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL)

Abstract

This research aimed to 1) develop the critical thinking ability of Grade 9 students in learning Thai literature by using problem-based learning (PBL) together with community-based learning (CBL) that 80% of students passed the criteria of 75 percent or more, and 2) to develop critical thinking abilities in learning Thai literature for Grade 9 students using problem-based learning (PBL) together with community-based learning (CBL) that 80% of students pass the criteria of 75% or more. The target group is Grade 9 students at BanBak 2 School, under the Mukdahan Primary Educational Service Area Office, who are studying in the first semester of the academic year 2023, totaling 15 students chosen by purposive sampling. The research instruments were the lesson plans using the problem-based learning management system (PBL) together with community-based learning (CBL), the end of cycle test, recording form for students learning activities after the implementation of the lesson plans, student's learning behavior observation recording form, analytical thinking ability test and the critical thinking ability test. Quantitative data was analyzed by using the arithmetic mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and percentage (%). Qualitative data was analyzed by using content analysis. The results were summarized as follows: 1) The students had an of analytical thinking ability in learning Thai literature, representing 78.87 % and there were students who passed the criteria, representing 93.33 % which were higher than the defined criteria; 2) The students had an of critical thinking ability in learning Thai literature representing 82.50 % and there were students who passed the criteria, representing 86.67 % which were higher than the defined criteria.

Keywords: Analytical Thinking Ability, Critical Thinking Ability, Problem Based Learning (PBL) together with Community Based Learning (CBL)

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจุดมุ่งหมายของกระทรวงศึกษาธิการมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้โดยจะต้องฝึกทักษะกระบวนการคิด ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การคิดเป็นกลไกของสมองที่เกิดขึ้นตลอดเวลา สามารถแบ่งการคิดได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับการคิดขั้นพื้นฐานและระดับการคิดระดับสูง ปัจจุบันมีการส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเข้ามาเป็นกระบวนการตัดสินใจและการพิจารณาเหตุผลของเรื่องราวต่าง ๆ ในการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา หรือการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาของบุคคลในการแสวงหาข้อมูลโดยใช้การคิดในหลายขั้นตอนการ

เชื่อมโยงและการให้เหตุผล ในการจัดกระทำข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา รวมทั้งการคิดที่มีความยืดหยุ่นมองเห็นได้หลากหลายแง่มุม ซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นแนวคิดใหม่ นวัตกรรมใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ (กมลพร ทองธิยะ และกิตติชัย สุธาสิโนบล, 2564)

การจัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทยในปัจจุบัน อาจจะจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลไม่ค่อยเป็นรูปธรรมมากนัก สอดคล้องกับผลการวิจัยสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนวรรณคดี ครูควรปลูกฝังกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผลตลอดจนสามารถนำแนวคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยนำสิ่งที่ได้เรียนมาเปรียบเทียบ เชื่อมโยงให้เข้ากับชีวิต วัย และประสบการณ์ของผู้เรียน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วผู้เรียนก็จะเห็นความสำคัญของการเรียนวรรณคดีมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป ในการแก้ไขปัญหาได้เป็นเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (กิ่งกาญจน์ บุรณสินวัณกุล, 2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม มีการวิเคราะห์เพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์และเพื่อความเพลิดเพลินที่ได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งจึงมีความสำคัญในปัจจุบัน

จากการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบาก 2 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบาก 2 ปีการศึกษา 2564 มีผลลดลงจากปีการศึกษา 2563 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยลดลง 13.32 ซึ่งเป็นผลการประเมินระดับคุณภาพที่กำลังพัฒนาและไม่บรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนการสอนยังมีจุดบกพร่องหลายประการ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ขาดการส่งเสริมกระบวนการคิด การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการสร้างความรู้เป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้ประสบกับสภาพปัญหาจริง มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเกิดการซึมซับประสบการณ์ใหม่ สามารถนำข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ (พระพันธ์วัฒน์ ธรรมวาทะ (ภูมิรัง) และวิทยา ทองดี, 2565)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิด การเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน การศึกษาองค์กรในชุมชน นอกเหนือไปจากการเรียนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ทางสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับนักเรียนและยังเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในด้านวิชาการโดยมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนใน การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้ สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัว ในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน เน้นทักษะการคิด การแก้ปัญหา เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมี
วิจารณ์ญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับ
ชุมชนเป็นฐาน (CBL) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจจากแหล่งการเรียนรู้ที่
หลากหลายเกิดการสำรวจและสืบค้นข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหาและนำไปสู่กระบวนการคิด
วิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ประกอบด้วย ขั้นตอนหาปัญหา ขั้นตอนทำความเข้าใจกับปัญหา
ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ขั้นตอนวิเคราะห์ความรู้ ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบและขั้นนำเสนอ
และประเมินผลงาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ใน
เนื้อหาวิชาที่เรียนเข้ากับแขนงวิชาต่างๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL)
นักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป
2. เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชน
เป็นฐาน (CBL) นักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

การทบทวนวรรณกรรม

Bloom (1956) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดและ
จำแนกแยกแยะข้อมูล องค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ จัดเป็น
หมวดหมู่ เพื่อค้นหาความจริงความสำคัญ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์
ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์หลักการ

Watson & Glaser (2006) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณว่า คือ ทักษะที่โน้มน้าวต่อ
การพิจารณาด้วยความไตร่ตรองต่อปัญหา และประเด็นภายในขอบเขตของประสบการณ์ ความรู้ใน
วิธีการของการถาม และการให้เหตุผลอย่างมีตรรกะ และทักษะบางอย่างในการประยุกต์เข้ากับวิธีการ
เหล่านั้น โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ การระบุข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptions) การประเมินข้อโต้แย้ง
(Evaluation) การใช้เหตุผลเชิงนิรนัย (Deductions) การสรุปอ้างอิง (Inference) การตีความ
(Interpretation)

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) (2566) กล่าวว่า การเรียนวรรณกรรมไทยมีคุณค่าในทาง
ประเทืองปัญญาและพัฒนาคุณลักษณะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การคิด
สังเคราะห์ การคิดประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งเกิดความซาบซึ้งและตระหนักคุณค่าของ
วรรณคดีไทยในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ฝึกทักษะการอ่าน การคิด และการอภิปราย
มีความเหมาะสมกับวัย ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้น ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ค้นหาคำตอบของ
ปัญหานั้นจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายและนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ที่เป็นคำตอบของปัญหา

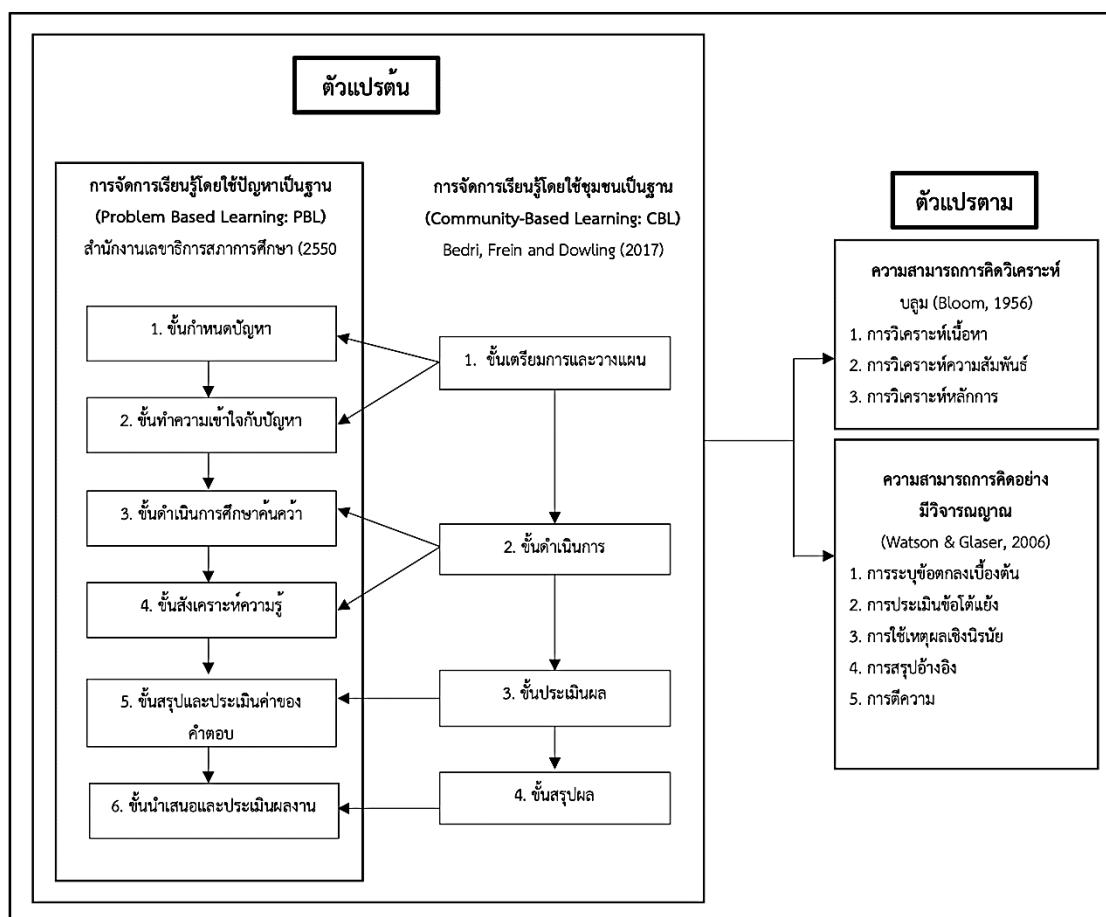

โดยมีองค์ประกอบ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นกำหนดปัญหา ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นสังเคราะห์ความรู้ ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ และขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน

Bedri, Frein and Dowling (2017) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการศึกษาจากชุมชน เปิดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้หาความรู้และความหมายด้วยตนเอง โดยมีองค์ประกอบ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นเตรียมการและวางแผน ขั้นดำเนินการศึกษา ขั้นประเมินผล และขั้นสรุปผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับ และตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทย รายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ (Kemmis and McTaggart, 1988) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวงจร PAOR ได้แก่ การวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ และปรับปรุง (Reflection) โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL)

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ควรได้รับการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) จำนวน 3 วงจรปฏิบัติการ วงจรปฏิบัติการละ 4 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.87 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด วงจรปฏิบัติการที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.89 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด วงจรปฏิบัติการที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.90 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ท้ายวงจร แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ และแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ท้ายวงจร ซึ่งเป็นแบบอัตนัยชนิดเขียนตอบลักษณะเป็นสถานการณ์ แบ่งเป็นแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร วงจรละ 5 ข้อ มีทั้งหมด 3 วงจร รวมเป็น 15 ข้อ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน ตามแนวคิดของ (Bloom, 1956) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และ 3) การวิเคราะห์หลักการ ผลการหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ท้ายวงจร

แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ท้ายวงจร				
วงจรที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ค่าความยากง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น
1	0.80-1.00	0.47-0.73	0.27-0.40	0.75
2	0.60-1.00	0.47-0.67	0.27-0.53	0.74
3	0.60-1.00	0.53-0.80	0.27-0.53	0.79

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณท้ายวงจรซึ่งเป็นแบบอัตนัยชนิดเขียนตอบลักษณะเป็นสถานการณ์ แบ่งเป็นแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร วงจรละ 5 ข้อ มีทั้งหมด 3 วงจร รวมเป็น 15 ข้อ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ (Watson & Glaser, 2006) ประกอบด้วย 1) การระบุข้อตกลงเบื้องต้น 2) การประเมินข้อโต้แย้ง 3) การใช้เหตุผลเชิงนิรนัย 4) การสรุปอ้างอิง และ 5) การตีความ ผลการหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณท้ายวงจร

แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณท้ายวงจร				
วงจรที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ค่าความยากง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น
1	0.60-1.00	0.47-0.73	0.27-0.67	0.76
2	0.80-1.00	0.53-0.73	0.27-0.80	0.78
3	0.60-1.00	0.60-0.80	0.27-0.67	0.81

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการวิจัย ได้แก่

3.1 แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัยชนิดเขียนตอบลักษณะเป็นสถานการณ์ จำนวน 6 ข้อ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน ตามแนวคิดของ (Bloom, 1956) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3) การวิเคราะห์หลักการ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.47-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27-0.67 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.76

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัยชนิดเขียนตอบลักษณะเป็นสถานการณ์ จำนวน 5 ข้อ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ (Watson & Glaser, 2006) ประกอบด้วย 1) การระบุข้อตกลงเบื้องต้น 2) การประเมินข้อโต้แย้ง 3) การใช้เหตุผลเชิงนิรนัย 4) การสรุปอ้างอิง 5) การตีความ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.60-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27-0.67 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) จากนั้นดำเนินการปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง พร้อมกับเก็บข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเครื่องมือสะท้อนผลการปฏิบัติการ ประกอบด้วย แบบทดสอบความสามารถการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยท้ายวงจรที่ 1-3 และประเมินผลการวิจัยด้วยแบบทดสอบความสามารถการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทย แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ภายหลังการสอนเสร็จสิ้นทุกวงจรปฏิบัติการโดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/75

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณภายหลังการสอนเสร็จสิ้นทุกวงจรปฏิบัติการโดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/75

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสามารถการคิดวิเคราะห์การคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทย โดยแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูแบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) โดยนักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ทางสถิติความสามารถการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทย

จำนวน นักเรียน (คน)	คะแนนที่ได้			จำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์		จำนวนนักเรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่า S.D.	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15	18.93	3.58	78.87	14	93.33	1	6.67

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.93 คิดเป็นร้อยละ 78.87 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) นักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ทางสถิติความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียน
วรรณกรรมไทย

จำนวน นักเรียน (คน)	คะแนนที่ได้			จำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์		จำนวนนักเรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่า S.D.	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15	16.50	2.45	82.50	13	86.67	2	13.33

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.50 คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.93 คิดเป็นร้อยละ 78.87 ของคะแนนเต็ม และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนได้รับการฝึกการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถใช้กลวิธีกระบวนการคิดในการแก้ไขปัญหาที่ประสบระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถนำกระบวนการคิดวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ทั้งในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและการดำรงชีวิตได้ สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2560) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริงหรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) ได้ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน (CBL) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน เน้นทักษะการคิด การแก้ปัญหา เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติกับเพื่อนร่วมชั้นมีความสามารถในการคิดในระดับที่ดีขึ้น ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดนิตา ดวงวิไล (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผลการวิจัย พบว่า 1) ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 0.6194 คิดเป็นร้อยละ 61.94 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

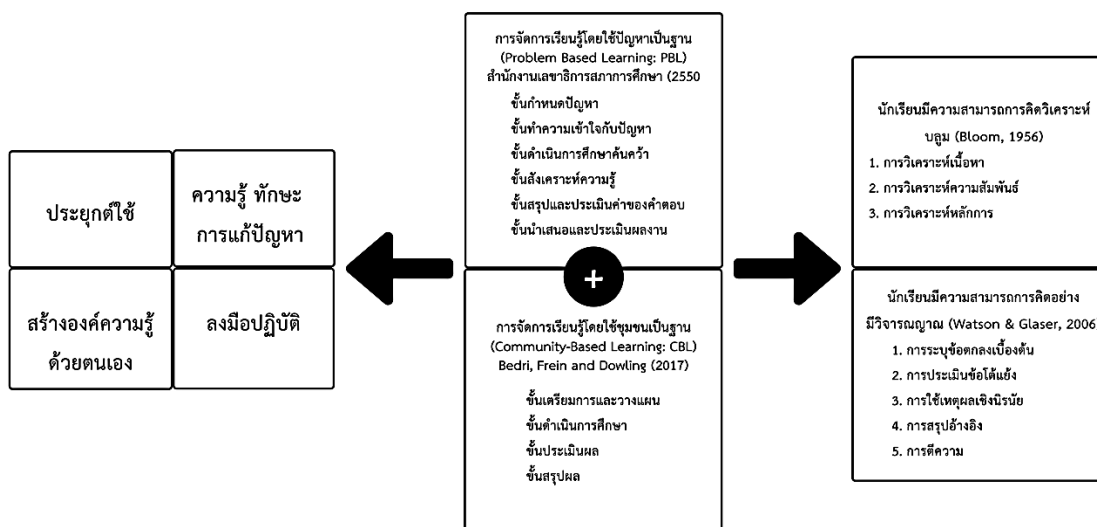

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียน วรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.50 คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของคะแนนเต็ม และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียน ทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนได้รับการฝึกการ คิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้นักเรียนฝึกการคิดตามหลักและเหตุผลเพื่อนำไป พิจารณาข้อมูลให้ครบถ้วนทุกแง่มุมเพื่อประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ในการหาความสมเหตุสมผลของข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ ปทุมมา บำเพ็ญทาน (2560) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นกระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับข้อมูล เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏเพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล นอกจากนี้การคิด อย่างมีวิจารณญาณ ถือเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน สอดคล้องกับ ดำรงศักดิ์ สุดเสน่ห์ (2561) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดที่มีกระบวนการทางปัญญาอย่างเป็นระบบ โดยมี การคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลรอบด้านเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งจะต้องอาศัยข้อมูลหลักฐาน ต่าง ๆ มาประกอบการคิดตัดสินใจที่กระทำกิจกรรมต่าง ๆ นำมาสู่การประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดารัตน์ สันจรรรัตน์ และดุจดเดือน ไชยพิชิต (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 86.96 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 92.86 2) นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา ร้อยละ 87.32 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 92.86 ยังสอดคล้องกับนิภาพรรณ เจนสันติกุล (2564) ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : บทสะท้อนจากประสบการณ์และการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และ นำเสนอแนวทางการแก้ไขอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะการสื่อสารและการนำเสนองานด้วยการนำเสนอ สามารถใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ชุมชน เช่น โครงสร้างองค์กรชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชนและระบุ ข้อดี ข้อเสีย การนำไปใช้ของเครื่องมือได้อย่างเป็นระบบ ส่วนพฤติกรรมผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและ มีความสนใจมากขึ้นในการเรียนรู้และทำให้บรรยากาศการเรียนรู้มีความแตกต่างจากการฟังบรรยาย อย่างเดียวในชั้นเรียน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการ เรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็น ฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปตามรายละเอียด ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL)

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหากระตุ้น และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิดด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการกลุ่ม ค้นหาวิธีแก้ปัญหาและค้นหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลายส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยได้รับความรู้ ทักษะการแก้ปัญหาจากการลงมือปฏิบัติ มีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุป

การจัดดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. นักเรียนคะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทย คิดเป็นร้อยละ 78.87 และนักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 93.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาความสามารถการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวรรณกรรมไทยตามแนวคิด (Bloom, 1956) พบว่า ด้านที่มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 88.38 รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 77.63 และด้านที่มีร้อยละของคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักการ คิดเป็นร้อยละ 71.38 ตามลำดับ

2. นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทย คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของคะแนนเต็ม และนักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียนวรรณกรรมไทยแยกเป็นรายด้านตามแนวคิด (Watson & Glaser, 2006) ด้านที่มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น คิดเป็นร้อยละ 91.00 รองลงมา คือ การสรุปอ้างอิง คิดเป็นร้อยละ 85.75 การใช้

เหตุผลเชิงนิรนัย คิดเป็นร้อยละ 84.00 การประเมินข้อโต้แย้ง คิดเป็นร้อยละ 82.25 และด้านที่มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตีความ คิดเป็นร้อยละ 69.75 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้ สามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) ได้เป็นอย่างดี โดยนักเรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง มีกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาร่วมในการจัดการเรียนรู้ และสามารถปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการเกิดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณรวมทั้งได้ฝึกกระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ครูควรแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความหลากหลายทางความถนัดและความสนใจช่วยเหลือและเรียนรู้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันทำให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

1.2 ครูควรเลือกสื่อการสอนที่ตรงกับความสนใจหรือประสบการณ์ของนักเรียนหรือสิ่งที่อยู่ในชุมชนใกล้ตัวนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีความหมาย

1.3 ครูควรบูรณาการออกแบบการเรียนรู้จากบทเรียนกับสิ่งที่อยู่ในชุมชนมาเป็นการเรียนรู้ในชั้นเรียน คอยให้คำแนะนำและสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน (CBL) มาต่อยอดโดยการศึกษาแก่นักเรียนชั้นอื่น ๆ โดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 ควรออกแบบข้อสอบให้มีความหลากหลายนอกเหนือจากแบบอัตนัย เช่น ปรนัย ชนิดเลือกคำตอบ แบบเติมคำ การจับคู่ประเด็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กมลพร ทองธิยะ และ กิตติชัย สุธาสีโนบล. (2564). การพัฒนาการคิดขั้นสูง: ความสามารถทางสติปัญญาที่สำคัญในโลกยุค New Normal. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(2), 28-44.

กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 2(6), 47-55.

กิงกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2560). จะสอนวรรณคดีอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(4), 203-213.

ดนิตา ดวงวิไล. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 12(2), 417-426.

- ดำรงศักดิ์ สุดเสนห์. (2561). กระบวนการสร้างเสริมศักยภาพการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ตามธรรมชาติวิชาวิทยาศาสตร์ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2564). กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: บทสะท้อนจากประสบการณ์และการเรียนรู้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน*, 2(3), 78-85.
- ปทุมมา บำเพ็ญทาน. (2560). รูปแบบการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเรียนรู้ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยของไทยในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา). กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพันธวัฒน์ ธมวาทธน (ภูมิรัง) และวิทยา ทองดี. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning). *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(1), 967-976.
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(3), 179-191.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.). (2566). *วรรณคดีและวรรณกรรม*. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุดารัตน์ สันจรรัตน์ และดุจเดือน ไชยพิชิต. (2564). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารร้อยแก่นสารอะคาเดมี*, 6(7), 160-175.
- Bedri, Z, de Frein, R, and Dowling, G. (2017). Community-based learning: A prtmer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1), Retrieved June 17, 2022 from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol6/iss1/5>.
- Bloom, Benjamin, S. (1956). *Taxonomy of Educstion Objective Handbook i. Cognitive Domain*. New York: David Mackey.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planner (3rd ed.)*. Geelong: Deakin University Press.
- Watson, G. and Glaser, E.M. (2006). *Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual: Form Ym and Zm*. New York: Harcourt Brace and World Inc.

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้
โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน
THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING AND TEAMWORK AND
COLLABORATION COMPETENCY FOR GRADE 11 STUDENTS USING
PROJECT-BASED LEARNING WITH FLIPPED CLASSROOM

วริศรา ปลายชัยภูมิ และ ดนิตา ดวงวิไล

Warisara Plaichaiyaphum and Dhanita Doungwilai

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Education, Khon Kaen University

E-mail: warisara.pl@kkumail.com

Received August 13, 2023; Revised August 24, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป และ 2) พัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนภูเขียว จำนวน 45 คน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ท้ายวงจรปฏิบัติการ แบบประเมินสมรรถนะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมท้ายวงจรปฏิบัติการ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบประเมินสมรรถนะการทำงานแบบรวมพลังทำงานเป็นทีม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 85 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 82.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม คิดเป็นร้อยละ 85.65 และมีจำนวนนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: ความคิดสร้างสรรค์, สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม, การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

Abstract

This article aimed to 1) develop grade 11 students' creative thinking using project-based learning integrated flipped classroom, standardizing at least 80 percent of students conform to the standard of 80 or above, and 2) develop grade 11 students' collaboration and teamwork using project-based learning management integrated flipped classroom, standardizing at least 80 percent of students conform to the standard of 80 or above. The target group was 45 students in the eleventh-grade 5/1 classroom, at Phukhieo School. This research was action research. The research tools were lesson plans, the learning management record form, an observation form for the learning management behavior of the students, a creative thinking assessment in the final stage, and a teamwork and collaboration assessment in the final stage. A creative thinking and a teamwork and collaboration assessment were analyzed quantitatively using the mean, standard deviation, and percentage for qualitative data. The data was analyzed by using content analysis. The research results were: 1) The students had the skill of creative thinking at 85 percent, and the students passed the criteria, accounting for 93.33 percent, which is in accordance with the standard criteria. 2) The students had a teamwork and collaboration competency at 85.65 percent; the students passed the criteria at 100 percent in accordance with the standard criteria.

Keywords: Creative thinking, Teamwork and collaboration competency, Project-based learning with flipped classroom

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน ทำให้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการ รวมถึงพฤติกรรมของคนในสังคมไปอย่างฉับพลัน ทั้งทางธุรกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันต้องการพัฒนามนุษย์ที่อุดมไปด้วยความรู้ ทักษะ และความสามารถที่พร้อมจะต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลง หรือที่เรียกว่า “สมรรถนะ” เนื่องจากสมรรถนะเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน สมรรถนะจึงเป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาและการเรียนรู้ ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนสมรรถนะการคิดขั้นสูง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จัดเป็นการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูง เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนปรับความคิดของตนเองให้มีความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออและความคิดคล่องตัว ผู้เรียนจะสามารถคิดและให้ความเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลายแง่มุม ซึ่งการจัดการเรียนรู้ควรเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยการลดเวลาการเรียนรู้เนื้อหาจำนวนมากที่ไม่จำเป็นเพื่อให้ผู้เรียน มีเวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสามารถของตนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมก็เป็นอีกสมรรถนะหนึ่งของผู้เรียนที่ควรมี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีการประสานความคิดเห็นที่แตกต่างสู่การตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นทีมและมีความรับผิดชอบร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ที่ดี จัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ปกติ และสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ผลการวิจัยของนักการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของการศึกษาของไทยที่ปรากฏอยู่ทั่ว ๆ ไป คือ ผู้เรียนไม่พยายามคิด ชอบทำตามคำสั่งของครูและไม่มีความคิดเป็นของตนเอง ไม่พยายามฝึกกรอบความคิดหรือหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา จึงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองไม่ได้และขาดการเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ ทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะจำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 และไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประสิทธิภาพได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) และจากการสัมภาษณ์คณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนภูเขียว พบว่า การจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ส่วนใหญ่มีจุดเน้นในเรื่องแนวคิด หลักการ การท่องจำเพื่อใช้ในการสอบทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ครูมีการสอนโดยเน้นการบรรยาย ใช้หนังสือเป็นหลักในการสอน แล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด เน้นเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติจริงโดยข้อสอบส่วนใหญ่มักเป็นข้อสอบท่องจำยิ่งจำได้มากเท่าไรก็ยิ่งได้คะแนนมากเท่านั้น ผู้เรียนจึงขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ไม่สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และไม่สามารถพัฒนาผลงานที่สร้างสรรค์นวัตกรรมได้ และจากการสังเกตการทำผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ผู้เรียนไม่มีความหลากหลาย นอกจากนี้ ผู้เรียนยังไม่สามารถคิดนอกกรอบจากตัวอย่างที่ครูให้ได้ และจากการติดตามข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จากกลุ่มบริหารวิชาการโรงเรียนภูเขียว ทำให้ทราบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ปีการศึกษา 2563 คิดเป็นร้อยละ 71.00 และปีการศึกษา 2564 คิดเป็นร้อยละ 67.50 ซึ่งจัดอยู่ในระดับพอใช้ จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ลดลง โดยสาเหตุของปัญหาดังกล่าวนั้น คือ วิธีการสอนของครูยังใช้รูปแบบเดิม คือ การบรรยาย ชักถาม ทำแบบฝึกหัด ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้จากครูฝ่ายเดียวไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้อ่านมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนก็จะไม่เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ จะต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม ฝึกกระบวนการทำงานเป็นทีม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ (กาญจนา วิชญาปกรณ์ และทรงภพ ขุนมธุรส, 2566)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของผู้เรียน โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มนำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นรูปธรรม สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม ต่อยอดความคิด พัฒนาองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนริเริ่มวางแผนด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม ฝึกกระบวนการทำงานเป็นทีม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ผู้เรียนสามารถต่อยอดความคิด เพื่อการแก้ปัญหาหรือสร้างทางเลือกที่ดีที่แตกต่างไปจากเดิม มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองและสังคม (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ, 2562)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

การทบทวนวรรณกรรม

Harun, D. (2006) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นวิธีสอนที่สามารถเปลี่ยนแปลงการสอนในห้องเรียนแบบเดิมที่เน้นบรรยายได้เป็นห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ มีการประเมินเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ผู้เรียนมีการคิดและแสดงความคิดเห็น จากประเด็นปัญหาที่หลากหลาย และมีการสร้างสรรค์ผลงาน

สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นวิธีจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนให้กับผู้เรียนผ่านกระบวนการต่าง ๆ ทำให้เกิดห้องเรียนแห่งการเรียนรู้

Bergmann, J. & Sams, A. (2012) กล่าวว่า แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ครูจะไม่ใช้ผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน โดยครูจะใช้เวลาสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ทำให้นักเรียนที่เรียนช้าไม่ทันเพื่อนร่วมห้องได้รับการเอาใจใส่ ผู้เรียนจะมีโอกาสกลับไปเรียนเนื้อหาผ่านสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ครูจัดหาให้ได้เองที่บ้านหรือที่อื่น ๆ แต่ในช่วงเรียนนักเรียนจะได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีครูเป็นผู้คอยดูแลให้คำแนะนำ

สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เป็นแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนจะมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน และทำกิจกรรมร่วมกับครูในชั้นเรียน

Guilford, J. P. (1950) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถทางสมองที่คิดในลักษณะอนกนัยนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ด้วยการคิดดัดแปลงผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ การประดิษฐ์คิดค้นทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ

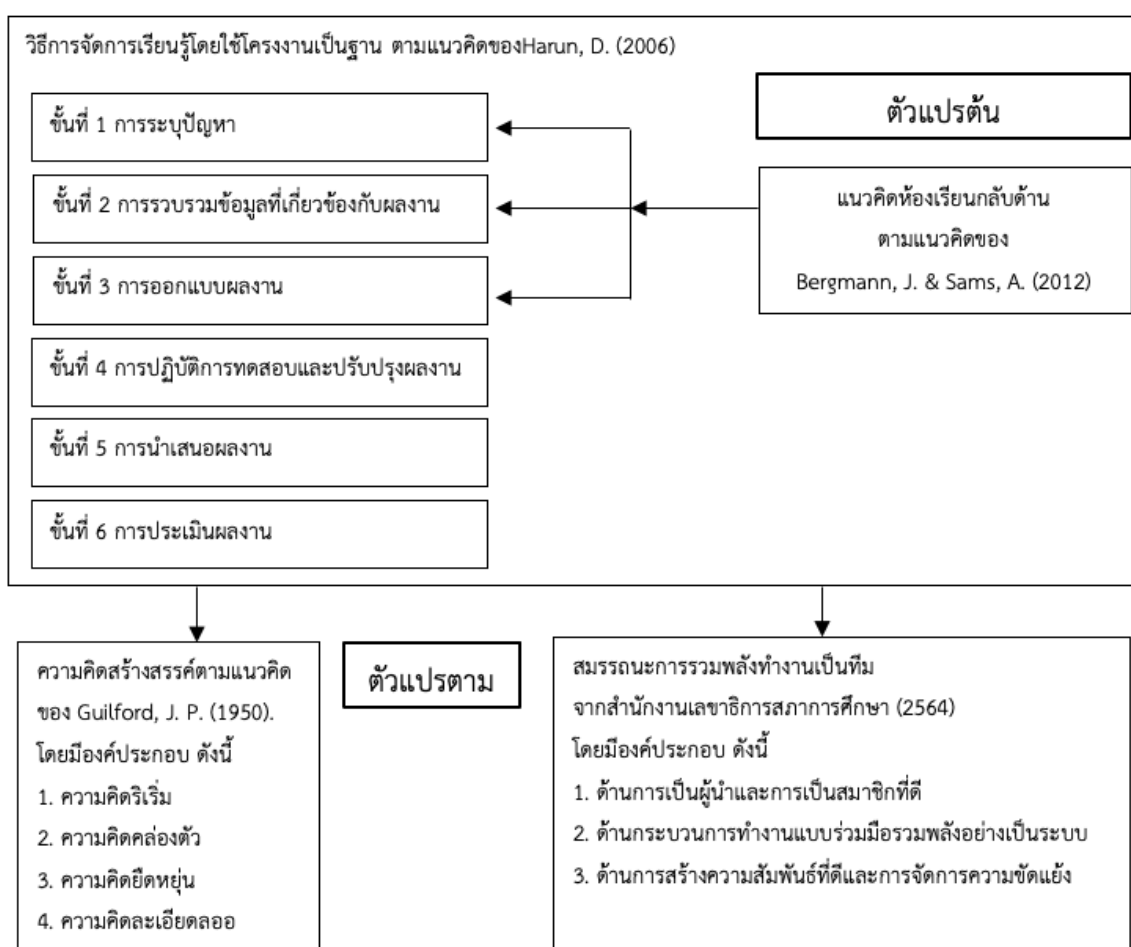
สามารถสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้นี้ มีใช้เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้หรือสิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความแปลกใหม่ แต่ต้องควบคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดฝันหรือจินตนาการให้เป็นไปได้ จึงทำให้เกิดผลผลิตที่ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) กล่าวว่า สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม หมายถึง ความสามารถในการจัดระบบและกระบวนการทำงาน การทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ทั้งของตนเองและการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้การรวมพลังทำงานเป็นทีม โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) เป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำ 2) กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ 3) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง

สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม คือการดำเนินงานตามขั้นตอน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีการประสานความคิดเห็นที่แตกต่างสู่การตัดสินใจและแก้ปัญหา เป็นทีม รับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ที่ยุ่งยาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้แนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1992) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวงจร PAOR ได้แก่ การวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) การสะท้อนผลการปฏิบัติและปรับปรุง (Reflection)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนกุฉินารายณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 45 คน

1.2 ตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม

1.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 2 การเขียน และสาระที่ 5 ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554-2557 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ปีการศึกษา 2566 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1.4 ระยะเวลาในการทำวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยเริ่มตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเชิงปฏิบัติการ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน จำนวน 3 วงจรปฏิบัติการ วงจรปฏิบัติการละ 4 แผน รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.16 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก วงจรปฏิบัติการที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.05 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก วงจรปฏิบัติการที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.02 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการดำเนินการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียน เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียน ในขณะที่ดำเนินการกิจกรรม การเรียนการสอนในแต่ละแผนการเรียนรู้ (2) แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบบันทึก เหตุการณ์ที่มีลักษณะปลายเปิดที่บันทึกเหตุการณ์การเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริง โดยมุ่งเน้นสังเกต พฤติกรรมนักเรียนของในแต่ละชั้นตาม รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (3) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทำวงจรปฏิบัติการ เป็นแบบ ประเมินผลงานของนักเรียนทำวงจรปฏิบัติการ หลังจากการจัดการเรียนรู้ในทุกวงจรปฏิบัติการ เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องของพฤติกรรมที่ประเมินกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of objective congruence) (เวชฤทธิ์ อังกะนันทพร, 2555) พบว่า แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทำวงจรปฏิบัติการที่ 1 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ ทำวงจรปฏิบัติการที่ 2 และแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทำวงจรปฏิบัติการที่ 3 มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง IOC (Index of objective congruence) (เวชฤทธิ์ อังกะนันทพร, 2555) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 (4) แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมทำวงจรปฏิบัติการ เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องแบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมกับองค์ประกอบ ของสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of objective congruence) (เวชฤทธิ์ อังกะนันทพร, 2555) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการวิจัย ได้แก่ (1) แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังจากการสอนในแต่ละวงจรปฏิบัติการ เสร็จสิ้นลง เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย ลักษณะการยกตัวอย่างสถานการณ์ จากนั้นให้นักเรียน

ตอบคำถามโดยการแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ จำนวน 4 ข้อ เพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of objective congruence) (เวชฤทธิ์ อังกะภักทรขจร, 2555) เท่ากับ 0.60 – 1.00 ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.38 – 0.62 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.23 – 0.35 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบซึ่งเป็นรูปแบบแบบอัตนัย จากการใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach (เวชฤทธิ์ อังกะภักทรขจร, 2555) ของแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.72 (2) แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องแบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมกับองค์ประกอบของสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of objective congruence) (เวชฤทธิ์ อังกะภักทรขจร, 2555) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง แบ่งออกเป็น 3 วงจรปฏิบัติการ วงจรปฏิบัติการละ 4 ชั่วโมง 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือที่สร้างขึ้น และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ดำเนินการวิจัยในวงจรปฏิบัติการต่อไป 3) หลังดำเนินการเสร็จสิ้นในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะดำเนินการบันทึกผลการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ประเมินความคิดสร้างสรรค์ทำวงจรปฏิบัติการ แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมทำวงจรปฏิบัติการ แล้วนำข้อมูลที่ได้อธิบายวิเคราะห์และแปลผลเพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วงจรปฏิบัติการต่อไป และ 4) เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ 12 แผน 12 ชั่วโมง ผู้วิจัยมีการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมโดยใช้แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมและประเมินความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์และอภิปรายผลในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ (1) ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 วิเคราะห์โดยใช้สถิติ เพื่อค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ (2) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ มาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นความเรียงด้วย การพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน หลังจากผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนครบทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง โดยนักเรียนทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบอัตนัย ลักษณะ การยกตัวอย่างสถานการณ์ จำนวน 2 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 4 ข้อ 24 คะแนน เป็นการวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ โดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

นักเรียน ทั้งหมด (คน)	คะแนนที่ได้			จำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์		จำนวนนักเรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่า S.D.	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
45	20.40	1.29	85.00	37	82.22	8	17.78

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีคะแนนการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.40 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.29 คิดเป็นร้อยละ 85.00 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 82.22 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน หลังจากผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน วงจรปฏิบัติการที่ 1, 2 และวงจรปฏิบัติการที่ 3 รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง ผู้วิจัยมีการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม โดยมีองค์ประกอบในการประเมิน ดังนี้ การเป็นผู้นำและเป็นสมาชิกที่ดี กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง โดยนักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีการกำหนดพฤติกรรมประเมิน จำนวน 29 ประเด็น กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ คะแนนเต็ม 116 คะแนน สามารถสรุปคะแนนการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม

นักเรียน ทั้งหมด (คน)	คะแนนที่ได้			จำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์		จำนวนนักเรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่า S.D.	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
45	99.35	0.16	85.65	45	100	0.00	0.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีผลประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 99.35 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 จากคะแนนเต็ม 116 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.65 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีคะแนนการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป จากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุสุมาวดี พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.40 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.00 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 82.22 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสอนแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นหนึ่งในแนวทางการสอนที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการสอนแบบ active leaning เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ห้องเรียนเป็นห้องที่จุดประกายห้องเป็นเวทีแสดงผลงานที่แบ่งปันเรียนรู้และสร้างผลงานร่วมกัน ส่งผลให้นักเรียนมีการสร้างผลงานออกมาอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย การสอนแบบโครงงานเป็นการศึกษาเพื่อค้นพบความรู้ใหม่สิ่งประดิษฐ์ใหม่และวิธีการใหม่ด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีครูอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำปรึกษา ความรู้ใหม่ ซึ่งการจัดกิจกรรมและทักษะที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบโครงงานนั้น เป็นวิธีสอนที่สามารถเปลี่ยนแปลงการสอนในห้องเรียนแบบเดิมที่เน้นบรรยายได้ (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, 2553) นอกจากนี้ห้องเรียนกลับด้านยังเป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนแบบสืบค้นหาความรู้ที่ได้รับร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้นโดยมีครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือและเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญญาณี มุ่งพิงกลาง และดนิตา ดวงวิไล (2562) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของประโยค ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยคชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานตามเกณฑ์ 80/80 2) หาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 56 คน ผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

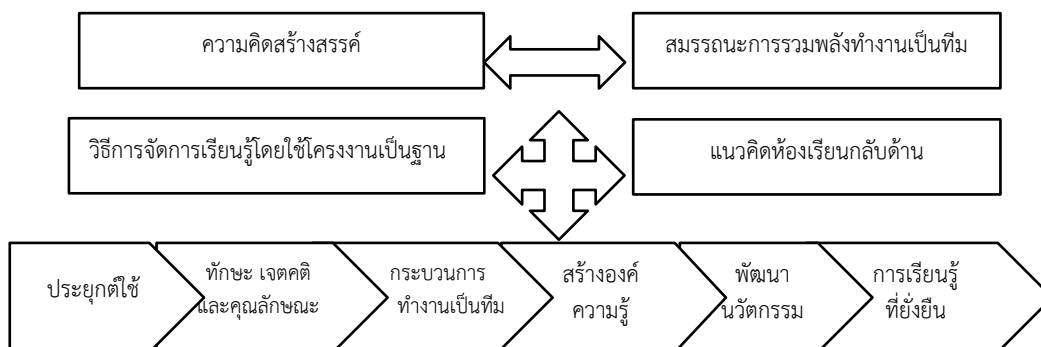
เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.13/86.30 ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7491 หรือคิดเป็นร้อยละ 74.91 ผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านโดยให้นักเรียน จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปจากการสังเกตกระบวนการทำงานเป็นทีมของนักเรียนโดยประเมินจากแบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนภูเขียว พบว่า การประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 99.35 คิดเป็นร้อยละ 85.65 จำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 45 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สังเกตได้จากการแสดงออกขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยการให้ความร่วมมือในการทำงานความตั้งใจในการทำงานร่วมแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นอย่างมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นระบบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันส่งผลให้งานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน คือ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะในการปฏิบัติงานทำให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีระบบและแผนงานที่ดี (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553) ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนกระบวนการในการค้นหาความรู้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงในแง่ของวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบและผลผลิตที่ได้จากโครงงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย ภูติ (2566) ได้พัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของผู้เรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของสะเต็มศึกษาแบบ 6E ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจ บีซีจี เรื่อง ฝั่มด้อยอมคราม กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของสะเต็มศึกษาแบบ 6E ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจ บีซีจี จำนวน 5 แผน และ 2) แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของผู้เรียน จำนวน 29 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยและการเทียบกับเกณฑ์คุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมของสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง ($\bar{X} = 2.98$) ถัดมา คือ ด้านกระบวนการทำงานร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 2.83$) สุดท้าย คือ ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีและมีภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 2.65$) และภาพรวมอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.82$)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปตามรายละเอียดดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม โดยผู้เรียนจะสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับ ทำให้เกิดทักษะ เจตคติ คุณลักษณะที่ดี มีกระบวนการทำงานเป็นทีมที่เป็นระบบ นอกจากนี้ผู้เรียนยังสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนานวัตกรรมนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน

สรุป

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป และ 2) พัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนภูเขียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 45 คน พบว่า 1) นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์คิดเป็นร้อยละ 85 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 82.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 2) นักเรียนมีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมคิดเป็นร้อยละ 85.65 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านได้เป็นอย่างดี โดยผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน เกิดทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง และกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ สามารถนำกลวิธีการคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งได้ฝึกกระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ในชั้นระบุปัญหานั้น ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกคิดให้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้สอนต้องยกตัวอย่างประเด็นปัญหาต่าง ๆ รวมถึงสถานการณ์ที่นักเรียนเคยพบเจอในชีวิตประจำวัน มาให้นักเรียนวิเคราะห์และหาคำตอบเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น

1.2 การสะท้อนผลการปฏิบัติงานของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการทำงานเป็นทีม และการประเมินผลงานของนักเรียน ผู้สอนจะต้องฝึกให้นักเรียนได้สะท้อนผลตามสภาพจริง หาข้อดีและข้อเสียเพื่อนำไปพัฒนาผลงานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อพัฒนาทักษะความคิดในด้านอื่น ๆ นอกจากการคิดสร้างสรรค์ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

2.2 เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กาญจนา วิชญาปกรณ์ และทรงภพ ขุนมธูรส. (2566). การใช้วิธีสอนแบบโครงการในรายวิชา คณิตชววิทยากับการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 18(1), น.111-128.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *การจัดการเรียนรู้แนวใหม่*. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์แอนด์พับลิชชิง.

พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์. (2553). *การสอนคิดด้วยโครงงาน การเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วุฒิชัย ภูติ. (2566). การพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของสะเต็มศึกษาแบบ 6E ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีบีจี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านคำพอกท่าดอกแก้ว. *วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา (JSSE)*, 6(1), 105–119.
- เวชฤทธิ์ อังณะภัทรขจร. (2555). *ครบเครื่องเรื่องความรู้สำหรับครูคณิตศาสตร์ หลักสูตรการสอนและทาวริจย*. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2562). *หลากหลายวิธีสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย*. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินต์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัญญาณี มุ่งพิงกลาง และดนิตา ดวงวิไล. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของประโยคระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน. *สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 5(1), น.85-95.
- Bergmann, J. & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. Eugene, OR: International Society for Technology in Education.
- Guilford, J. P. (1950). *Creativity*. *American Psychologist*, 5, 444-454.
- Harun, D. (2006). *PROJECT-BASED LEARNING HANDBOOK “Educating the Millennial Learner”*. Educational Technology Division, Ministry of Education. Malaysia.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1992). *The Action Research Planner (3rd ed.)*. Geelong: Deakin University Press.

การยกร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

DRAFTING THE CURRICULUM TO ENHANCE THE MATHEMATICAL LITERACY FOR GRADE 9 STUDENTS

เกษชดา เพียรนุเคราะห์ชน และ รุ่งทิวา แยมรุ่ง

Kedchuda Phienurochon abd Rungtiwa Yamrung

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

E-mail: kedchuda.phie@g.swu.ac.th; rungtiwa@g.swu.ac.th

Received September 6, 2023; Revised November 5, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และยกร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนที่ 2 แบบวัดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนที่ 3 ร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และส่วนที่ 4 แบบประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของร่างหลักสูตร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย และ 27 ตัวบ่งชี้ และร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตรในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 และองค์ประกอบในร่างหลักสูตรมีความสอดคล้อง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.99

คำสำคัญ: หลักสูตร, การยกร่างหลักสูตร, ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์

Abstract

This was a research and development paper aimed to study the components and indicators of the mathematical literacy for Grade 9 students and draft the curriculum

to enhance the mathematical literacy for Grade 9 students. The experimental group in this study was 38 students in Grade 9, Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Secondary) in the first semester of the 2023 academic year. The research instruments consisted of four parts which were 1) the assessment form to check for the appropriateness of the components, sub-components, and indicators of the mathematical literacy for Grade 9 students and the congruence of the components, sub-components, and indicators of the mathematical literacy for Grade 9 students, 2) a mathematical literacy test to evaluate the mathematical literacy of Grade 9 students, 3) drafting the curriculum to enhance the mathematical literacy for Grade 9 students, and 4) the assessment form to check for the appropriateness and congruence between the elements of the draft curriculum to enhance the mathematical literacy for Grade 9 students. Statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Cronbach's alpha coefficient. From the results of this study, it was found that the components, sub-components, and indicators for Grade 9 students' mathematics literacy consisted of two main components, 11 sub-components, and 27 indicators. Moreover, each element in the draft curriculum to enhance the mathematical literacy for Grade 9 students was most appropriate. The mean was 4.62 and the standard deviation was 0.52, and each element in the draft curriculum to enhance the mathematical literacy for Grade 9 students had congruence with an overall average of 0.99.

Keywords: Curriculum, Drafting the curriculum, Mathematical literacy

บทนำ

ในโลกศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลในบริบทโลกจริงอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการแยกแยะข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจที่หลากหลายและซับซ้อน เครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาให้มนุษย์คิดอย่างเป็นเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ สามารถอธิบายที่มาที่ไปของสถานการณ์ แล้วคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสม และเมื่อเจอสถานการณ์ปัญหาสามารถตัดสินใจว่าจะเลือกใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ใดในการแก้ปัญหานั้น คือการให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (ชรินรัตน์ ด่วงธรรม และ วรินทร์ พูนไพบูลย์พิพัฒน์, 2565; ทิมทศน์ ญาณะทวี และคณะ, 2564) ซึ่งความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ตามที่ Programme for International Student Assessment หรือ PISA ให้นิยามไว้ว่า ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และสามารถแปลงปัญหา ใช้คณิตศาสตร์ และตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในบริบทของโลกชีวิตจริง รวมถึงการใช้แนวคิด กระบวนการ ข้อเท็จจริง และเครื่องมือทางคณิตศาสตร์เพื่อบรรยาย อธิบาย และคาดการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยสิ่งเหล่านี้ จะช่วยให้แต่ละบุคคลทราบถึงบทบาทของคณิตศาสตร์ที่มีต่อโลกนี้และสร้างพื้นฐานที่ดีในการลงข้อสรุปและการตัดสินใจซึ่งเป็นสิ่งที่

จำเป็นสำหรับพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีความสร้างสรรค์ มีการคิดอย่างไตร่ตรอง และมีส่วนร่วมต่อสังคมส่วนรวม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563)

ในรอบการประเมินที่ผ่านมาของ PISA 2018 นักเรียนไทยได้คะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ซึ่งประเมินความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์เท่ากับ 419 คะแนน โดยเป้าหมายและตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ในปี พ.ศ. 2565 นักเรียนไทยต้องได้คะแนนเฉลี่ย PISA เป็น 470 คะแนน โดยผลคะแนนจากการทดสอบ PISA ถือเป็นตัวชี้วัดว่าคนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564) แต่เมื่อพิจารณาผลการประเมินคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยกลุ่มโรงเรียนสาธิต ใน PISA 2018 ได้คะแนนเฉลี่ย 534 คะแนน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (419 คะแนน) และมากกว่าคะแนนตามตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นการยืนยันว่านักเรียนในสังกัดโรงเรียนสาธิตมีความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ในบริบทโลกจริง ที่สอดคล้องตามบริบทการประเมินของ PISA อันได้แก่ บริบทส่วนตัว บริบททางการงานอาชีพ บริบทสังคม และบริบททางวิทยาศาสตร์ จึงได้ให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 370 คน ทำแบบทดสอบ PISA 2018 ปรากฏว่า นักเรียนประมาณ 70% ได้คะแนนไม่ถึงครึ่งของคะแนนเต็ม ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการประเมินระดับประเทศของนักเรียนไทยกลุ่มโรงเรียนสาธิต ใน PISA 2018 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสาธิตเองยังคงมีปัญหาในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากยังไม่มีหลักสูตรที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ชัดเจน หรือมีเพียงหลักสูตรที่ส่งเสริมบางองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ตัวอย่างเช่น การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาแดปิคสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ อภิษฎา บัญญัติ และ ปริญญญา สีสทอง (2565) ซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุมพอที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ได้ หรืองานของ มะลิวรรณ งามยิ่ง (2563) ที่พัฒนาหลักสูตรความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา จึงยังไม่มีหลักสูตรที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แม้หลักสูตรคณิตศาสตร์ในโรงเรียนจะมีการปรับปรุงใหม่อยู่เสมอ แต่สิ่งที่ถูกเน้นย้ำในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงคือเนื้อหาความรู้คณิตศาสตร์ และกล่าวถึงทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เพียงเล็กน้อย หลักสูตรจึงมีโครงสร้างพื้นฐานของเนื้อหาสาระ (สุนีย์ คล้ายนิล, 2558) โดยหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ อนาคตการศึกษาของชาติย่อมมาจากหลักสูตรที่มีวิสัยทัศน์ ดังนั้น ถ้าหลักสูตรของชาติมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความเหมาะสม ก็จะส่งผลให้การศึกษาของชาติมีคุณภาพด้วย (สิทธิพล อาจอินทร์, 2563)

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงมีแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อนำไปกำหนดทิศทางของร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร่างหลักสูตรฯ) ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบของร่างหลักสูตรฯ อันจะนำไปสู่หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อยกร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทบทวนวรรณกรรม

หลักสูตร หมายถึง แผนมวลงประสพการณ์กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ แนวการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ทศนคติ แบบพฤติกรรม กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การจัดกิจกรรม ควรจัดให้สนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาซึ่งเมื่อประมวลเข้าด้วยกันแล้วจะเป็นสื่อกลางของประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2551; สิทธิพล อาจอินทร์, 2563) กล่าวโดยสรุปหลักสูตร หมายถึง มวลงประสพการณ์ทางการศึกษาทั้งหมดที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

การยกร่างหลักสูตรฯ ในงานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1964) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยก่อนที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะต้องอาศัยแหล่งข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาวิชา มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ชั่วคราว แล้วนำวัตถุประสงค์ชั่วคราวมากลั่นกรองด้วยปรัชญาการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้ จนทำให้ได้วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของหลักสูตร จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ต้องการยกร่างหลักสูตรฯ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การให้เหตุผลใช้สมรรถนะทางคณิตศาสตร์ มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง ด้วยการให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และทฤษฎีการเรียนรู้โดยการประมวลสารสนเทศ จากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวจึงได้นำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของร่างหลักสูตรฯ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกและจัดโครงสร้างประสบการณ์เรียนรู้ เป็นการดำเนินการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยในร่างหลักสูตรฯ จัดโครงสร้างประสบการณ์เรียนรู้เนื้อหาสาระของหลักสูตรทั้งหมด 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 บริบทส่วนตัว หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 บริบทอาชีพ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 บริบทสังคม และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 บริบทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเนื้อหาสาระที่ใช้เป็นสถานการณ์ปัญหาหรือบริบทในชีวิตจริง ที่สอดคล้องตามบริบทการประเมินของ PISA และตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ขั้นตอนที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ โดยควรจัดให้มีความต่อเนื่องจากระดับหนึ่งไปยังระดับที่สูงขึ้น และจัดตามช่วงลำดับจาก

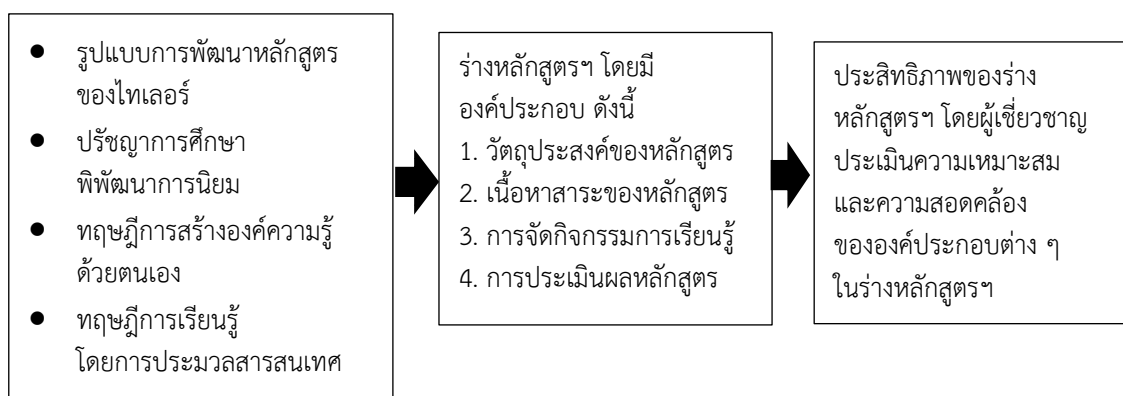
สิ่งที่เกิดขึ้นก่อนไปยังสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีการบูรณาการ องค์ประกอบของตัวหลักสูตรจากหัวข้อหนึ่งไปหาหัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าการจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

นอกจากนี้ ตามความหมายของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ที่ให้โดย Hafizh & Bambang (2017) กล่าวว่า เป็นความสามารถของการให้เหตุผล การคิดทางคณิตศาสตร์ แสดงข้อพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์ การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ และการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ในร่างหลักสูตรฯ จึงนำการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ มาเป็นความสามารถหนึ่งในการแสดงความสามารถรู้ด้านคณิตศาสตร์แล้วสรุปเป็นความหมายของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ว่า เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการให้เหตุผลอย่างเป็นคณิตศาสตร์ สื่อสารและเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ตีความ ประเมิน คิดแปลงปัญหาใช้คณิตศาสตร์ โดยสามารถใช้แนวคิด หลักการ กระบวนการและเครื่องมือทางคณิตศาสตร์ นำมาแก้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์ของโลกชีวิตจริง สามารถแปลงปัญหา และตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ให้กลับไปแก้ปัญหาในบริบทของโลกชีวิตจริงได้ พร้อมทั้งมีความสามารถในการคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยสามารถสร้างสรรค์วิธีแก้ปัญหาไปที่ละขั้นทีละตอน (สร้างอัลกอริทึม) สร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นการย่อยปัญหาที่ช่วยให้รับมือกับปัญหาที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงสามารถใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ในการทำนาย คาดการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลกจริงได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยผู้วิจัยนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ และปรัชญาทางการศึกษาและทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ มากร่างหลักสูตรฯ แล้วศึกษาประสิทธิภาพของร่างหลักสูตรฯ แสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนาาร่างหลักสูตรฯ โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของร่างหลักสูตร

กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้มีประสบการณ์การสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษามากกว่า 7 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน ตามหลักการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Eisner, E.W., 2017) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านคณิตศาสตร์หรือด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรหรือด้านการทำวิจัยด้านหลักสูตร จำนวน 2 ท่าน

เครื่องมือวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยแต่ละระดับมีคะแนนดังนี้ ระดับคะแนน 5 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมมากที่สุด ระดับคะแนน 4 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมมาก ระดับคะแนน 3 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมปานกลาง ระดับคะแนน 2 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมน้อย และระดับคะแนน 1 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมน้อยที่สุด หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ พบว่า มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำแบบประเมินไปให้กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินอีกครั้ง

2. แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้ คะแนน + 1 สำหรับองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิแน่ใจว่าสอดคล้อง คะแนน 0 สำหรับองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง และคะแนน - 1 สำหรับองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิแน่ใจว่าไม่สอดคล้อง หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ พบว่า มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.11 แล้วนำแบบประเมินไปให้กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินอีกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะนี้มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาร่างหลักสูตรฯ ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับ ความหมาย องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ รวมไปถึงแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์

2) นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3) ปรับแก้ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการยกร่างหลักสูตรต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ในระยะนี้มีวิธีการ ดังนี้

1) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย และค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

2) การประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ใช้เกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50-1.00 ถือว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกัน

ระยะที่ 2 ยกร่างหลักสูตรฯ

ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 ห้อง เป็นนักเรียนทั้งสิ้น 391 คน ซึ่งโรงเรียนจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม (Sampling Unit)

กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้มีประสบการณ์การสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษามากกว่า 7 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่านตามหลักการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Eisner, E.W., 2017) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านคณิตศาสตร์หรือด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางการวัดประเมินผลด้านคณิตศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับระยะที่ 1

เครื่องมือวิจัย

1. แบบวัดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเป็นแบบอัตนัยจำนวน 16 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการประเมินพบว่ามีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.78 และมีแบบทดสอบจำนวน 2 ข้อได้ค่า Index of item objective congruence: IOC ต่ำกว่า 0.5 ซึ่งเป็นข้อคำถามในบริบททางการงานอาชีพ และบริบทสังคม รวมทั้งมี 1 ข้อคำถามในบริบททางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีลักษณะคำถามคล้ายคลึงกันจึงได้ตัดข้อคำถามนั้นทิ้ง รวมตัดข้อคำถามออกไปทั้งหมด 3 ข้อ และมีข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญให้ปรับแก้ข้อคำถามในบางข้อให้เข้าใจง่ายขึ้น หลังจากปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจึงได้นำแบบวัดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 13 ข้อ ไปให้นักเรียนกลุ่ม

ตัวอย่างทำแล้วนำผลคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.74 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (เมื่อคำนวณจากแบบวัดจำนวน 10 ข้อ เนื่องจากมีแบบวัดจำนวน 3 ข้อที่นักเรียนไม่สามารถหาผลลัพธ์และให้เหตุผลไม่ได้)

2. ร่างหลักสูตรฯ และเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 บริบทส่วนตัว หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 บริบททางงานอาชีพ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 บริบทสังคม และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 บริบททางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเนื้อหาสาระที่ใช้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นสถานการณ์หรือบริบทในโลกจริง ใช้เวลาเรียนหน่วยการเรียนรู้ละ 6 คาบ คิดเป็นเวลาทั้งหมด 24 คาบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะนี้มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อยกร่างหลักสูตรฯ ให้ สอดคล้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2) ศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ที่สอดคล้องตามบริบทการประเมินของ PISA และตัวอย่างแบบทดสอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3) ยกร่างหลักสูตรฯ และแบบวัดความรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอดคล้องตามบริบทการประเมินของ PISA โดยเป็นแบบทดสอบอัตนัยจำนวน 16 ข้อ ให้ครบตามบริบทของกรอบการประเมิน PISA โดยแต่ละบริบทมีจำนวน 4 ข้อ

4) นำแบบวัดความรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จนได้แบบวัดที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 13 ข้อ โดยแบบวัดยังคงครอบคลุมทุกบริบทที่ PISA กำหนด

4) นำแบบวัดความรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้กลุ่มตัวอย่างทำเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัด จนได้เป็นแบบวัดความรู้ด้านคณิตศาสตร์ที่จะนำไปใช้จริง จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยแบบวัดในบริบทส่วนตัว จำนวน 3 ข้อ บริบททางงานอาชีพ จำนวน 2 ข้อ บริบทสังคม จำนวน 3 ข้อและบริบททางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 2 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ในระยะนี้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วนำไปให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดแล้วจึงหาความเชื่อมั่นโดยพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินความเชื่อมั่น สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) ดังนี้ มากกว่า 0.90 ดีมาก มากกว่า 0.80 ดี มากกว่า 0.70 พอใช้ มากกว่า 0.60 ค่อนข้างพอใช้ มากกว่า 0.50 ต่ำ น้อยกว่า หรือเท่ากับ 0.50 ไม่สามารถรับได้

ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพของร่างหลักสูตรฯ

กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้มีประสบการณ์การสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษามากกว่า 7 ปีขึ้นไป เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านคณิตศาสตร์หรือด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ รวมทั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตรหรือด้านการทำวิจัยด้านหลักสูตร จำนวน 5 ท่านตามหลักการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Eisner, E.W., 2017)

เครื่องมือวิจัย ในระยะนี้มี 2 ชนิดคือ

1. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ในร่างหลักสูตรฯ โดยมีรายการการประเมินคุณภาพความเหมาะสม จำนวน 5 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผลหลักสูตร โดยแบบประเมินความเหมาะสมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ พบว่า มีคุณภาพในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.31 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำแบบประเมินไปให้กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินอีกครั้ง

2. แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในร่างหลักสูตรฯ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ พบว่า มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 แล้วนำแบบประเมินไปให้กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินอีกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะนี้มีขั้นตอน ดังนี้

1) นำร่างหลักสูตรฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของร่างหลักสูตร

2) วิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของร่างหลักสูตรฯ โดยนำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรฯ เพื่อให้เป็นหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สมบูรณ์ขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ในระยะนี้มีวิธีการ ดังนี้

1) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ในร่างหลักสูตรฯ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย และค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

2) การประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในร่างหลักสูตรฯ ใช้เกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50-1.00 ถือว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกัน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยโดยภาพรวมเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 2 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย และ 27 ตัวบ่งชี้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้ที่ได้จาก กรอบแนวคิดการวิจัย
1. สมรรถนะทาง คณิตศาสตร์	1.1 การให้ เหตุผล	1. จากบริบทของปัญหาผู้เรียนอธิบายได้ว่าเหตุใดผลลัพธ์หรือ ข้อสรุปทางคณิตศาสตร์จึงสมเหตุสมผลหรือไม่สมเหตุสมผล 2. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานการณ์ปัญหา แล้ว นำมาเขียนแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลได้อย่างถูกต้อง 3. ผู้เรียนสามารถแสดงเหตุผล พร้อมทั้งเขียนข้อสรุปและ ยืนยันข้อสรุปได้อย่างถูกต้องและสมเหตุสมผล
	1.2 การคิดและ แปลงปัญหา ในทาง คณิตศาสตร์	1. ผู้เรียนสามารถระบุทฤษฎี/ ความรู้ แนวคิดทาง คณิตศาสตร์ที่ใช้ในการแก้ปัญหาได้ 2. ผู้เรียนสามารถใช้ตัวแปร สัญลักษณ์ แผนภาพ เพื่อแปลง สถานการณ์ปัญหาชีวิตจริงให้อยู่ในขอบเขตของคณิตศาสตร์ ได้
	1.3 การใช้ หลักการ และ กระบวนการทาง คณิตศาสตร์	1. ผู้เรียนสามารถแสดงวิธีดำเนินการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้ ได้ผลลัพธ์ได้ถูกต้อง 2. ผู้เรียนสามารถใช้กฎ ข้อเท็จจริง เครื่องมือทางคณิตศาสตร์ ในการแก้ปัญหาได้ถูกต้อง 3. ผู้เรียนสามารถอธิบาย สื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ทาง คณิตศาสตร์ เพื่อนำเสนอหรืออธิบายกระบวนการคิดทาง คณิตศาสตร์เป็นลำดับขั้นตอน 4. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้คณิตศาสตร์กับ สถานการณ์หรือบริบทโลกชีวิตจริงได้ถูกต้องเหมาะสม
	1.4 การตีความ และตรวจสอบ ผลลัพธ์ทาง คณิตศาสตร์	1. ผู้เรียนสามารถตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์กลับไปสู่ บริบท ในชีวิตจริง 2. ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเป็นเหตุเป็นผลของวิธีการ/ กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในบริบทของปัญหา ชีวิตจริง 3. ผู้เรียนสามารถอธิบายความสมเหตุสมผลของผลลัพธ์ หรือ ข้อสรุปทางคณิตศาสตร์กับบริบทของปัญหาชีวิตจริง
	1.5 การคิดเชิง คำนวณ	1. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์แบ่งปัญหาใหญ่ให้เป็นปัญหาย่อย เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการกับปัญหา 2. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการแก้ปัญหา ของรูปแบบปัญหาที่ คล้ายกันมาประยุกต์ใช้ได้ นอกจากนี้ยัง สามารถพิจารณา

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้ที่ได้จาก กรอบแนวคิดการวิจัย
		รูปแบบปัญหาย่อยว่ามีส่วนใดที่เหมือนกัน เพื่อใช้วิธีการ แก้ปัญหาเดียวกันได้ 3. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์รายละเอียดที่สำคัญของปัญหา แยกย่อยส่วนสำคัญของปัญหาออกจากส่วนที่ไม่สำคัญได้ 4. ผู้เรียนสามารถแสดงขั้นตอนวิธีการแก้ปัญหา โดยมีลำดับ ขั้นตอนที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาที่มีลักษณะแบบเดียวกันได้
	1.6 การสร้าง แบบจำลอง	1. ผู้เรียนสามารถแปลงข้อความจากสถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันไปเป็นข้อความทางคณิตศาสตร์ และในทำนอง เดียวกันสามารถแปลงข้อความทางคณิตศาสตร์กลับไปเป็น ข้อความในชีวิตประจำวัน เพื่อจำลองปัญหาในสถานการณ์ จริงให้เป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2. ผู้เรียนสามารถใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์มาเป็น ตัวแทนแสดงกระบวนการทางคณิตศาสตร์ให้เป็นอัลกอริทึม ที่มีประสิทธิภาพได้ 3. ผู้เรียนสามารถวิจารณ์และระบุข้อจำกัดของแบบจำลองที่ ใช้แก้ปัญหา 4. สามารถประเมินความเหมาะสมและความถูกต้องของ แบบจำลองได้
	1.7 การสื่อสาร	1. ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นทางคณิตศาสตร์ใน รูปแบบปากเปล่า/เขียน 2. ผู้เรียนสามารถอธิบาย หรือตีความ หรือแปลงความคิดทาง คณิตศาสตร์ หรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในรูปแบบการ พูดและการเขียน 3. ผู้เรียนสามารถเขียนแสดงหรือนำเสนอความคิดเห็นทาง คณิตศาสตร์ หรือแสดงสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในรูปแบบ การพูดและการเขียน
2. เนื้อหาที่ สัมพันธ์กับบริบท โลกจริง	2.1 บริบทส่วนตัว	ผู้เรียนสามารถแสดงสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ผ่านบริบท โลกชีวิตจริงในประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ บุคคล ครอบครัว
	2.2 บริบท ทางการงาน อาชีพ	ผู้เรียนสามารถแสดงสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ผ่านบริบท โลกชีวิตจริงในประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการ ทำงานในโลกชีวิตจริง

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้ที่ได้จาก กรอบแนวคิดการวิจัย
	2.3 บริบทสังคม	ผู้เรียนสามารถแสดงสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ผ่านบริบทโลกชีวิตจริงในประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติ
	2.4 บริบททาง วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี	ผู้เรียนสามารถแสดงสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ผ่านบริบทโลกชีวิตจริงในประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผลการวิจัย พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 อีกทั้งผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบหลักกับองค์ประกอบย่อย และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย กับตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 0.99 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ร่างหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ในร่างหลักสูตรฯ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ในร่างหลักสูตรฯ

ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1.วัตถุประสงค์ของหลักสูตร			
1.1 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านคณิตศาสตร์	4.40	0.55	มาก
1.2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ผ่านบริบทโลกชีวิตจริงในประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับบริบทส่วนตัว บริบททางงานอาชีพ บริบทสังคม บริบทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้	4.40	0.55	มาก
1.4 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดและแปลงปัญหาในทางคณิตศาสตร์	4.40	0.55	มาก
1.5 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้หลักการ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์	4.60	0.55	มากที่สุด
1.6 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตีความและประเมินผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์	4.40	0.55	มาก
1.7 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเชิงคำนวณและสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ได้	4.40	0.55	มาก
1.8 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารทางคณิตศาสตร์ได้	4.60	0.55	มากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
2.เนื้อหาสาระของหลักสูตร			
2.1 การกำหนดหัวข้อของเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 เนื้อหาแต่ละหน่วยเป็นสาระสำคัญของความรู้คณิตศาสตร์	4.60	0.55	มากที่สุด
2.3 เนื้อหาแต่ละหน่วยช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์	4.80	0.45	มากที่สุด
2.4 จัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสม	4.40	0.89	มาก
2.5 เนื้อหาแต่ละหน่วยนำไปปฏิบัติได้จริง และเหมาะสมกับวัยนักเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยมีความเหมาะสม	4.40	0.55	มาก
3.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์	4.80	0.45	มากที่สุด
3.3 เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละหน่วย	4.60	0.55	มากที่สุด
4. แผนการจัดการเรียนรู้			
4.1 ส่วนประกอบ (จุดประสงค์การเรียนรู้, ตัวบ่งชี้, สาระการเรียนรู้สำคัญ, ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้, สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล) ในแต่ละหน่วยมีความเหมาะสม	4.76	0.50	มากที่สุด
4.2 รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยมีความเหมาะสม	4.71	0.51	มากที่สุด
4.3 แผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยเหมาะกับการนำไปใช้จริง	4.76	0.50	มากที่สุด
5.การประเมินผลหลักสูตร			
5.1 เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.60	0.55	มากที่สุด
5.2 เหมาะสมกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร	4.40	0.55	มาก
5.3 เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
5.4 เหมาะสมกับการวัดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์	4.20	0.45	มาก
เฉลี่ยรวม	4.62	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ร่างหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับ “เหมาะสมมากที่สุด” มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 นอกจากนี้ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับการประเมินผลหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้กับการวัดผลและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้กับการ

ประเมินผลหลักสูตร พบว่าแต่ละองค์ประกอบของร่างหลักสูตรฯ มีความสอดคล้องโดยมีค่า IOC เฉลี่ยรวม 0.99

อภิปรายผล

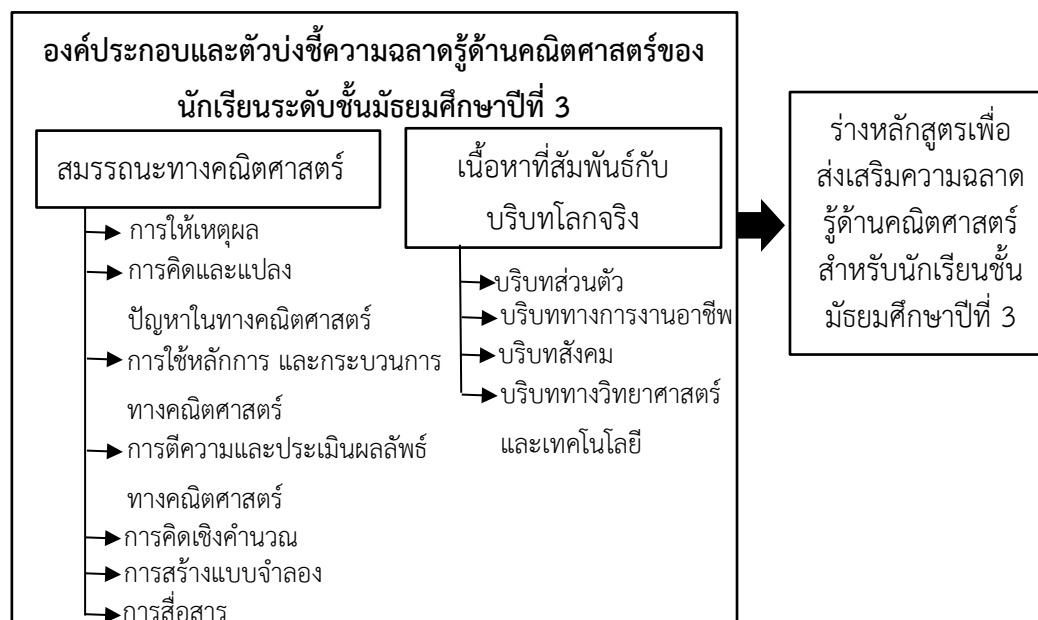
จากวัตถุประสงค์ที่ 1 ที่ต้องการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 2 องค์ประกอบหลัก คือ สมรรถนะทางคณิตศาสตร์และเนื้อหาที่สัมพันธ์กับบริบทโลกจริง และมี 11 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การให้เหตุผล 2) การคิดและแปลงปัญหาในทางคณิตศาสตร์ 3) การใช้หลักการและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ 4) การตีความและตรวจสอบผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ 5) การคิดเชิงคำนวณ 6) การสร้างแบบจำลอง 7) การสื่อสาร 8) บริบทส่วนตัว 9) บริบททางการทำงานอาชีพ 10) บริบทสังคม และ 11) บริบททางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยทั้ง 2 องค์ประกอบหลักรวมมี 27 ตัวบ่งชี้ ซึ่งองค์ประกอบหลักของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับริซกี (Rizki & Priatna, 2018) ที่ได้นำสมรรถนะทางคณิตศาสตร์มาเป็นองค์ประกอบหลักหนึ่งของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ จากองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของเฟอดอร์ส (Firdaus et al., 2017) ผู้เรียนควรมีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ ตรรกะ การให้เหตุผล และมีความเข้าใจในมิติสัมพันธ์สนใจในการประยุกต์ทางคณิตศาสตร์โดยการสร้างแบบจำลอง เพื่อทำความเข้าใจด้านจำนวนสัญลักษณ์ และมีความเข้าใจในมิติสัมพันธ์พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ รวมทั้งเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชิงคำนวณตามจุดเน้นการประเมิน PISA 2022 ผู้วิจัยจึงนำการคิดเชิงคำนวณและการสร้างแบบจำลอง มาเป็นองค์ประกอบย่อยหนึ่งของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ด้วย

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 ที่ต้องการยกร่างหลักสูตรฯ ผลจากการวิจัย พบว่า ร่างหลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผลหลักสูตร โดยร่างหลักสูตรฯ นี้ได้ประเมินประสิทธิภาพของร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบในร่างหลักสูตร พบว่า ร่างหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับ “เหมาะสมมากที่สุด” มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 และมีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของร่างหลักสูตรฯ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยรวม 0.99 จึงถือได้ว่าร่างหลักสูตรฯ นี้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้จริงต่อไป ทำให้มั่นใจได้ว่าร่างหลักสูตรฯ นี้จะเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพที่ดี เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของอภิขัญดา บุญวิรัตน์ และ ปริญญญา สีสทอง (2565) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาแบบปิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จนได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและเมื่อนำไปใช้จริงผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นด้วย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการยกร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการยกร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 2 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย และ 27 ตัวบ่งชี้ จากองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนและมีความเหมาะสม สอดคล้องนำไปสู่ข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร, เนื้อหาสาระของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลหลักสูตรจนได้ร่างหลักสูตรฯ ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้จริงต่อไป

สรุป

จากผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า ร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยที่องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เหล่านั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปต่อยอดเป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์และนำไปใช้จริงได้ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในบริบทชีวิตจริงได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมและสอดคล้อง ดังนั้นสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการยกร่างหลักสูตรฯ เพื่อใช้พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านคณิตศาสตร์

1.2 จากผลการศึกษาพบว่าร่างหลักสูตรฯ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ดังนั้นสถานศึกษาสามารถนำร่างหลักสูตรไปพัฒนาเป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านคณิตศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 อาจมีการพิจารณารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษามาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านคณิตศาสตร์ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

2.2 ควรศึกษาว่าควรมีหลักสูตรที่ส่งเสริมผู้เรียนในด้านใดอีก เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่สมบูรณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชรินทร์ ดั่งธรรม และ วรินทร์ พูนไพบูลย์พิพัฒน์. (2565). การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ตามกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(11), 372-389.
- ทิฆทัศน์ ญาณะทวี, จักรกฤษ กลิ่นเอี่ยม และวรินทร์ สุภาพ. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว Model-Eliciting Activities ที่มีต่อการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*. 15(1), 103-117.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มะลิวรรณ งามยิ่ง. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา* (ปริญญานิพนธ์). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). *โครงการพัฒนาระบบสถิติข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินตามยุทธศาสตร์ชาติ*. ใน รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *PISA 2021 กับ การประเมินความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์*. สืบค้น 11 มีนาคม 2565. จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2020-53/>.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2563). *การพัฒนาหลักสูตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุนีย์ คล้ายนิล. (2558). *การศึกษาคณิตศาสตร์ในระดับโรงเรียนไทย การพัฒนา-ผลกระทบ-ภาวะถดถอยในปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสพับลิเคชั่น.
- อภิขญาดา บุญวิรัตน์ และ ปริญญภาส สีทอง. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาแบบเปิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 8(2), 465-480.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2551). *ข้อคิดเรื่องหลักสูตร: คู่มือนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Eisner, E. W. (2017). *The Enlightened Eye: Qualitative Inquiry and the Enhancement of Educational Practice*. New York: Teachers College Press.
- Firdaus, M. F., Wahyudin, W. & Tatang, H. (2017). Improving primary students' mathematical literacy through problem based learning and direct instruction. *Academic Journals Educational Research and Reviews*, 12(4), 212-219.
- Hafizh N. & Bambang A. P. (2017). Improving ability mathematic literacy, self-efficacy and reducing mathematical anxiety with learning Treffinger model at senior high school students. *International Conference on Science and Applied Science*, 2(1), 130-138.
- Rizki, L. M. & Priatna, N. (2018). Mathematical literacy as the 21st century skill. *Journal of Physics Conference Series*, 1157(4), 1-5.
- Tyler, R. W. (1964). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย
กรณีศึกษา ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ENGLISH COMMUNICATION STRATEGIES OF AYUTTHAYA NIGHT MARKET
CASE STUDY: TELEPHONE ORGANIZATION STALL VENDORS IN
PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

วันวิสาข์ มาสุตร์ และ ศีตกาล ศรีฉัตร

Wanvisa Masoot and Sritakan Srichat

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: wanvisa.m@rmutsb.ac.th, sritakan.s@rmutsb.ac.th

Received September 4, 2023; Revised October 6, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงผสานวิธี ในการวิจัย คือ ผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย จำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ตารางบันทึกข้อมูลการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้แนวคิดเรื่องกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ (English Communication Strategies) ของทาโรเน (Tarone) ดอร์นเย (Zolton Donyei) และเบียลีสต็อค (Bialystok) 2) แบบสัมภาษณ์การใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย 3) แบบสอบถามกลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแผงลอยชาวไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวนและร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean and Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีการใช้กลวิธีการสื่อสารโดยใช้วิธีภาษา (use of nonlinguistic means) มากที่สุด ร้อยละ 60.97 รองลงมา คือ กลวิธีการพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง (foreignizing) ร้อยละ 9.75 และกลวิธีที่ใช้น้อยที่สุด ได้แก่ กลวิธีการสร้างคำใหม่ (word coinage) และกลวิธีการใช้ความหมายใกล้เคียง (semantic contiguity) ร้อยละ 2.44 และผลจากแบบสอบถามกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย พบว่า มีการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้ค้าแผงลอยควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จด้านอาชีพ

คำสำคัญ: กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ, ผู้ค้าแบบแผงลอย, ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์

Abstract

This article aimed to study English communication strategies used by Thai stall vendors at Ayutthaya night market (Telephone Organization Market), Phranakorn Si Ayutthaya province. This research was mixed methods research. The population of this research was 110 Thai stall vendors. The instruments for collecting data were 1) the table on English communication strategies used by Thai stall vendors at Ayutthaya night market based on the concept of English Communication Strategies framework proposed by Tarone, Zolton Donyei, and Bialystok 2) the semi-structured interviews on the use of English communication strategies by Thai stall vendors. The data obtained from the interview transcripts which were classified in the Table on English Communication Strategies used by Thai stall vendors at Ayutthaya night market 3) the questionnaire on the use of English communication strategies by Thai stall vendors. Statistical methods used for data analysis included content analysis and descriptive statistics by percentages, mean, and standard deviation.

The study's results from the interviews indicated that the most frequently employed communication strategy was using the use of nonlinguistic means at 60.97%, followed by the foreignizing strategy at 9.75%. The least frequently used communication strategies word coinage and semantic contiguity were the least frequently used communication strategies, both at 2.44%. In addition, the findings from the questionnaire revealed that the overall of communication strategies used by the Thai stall vendors are rated at the high level with a mean score of 4.20. These findings showed that Thai stall vendors should be trained and develop English speaking skill to enhance effective communication and achieve professional success.

Keywords: English Communication Strategies, Stall Vendors, Ayutthaya Night Market (Telephone Organization Market)

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารในระดับโลก ทั้งในด้าน การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การคมนาคม และการท่องเที่ยว ดังนั้น การมี ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ดีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา การแสวงหาความรู้ และการ ประกอบอาชีพ จากรายงานดัชนีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (EF English Proficiency Index) ในปี พ.ศ.2562 ของสถาบัน Education First (EF) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศไทยได้ 47.61 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 74 จาก 100 ประเทศที่เข้าร่วมการทดสอบ และจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถ ในการใช้ภาษาอังกฤษ ‘ระดับต่ำมาก’ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีประเทศเข้าร่วม การทดสอบ 25 ประเทศ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 17 และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่าคะแนนของประเทศไทยอยู่ใน 3 อันดับรั้งท้าย (EF: English Proficiency Index, 2019)

ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ภาษาอังกฤษจึงควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษทัดเทียมกับนานาชาติ โดยเฉพาะผู้ใช้ภาษาอังกฤษในแหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาเป็นจำนวนมาก จากการรายงานสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในปี 2563 เห็นได้ชัดว่ามีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 288,629 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวนมากนิยมมาซื้อของที่ตลาดขายอาหารแผงลอย (Street food) ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ ซึ่งเป็นตลาดขายอาหารแผงลอยช่วงกลางคืนที่สำคัญที่สุดในเกาะเมือง ซึ่งจากงานวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลก ในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว (วันทนี แสนภักดี, 2563) พบว่ามีการบูรณาการระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการหลายประเภทรวมถึง ผู้ประกอบการแผงลอย ในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งในข้อเท็จจริง ยังมีมุมมองหนึ่งที่สำคัญที่ยังไม่ได้มีการวิจัยอย่างแท้จริง คือ มุมมองเรื่องการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นส่วนสำคัญในการประกอบอาชีพ ของผู้ค้าแบบแผงลอยด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยย่านตลาดองค์การโทรศัพท์เพื่อที่จะทราบว่าผู้ใช้ภาษาใช้วิธีใดในการสื่อสาร ซึ่งจะทำให้สามารถหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพได้ สอดคล้องกับ แฟร์ช และ คาสเปอร์ (Faerch and Kasper, 1983) ที่กล่าวว่า ถ้าผู้สอนทราบว่าผู้เรียนใช้ภาษาผิดเพราะอะไรหรือใช้กลวิธีใด ก็จะสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น เพื่อนำไปหาแนวทางหรือสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยโดยใช้วิธีการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและตารางบันทึกข้อมูลการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าโดยใช้แนวคิดเรื่องกลวิธีในการสื่อสาร (Communication strategies) ของทาโรน (Tarone) ดอร์นเย (Zolton Donyei) และเบียลิสต็อค (Bialystok) ข้อมูลจากงานวิจัยสามารถทำให้เข้าใจถึงรูปแบบการสื่อสารหรือกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยชาวไทยในย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ซึ่งจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีในการสื่อสารของ ทาโรน (Tarone 1981) และดอร์นเย (Dornyei 1995)

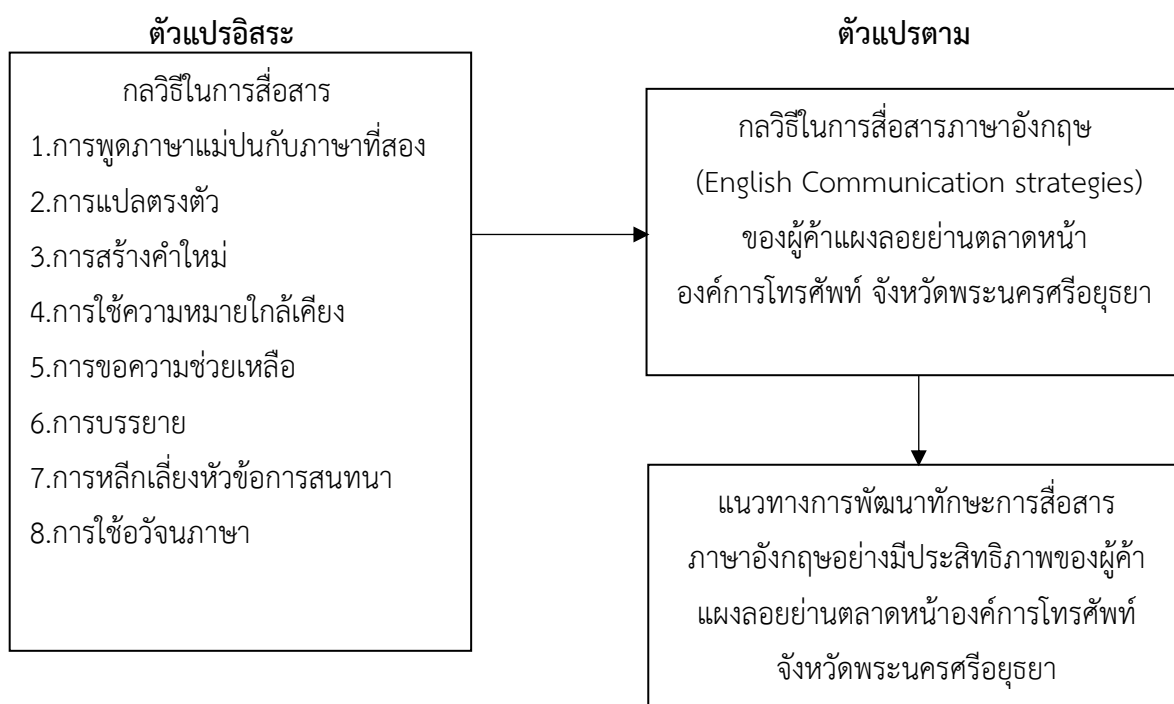

พบว่าความหมายของกลวิธีในการสื่อสาร คือ ความพยายามที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่าง การสื่อสารของคู่สนทนาเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้สังเคราะห์ องค์ความรู้ทางด้านแนวคิดเรื่องกลวิธีในการสื่อสาร (Communication strategies) ของทาโรน (Tarone, 1981) ดอร์นเย (Donyei, 1995) และเบียลีสต็อค (Faerch & Kasper, 1984) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปประเภทกลวิธีในการสื่อสารได้ดังนี้ 1) การพูดภาษาแม่ปน กับภาษาที่สอง (foreignizing) ได้แก่ การใช้คำในภาษาที่หนึ่งด้วยการออกเสียงแบบภาษาที่สอง หรือใช้ หน่วยคำแบบภาษาที่สอง เช่น เดิมปัจจัยในภาษาที่สอง เพื่อใช้ในภาษาที่หนึ่ง 2) การแปลตรงตัว (transliteration) คือ การแปลจากภาษาแม่มาเป็นภาษาที่สอง เช่น place du feu ในภาษาฝรั่งเศส และเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า fireplace 3) การสร้างคำใหม่ (word coinage) เป็นการใช้คำที่ผู้พูดคิด ขึ้นมาใหม่เพื่อใช้สื่อความหมายตามที่ต้องการ เช่น ใช้คำว่า "airball" แทนคำว่า "balloon" เป็นต้น 4) การใช้ความหมายใกล้เคียง (semantic contiguity) คือ การใช้คำที่มีลักษณะทางความหมายบาง ประการคล้ายกัน เช่น การใช้ chaise (chair) แทน tabouret (stool) 5) การขอความช่วยเหลือ (appeal for help) ได้แก่ การเปลี่ยนบทบาทของการสนทนาให้กับคู่สนทนาโดยการขอความช่วยเหลือ โดยตรง เช่น "What do you call...?" หรือโดยอ้อม เช่น พูดด้วยน้ำเสียงในระดับสูง หยุดพูด ใช้การ สัมผัสทางสายตา แสดงสีหน้าด้วยความสงสัย เป็นต้น 6) การบรรยาย (description) โดยใช้พื้นความรู้ ภาษาที่สอง เช่น การบรรยายลักษณะทั่วไป ได้แก่ สี ขนาด วัสดุ รูปทรง รูปร่าง รสชาติ 7) การ หลีกเลี่ยงหัวข้อการสนทนา (topic avoidance) เป็นการใช้ที่ผู้พูดพยายามไม่พูดเกี่ยวกับหัวข้อสนทนาที่ ตนเองไม่มีความรู้ด้านคำศัพท์หรือโครงสร้างประโยค 8) การใช้วัจนภาษา (use of nonlinguistic means) ได้แก่ การใช้ท่าทางการแสดงออกทางสีหน้า หรือการเลียนเสียง เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัย พบว่า มีการศึกษากลวิธีในการสื่อสารภาษาอังกฤษใน กลุ่มผู้ประกอบการด้านการบริการแต่ยังไม่ได้มีการศึกษากลวิธีในการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผง ลอยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีจำนวนมาก ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลวิธีในการ สื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยโดยนำทฤษฎีที่ศึกษาข้างต้นมาใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาวิธี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและระเบียบวิธีวิจัย เชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของทาโรน (Tarone) ดอร์นเย (Donyei) และ เบียลีสต็อค (Bialystok) ประกอบด้วย กลวิธีในการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยมี รายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผานวิธี พื้นที่วิจัย คือ ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยกรดำเนินการวิจัยใน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษากลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ค้าแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จำนวน 30 คน ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกจากร้านค้าที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาซื้อสินค้าจำนวนมากเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ต้องการศึกษากลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ตารางบันทึกข้อมูลการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้แนวคิดเรื่องกลวิธีในการสื่อสาร (Communication strategies) ของทาโรน (Tarone) ดอร์นเย (Donyei) และเบียลิสต์คอค (Bialystok) เป็นกรอบ ใช้ศึกษากลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้า 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 2 ข้อ โดยสอบถามถึงการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ศึกษากลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็นขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 พัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดโครงสร้างเครื่องมือ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ตารางบันทึกข้อมูลการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา โดยใช้แนวคิดเรื่อง กลวิธีในการสื่อสาร (Communication strategies) ของทาโรน (Tarone) ดอร์นเย (Donyei) และเบียลีสต็อค (Bialystok) เป็นกรอบ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 2 ข้อ 2) ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามโครงสร้าง ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) ตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษา: การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรง พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป 4) นำข้อแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และ 5) นำเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสอบถามไปใช้กับผู้ค้าแผงลอยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในด้านความเชื่อมั่น ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 2 ข้อ โดยการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากบทถอดความมาวิเคราะห์และบันทึกในตารางบันทึกข้อมูลการใช้กลวิธีการสื่อสาร ซึ่งคณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565

1.4 วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

1.4.1 สร้างเกณฑ์วิเคราะห์กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยสร้างตารางบันทึกข้อมูลการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้แนวคิดเรื่องกลวิธีในการสื่อสาร (Communication strategies) ของทาโรน (Tarone) ดอร์นเย (Donyei) และเบียลีสต็อค (Bialystok) เป็นกรอบ ได้แก่

1. การพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง
2. การแปลตรงตัว
3. การสร้างคำใหม่
4. การใช้ความหมายใกล้เคียง
5. การขอความช่วยเหลือ
6. การบรรยาย
7. การหลีกเลี่ยงหัวข้อการสนทนา
8. การใช้วัจนภาษา

1.4.2 วิเคราะห์กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยจากบทถอดความแล้วนำมาจำแนกลงในตารางบันทึกข้อมูลการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.4.3 นับจำนวนความถี่และคำนวณเป็นร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยประชากรในการวิจัย คือ ผู้ค้าแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จำนวน 110 คน (ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจ วันที่ 24 กรกฎาคม

2563) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ค้าแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จำนวน 86 คน ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yaman ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

เมื่อ N = 110

e = 0.05

เมื่อแทนค่า จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ $n = \frac{110}{1+110(0.05)^2}$

n = 86.27

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 86 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็นขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 พัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดโครงสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ 2) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) จำนวน 40 ข้อ ใน 8 ด้าน คือ 1) การพูดภาษาแม่กับภาษาที่สอง 2) การแปลตรงตัว 3) การสร้างคำใหม่ 4) การใช้ความหมายใกล้เคียง 5) การขอความช่วยเหลือ 6) การบรรยาย 7) การหลีกเลี่ยงหัวข้อการสนทนา และ 8) การใช้อวัจนภาษา 3) ตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษา: การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรง พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป 4) นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และ 5) นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้ค้าแบบแผงลอยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เพื่อตรวจสอบคุณภาพในด้านความเชื่อมั่น ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 85 ฉบับ ซึ่งคิดร้อยละของการตอบกลับแบบสอบถาม เท่ากับ 94.44

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 แสดงความถี่และร้อยละของการใช้พฤติกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(n = 30)

พฤติกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษ	ความถี่	ร้อยละ
1. การพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง (foreignizing)	8	9.75
2. การแปลตรงตัว (transliteration)	4	4.88
3. การสร้างคำใหม่ (word coinage)	2	2.44
4. การใช้ความหมายใกล้เคียง (semantic contiguity)	2	2.44
5. การขอความช่วยเหลือ (appeal for help)	6	7.32
6. การบรรยาย (description) โดยใช้พื้นความรู้ภาษาที่สอง	4	4.88
7. การหลีกเลี่ยงหัวข้อการสนทนา (topic avoidance)	6	7.32
8. การใช้วัจนภาษา (use of nonlinguistic means)	50	60.97
รวม	82	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้พฤติกรรมการใช้วัจนภาษา (use of nonlinguistic means) มากที่สุด ร้อยละ 60.97 พฤติกรรมการพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง (foreignizing) อยู่ในอันดับต่อมาที่ร้อยละ 9.75 พฤติกรรมการขอความช่วยเหลือ (appeal for help) และ การหลีกเลี่ยงหัวข้อการสนทนา (topic avoidance) ร้อยละ 7.32 พฤติกรรมการแปลตรงตัว (transliteration) และพฤติกรรมการบรรยายโดยใช้พื้นความรู้ภาษาที่สอง (description) ร้อยละ 4.88 พฤติกรรมการสร้างคำใหม่ (word coinage) และพฤติกรรมการใช้ความหมายใกล้เคียง (semantic contiguity) น้อยที่สุด ร้อยละ 2.44

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างบทถอดความจากการสัมภาษณ์ผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทยย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พฤติกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษ	ตัวอย่างบทถอดความ
1.การพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง (foreignizing)	- ส่วนมากจะถามราคาก่อนครับ แล้วก็ใส่อะไรได้บ้าง เราก็จะตอบเขาไปว่า mix หรือ everything - อร่อย very good - ทำจาก material ที่เป็น เป็นลีนินนะ เป็นลีนินนี่ good - ซอสคาราเมล มี sugar แล้วก็ coconut

กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ	ตัวอย่างบทยอดความ
2.การแปลตรงตัว (transliteration)	- ผู้ชาย พี่ก็จะบอกเขา One size No size you no size ของผู้หญิง no man ก็จะบอกเค้าว่าไม่ใช่ของผู้ชาย - code number ก็จะบอกว่าเป็น code no price รหัส ไม่ใช่ราคา
3.การสร้างคำใหม่ (word coinage)	- Banana ยากิไออิชิ กล้วยอร่อยมากๆ
4.การใช้ความหมายใกล้เคียง (semantic contiguity)	- เครื่องใน บางทีก็ inside
5.การขอความช่วยเหลือ (appeal for help)	- บางทีถ้ามีคนอยู่ข้าง ๆ เราก็ช่วยกัน ช่วยกันแปลคำถาม เขาว่าเขาพูดอะไร - คือส่วนมากจะให้คนอื่นช่วยพูด ตัวเองตอบไม่ได้หรอก ภาษาอังกฤษอะ - อาจบางที่เราพูดไม่ถูก ก็จะบอกให้เค้าพูดให้เราฟัง (sour) คนไทย อ่านว่า ซอสใช้ปะ แต่จริง ๆ อ่านว่า ซาว เออะ แล้วก็ให้เจ้าของภาษาพูดให้เราฟังอีกรอบนึง
6.การบรรยาย (description) โดย ใช้พื้นความรู้ภาษาที่สอง	- ชาวต่างชาติเค้าถามมาว่ามันหวานมั๊ย มีเม็ดมั๊ย เค้าก็ถามว่า seed seed มีเม็ดมั๊ย เราก็พอฟังออก เราก็พอฟัง คำศัพท์เข้าใจ เราก็ตอบเค้าไปได้ว่า มันมี มีความหวาน มี sweet เล็กน้อย ประมาณนี้ครับ - ทำจากหมู มีไก่ มีหมู อะไรอย่างเงี้ยะครับ ก็ตอบ ภาษาอังกฤษได้ ศึกษามานิดหน่อยพอพูดได้นิดหน่อย
7.การหลีกเลี่ยงหัวข้อการสนทนา (topic avoidance)	- ไม่เข้าใจเราจะสื่อสารต่อไม่ได้เลยครับ เพราะว่าอย่าง สัญลักษณ์มือ อะไรแบบนี้ ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่ามันคืออะไรครับ ก็จะมีแค่โบกมือบ้ายบายอย่างเดียวว่า ไม่ ไม่ ไม่รู้ อะไรแบบนี้ครับ - ถ้าบางที่เขาพูดมาศัพท์ยาก ๆ เราไม่รู้หรอก เรอบอก I don't know
8.การใช้วัจนภาษา (use of nonlinguistic means)	- ใช้ google ในการแปลภาษา และภาษามือไปด้วย - ชี้ไปที่ผลไม้ที่เราขายอยู่ ชี้ไปหลาย ๆ อย่าง ก็คือผสมได้หมดเลย - ใช้เครื่องคิดเลข อ่า จิ้มราคาให้เขาดู ว่าลด ถ้าลดเขาก็จะทำมืออย่างงี้ถ้าต่ำลง อย่างงี้เราก็กดลงไป สมมติว่า 190 ก็จะลดเหลือ 180 ก็กดไป ลบ เหลือ 180 ถ้าเขาโอเคเค้าก็เอา บางคนเขาก็ไม่ยอม เค้าก็จะยืนยันราคานั้นอะไรแบบนี้

กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ	ตัวอย่างบทรอดความ
	- ก็จะมีแค่โบกมือบ้ายบายอย่างเดียวว่า ไม่ ไม่ ไม่รู้ อะไรแบบนี้ครับ - ใช้ภาษามือ ดูป้าย - ก็จะทำมือ อย่าง five 5 ลูก 20 ก็จะทำมือ แค่ว่าจะเข้าใจง่าย เข้าใจง่าย ๆ - เช่น มันมี 30 40 50 บาท ก็คือใช้ภาษามือ - เขียนใส่กระดาษให้เค้า เขียนตัวเลขจำนวนเงินบาท ให้เค้าดูครับผม - อย่างราคาก็จะใช้เครื่องคิดเลขกดให้เขาดู - สินค้าของผมนั้นจะมีป้ายอยู่หน้าร้านมีทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ที่เขาจะมองออกเลยว่ามันคืออะไรอยู่แล้ว - ให้ดูตามป้ายเลย

จากตารางที่ 2 เมื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากบทรอดความ พบว่า ผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้กลวิธีการใช้อวัจนภาษามากที่สุด ซึ่งนอกจากจะใช้ภาษามือแล้ว ยังมีการใช้แอปพลิเคชันช่วยแปลภาษา รวมถึงอุปกรณ์ เช่น ป้าย และเครื่องคิดเลข รองลงมา คือ การพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง เช่น “อรรอย very good” และกลวิธีที่ใช้น้อยที่สุด คือ กลวิธีการสร้างคำใหม่ เช่น “Banana ยากิไออิชิ กล้วยอร่อยมาก ๆ” และกลวิธีการใช้ความหมายใกล้เคียง เช่น “เครื่องใน บางทีก็ inside”

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (n = 85)

กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. การพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง (foreignizing)	4.31	0.19	มาก
2. การแปลตรงตัว (transliteration)	4.17	0.16	มาก
3. การสร้างคำใหม่ (word coinage)	4.20	0.36	มาก
4. การใช้ความหมายใกล้เคียง (semantic contiguity)	4.12	0.22	มาก
5. การขอความช่วยเหลือ (appeal for help)	4.15	0.33	มาก
6. การบรรยาย (description) โดยใช้พื้นความรู้ภาษาที่สอง	4.14	0.28	มาก
7. การหลีกเลี่ยงหัวข้อการสนทนา (topic avoidance)	4.09	0.23	มาก
8. การใช้วัจนภาษา (use of nonlinguistic means)	4.42	0.42	มาก
รวม	4.20	0.12	มาก

จากตารางที่ 3 จากการสอบถามกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม พบว่า มีการใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า สูงสุด คือ การใช้วจนภาษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 รองลงมา คือ การพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และน้อยที่สุด คือ การหลีกเลี่ยงหัวข้อการสนทนา โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้กลวิธีการใช้วจนภาษามากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 60.97 สอดคล้องกับมณฑนศิลป์ วงศ์จันทร (2562) ได้ศึกษาถึงปัญหาการสื่อสารและกลวิธีการสื่อสารที่ผู้ขายคนไทยใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่พูดภาษาอังกฤษในจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า ในมุมมองของนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาอังกฤษ พบว่า ผู้ค้าชาวไทยมีปัญหาด้านการพูด และยังกล่าวเพิ่มเติมในเรื่องกลวิธีการสื่อสารที่ใช้โดยผู้ค้าชาวไทย พบว่า ในมุมมองของผู้ค้าชาวไทยและนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาอังกฤษมีความคล้ายกัน คือ กลวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด คือ กลวิธีไม่ใช้คำพูด (อวจนภาษา) จากการวิเคราะห์บทถอดความ พบว่า ผู้ค้าแผงลอยส่วนใหญ่จะสื่อสารโดยใช้ท่าทางและภาษามือ นอกจากนี้ยังใช้ป้ายและเครื่องคิดเลข เช่น “ร้านจะมีป้ายอยู่แล้ว เค้าก็จะดูราคาป้าย”, “ปกติแล้วอะสินค้าของผมนั้นจะมีป้ายอยู่หน้าร้านมีทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ที่เขาจะมองออกเลยว่ามันคืออะไรอยู่แล้ว”, “ใช้เครื่องคิดเลข จักรราคาให้เขาดู ว่าลดถ้าลดเขาก็จะทำมืออย่างเงี้ยถ้าต่ำลง อย่างเงี้ยเราก็คลดลงไป สมมติว่า 190 ก็ลดลงเหลือ 180 ก็กดไป ลบเหลือ 180 ถ้าเขาโอเคเค้าก็เอา” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kerdlar & Chaturongakul (2015) อ้างถึงใน Suraprajit (2017) ได้ศึกษากลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เกาะปันหยี จังหวัดพังงา พบว่า กลวิธีที่ใช้มากที่สุด คือ การใช้เครื่องคิดเลข การใช้วจนภาษา และการใช้คำใกล้เคียง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanasabkasem & Keadplang (2016) ที่ศึกษาถึงการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อทักษะการสื่อสารของผู้ค้าขายในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความพึงพอใจมากกับกลวิธีที่ผู้ค้าใช้ป้ายหรือรูปภาพ เพื่อช่วยให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้พ่อค้าชาวไทยและลูกค้าชาวต่างประเทศยอมรับว่า การใช้ป้ายหรือรูปภาพนั้นมีส่วนช่วยในการสื่อสารให้ประสบความสำเร็จ และคณะผู้วิจัยยังได้พบว่าผู้ค้าแผงลอยได้ใช้โปรแกรมแปลภาษาจากโทรศัพท์เพื่อใช้ในการสื่อสาร

นอกเหนือจากกลวิธีสื่อสารภาษาอังกฤษแล้ว คณะผู้วิจัย พบว่า ผู้ค้าแผงลอยมีการใช้กลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการหาคำศัพท์และความหมายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ตนเองจำหน่าย โดยการจดบันทึกลงในสมุดคำศัพท์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของ (Rubin, 1981) ซึ่งได้กล่าวว่า กลวิธีที่ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้มีหลายวิธี ซึ่งวิธี การจดบันทึกคำใหม่ ๆ เดี่ยว ๆ หรือที่อยู่บริบท (Memorization) คือ วิธีหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้โดยตรง นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพบว่า จากบทถอดความ ผู้ค้าแผงลอยกล่าวว่า “บางทีเราพูดไม่ถูก ก็บอกให้เขาพูดให้เราฟัง” “อย่างบางคำ เราออกเสียงไม่ถูก อย่างคำนี้ (sour) คนไทย อ่านว่า ซอสใช้ปะ แต่จริง ๆ อ่านว่า ซาว เออะ” แสดงให้เห็นว่า ผู้ค้าแผงลอยให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติช่วยออกเสียงคำศัพท์บางคำให้ฟังเพื่อเรียนรู้การออกเสียงคำศัพท์ที่ถูกต้องแล้วจดจำวิธีการออกเสียงเพื่อใช้

ในการสื่อสารครั้งต่อไป สอดคล้องกับทฤษฎีของ (Rubin, 1981) ซึ่งได้กล่าวถึงกลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยวิธีการแก้ไขการออกเสียงคำศัพท์ (Monitoring) และสอดคล้องกับ (Oxford, 1990) ที่กล่าวว่า กลวิธีด้านการจำ (Memory Strategies) เกี่ยวข้องกับกลไกทางสมองที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเก็บข้อมูลความรู้ไว้และนำออกมาใช้เมื่อต้องการ จึงสามารถกล่าวได้ว่า กลวิธีการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับอ็อกฟอร์ด (Oxford, 1995) ได้กล่าวว่า กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการสื่อสารและการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

คณะผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ค้าแผงลอยเล็งเห็นความสำคัญในการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างมาก เนื่องจากจะสามารถช่วยสร้างรายได้ให้มากขึ้นหากสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ เช่น “ฝรั่งอะคะ เขาต้องการให้คนไทยอะคุยกับเขาได้จริงๆ พี่สาวพี่เขาจะพูดภาษาอังกฤษเก่ง พังอะเขาก็ซื้อมะถ้าเราคุยกับเขารู้เรื่องแล้วเราสามารถอธิบายเขาฟังได้” จึงปฏิเสธไม่ได้ว่ากลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษมีความสำคัญที่จะช่วยสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ พิกุล สายดวง และ ชญานันท์ ปติกรพวงเพชร (2560) ได้ศึกษาถึงความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กล่าวว่า หากได้แนวทางการใช้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับกลุ่มอาชีพก็จะสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนและพัฒนาการท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าของผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทยในย่านตลาดองค์การโทรศัพท์ พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษ และกลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ค้าแผงลอยในย่านตลาดองค์การโทรศัพท์ได้ใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษในการขายสินค้าโดยมีการนำเทคโนโลยีแอปพลิเคชันช่วยแปล

และอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ป้ายและเครื่องคิดเลขเข้ามาช่วยในการสื่อสารภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ผู้ค้าแผงลอยยังได้ใช้กลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

สรุป

จากการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ค้าแผงลอยในย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม พบว่า ผู้ค้าแผงลอยชาวไทยใช้กลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก โดยใช้กลวิธีการใช้วัจนภาษา (use of nonlinguistic means) มากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้กลวิธีการพูดภาษาแม่ปนกับภาษาที่สอง (foreignizing) ส่วนกลวิธีการสร้างคำใหม่ (word coinage) และกลวิธีการใช้ความหมายใกล้เคียง (semantic contiguity)ใช้น้อยที่สุด ซึ่งผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้ค้าแผงลอยควรได้รับการพัฒนาทักษะทางด้านการพูดภาษาอังกฤษโดยนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมและหลักสูตรพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้ค้าแผงลอยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรายได้และประสบความสำเร็จทางด้านอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้ค้าแบบแผงลอยชาวไทย ย่านตลาดหน้าองค์การโทรศัพท์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้กลวิธีการใช้วัจนภาษา (use of nonlinguistic means) มากที่สุด ร้อยละ 60.97 ซึ่งเล็งเห็นว่า ผู้ค้าแผงลอยยังคงต้องได้รับการพัฒนาทักษะทางด้านการพูดภาษาอังกฤษอย่างยิ่ง และเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ค้าแผงลอยจำนวนมากมีการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันช่วยแปล ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ หน่วยงานเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้ค้าแผงลอย โดยเน้นทักษะการฟัง-พูด เกี่ยวกับการค้าขาย การบอกราคา การเจรจาต่อรองราคา และคำศัพท์เกี่ยวกับสินค้าที่เกี่ยวข้องโดยจัดทำในรูปแบบแอปพลิเคชัน เพื่อให้สะดวกต่อการเรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ที่ยั่งยืนกับผู้ประกอบอาชีพ ให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างรายได้ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญคือ นอกเหนือจากกลวิธีการสื่อสารภาษาอังกฤษที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการค้าขายสินค้า หรือการประกอบอาชีพด้านการบริการ โดยควรให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ได้แก่ ทักษะการฟัง และการพูด สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การจัดทำหลักสูตรหรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในบริบทอื่น ๆ เช่น การค้าขายในประเภทต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร คาเฟ่ ร้านก๋วยเตี๋ยว หรือการประกอบอาชีพ ด้านการบริการด้านต่าง ๆ เช่น บริการเช่าเรือ บริการเช่ารถ

บริการห้องพัก และบริการนวดแผนไทย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หรือการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาที่สาม เพิ่มเติม เช่น ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). รายงานสถิติด้านการท่องเที่ยว พ.ศ.2563. สืบค้น 4 มกราคม 2564. จาก <https://www.mots.go.th/news/category/594/>.
- ชญานันท์ ปิติกรพวงเพชร และ พิกุล สายดวง. (2560). การศึกษาความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มอาชีพท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กรณีศึกษาชุมชนบ้านชะขอม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(1), 284-300.
- มัทนศิลป์ วงศ์จันทร์. (2562). การรับรู้ปัญหาการสื่อสารและกลวิธีการสื่อสารที่ผู้ขายคนไทยใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่พูดภาษาอังกฤษในจังหวัดเชียงใหม่ (ปริญญาณิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Dornyei, Z. (1995). On the teachability of communication strategies. *TESOL Quarterly*, 29(Spring), 55-85. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/3587805>.
- Dornyei, Z. & Scott, M. L. (1995). Communication Strategies: An empirical analysis with retrospection. *Proceeding of the 21st Annual Symposium of the Deseret Language and Linguistics Society*, 155-168. Retrieved from http://www.ojs.lib.byu.edu/spc/index.php/D_X_L-y-L/article/viewfile/31313/29772.
- Dornyei, Z., & Scott, M. L. (1997). Communication strategies in a second language: Definitions and taxonomies. *Language Learning*, 47, 173-210. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1111/0023-8333.51997005>.
- EF Education First. (2019). *EF English Proficiency Index 2019*. Retrieved from <https://www.ef.com/ca/epi/>.
- Faerch, C., & Kasper, G. (1983). *Strategies in interlanguage communication*. London: Longman.
- Faerch, C., & Kasper, G. (1984). Two ways of defining communication strategies. *Language learning*, 34(1), 45-63.
- Oxford, R. M. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Boston, MA: Heinle & Heinle Publications.
- Rubin, J. (1981). Study the cognitive process in second language learning. *Applied Linguistics*, 11(2), 117-131.

- Suraprajit, P. (2017). Communication Strategies Used by Thai Service Providers in Pattaya City, Thailand. *International Journal of Arts and Sciences*, 9(4), 71-81. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/316587886_COMMUNICATION_STRATEGIES_USED_BY_THAI_SERVICE_PROVIDERS_IN_PATTAYA_CITY_THAILAND.
- Tarone, E. (1980). Communicative strategies, foreigner talk, and repair in Interlingua. *Language Learning*, 30(2), 417-431.
- Tarone, E. (1981). *Some thoughts on the notion of communication strategy*. Washington, DC: TESOL.
- Thanasabkasem, S., & Keadplang, K. (2016). Perception of International Tourists towards Local Vendors' Communication Skills: A Case Study of the Koh Kred Community in Nonthaburi Province. *Language Education and Acquisition Research Network (LEARN) Journal*, 9(1), 102-114. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/102665/82212>.
- Varadi, T. (1980). Strategies of target language learner communication: Message adjustment. *IRAL*, 59-71. Paper originally presented at the VIth Conference of the Rumanian – English Linguistic Project, Timisoara, Romania, 1973.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.), New York: Harper and Row Publications.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

THE FACTORS INFLUENCING THE COMPETENCE OF STUDENT TEACHERS AT PHRANAKHON SI AYUTTHAYA RAJABHAT UNIVERSITY

พัสดกรณ วิวรรณมงคล

Phatsakon Wiwanthamongkhon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

วริษา ต่างใจ

Warisa Thangjai

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Science, Ramkhamhaeng University

E-mail: wthangjai@rumail.ru.ac.th

Received September 13, 2023; Revised October 9, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และ 2) ตัวแบบสำหรับพยากรณ์สมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 จำนวน 18 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาครูทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากประชากรมาประมวลผลด้วยโปรแกรมอาร์ สติติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สติติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบทีและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธีการถดถอยทีละขั้น ผลการวิจัย พบว่า

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และสมรรถนะของนักศึกษาครูมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 นอกจากนี้ยังพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูไม่แตกต่างกัน

2) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ด้านการได้รับการพัฒนาความรู้ (X_1) ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_2) ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตน (X_3) และด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู (X_4) มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีสมการพยากรณ์สมรรถนะของนักศึกษาครู คือ $\hat{Y} = 2.41 + 0.49X_4$ ซึ่งด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูสามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูได้ร้อยละ 58

คำสำคัญ: นักศึกษา, ครู, ปัจจัย, สมรรถนะ, อิทธิพล

Abstract

This article aimed to study 1) the factors influencing the competence of student teachers at Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University and 2) model for forecasting the competence of student teachers at Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. This research conducted quantitative research. The study population comprised 18 student teachers who had participated in the science and technology learning management activities for the digital 4.0 era using the census method. The tool used to collect data was a questionnaire. The data was collected from all student teachers who participated in the science and technology learning management activities for the digital 4.0 era. The collected data from the population were evaluated using the R statistical program. The statistics used in the data analysis included descriptive statistics, which comprised the frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics, which comprised a t-test and stepwise multiple regression analysis. The research results were found as follows:

1) The mean of factors influencing the competence of student teachers was equal to 4.67 and the mean of competence of student teachers was equal to 4.68. Moreover, the results indicated that gender did not affect the competence of the student teachers.

2) The results of the multiple regression analysis indicated that obtaining knowledge development (X_1), achievement motivation (X_2), future orientation and self-control (X_3), and the attitude toward the teaching profession (X_4) statistically significantly influenced the competence of the student teachers (Y) at the 0.05 level. The model for forecasting the competence of student teachers was represented as $\hat{Y} = 2.41 + 0.49X_4$. The attitude toward the teaching profession caused a variation of 58.00% in the competence of the student teachers.

Keywords: Student, Teacher, Factor, Competence, Influence

บทนำ

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยถ่ายทอดผ่านทางกระบวนการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนการอบรมสั่งสอน ครูจึงมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้เรียน ดังนั้นคุณภาพของครูจึงมีความสำคัญมาก ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะของการเป็นครูมืออาชีพอยู่เสมอเพื่อปรับตัวให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก อันนำไปสู่การจัดการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียน โดยสมรรถนะคือ ลักษณะเฉพาะภายในตัวของบุคคลที่ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานมีความโดดเด่น เกิดผลงานสูงสุดจนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (กัลยาณู เพชรภรณ์,

2564) สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่กล่าวถึงสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่ตนมีอยู่ ทั้งนี้สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของตนมาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต ดังนั้นสมรรถนะของนักศึกษาครูจะเป็นส่วนของคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะที่มีความเฉพาะและจำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพครู รวมถึงมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมสมรรถนะให้กับผู้เรียนเป็นแนวทางที่เน้นการวัดผลแบบสมรรถนะแทนการท่องจำเนื้อหาเพียงเพื่อนำมาใช้สอบแบบเดิมหรือวัดผลจากการจำความรู้เท่านั้น แต่การวัดผลแบบสมรรถนะเน้นการวัดผลจากการนำความรู้มาใช้งาน ซึ่งสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสนใจ เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ดังนั้นเป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพโดยไม่ได้วัดที่ความรู้ แต่วัดที่ความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่จะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ นอกจากนี้คุณลักษณะของครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน นักศึกษาครูจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายหรือคาดการณ์คุณภาพของผู้เรียนได้โดยตรง หากมีการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของครูให้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะตลอดจนเจตคติที่ดีต่อความเป็นครูและวิชาชีพครูอย่างแท้จริงก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามต้องการได้ เพราะฉะนั้นครูควรได้รับการพัฒนาด้านความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพครูที่เน้นให้ครูมีความรู้ในวิชาชีพและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมถึงสร้างนิสัยให้ครูเป็นผู้เสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพ โดยมุ่งศึกษาเฉพาะสมรรถนะหลัก ซึ่งสมรรถนะหลักประกอบด้วย 5 สมรรถนะย่อย ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (พรวีภา สอนมะลิ และ อดุลย์ วังศรีคุณ, 2565) โดยสามารถนำสมรรถนะหลักไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เปลี่ยนแปลง สนับสนุน ส่งเสริม และผลักดันสมรรถนะของนักศึกษาครูให้เป็นบัณฑิตของคณะครุศาสตร์ที่มีความรู้ ความเข้มแข็ง และความก้าวหน้าในความเป็นครูที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของคณะและมหาวิทยาลัย

บทความวิจัยนี้นำเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและคณาจารย์ทางด้านการศึกษาในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครู นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาครูในการพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0

2. เพื่อศึกษาตัวแบบสำหรับพยากรณ์สมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูดังนี้

1. ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครู

การศึกษาปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูโดยอาศัยกรอบความคิดที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย โดยสังเคราะห์องค์ประกอบของจิตลักษณะของนักศึกษาครูจากเอกสารและงานวิจัย ได้แก่ ธนิกานต์ สุขวัฒน์ (2560), สาวิตรี ฉายจิตต์ (2565) และกมลชนก โยธจันทร์ (2565) ผลจากการสังเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับจิตลักษณะของนักศึกษาครูมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการได้รับการพัฒนาความรู้ (Obtaining Knowledge Development) หมายถึง การรับรู้หรือแสดงออกเกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมของตนเองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการและและพัฒนาตนด้านวิชาชีพครู

1.2 ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาภายในตัวของบุคคลที่เกิดจากความพยายามและอดทนเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่ได้กระทำเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคม แต่ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง

1.3 ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตน (Future Orientation and Self-Control) หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่จะสามารถวางแผน มีแนวทางแก้ปัญหาและการดำเนินงานอย่างมีเป้าหมาย โดยเห็นประโยชน์และความสำคัญของอนาคต อดทนรอได้อย่างเหมาะสม สามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู (Attitude Toward Teaching Profession) หมายถึง ความเชื่อและความรู้สึก หรืออุดมการณ์ที่ดีของบุคคลซึ่งแสดงออกถึงความภาคภูมิใจของครูผู้สอนว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและน่ายกย่อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพยายามที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ และมีความรู้สึกที่ดีเมื่อเห็นผู้เรียนประสบความสำเร็จ

2. สมรรถนะทางวิชาชีพครู

การศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพโดยอาศัยกรอบความคิดที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย ซึ่งทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะทางวิชาชีพจากเอกสารและงานวิจัย ได้แก่ สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553), มักตา จะปะภียา และคณะ (2562) และ สาวิตรี ฉายจิตต์ (2565) ผลจากการสังเคราะห์ พบว่า สมรรถนะทางวิชาชีพครูตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกรอบความคิดจากแนวคิดของ แมคเคลแลนด์ (McClelland) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard ที่อธิบายไว้ว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) นอกจากนี้ สมรรถนะเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่น

กว่าคนอื่นในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งสมรรถนะทางวิชาชีพครูตามเกณฑ์การประเมินประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation) หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ มีถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง

2.2 สมรรถนะการบริการที่ดี (Service Mind) หมายถึง ความตั้งใจและความเต็มใจในการบริการ และการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

2.3 สมรรถนะการพัฒนาตนเอง (Self-Development) หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ และมีการสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

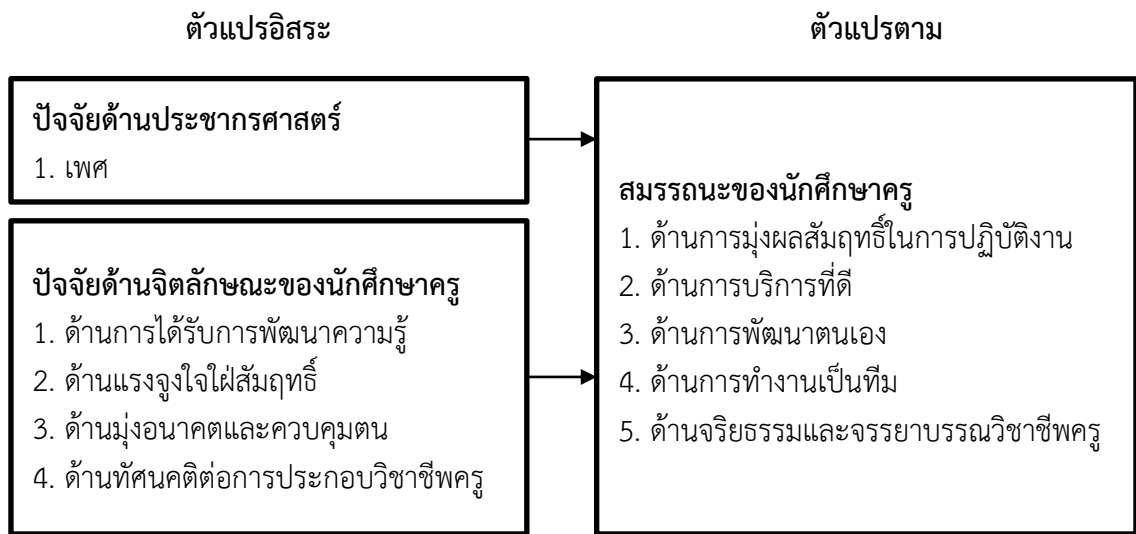
2.4 สมรรถนะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนเสริมแรง และให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน และการแสดงบทบาทความเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธภาพของสมาชิก ตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

2.5 สมรรถนะจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher's Ethics and Integrity) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู และการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคมเพื่อสร้างศรัทธาในวิชาชีพครู

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะ สรุปได้ว่า การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูต้องศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะ โดยปัจจัยที่สำคัญคือ ปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ด้านการได้รับการพัฒนาความรู้ ด้านแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตน และด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญในด้านวิชาชีพครู ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีของการทดสอบที (t-Test) และการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากร คือ นักศึกษาครู ชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2565 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 จำนวน 18 คน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างทุกหน่วยในประชากรหรือเรียกว่า วิธีสุ่มอย่างง่าย (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ คือ เพศ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูหรือปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครู ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการพัฒนาความรู้ (X_1) ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_2) ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตน (X_3) และด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู (X_4)

ส่วนที่ 3 สมรรถนะของนักศึกษาครู (Y) ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Y_1) ด้านการบริการที่ดี (Y_2) ด้านการพัฒนาตนเอง (Y_3) ด้านการทำงานเป็นทีม (Y_4) และด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Y_5)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

การตรวจสอบและประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence) เท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร คือ นักศึกษาครู ชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2565 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 ทุกคน จำนวน 18 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากประชากรมาประมวลผลด้วยโปรแกรมอาร์ มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ โดยทำการวิเคราะห์หาความถี่และร้อยละ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูและข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของนักศึกษาครู โดยทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

2.1 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบที (t-Test)

2.2 การศึกษาตัวแบบสำหรับพยากรณ์สมรรถนะของนักศึกษาครู โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธีการถดถอยทีละขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

นักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 จำนวน 18 คน เป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และเพศหญิง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครู

ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านการได้รับการพัฒนาความรู้	4.69	0.54
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	4.69	0.54
ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตน	4.70	0.54
ด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู	4.59	0.63
ภาพรวม	4.67	0.54

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะของนักศึกษาครู

สมรรถนะของนักศึกษาครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	4.67	0.46

สมรรถนะของนักศึกษาครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านการบริการที่ดี	4.69	0.42
ด้านการพัฒนาตนเอง	4.67	0.46
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.69	0.45
ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.70	0.43
ภาพรวม	4.68	0.41

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะของนักศึกษาครูมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับเพศที่มีผลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู

สมรรถนะของนักศึกษาครู	t	p-value	ผลการทดสอบ
ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	-0.82	0.43	ไม่แตกต่าง
ด้านการบริการที่ดี	-0.54	0.60	ไม่แตกต่าง
ด้านการพัฒนาตนเอง	-0.40	0.69	ไม่แตกต่าง
ด้านการทำงานเป็นทีม	-0.50	0.62	ไม่แตกต่าง
ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	-0.63	0.54	ไม่แตกต่าง
ภาพรวม	-0.62	0.54	ไม่แตกต่าง

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 โดยมีสมมติฐาน คือ เพศที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูแตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู

สมรรถนะของนักศึกษาครู	SS	MS	F	p-value	ผลการทดสอบ
ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	1.55	1.55	12.33	0.00	มีอิทธิพล
ด้านการบริการที่ดี	2.16	2.16	41.09	0.00	มีอิทธิพล
ด้านการพัฒนาตนเอง	1.34	1.34	9.66	0.01	มีอิทธิพล
ด้านการทำงานเป็นทีม	1.40	1.40	10.95	0.00	มีอิทธิพล
ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	1.17	1.17	9.79	0.01	มีอิทธิพล
ภาพรวม	1.50	1.50	17.55	0.00	มีอิทธิพล

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาตัวแบบสำหรับพยากรณ์สมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 โดยมีสมมติฐาน คือ ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการได้รับการพัฒนาความรู้ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตน และด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ตัวแบบการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู

ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครู	β_i	t	p-value
สมรรถนะของนักศึกษาครู			
ค่าคงที่	2.41	4.92	0.00
ด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู	0.49	4.66	0.00
$R^2 = 0.58, SE = 0.28, F = 21.71, p\text{-value} = 0.00$			
สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน			
ค่าคงที่	1.96	2.70	0.02
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	0.58	3.77	0.00
$R^2 = 0.47, SE = 0.34, F = 14.19, p\text{-value} = 0.00$			
สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการบริการที่ดี			
ค่าคงที่	1.56	3.36	0.00
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	0.67	6.76	0.00
$R^2 = 0.74, SE = 0.22, F = 45.64, p\text{-value} = 0.00$			
สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการพัฒนาตนเอง			
ค่าคงที่	2.26	3.91	0.00
ด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู	0.52	4.19	0.00
$R^2 = 0.52, SE = 0.33, F = 17.59, p\text{-value} = 0.00$			
สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการทำงานเป็นทีม			
ค่าคงที่	2.34	4.08	0.00
ด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู	0.51	4.13	0.00
$R^2 = 0.52, SE = 0.32, F = 17.02, p\text{-value} = 0.00$			
ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครู	β_i	t	p-value
สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู			
ค่าคงที่	2.64	4.53	0.00
ด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู	0.45	3.57	0.00
$R^2 = 0.44, SE = 0.33, F = 12.76, p\text{-value} = 0.00$			

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูสามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูได้ร้อยละ 58 โดยมีสมการพยากรณ์ คือ

$$\hat{Y} = 2.41 + 0.49X_4$$

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 47 โดยมีสมการพยากรณ์ คือ

$$\hat{Y}_1 = 1.96 + 0.58X_2$$

ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการบริการที่ดีได้ร้อยละ 74 โดยมีสมการพยากรณ์ คือ

$$\hat{Y}_2 = 1.56 + 0.67X_2$$

ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูสามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการพัฒนาตนเองได้ร้อยละ 52 โดยมีสมการพยากรณ์ คือ

$$\hat{Y}_3 = 2.26 + 0.52X_4$$

ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูสามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการทำงานเป็นทีมได้ร้อยละ 52 โดยมีสมการพยากรณ์ คือ

$$\hat{Y}_4 = 2.34 + 0.51X_4$$

ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูสามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูได้ร้อยละ 44 โดยมีสมการพยากรณ์ คือ

$$\hat{Y}_5 = 2.64 + 0.45X_4$$

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาครูต้องการพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้สูงขึ้น โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ แต่สอดคล้องกับแนวคิดของ เมษา นวลศรี และ กุลชาติ พันธวรกุล (2565) ศึกษาเรื่อง สมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ด้านการจัดการตนเอง ด้านการคิดขั้นสูง ด้านการสื่อสาร ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ซึ่งพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศแตกต่างกันมีสมรรถนะสำคัญไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ อ้อยา เมิตไธสง (2563) ศึกษาเรื่อง สมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา โดยสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคม ได้แก่ ด้านการมีภาวะผู้นำ ด้านการจัดการในชั้นเรียน ด้านการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ ด้านการสานประโยชน์ และด้านการใช้นวัตกรรม ซึ่งพบว่า

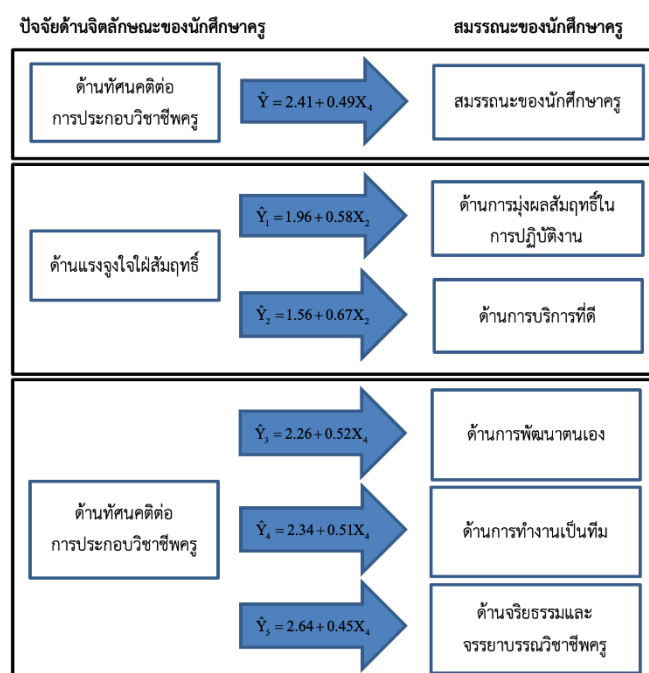

นักศึกษาครูสังคมศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน นอกจากนี้ ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูสามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูได้ร้อยละ 58 โดยมีสมการพยากรณ์ คือ $\hat{Y} = 2.41 + 0.49X_1$ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุดมการณ์ที่ดีและการเห็นความสำคัญของวิชาชีพครู จึงทำให้นักศึกษาครูตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ มักตา จะปะกียา และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะครูสามัญในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งพบว่า ปัจจัยแรงจูงใจมีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สาวิตรี ฉายจิตต์ (2565) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของครูผู้สอน คือ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู ด้านการสนับสนุนจากสังคม และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะนักศึกษาครูใน 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) สมรรถนะของนักศึกษาครูขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู 2) สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและด้านการบริการที่ดีขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 3) สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู

สรุป

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 พบว่า นักศึกษาครูเพศชายและนักศึกษาครูเพศหญิงมีสมรรถนะของนักศึกษาครูไม่แตกต่างกัน

การศึกษาตัวแบบสำหรับพยากรณ์สมรรถนะของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 4.0 พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูทุกด้าน คือ ด้านการได้รับการพัฒนาความรู้ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตน และด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสมการพยากรณ์สมรรถนะของนักศึกษาครู คือ $\hat{Y} = 2.41 + 0.49X_4$ โดยปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูสามารถอธิบายความแปรผันของสมรรถนะของนักศึกษาครูได้ร้อยละ 58

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านการได้รับการพัฒนาความรู้ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง และด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู ดังนั้น ควรวางแผนพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูโดยจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทั้งด้านความรู้และคุณลักษณะรวมถึงบูรณาการสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนให้สามารถวางแผนและกำหนดเป้าหมายในอนาคต เพื่อสร้างแรงจูงใจในการประกอบวิชาชีพครูต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลจากการวิจัย พบว่า สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและด้านการบริการที่ดีขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนั้นควรศึกษาเรื่อง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการด้านการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างบรรลุผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของสังคม และสามารถพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพได้ในอนาคต

2.2 ผลจากการวิจัย พบว่า สมรรถนะของนักศึกษาครูด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านจิตลักษณะของนักศึกษาครูด้านทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู ดังนั้นควรศึกษา เรื่อง ทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครูที่ส่งผล

ต่อสมรรถนะของนักศึกษาครู ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการด้านการพัฒนานักศึกษาครูที่มีความตั้งใจในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียน และวิชาชีพครูให้ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก โยธจันทร์. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กัลยาณู เพชรภรณ์. (2564). สมรรถนะทางวิชาชีพครูและคุณลักษณะของครูที่ดี. เอกสารประกอบการสอน วิชาคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณและจิตวิญญาณความเป็นครู. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธนิกานต์ สุขวัฒน์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของบุคลากรครูที่ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ชลบุรี: สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรวิภา สอนมะลิ และอดุลย์ วังศรีคุณ. (2565). การศึกษาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(4), 98-110.
- มักดา จะปะกียา, ชิดชนก เชิงเขาว์ และเกษตรชัย และทีม. (2562). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะครูสามัญในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. *วารสาร อัล-ฮิกมะฮ์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 9(17), 53-64.
- เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล. (2565). สมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(3), 50-62.
- สาวิตรี ฉายจิตต์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(1), 248-257.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). *พจนานุกรมศัพท์สถิติศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อัยยา เมดิไธสง. (2563). สมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 14(1), 172-182.

การสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิง
ในหนังสือวรรณกรรมภาษาพาที ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน
CONVEYING THE EIGHT DESIRABLE CHARACTERISTICS OF WOMEN
IN PRIMARY EDUCATION THAI TEXTBOOKS

ชูชรัท โมกะสิโร และวรรณะ หนูหมื่น

Sukharat Mokkasiro and Wanna Numun

สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Program of Thai and Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

E-mail: khanyaratt1998@gmail.com

Received July 10, 2023; Revised November 16, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาทีชั้นประถมศึกษา ในแง่การสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิงผ่านตัวละครในเรื่องเล่าหลัก ขอบเขตด้านจำนวนคือ หนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาทีชั้นประถมศึกษา 6 เล่ม กระทรวงศึกษาธิการ ประถมศึกษาปีที่ 1-6 ขอบเขตด้านเนื้อหามาจากเรื่องเล่าหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิเรียบเรียงขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิจัยดำเนินการวิจัยรวบรวมข้อมูลจากเนื้อเรื่องหลักในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาทีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยใช้สมุดจดแบบบันทึกเพื่อจำแนกความถี่ของการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการในตัวละครหญิง และวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีทางด้านวรรณคดีรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์และรายงานผลในรูปแบบเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเล่าในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาทีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ได้สื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิงจากตัวละครในเรื่อง 3 ช่วงวัย ดังนี้ 1) ผู้หญิงช่วงวัยเด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ 2) ผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และข้อที่ 7 รักความเป็นไทย และ 3) ผู้หญิงช่วงวัยชราามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ และข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

ทั้งนี้ประโยชน์จากการศึกษาวิจัยได้สะท้อนให้เห็นเจตนาของรัฐที่ปลูกฝังคุณธรรมให้เด็กและเยาวชนผู้เรียนชั้นประถม 1-6 ที่เป็นผู้หญิงได้ประพฤติปฏิบัติและมีทัศนคติอันส่งเสริมคุณค่าความเป็นผู้หญิงในตนเองและก่อให้เกิดความสุขในครอบครัวร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม

คำสำคัญ: หลักสูตรแกนกลาง, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ, ผู้หญิง

Abstract

This research aimed to examine Thai textbooks of primary education levels 1-6 concerning eight desirable characteristics of women through female characters in the main stories. Six Thai textbooks of the Pasa Pati series launched by the Ministry of Education were selected for the study. Regarding the content scope, the main stories in the 88 lessons written by experts according to the core curriculum of basic education were focused on. The research methods consisted of data collection, data analysis, and presentation of the results in the form of descriptive analysis.

The results revealed that the textbooks depicted eight desirable characteristics of women through the three generations of female characters as follows: (1) girls and young women possessed desirable characteristics, including Item 1- the love for nation, religion, and the King, and Item 4-the eagerness to learn; (2) women in adulthood possessed desirable characteristics, including Item 1- the love for nation, religion, and the King, and Item 7- the love for Thainess; (3) women in old age possessed desirable characteristics of Item 1- the love for nation, religion, and the King, Item 7- the love for Thainess.

The research results indeed reflected the government's intention to instill virtue in girls and young women of the primary education levels 1-6 so that they have good manners, adopt an attitude that promotes feminine values, create happiness within their families, as well as participate in community and social development.

Keywords: Thai textbooks, Eight desirable characteristics, Women

บทนำ

วรรณกรรมแบบเรียนเป็นเครื่องมือของการศึกษานับเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการขัดเกลาสั่งสอนให้เกิดการเรียนรู้จนสามารถคิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ผ่านกระบวนการคิดและการหล่อหลอมทัศนคติ ความเชื่อของผู้เรียนให้เป็นไปในคุณลักษณะที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งการกำหนดบรรทัดฐานคุณค่าของผู้หญิงผ่านวรรณกรรมคำสอนสตรีมีผลต่อการหล่อหลอมความคิด และพฤติกรรมของผู้หญิงในสังคมเช่นเดียวกันกับในหนังสือวรรณกรรมภาษาพาที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีส่วนช่วยในการกล่อมเกลาเยาวชนในด้านของการสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเมื่อปี พ.ศ. 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนา

การศึกษาฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนของชาติได้มีความรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย อันนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในการนี้ จากที่ค้นคว้ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการประกอบสร้างความหมายจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ทำให้เห็นถึงการใช้ภาพแทนของตัวละครในหนังสือในการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับเด็กนักเรียนหญิง จึงต้องการศึกษาเพื่อทราบการประกอบสร้างความหมายตัวละครผู้หญิงที่แฝงอยู่ในระบบการศึกษาและมีผลต่อความรู้สึนึกคิด พฤติกรรมประเด็นมิติความเป็นหญิงอย่างมีนัยสำคัญ และยังเชื่อว่าหนังสือวรรณกรรมแบบเรียน ที่ใช้อยู่ในระบบการศึกษาไทยถือเป็นกุญแจที่สำคัญและเป็นเครื่องมือในใช้เป็นตัวแทนในการหล่อหลอม กล่อมเกลา และสร้างการยอมรับต่อสถานภาพและบทบาทหน้าที่ของผู้หญิง และต่อยอดความหมายผู้หญิงในอุดมคติของสังคมให้แก่เยาวชนผู้เรียนด้วยความรู้ความเข้าใจโดยไม่รู้ตัว กึ่งรู้ตัว และรู้ตัวตามโอกาส จึงต้องการศึกษาเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศเพื่อก้าวสู่การพัฒนาให้เกิดสังคมที่เท่าเทียมและมีความมั่นคงทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิงผ่านตัวละครผู้หญิงในเรื่องเล่าหลักที่ปรากฏในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาทีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การทบทวนวรรณกรรม

หนังสือวรรณกรรมคำสอนและหนังสือวรรณกรรมภาษาพาที หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ เพื่อเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมแก่ผู้เรียน และตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมวัยประถมศึกษาเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมสำหรับการให้การศึกษา เนื่องจากผลที่เกิดจากการพัฒนาองค์ความรู้และพฤติกรรมจะส่งผลต่อการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีศักยภาพของสังคมต่อไป

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ได้ศึกษา “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503-2544: การศึกษาตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” ผลการศึกษาพบว่า ใช้สื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ อุดมการณ์เด่นชัดที่พบในหนังสือเรียนทุกเล่มคือ อุดมการณ์เด็กและอุดมการณ์ความเป็นหญิงและความเป็นชายประเด็นเรื่อง “อุดมการณ์ความเป็น

หญิงและความเป็นชาย” คือ ผลิตซ้ำว่าทรรณโดยรัฐที่ปลูกฝังความคิด ความเชื่อว่าคนที่ท้องตั้งแต่วัยเรียนจะกลายเป็นคนไม่มีอนาคต และผลกระทบให้กับเด็กที่ไม่เดินตามกรอบที่ผู้ใหญ่กำหนด แม้ว่าในชีวิตจริงมีเด็กหญิงที่ตั้งครรภ์จากความผิดพลาด สังคมไม่มีการอภัยโทษหรือหาทางให้อยู่ร่วมกับสังคมได้ต่อไป และในสังคมไทยปัจจุบันมีเด็กจำนวนมากที่ถูกผลักออกจากกระบบการศึกษาเนื่องจากตั้งครรภ์และภาครัฐไม่มีแนวทางการเยียวยาใด ๆ หรือปลูกฝังการศึกษาเรื่องเพศศึกษาที่ถูกวิธี นอกจากสอนว่า “ห้ามทำ” และการยกสำนวน “ชิงสุกก่อนห่าม” จึงสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบการสอนหรือเนื้อหาในหลักสูตรของการศึกษาไทยไม่ตอบสนองความหลากหลายตามสังคมยุคปัจจุบัน

หนังสือวรรณกรรมภาษาไทยกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกดังนี้ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ โดยนำเอาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปใช้ในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ผลการศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในหนังสืออ่านนอกเวลาช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ” ของ สุชาติ สกุศลรัฐโรจน์ และรัชนิยา กลิ่นน้ำหอม (2564) พบว่า หนังสืออ่านนอกเวลานำเสนอคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัย 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด็กพึงปฏิบัติต่อผู้อื่น และ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด็กปฏิบัติต่อสถาบัน

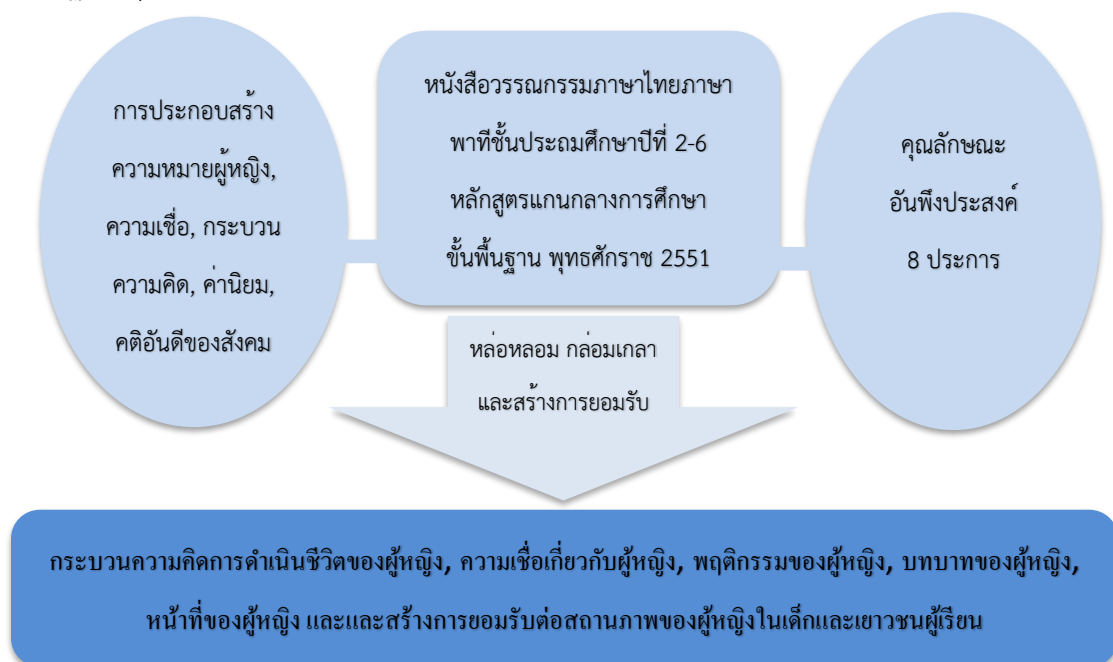
การศึกษาภายใต้ระบบรวมศูนย์จากภาครัฐผ่านการศึกษาภาคบังคับนั้นเป็นกลไกที่ทรงประสิทธิภาพของรัฐในการปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่รัฐคิดว่าเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ทำให้ผู้เรียนได้ซึมซับความเข้าใจจากเนื้อหาในหนังสือวรรณกรรมแบบเรียนทั้งนี้ สุภชฌาน ศรีเยี่ยม และจันทร์ฤดี ภาคทอง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่ปรากฏในสุภาษิตสอนหญิง” พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พบมากที่สุด คือซื่อสัตย์สุจริต และรักความเป็นไทย ซึ่งมีคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับชุดข้อมูล คือศึกษาจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนผู้เรียนอย่างเด่นชัดโดยเฉพาะตัวละครผู้หญิง ที่สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านความคิด พฤติกรรม และประสบการณ์ของตัวละครในหนังสือที่มุ่งเน้นในการให้ข้อคิดและพัฒนาจิตใจที่ส่งผลถึงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากนั้นหนังสือเรียนภาษาพาทีได้กำหนดเนื้อหาและแนวทางส่วนแรกเป็นวิธีการเล่าเรื่องแบบใหม่และสร้างสรรค์ตัวละครขึ้นมามีทั้งมิติที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมแฝงนัยผ่านกระบวนการอ่านและการเรียนรู้ที่มุ่งให้เด็กและเยาวชนผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจโดยไม่รู้ตัว กึ่งรู้ตัว และรู้ตัวตามโอกาส เรื่องทุกอย่างสอดแทรกความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และคติอันดีงามอย่างแนบเนียน เป็นวิธีสร้างจิตสำนึกเชิงบวกซึ่งจะมีผลต่อความคิดจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาการประกอบสร้างความหมายผู้หญิงผ่านเรื่องเล่าหลักในหนังสือวรรณกรรมแบบเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้ วรรณกรรมแบบเรียนเป็นเครื่องมือในการกำหนด กลุ่มเกลา ความคิดและพฤติกรรมของผู้เรียนผู้หญิงที่แฝงในกระบวนการอ่านและเรียนรู้ที่สอดแทรกความเชื่อ ค่านิยม และคติอันดีอย่างแนบเนียน ในแง่การสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ให้ตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่รัฐกำหนด กรอบแนวคิดในงานวิจัยนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดนี้ กล่าวคือวรรณกรรมแบบเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดบรรทัดฐานคุณค่าของผู้หญิง ดังนั้นการใช้รูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ จึงสามารถสะท้อนความคาดหวังบางประการของรัฐที่ต้องการประกอบสร้างตัวละครหญิงเป็นภาพแทนผู้หญิงเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ และกระบวนการคิดการดำเนินชีวิตของผู้หญิงในสังคมในประเด็น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ผ่านวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาทีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีทางด้านวรรณคดีรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิงผ่านตัวละครหญิงในเรื่องเล่าหลักที่ปรากฏในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวบรวมทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือวรรณกรรมคำสอนและหนังสือวรรณกรรมภาษาพาที่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ

2. รวบรวมบทบรรยายและบทสนทนาของตัวละครหญิงจากเล่าหลักที่ปรากฏในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้สมุดจดแบบบันทึก จำแนกความถี่ของการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการในตัวละครหญิง 3 ช่วงวัย ได้แก่ 1) ผู้หญิงช่วงวัยเด็กและเยาวชน 2) ผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่ และ 3) ผู้หญิงช่วงวัยชรา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยรวบรวมบทบรรยายและบทสนทนาของตัวละครหญิงจากเล่าหลักที่ปรากฏในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 76 บท ด้วยการอ่านทำความเข้าใจอย่างละเอียดและจดบันทึกความถี่เฉพาะบทบรรยายและบทสนทนาที่สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

5. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่สื่อถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของตัวละครหญิงของเนื้อเรื่องหลักในหนังสือภาษาพาที่ ในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ โดยสามารถจำแนกการสื่อความหมายในตัวละครหญิงเป็น 3 ช่วงวัย

6. ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากบทบรรยายและบทสนทนาของตัวละครหญิงจากเล่าหลักที่ปรากฏในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 76 บท

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยพบว่า เรื่องเล่าหลักในหนังสือหนังสือวรรณกรรมภาษาพาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปรากฏการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ในตัวละครหญิง 3 ช่วงวัย ได้แก่ 1) ผู้หญิงช่วงวัยเด็กและเยาวชน 2) ผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่ และ 3) ผู้หญิงช่วงวัยชรา โดยผลการศึกษามีดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่เด่นชัดของผู้หญิงช่วงวัยเด็กและเยาวชน ในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที

ผู้หญิงช่วงวัยเด็กและเยาวชน พบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด่นชัดคือ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 รัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มุ่งประกอบสร้างตัวละครหญิงให้มีความเป็นพลเมืองดี อารมณ์ และภูมิใจในความเป็นไทย ดังเช่น หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 11 เรื่อง “หน้าต่างที่เปิดกว้าง” ความตอนหนึ่งว่า “หนูลิดคิดได้อย่างไรหรือ ก็เพราะหนูลิซึนชมในพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ นักวิทยาศาสตร์เพียงพระองค์เดียวในโลก” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) จากเนื้อเรื่องตัวละครหญิงวัยเด็กชื่อหนูลิซึนแสดงความภาคภูมิใจในพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำให้เกิดการปลูกฝังความคิดต่อเด็กและเยาวชนว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะประมุขของประเทศรวมทั้งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย

1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ มุ่งประกอบสร้างผู้หญิงช่วงวัยเด็กและเยาวชนให้มีความตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน เอาใจใส่และสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังเช่น หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 9 เรื่อง “ครั้นแครง เพลงพื้นบ้าน” ความตอนหนึ่งว่า “เพลงพื้นบ้านอื่น ๆ มีอีกบ้างไหมคะ” พิภูลถาม “เพลงพื้นบ้านมีทั่วทุกภาค ร้องเล่นกันในสายน้ำ ในไร่นาหรืองานเทศกาลนักขัตฤกษ์ เนื้อร้องและทำนองเพลงเป็นการยั่วเย้ากระเช้าแห่ย์ ต่อกปากต่อคำกันของหนุ่มสาว ให้เกิดความสนุกสนาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) จากเนื้อเรื่องตัวละครหญิงวัยเด็กชื่อพิภูลสอบถามความสงสัยเกี่ยวกับเสียงเพลงพื้นบ้านและมีความสนใจจะเข้าร่วมฟังและรับชม แสดงออกถึงการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้ร่วมกันอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักรักษาเสถียรภาพและอัตลักษณ์ของสังคมไทยให้อยู่ให้อยู่สืบทอดต่อไป

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่เด่นชัดของหญิงวัยผู้ใหญ่ ในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที

ผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่ พบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด่นชัดคือ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และข้อที่ 7 รักความเป็นไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 รัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มุ่งประกอบสร้างผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่ให้การธำรงไว้ซึ่งความเป็นไทยและภาคภูมิใจในความเป็นไทยและพยายามเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นไทยและภาคภูมิใจในความเป็นไทยให้แก่เด็กและเยาวชนทั้งในฐานะของแม่ และคุณครู ดังใน หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 6 เรื่อง “จากคลองสู่ห้องแอร์” ที่ชี้ให้เห็นว่าหญิงวัยผู้ใหญ่เป็น

ตัวกลางสำคัญในการสื่อประเด็นการดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทยและภาคภูมิใจในความเป็นไทยให้แก่เด็กและเยาวชน ดังความตอนหนึ่งว่า “คลองนี้ชื่อคลองประชามชื่น เป็นคลองที่อยู่ในหลวงรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ขุดขึ้นเพื่อเป็นทางลัดไปจังหวัดเพชรบุรี และประชาชนจะได้มีน้ำไว้กินไว้ใช้ในการเกษตรด้วย เห็นไหมว่าพระมหากษัตริย์ไทยทรงห่วงใยประชาชนแค่ไหน” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) จากเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมาเห็นได้ว่า ตัวละครหญิงวัยผู้ใหญ่ที่ชื่อน้ำอ้อยแสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดพระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ให้แก่เด็กเยาวชนได้ทราบและสร้างความภาคภูมิใจและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์

2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย มุ่งประกอบสร้างผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่ให้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทยและภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตัวละครผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ซึ่งยังคงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสอน และส่งต่อรวมไปถึงอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย ให้แก่เด็กตัวละครเด็กและเยาวชน ดังใน หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 9 เรื่อง “ครั้นแครง เพลงพื้นบ้าน” ดังความตอนหนึ่งว่า “อ้อ! เสียงเพลงขอทาน เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่ง เขาเริ่มเล่นแล้วละไปฟังใกล้ ๆ กัน เพลงพื้นบ้านมีทั่วทุกภาค อย่างเช่น เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย เพลงอีแซว เพลงฉ่อย มักเล่นกันในภาคกลาง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) จากเนื้อเรื่องตัวละครผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่พยายามให้ความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านของไทยให้กับตัวละครหญิงวันเด็ก และยังชวนให้เข้ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทยเพื่อซึมซับความเป็นไทยตามแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ 7 รักความเป็นไทย

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่เด่นชัดของตัวละครหญิงวัยชรา ในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที่

ผู้หญิงช่วงวัยชรา พบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด่นชัดคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มุ่งประกอบสร้างผู้หญิงช่วงวัยชราให้การดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทยและภาคภูมิใจในความเป็นไทย เป็นตัวแทนของการถ่ายทอดความเป็นไทยเช่นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับขนมไทย ดังใน หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1 เรื่อง “ขนมไทยไร้เทียมทาน” ความตอนหนึ่งว่า “ของชาติไหนใครจะทำยังงั้น ยายก็ไม่รู้หรอก แต่รู้ว่าคนไทยเราเก่งทำขนมได้แปลก ๆ ขนมไทยส่วนใหญ่ทำมาจากแป้ง น้ำตาล กะทิ จะต้องให้มีรสละมุนหวานมัน หมายถึงไม่หวานจัดเกินไป ต้องใส่กะทิคูนน้ำตาล เพราะความมันจากกะทิจะช่วยลดความหวานของน้ำตาลลง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) จากเนื้อเรื่องที่ยกมาตัวละครหญิงวัยชราถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาในการทำขนมไทย อันแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาไทยที่นำเอาสิ่งของธรรมชาติรอบตัวในสังคมไทย

มาดัดแปลงได้ในทุกกรณีวิธี ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของวัตถุดิบธรรมชาติของสังคมไทย และปลูกฝังเด็กเยาวชนให้รู้จักคุณค่าของสิ่งธรรมชาติรอบตัว และอนุรักษ์เอาไว้ให้อยู่คู่กับสังคมไทย

3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย มุ่งประกอบสร้างผู้หญิงช่วงหญิงวัยชราให้เห็นว่า ผู้หญิงวัยชราการเป็นตัวแทนของการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยรวมถึงคำสอนสตรีดั้งเดิม ดังในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 16 เรื่อง “ชีวิตวิถีไทย” ความตอนหนึ่งว่า “ยายบอกหลานสาวว่า ...เป็นลูกผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว ไม่ปล่อยเนื้อปล่อยตัวไปกับใคร ๆ ก่อนวันแต่งงาน...” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) จากเนื้อเรื่องที่ยกมาตัวละครผู้หญิงช่วงหญิงวัยชราแสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอด และอนุรักษ์ค่านิยม คำสอนผู้หญิงแบบดั้งเดิมซึ่งทำให้เกิดการผูกขาดทางความคิดสะท้อนให้เห็นการยอมรับให้เกิดการกดขี่และทำให้ผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศภายใต้การครอบงำทางความคิดแนวคิดปิตาธิปไตย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิงในหนังสือวรรณกรรมภาษาพาที่ ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปากฏการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ในตัวละครหญิง 3 ช่วงวัย ได้แก่ 1) ผู้หญิงช่วงวัยเด็กและเยาวชน 2) ผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่ และ 3) ผู้หญิงช่วงวัยชรา โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ ช่วงวัยเด็กและเยาวชน พบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมของตัวละครหญิงในช่วงช่วงวัยเด็กและเยาวชนในลักษณะคล้ายกับวรรณกรรมคำสอนสตรีโดยแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการไว้ในเนื้อหา ซึ่งคุณลักษณะที่เด่นชัดคือ ข้อที่ 1 และข้อที่ 4 และพบภาพแทนของผู้หญิงวัยเด็กและเยาวชนเป็นเหมือนตัวแทนของการรับคำแนะนำ รับฟังคำสั่งสอนจากวัยผู้ใหญ่ และวัยชรามาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจึงทำให้ได้รับคำชมและการยอมรับจากผู้ใหญ่ในสังคม และไม่กล้าขัดขึ้นทั้งทางความคิดและการปฏิบัติเพราะกลัวการไม่ถูกยอมรับในสังคม รวมไปถึงถูกลงโทษตำหนิจากสังคมจนเกิดเป็นความอับอาย

ผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่ พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมของตัวละครหญิงในวัยผู้ใหญ่ ในลักษณะคล้ายกับวรรณกรรมคำสอนสตรีโดยแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการไว้ในเนื้อหา ซึ่งคุณลักษณะที่เด่นชัดคือ ข้อที่ 1 และข้อที่ 7 และพบภาพแทนของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ถูกประกอบสร้างให้มีความด้อยกว่าในด้านอาชีพการงาน เช่น พยาบาลหรือครูเท่านั้น จึงเป็นการแบ่งบทบาทกันระหว่างเพศที่ไม่สะท้อนไปตามความเป็นจริงในบริบทสังคมปัจจุบัน และด้านบทบาทในครอบครัวมุ่งเน้นให้เห็นถึงกรอบกำหนดให้ผู้หญิงช่วงวัยผู้ใหญ่ประพฤติและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในการดูแลครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทและหน้าที่ในครอบครัวที่เป็นแม่และภรรยา โดยมีบทบาทของแม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก ๆ มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน ทำกับข้าว และดูแลลูกกลุ่มลูก ๆ ก่อนนอน บทบาทของภรรยาในการรับผิดชอบและดูแลสามี

ผู้หญิงช่วงวัยชรา พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมของตัวละครหญิงในช่วงวัยชรา ในลักษณะคล้ายกับวรรณกรรมคำสอนสตรีโดยแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการไว้ในเนื้อหา ซึ่งคุณลักษณะที่เด่นชัดคือ คุณลักษณะที่ข้อที่ 1 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 7 โดยตัวละครหญิงวัยชราจะเป็นตัวแทนในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม คำสอนผู้หญิงแบบดั้งเดิม ซึ่งทำให้เกิดการผูกขาดทางความคิดสะท้อนให้เห็นการยอมรับให้เกิดการกดขี่และทำให้ผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศภายใต้การครอบงำทางความคิดแนวคิดปิตาธิปไตย อย่างชัดเจน และเป็นตัวแทนในการถ่ายทอดสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความเป็นไทยอันเป็นการผลิตซ้ำชุดความคิดผ่านระบบการศึกษาและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยสู่ตัวละครวัยเด็กและเยาวชนได้รับรู้

ผลการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นมุมมองเพิ่มเติมจากของ สุชาดา สุกุลสีรุ่งโรจน์ และรัชนิยา กลิ่นน้ำหอม (2564) พบว่า หนังสือวรรณกรรมอ่านนอกเวลา นำเสนอคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด็กพึงปฏิบัติต่อผู้อื่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด็กปฏิบัติต่อสถาบัน ทำให้เห็นได้ว่ามีพฤติกรรมบ่งชี้ความตรงกันกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 8 คือ จิตสาธารณะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 คือ รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ ของงานวิจัยผู้เขียน

การเสริมสร้างอุดมการณ์ความเป็นหญิงแบบดั้งเดิม ผ่านผู้หญิงวัยชราในการถ่ายทอดสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความเป็นไทยที่ดั่งมานั้นชี้ให้เห็นว่ามีความเชื่อมโยงกันในการยกสำนวนซึ่งเป็นสำนวนสุภาพสอนหญิงมาเพื่อสั่งสอนพฤติกรรมของผู้หญิงโดยในงานวิจัยของ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ได้ยกสำนวน “ชิงสุกก่อนห่าม” ส่วนในงานวิจัยของผู้เขียนได้ยกสำนวน “รักษาวลสงวนตัว” จึงทำให้เห็นว่าประเด็นอุดมการณ์ความเป็นหญิง ส่งผลทำให้เกิดการผูกขาดทางความคิด อันเป็นการสะท้อนให้เห็นการยอมรับให้เกิดการกดขี่และผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศและสร้างการยอมรับให้เป็นผู้ที่อยู่ภายใต้กรอบจารีตประเพณีในการครอบงำทางแนวความคิดปิตาธิปไตย จึงสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบการสอนหรือเนื้อหาในหลักสูตรของการศึกษาไทยไม่ตอบสนองตามสังคมปัจจุบัน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 7 รักษาความเป็นไทยเป็นคุณลักษณะร่วมที่เด่นชัดในทุกช่วงวัยของผู้หญิงในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พบมากที่สุดในงานของ สุภชฌาน ศรีเอี่ยม และจันทร์ฤดี ภาคทอง (2563) มุ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญในการมีความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม รองลงมาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่พบมากที่สุด และวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่ปรากฏในสุภาพสอนหญิงคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่มุ่งชี้แนะให้เด็กและเยาวชนผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของชาติและธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธายึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่งานวิจัยของผู้เขียนแตกต่างกันกับงานวิจัยข้างต้น ในประเด็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อีกข้อคือ ชื่อสัตย์สุจริต ที่ไม่ได้โดดเด่นในผู้หญิงในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที บทบาทที่สำคัญในการดูแลคนในครอบครัวและรับผิดชอบเรื่องที่เกิดในครอบครัว

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาได้เพิ่มเติมประเด็นให้เห็นว่าการเห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย การมีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม และรู้จักประหยัดอดออมในงานของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2552) ซึ่งระบุว่าต้องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน 5 มิติ โดยเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคนไทยที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะสามารถมีชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมไทยอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ ในงานวิจัยของผู้เขียนได้เสนอประเด็นเพิ่มเติมไว้ว่านอกจากประเด็นของความต้องการที่กล่าวมาแล้วนั้น งานวิจัยผู้เขียนได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับการออกแบบการสอนหรือเนื้อหาในหลักสูตรของการศึกษาไทยให้ตอบสนองตามสังคมยุคปัจจุบันที่มีความหลากหลายตามบริบทสังคมความเป็นจริงเพื่อได้รับความยุติธรรมเท่าเทียมกันที่แท้จริงอีกด้วย

ภาพแทนของผู้หญิงในหนังสือแบบภาษาไทยชุดภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงวัยอย่างชัดเจนทั้ง 3 ช่วงวัย ประเด็นข้างต้นมีความเชื่อมโยงกับงานของ วรารัตน์ มหามนตรี (2557) ที่ได้นำเสนอโลกทัศน์ของคนไทยต่อผู้หญิงที่สะท้อนจากสุภาษิตสำนวนตั้งแต่อดีตปัจจุบันโดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีโลกทัศน์ต่อผู้หญิง 3 กลุ่มสถานภาพ ได้แก่ สถานภาพบุตรสาว ต้องเป็นหญิงมีฝีมือในการทำอาหาร ต่อมาในสถานภาพภรรยาต้องมีคุณสมบัติเพิ่มขึ้นอีกคือดูแลบ้านเรือนได้สะอาดเรียบร้อย เคารพเชื่อฟังสามี ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสามี และสถานภาพมารดามีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรและอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงให้เห็นว่าสังคมกำหนดให้เป็นช่วงเวลา และช่วงวัยสร้างคุณค่าให้แก่ผู้หญิงเพื่อให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่สังคมกำหนด

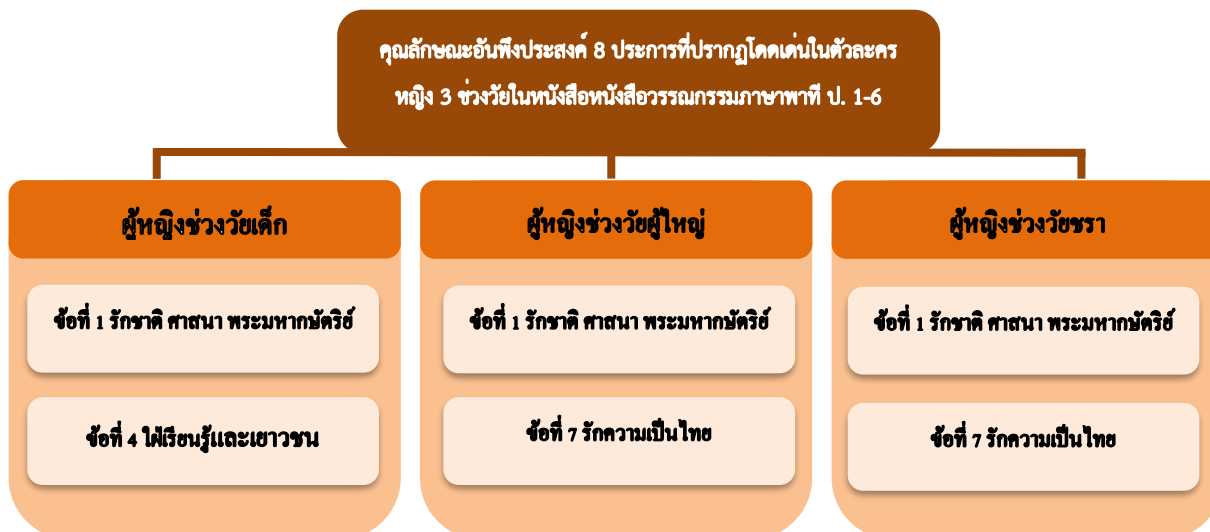
ประเด็นเกี่ยวกับภาพแทนของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ที่ถูกประกอบสร้างให้มีความด้อยกว่าในด้านอาชีพการงานนั้น เป็นการวิเคราะห์เพิ่มเติมจาก ตรีวิทย์ อัสวศิริศิลป์ (2562) ซึ่งระบุว่ามิติหญิงชายในแบบเรียนของไทยแสดงความเข้มข้นของความไม่เสมอภาคทางเพศ การครอบครองพื้นที่สาธารณะ และการเหมารวมทางอาชีพของผู้หญิงที่สังคมกำหนดไว้ผ่านหนังสือวรรณกรรมของระบบการศึกษาไทย ในงานวิจัยของผู้เขียนได้นำเสนอเพิ่มเติมให้เห็นถึงประเด็นการผูกขาดบทบาทหน้าที่สถานภาพ และอาชีพของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่อันสะท้อนเห็นถึงความไม่เป็นไปตามความเป็นจริงในบริบทสังคมปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาทีชั้นประถมศึกษา ในแง่การสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิงผ่านตัวละครในเรื่องเล่าหลัก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

เรื่องเล่าหลักในหนังสือหนังสือวรรณกรรมภาษาพาที
ปรากฏการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่โดดเด่นในตัวละครหญิง 3 ช่วงวัย

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาที
ชั้นประถมศึกษา ในแง่การสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิงผ่านตัวละคร
ในเรื่องเล่าหลัก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นการสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิง
ผ่านตัวละครหญิงในเรื่องเล่าหลักของหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยภาษาพาทีชั้นประถมศึกษา
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า ในตัวละครผู้หญิงแต่ละช่วงวัย
จะมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ใกล้เคียงกัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ร่วมกัน ทำให้ทราบ
เจตนาที่สำคัญของรัฐที่พยายามสอดแทรกค่านิยม ทศนคติ และอุดมการณ์ อีกทั้งสามารถนำไปใช้
ประโยชน์ในหน่วยงานทางการศึกษา โดยนำองค์ความรู้ที่ได้จากข้อค้นพบในผลการวิจัยนี้ไปใช้
ในการบูรณาการเนื้อหาในแบบเรียนภาษาไทย โดยสามารถประเมินและวัดผลสัมฤทธิ์ทางพฤติกรรม
ของผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าในการแสดงทัศนคติการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองไทยที่ดีตามแบบอย่าง
การเรียนรู้ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่คาดหวังในบทบาทของตัวละครผู้หญิงในการเรียนรู้
วรรณกรรมแบบเรียนภาษาไทย

สรุป

การวิจัยเรื่อง การสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของผู้หญิงในหนังสือ
วรรณกรรมภาษาพาที ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การสื่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ
ในตัวละครหญิง 3 ช่วงวัย ได้แก่ 1) ช่วงวัยเด็กและเขว้าขานมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด่นชัด คือ
ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง ข้อที่ 7 รักความ

เป็นไทย และข้อที่ 8 จิตสาธารณะ 2) ช่วงวัยผู้ใหญ่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด่นชัด คือ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และข้อที่ 7 รักความเป็นไทย และ 3) ช่วงวัยชรามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด่นชัด คือ ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

หนังสือวรรณกรรมภาษาไทย ชุดภาษาพาที่ ชั้นประถมศึกษา 1-6 จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นกระบวนการทางการศึกษาภายใต้ระบบราชการแบบรวมศูนย์จากภาครัฐผ่านการศึกษาภาคบังคับนั้น เป็นกลไกที่ทรงประสิทธิภาพของรัฐในการกล่อมเกลாதทัศนคติและพฤติกรรมที่รัฐคิดว่าเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ การสร้างลักษณะของตัวละครหญิงตามช่วงวัยให้เป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยกระจายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปตามแต่ละช่วงวัย และแต่ละช่วงวัยก็มีภาพแทนที่ชัดเจนในการสื่อเจตนารมณ์ของรัฐ อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงการประกอบสร้างความหมายตัวละครผู้หญิงที่แฝงอยู่ในระบบการศึกษาและมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมและเจตคติต่อประเด็นมิติความเป็นหญิง สร้างผลดีซ้ำและต่อยอดความหมายผู้หญิงในอุดมคติของสังคมให้แก่เยาวชนผู้เรียนด้วยความรู้ความเข้าใจโดยไม่รู้ตัว กึ่งรู้ตัว และรู้ตัว

ดังนั้นผลการศึกษาค้นคว้านี้ พิสูจน์ให้ทราบว่าหนังสือวรรณกรรมจึงไม่ใช่เพียงแค่เครื่องมือถ่ายทอดความรู้ที่เป็นกลางทางวิชาการให้แก่นักเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือกลไกของรัฐในการถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติ และอุดมการณ์ ที่รัฐใช้เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เห็นว่าความรู้เหล่านั้นเป็นความจริงที่สมควรต้องเรียนรู้ อันจะเป็นการส่งเสริมและสร้างการยอมรับให้ผู้เรียนทั้งทางความคิด และพฤติกรรมผ่านเรื่องราวและตัวละครในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทย ชุดภาษาพาที่ ชั้นประถมศึกษา 1-6 อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานทางการศึกษาในพัฒนาบูรณาการเนื้อหาในวรรณกรรมแบบเรียนภาษาไทย แนวทางการสร้างการรับรู้ของผู้เรียนในประเด็นความหมายของผู้หญิงของการศึกษาในระบบโรงเรียนของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ผลจากการศึกษานอกจากจะสามารถเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการในตัวละครผู้หญิงผ่านการสื่อความหมายในหนังสือวรรณกรรมภาษาไทยชุด ภาษาพาที่ อีกทั้งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานทางการศึกษา โดยนำองค์ความรู้ที่ได้จากข้อค้นพบในผลการวิจัยไปใช้ในการบูรณาการเนื้อหาในหนังสือวรรณกรรมแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาหรือระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยสามารถประเมินและวัดผลสัมฤทธิ์ทางพฤติกรรมของผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าในการแสดงทัศนคติการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองไทยที่ดีตามแบบอย่างการเรียนรู้ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่คาดหวังในบทบาทของตัวละครหญิงในการเรียนรู้วรรณกรรมแบบเรียนภาษาไทยในระบบโรงเรียนของรัฐ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการในประเด็นตัวละครหญิงหรือตัวละครชายในหนังสือเรียนวิชาอื่น ๆ หรือเปรียบเทียบหนังสือวรรณกรรมแบบเรียนในแต่ละยุคสมัย ซึ่งจะสามารถทำให้เข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาโดยใช้หนังสือ

วรรณกรรมเป็นสื่อของการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้และการยอมรับความแตกต่างหรือความจริงบางประการในสังคมได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2552). การศึกษากับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 1(3), 154-162.
- ตรีวิทย์ อัครศิริศิลป์. (2562). มิติหญิงชายในแบบเรียนของไทย: การวิเคราะห์เนื้อหา. *วารสารร่วมพฤษภามหาวิทยาลัยเกริก*, 37(1), 117-130.
- วรารัตน์ มหามนตรี. (2557). ภาพสะท้อนโลกทัศน์ของคนไทยต่อผู้หญิง. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, 5(2), 10-58.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503-2544: กรณีศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงพหุศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาโท). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- สุชาดา สกุลรุ่งโรจน์ และรัชชัญญา กลิ่นน้ำหอม. (2564). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในหนังสืออ่านนอกเวลาช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(2), 242-257.
- สุภัชฌาน ศรีเอี่ยม และจันทร์ฤดี ภาคดอน. (2563). วิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่ปรากฏในสุภาษิตสอนหญิง. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 8(2), 93-103.

การพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่องการฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง

DEVELOPMENT OF DIGITAL HERITAGE MEDIA ABOUT THE RESTORATION OF THE DVARAVATI U-THONG ANCIENT CITY

สรชัย ขวรางกูร, วารุณี ศรีสงคราม, อธิษฐ์ คู่เจริญถาวร, ณพงศ์ วรรณพิรุณ, และชัชฎา ขวรางกูร*

Sorrachai Shawarangkoon, Warunee Srisongkram, Atis Kucharoenthavorn, Naphong Wannapiroon,
and Chatchada Chawarangkoon*

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

*Corresponding Author E-mail: Chatchada.c@rmutsb.ac.th

Received October 16, 2023; Revised December 6, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์และสรุปข้อมูลทางมรดกทางวัฒนธรรม เมืองโบราณทวารวดีอุทอง และ 2) เพื่อพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง ขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 วิเคราะห์และสรุปข้อมูลทางมรดกทางวัฒนธรรม เมืองโบราณทวารวดีอุทอง มีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ 1) สำรวจพื้นที่และลงชุมชน 2) ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และ 3) การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเป็นภาพสันนิษฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาและประเมินคุณภาพสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง มีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้ววางแผนและวิเคราะห์สื่อ 2) ขั้วเตรียมการผลิต 3) ขั้วผลิตสื่อดิจิทัล 4) ขั้วหลังการผลิต 5) ขั้วนำเสนอและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเมืองอุทอง จำนวน 40 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค และแบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการเปรียบเทียบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ได้ข้อมูลสรุปสันนิษฐานเมืองโบราณทวารวดีอุทองและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา 2) คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี ด้านเทคนิคอยู่ในระดับดีมาก และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : มรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล, สื่อดิจิทัล, เมืองโบราณทวารวดี, อุทอง

Abstract

This study was a mixed methods research. The objectives of this research were to 1) analyze and summarize the cultural heritage data of Dvaravati U-Thong Ancient City and 2) develop digital heritage media about the restoration of the Dvaravati U-Thong Ancient City. This research consisted of two phases as follows: Phase 1 involved the analysis and summary of the cultural heritage data from the Dvaravati U-Thong Ancient City. The steps included: 1) Surveying the area and visiting the community, 2) studying historical and archeological information, and 3) analyzing and summarizing the data into a hypothetical picture. Phase 2 involved the development and assessment of the quality of the digital heritage media about the restoration of the Dvaravati U-Thong Ancient City, which consisted of five steps: 1) Planning and media analysis, 2) pre-production, 3) production of digital media, 4) post-production, and 5) presentation and evaluation. The samples of this research comprised 40 people who were community members and tourists from U-Thong City that were selected by using a purposive sampling method. The research tools used included the digital heritage media about the restoration of the Dvaravati U-Thong Ancient City, the quality assessment form for the content and technical aspects, and the gratification assessment form. Qualitative data analysis was conducted using the data comparison method. Quantitative data analysis was conducted using basic statistics, including the mean and standard deviation. The results of the research showed that 1) a summary of the assumptions of the Dvaravati U-Thong Ancient City and the format for presenting the content were obtained. 2) The content quality was good, the technical quality was very good, and the gratification of the participants was the highest.

Keywords: Digital heritage, Digital media, Dvaravati ancient city, U-Thong

บทนำ

ในช่วงศตวรรษที่ 12-16 หรือช่วงปี พ.ศ. 1100-1599 ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียอย่างมาก ได้เกิดวัฒนธรรมแบบใหม่ขึ้น เรียกกันว่า "ทวารวดี" วัฒนธรรมนี้มีจุดเด่นอยู่ที่รูปแบบทางศิลปกรรมเฉพาะตัว เชื่อกันว่าวัฒนธรรมทวารวดีมีศูนย์กลางความเจริญตั้งอยู่บริเวณเขตที่ราบภาคกลางของประเทศไทย เนื่องจากพบโบราณสถานและโบราณวัตถุ (ศักดิ์ชัย ลายสิงห์, 2562) โดยมีเมืองหลักที่สำคัญ ได้แก่ เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี และเมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบัน เป็นต้น

เมืองโบราณทวารวดีอู่ทอง เป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย เป็นชุมชนโบราณที่เก่าแก่ สันนิษฐานว่าเป็นเมืองที่ได้รับอิทธิพลอินเดียเก่าแก่ที่สุด เช่น การวางตัวของผังเมืองเป็นรูปวงรีโดยการสร้างคูน้ำคันดินล้อมรอบ การปรากฏหลักฐานของโบราณสถานและโบราณวัตถุด้านศาสนาและการดำรงชีวิตโดยรอบบริเวณเมือง (กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2554) ในปัจจุบันเมืองโบราณอู่ทองได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่ยังมีความสำคัญในฐานะเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัตถุโบราณในสมัยทวารวดีสามารถเข้าชมได้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อู่ทอง ส่วนโบราณสถานที่กระจายอยู่รอบตัวเมือง มีความสำคัญทางวัฒนธรรม แต่มักจะไม่ได้รับความสำคัญในการเข้าชม

ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความทันสมัยในปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง การใช้คอมพิวเตอร์ในการจำลองภาพ (Computer Generated Imagery) ในลักษณะ 3 มิติ เรียกว่า เทคโนโลยีดิจิทัล 3 มิติ ทำให้เกิดเทคนิคพิเศษในการสร้างภาพ ที่สามารถนำเสนอภาพเคลื่อนไหวในลักษณะ 3 มิติ ในโลกเสมือน มองได้รอบทิศทาง ภาพที่แสดงออกมาจะมีความสมจริงและมีความสวยงาม (ชัชฎา ขวรางกูร และสรชัย ขวรางกูร, 2565) โดยเทคโนโลยีดิจิทัล 3 มิติ ถูกนำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับแง่มุมต่าง ๆ ของมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การใช้เทคนิคภาพ 3 มิติประกอบเสียงเพื่อนำเสนอเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่ดีขึ้น รวมถึงความรู้เกี่ยวกับ โบราณสถานและโบราณวัตถุ แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ปัจจุบันไม่สามารถมองเห็นด้วยตา (Maria Skublevska-Paszkowska และคณะ, 2022) เหมาะสำหรับการจำลองการฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอู่ทอง

ด้วยเหตุผลข้างต้น งานวิจัยนี้ได้นำเสนอผลของการพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมด้วยเทคนิคพิเศษทางวิทัศน์สามมิติแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรม เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณอู่ทอง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา สืบค้นพื้นที่เมืองอู่ทอง พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลของนักวิชาการและนำมาถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ ให้ปรากฏในลักษณะของสื่อดิจิทัล ภาพประกอบที่สวยงามชัดเจน พร้อมคำบรรยายที่ถูกต้อง โดยการให้เนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี เพื่อเป็นประโยชน์ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป ผ่านทางสื่อชุมชนและช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ให้ผู้ที่สนใจประวัติศาสตร์และนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และสรุปข้อมูลทางมรดกทางวัฒนธรรม การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอู่ทอง
2. เพื่อพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอู่ทอง

การทบทวนวรรณกรรม

1) มรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Heritage) คือ สารสนเทศที่มีรูปแบบเป็นดิจิทัล (Digitization) ที่แสดงถึงผลงานสร้างสรรค์ของคนในชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่าที่ตกทอดมาจากรุ่นก่อน แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่นและเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่มีการสืบทอดมา

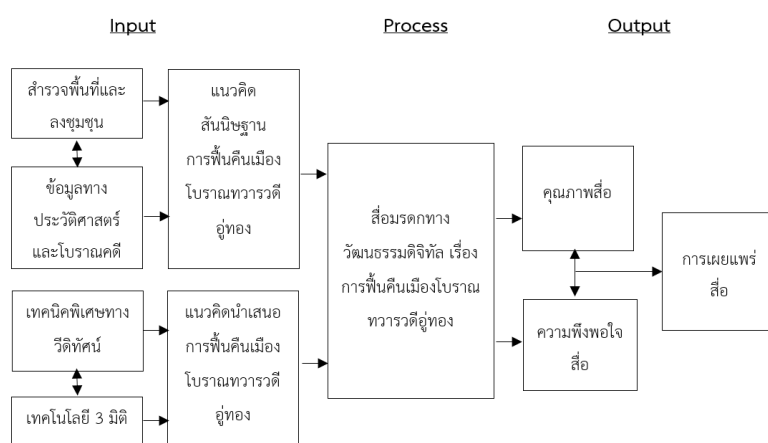
ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและควรแก่การสืบสานต่อไปในอนาคต (ณัฐนนท์ จิรกีจนิมิต และศาสตราจารย์ ดร.ศุภรศ, 2564)

2) เมืองโบราณทวารวดีอุททอง ชุมชนโบราณที่มีความสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี ช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-16 มีการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียมาผสมผสาน เรียกกันว่า วัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่รูปแบบทางศิลปกรรมเฉพาะตัวอุททอง เชื่อกันว่ามีเป็นเมืองที่มีศูนย์กลางความเจริญ เป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญ ที่ยังคงปรากฏหลักฐานอยู่โดยรอบบริเวณเมือง นอกจากโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ถูกรื้อค้นพบแล้ว รูปแบบของผังเมืองที่มีคูเมืองล้อมรอบลักษณะเฉพาะของเมืองในวัฒนธรรมทวารวดี (กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2554)

3) เทคโนโลยีดิจิทัล 3 มิติ เป็นเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาและผลิตสื่อมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การสร้างแบบจำลอง 3 มิติ ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างการนำเสนอจำลองสิ่งต่าง ๆ ในอดีตด้วยภาพ 3 มิติ ประกอบเสียงในลักษณะสื่อประสม (Multimedia) สามารถนำเสนอเรื่องราวและมุมมองทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปประยุกต์เป็นสื่อความเป็นจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) และสื่อความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) ได้เป็นอย่างดี (Maria Skublewska-Paszowska และคณะ, 2022)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

โดยกรอบแนวคิดมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) โดยการศึกษาและสรุปข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการพัฒนาสื่อ ดังนี้

1.1 แนวคิดสันนิษฐานการฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง ประกอบด้วย การสำรวจพื้นที่เมืองอุททองและลงชุมชน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททอง และการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จากหนังสือ ตำรา โดยนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

1.2 แนวคิดการนำเสนอการฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง เป็นการบูรณาการใช้เทคนิคพิเศษทางวิดิทัศน์และเทคโนโลยี 3 มิติ

2. กระบวนการ (Process) การพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่องการฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง ด้วยเทคนิคพิเศษทางวิดิทัศน์ผลงานแบบจำลอง 3 มิติ

3. ผลลัพธ์ (Output) หลังจากได้สื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลฯ แล้ว จะมีการนำเสนอเพื่อศึกษาผล ได้แก่ การประเมินคุณภาพสื่อ การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคคลในชุมชนและนักท่องเที่ยวเมืองอุททอง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลในชุมชนจำนวน 20 คนและนักท่องเที่ยวเมืองอุททองจำนวน 20 คน รวมจำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่องการฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง ในรูปแบบวิดิทัศน์ผลงานแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรมและเทคนิคพิเศษ ความยาววิดิทัศน์ 7 นาที 49 วินาที

2.2 แบบประเมินคุณภาพสื่อ แบ่งออกเป็นด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) โดยทุกข้อคำถามมีการประเมินผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลสื่อจำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) สูงกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) โดยทุกข้อคำถามมีการประเมินผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลสื่อ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) สูงกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม

3. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 วิเคราะห์และสรุปข้อมูลทางมรดกทางวัฒนธรรม การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

3.1.1 สำรวจพื้นที่และลงชุมชน โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และรับฟังข้อเสนอของชุมชนเพื่อให้ทราบถึงบริบทของเมืองอุททอง ในช่วงเดือนสิงหาคม ถึง ตุลาคม พ.ศ.2565 โดยดำเนินการดังนี้

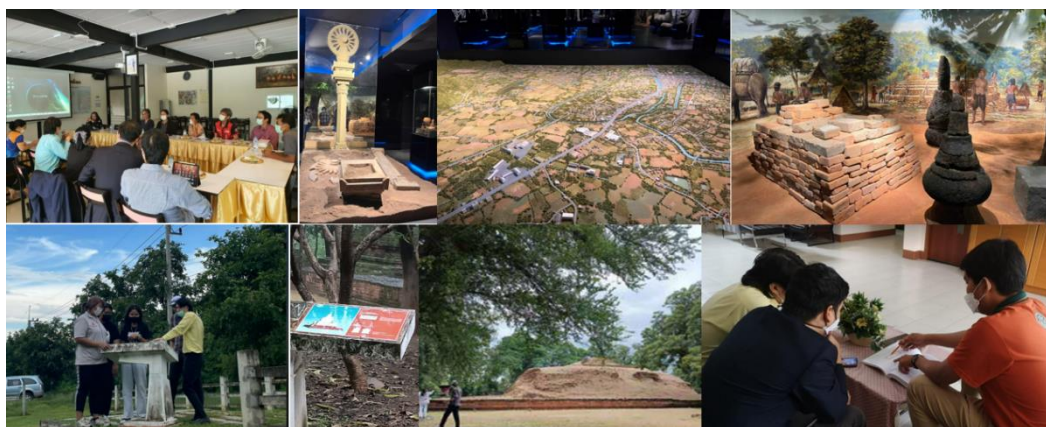
1) สอบถามผู้มีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อทราบบริบทของชุมชน รับฟังประเด็นที่ชุมชนอุททองมีความประสงค์ให้นำเสนอประเด็นในสื่อที่เผยแพร่ ด้วยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูล

2) สํารวจและศึกษาข้อมูลจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง โดยภายในพิพิธภัณฑสถานมีข้อมูลทั้งประวัติความเป็นมาของเมืองอุทอง แบบจำลองสภาพเมืองอุทองในปัจจุบัน รวมถึงมีการจัดแสดงโบราณวัตถุและภาพแบบจำลองโบราณสถานในสมัยทวารวดีในเมืองโบราณอุทอง

3) สํารวจโบราณสถานที่จะกระจายอยู่รอบเมืองอุทอง โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สํารวจโบราณสถานแต่ละพื้นที่ โดยการพิจารณาซากของโบราณสถาน เพื่อเทียบกับข้อมูลของนักวิชาการ

4) สัมภาษณ์และสอบถามนักวิชาการด้านโบราณคดี จากสำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง โดยผู้วิจัยได้สอบถามรายละเอียดด้านโบราณคดีเมืองโบราณอุทอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูล การสํารวจพื้นที่และลงชุมชนแสดงผังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงการสํารวจพื้นที่และลงชุมชน

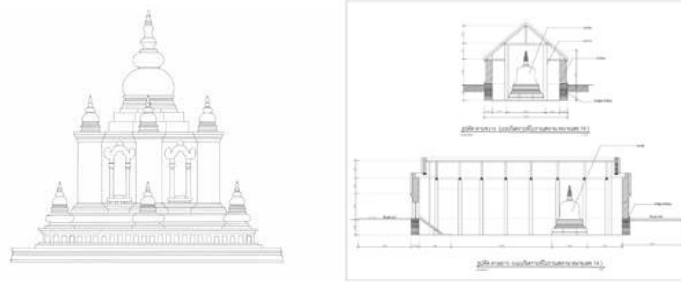
3.1.2 ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จากหนังสือ ตำรา และผ่านทางเว็บไซต์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยมีการศึกษาข้อมูลดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ในช่วงวัฒนธรรมทวารวดี ที่เมืองโบราณอุทอง มีความโดดเด่น

2) ศึกษาข้อมูลทางโบราณคดี ทั้งศิลปะ โบราณวัตถุและโบราณสถานสมัยวัฒนธรรมทวารวดี เพื่อนํามาสรุปเป็นภาพสันนิษฐานในการนำเสนอเนื้อหา (สันติ เล็กสุขุม, 2564)

3.1.3 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเป็นภาพสันนิษฐาน

หลังจากได้ข้อมูลจากแหล่งการศึกษาต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) เป็นแนวคิดสันนิษฐานการฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง ตัวอย่างภาพสันนิษฐานแสดงผังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างภาพสัณนิษฐานข้อมูลจากแหล่งการศึกษา

3.2 ระยะที่ 2 พัฒนาและประเมินคุณภาพสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ขั้นวางแผนและวิเคราะห์สื่อ โดยการนำแนวคิดสัณนิษฐานเมืองโบราณทวารวดีอุททอง ในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอสื่อที่เหมาะสมในการเผยแพร่ ดังนี้

1) เนื้อหาที่นำเสนอจะเริ่มจากเมืองอุททองในปัจจุบัน สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ แล้วย้อนกลับไปอดีตให้พบกับวิถีชีวิตในสมัยทวารวดี การนำเสนอผังเมือง สถาปัตยกรรม โบราณสถาน และโบราณวัตถุ

2) รูปแบบสื่อที่พัฒนาขึ้น ใช้สื่อวีดิทัศน์ในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น ภาพวีดิทัศน์สถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบัน ภาพ 3 มิติแบบเชิงซ้อน อธิบายโบราณสถาน และภาพโมชันกราฟิกอธิบายผังเมืองและโบราณวัตถุ พร้อมเสียงบรรยายดนตรี และเสียงประกอบในการดำเนินเรื่อง

3.2.2 ขั้นเตรียมการผลิต เป็นขั้นการออกแบบการนำเสนอเนื้อหา ได้แก่

- 1) การวาดแบบแปลนสัณนิษฐานผังเมืองและโบราณสถาน
- 2) การเขียนบทดำเนินเรื่อง (Script Writing) โดยเป็นบทบรรยาย
- 3) การเขียนสตอรี่บอร์ด (Storyboarding) เพื่อให้เห็นถึงมุกกล้องภาพ

3.2.3 ขั้นผลิตสื่อดิจิทัล เป็นขั้นที่สร้างสื่อดิจิทัล ได้แก่

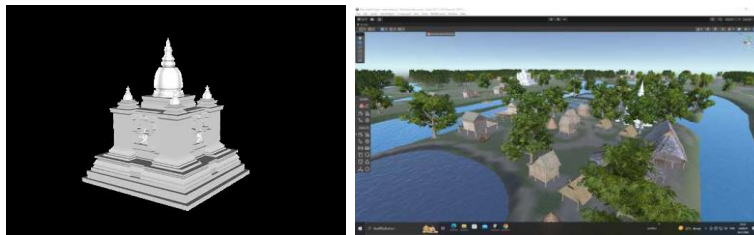
1) การถ่ายภาพและวีดิทัศน์ โดยการใช้กล้องถ่ายภาพเก็บภาพนิ่งและวีดิทัศน์ มีการถ่ายทำในเมืองโบราณอุททอง และมีส่วนที่ถ่ายทำในสตูดิโอ ผ่านฉากเขียว (Green Screen) สำหรับการซ้อนภาพโดยใช้เทคนิคพิเศษ

2) การสร้างแบบจำลอง 3 มิติ โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้าน 3 มิติ มีขั้นตอน ได้แก่ การสร้างแบบจำลอง 3 มิติ (Modeling) ตามแบบสัณนิษฐาน การใส่พื้นผิว (Texture) การจัดแสง (Lighting) และกำหนดมุมกล้อง (Camera Setting) และการประมวลผลภาพ (Rendering)

3) การวางผังเมือง โดยการสร้างสถาปัตยกรรมเสมือนและนำแบบจำลอง 3 มิติ มาวางเป็นผังเมืองทั้งเมืองตามการศึกษา ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านสื่อเสมือนจริง ซึ่งสามารถ

สร้างเทคนิคพิเศษ ก่อนที่จะจับภาพ (Capture) เป็นวีดิทัศน์ โดยการสร้างแบบจำลอง 3 มิติ และการวางผังเมืองโบราณทวารวดีอุทอง แสดงดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 แสดงแบบจำลอง 3 มิติและการวางผังเมืองโบราณทวารวดีอุทอง

4) การบันทึกเสียงบรรยาย และเสียงประกอบ โดยการบันทึกเสียงในห้องบันทึกเสียง

3.2.4 ขั้นหลังการผลิต (Post-Production) เป็นขั้นตอนการนำภาพ วีดิทัศน์และเสียงที่ได้จากขั้นผลิต มาดำเนินการรวมเป็นผลงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดองค์ประกอบวีดิทัศน์ (Compositing) เป็นการนำภาพและวีดิทัศน์ที่ได้จากหลายแหล่งมาวางจัดองค์ประกอบซ้อนกัน

2) การใส่เทคนิคพิเศษ (Special Effect) ในบางฉากจะมีการใส่เทคนิคพิเศษให้กับภาพ เช่น การเคลื่อนไหวของแสง น้ำ เป็นต้น

3) การทำกราฟิกเคลื่อนไหวหรือโมชั่นกราฟิก (Motion Graphic) เป็นขั้นตอนการจัดทำภาพกราฟิกและวีดิทัศน์โมชั่นกราฟิก

4) การตัดต่อภาพและเสียง (Editing) เป็นขั้นตอนการนำภาพ เสียง และวีดิทัศน์มาตัดต่อเป็นเรื่องราวตามสตอรี่บอร์ด และนำออกเป็นวีดิทัศน์เป็นสื่อการพินิจเมืองโบราณทวารวดีอุทอง

3.2.5 ขั้นนำเสนอและประเมินผล

1) ประเมินคุณภาพสื่อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค ด้านละ 3 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินคุณภาพสื่อ และมีส่วนข้อเสนอแนะ

2) ศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการจัดฉายสื่อ ในงานการพินิจเมืองโบราณทวารวดีอุทอง ให้แก่บุคคลในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ได้วิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์โดยวิธีการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการแปลผลค่าเฉลี่ยการประเมิน

ระดับค่าเฉลี่ย	คุณภาพสื่อ	ความพึงพอใจสื่อ
4.21 – 5.00	ดีมาก	มากที่สุด
3.41 – 4.20	ดี	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง	ปานกลาง
1.81 – 2.60	พอใช้	น้อย
1.00 – 1.80	ปรับปรุง	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลทางมรดกทางวัฒนธรรม การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดี อุทอง การสรุปขอบเขตเนื้อหาของการพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลฯ ได้แก่ เมืองอุทองในปัจจุบัน แผนผังและสภาพแวดล้อมเมืองโบราณอุทอง โบราณสถาน และโบราณวัตถุในสมัยทวารวดี โดยนำเสนอผ่านรูปแบบวีดิทัศน์ประกอบเสียงบรรยาย โดยใช้เทคโนโลยี 3 มิติ และเทคนิคพิเศษทางวีดิทัศน์ การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา

เนื้อหา	การศึกษาข้อมูล*						รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา
	1	2	3	4	5	6	
เมืองอุทองในปัจจุบัน	✓	✓	✓		✓		- ถ่ายทำวีดิทัศน์ โดยมีต้นแบบนักท่องเที่ยว ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในส่วนต่าง ๆ ของอำเภออุทอง
การย้อนเวลาสู่สมัย วัฒนธรรมทวารวดี		✓		✓	✓		- โมชันกราฟิก แสดงการย้อนเวลา - ภาพผู้คน สังคม เครื่องใช้ในอดีต
ตำแหน่งเมืองและ ผังเมืองอุทอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- ภาพแผนที่แสดงเครือข่ายวัฒนธรรมทวารวดี - ภาพโมชันกราฟิกผังเมือง โดยแสดงคูน้ำคันดินรอบเมือง - ภาพ 3 มิติ ให้เห็นผังเมืองสมัยทวารวดี
วิถีชีวิตสมัยทวารวดี	✓	✓	✓	✓	✓		- ถ่ายทำผ้านวนการซ้อนภาพกับภาพสังคมในอดีตโดยใช้เทคโนโลยี 3 มิติ เช่น ชุมชนริมแม่น้ำจะระเข้สามพัน การตั้งบ้านเรือนใกล้โบราณสถาน
โบราณสถาน		✓	✓	✓		✓	- ตำแหน่งแผนที่โบราณสถาน - ภาพโมเดล 3 มิติ ตามรูปแบบสันนิษฐานโบราณสถานสมัยทวารวดี - การซ้อนภาพโมเดล 3 มิติโบราณสถานในอดีต และภาพโบราณสถานในปัจจุบัน
โบราณวัตถุ	✓	✓		✓		✓	- ภาพโมชันกราฟิก การขุดพบบริเวณโบราณสถานแต่ละแห่ง

* ที่มาของข้อมูล 1. การสอบถามชุมชน 2. ศึกษาจากพิพิธภัณฑ์ฯ 3. การสำรวจพื้นที่จริง

4. การสอบถามนักวิชาการ 5. ศึกษาเอกสารประวัติศาสตร์ 6. ศึกษาเอกสารโบราณคดี

2. ผลการพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง

2.1 ผลการพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง จัดทำในรูปแบบวีดิทัศน์ดิจิทัลประกอบเสียงบรรยาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การนำเสนอเมืองอุทองในปัจจุบัน โดยเป็นการถ่ายทำวีดิทัศน์ แสดงดังแผนภาพที่ 5

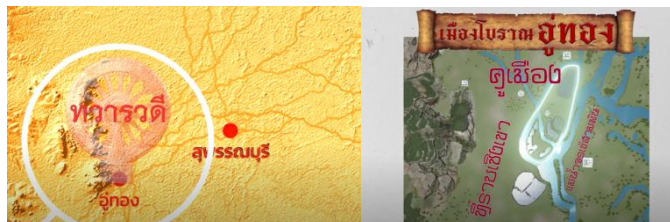
แผนภาพที่ 5 แสดงการนำเสนอเมืองอุทองในปัจจุบัน

2) นำเสนอการย้อนเวลาสู่สมัยทวารวดี โดยใช้โมชันกราฟิก แสดงในแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แสดงการย้อนเวลาสู่สมัยวัฒนธรรมทวารวดี

3) นำเสนอตำแหน่งเมืองและผังเมืองอุทอง โดยใช้โมชันกราฟิก แสดงดังแผนภาพที่ 7

แผนภาพที่ 7 แสดงการนำเสนอตำแหน่งเมืองและผังเมืองอุทอง

4) นำเสนอวิถีชีวิตสมัยทวารวดี โดยการถ่ายทำซ้อนกับภาพ 3 มิติ แสดงดังแผนภาพ

ที่ 8

แผนภาพที่ 8 แสดงการนำเสนอวิถีชีวิตสมัยทวารวดี

5) นำเสนอโบราณสถาน นำเสนอโดยใช้วัตถุ 3 มิติ และมีส่วนที่ซ้อนกับภาพจริง แสดงตัวอย่างดังแผนภาพที่ 9

แผนภาพที่ 9 แสดงการนำเสนอโบราณสถาน

6) นำเสนอโบราณวัตถุ โดยใช้โมชันกราฟิก แสดงดังภาพที่ 10

แผนภาพที่ 10 แสดงการนำเสนอโบราณวัตถุ

2.2 ผลการประเมินคุณภาพสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง โดยแบ่งการประเมินคุณภาพออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน จากสำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี ในการประเมิน ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินคุณภาพสื่อด้านเนื้อหา

รายละเอียด	คุณภาพด้านเนื้อหา		
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ความน่าสนใจของเนื้อหา "การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง"	4.67	0.58	ดีมาก
2. ความเหมาะสมของการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในอำเภออุททอง	4.33	0.58	ดีมาก
3. ความเหมาะสมของการนำเสนอข้อมูลเชิงพื้นที่และผังเมืองโบราณอุททอง	3.67	0.58	ดี
4. ความถูกต้องเหมาะสมของการจำลองวิถีชีวิตของสังคมในสมัยทวารวดี	3.67	0.58	ดี
5. ความเหมาะสมของการนำเสนอข้อมูลโบราณวัตถุ	4.00	0.00	ดี
6. ความเหมาะสมของการนำเสนอโบราณวัตถุ	4.33	0.58	ดีมาก
7. ความเหมาะสมของเสียงบรรยาย	4.67	0.58	ดีมาก
8. ความเหมาะสมของดนตรีและเสียงประกอบ	4.00	0.00	ดี
9. คุณภาพโดยรวมของสื่อวีดิทัศน์	4.00	0.00	ดี
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ	4.15	0.53	ดี

จากตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา พบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 4.15 แปลผลว่า คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ดี

2.2.2 ผลการประเมินคุณภาพด้านเทคนิค โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อมัลติมีเดีย จำนวน 3 คน ในการประเมิน ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินคุณภาพสื่อด้านเทคนิค

รายละเอียด	คุณภาพด้านเทคนิค		
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ความเหมาะสมของบทดำเนินเรื่อง	4.33	0.58	ดีมาก
2. ความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหาด้วยสื่อวีดิทัศน์	4.33	0.58	ดีมาก
3. การเหมาะสมของการนำเสนอด้วยโมเดล 3 มิติ	4.67	0.58	ดีมาก
4. ความเหมาะสมในการนำเสนอด้วยโมชันกราฟิก	4.00	0.00	ดี
5. ความเหมาะสมในการใช้เทคนิคพิเศษ	4.67	0.58	ดีมาก
6. ความเหมาะสมของการซ้อนภาพ	4.00	0.00	ดี
7. ความเหมาะสมของเสียงบรรยาย	4.67	0.58	ดีมาก
8. ความเหมาะสมของเสียงดนตรี และเสียงประกอบ	4.33	0.58	ดีมาก
9. คุณภาพโดยรวมของสื่อวีดิทัศน์	4.67	0.58	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ	4.41	0.50	ดีมาก

จากตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินคุณภาพ ด้านเทคนิค พบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 4.41 แปลผลว่า คุณภาพด้านเทคนิคอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

2.3 ผลการศึกษาคความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง โดยผู้วิจัยได้นำสื่อที่พัฒนาขึ้น ประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจ

รายละเอียด	ความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ความน่าสนใจของวีดิทัศน์ เรื่อง"การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุททอง"	4.58	0.54	มากที่สุด
2. ความน่าสนใจของรูปแบบนำเสนอด้วยโมเดล 3 มิติ	4.50	0.63	มากที่สุด
3. ความน่าสนใจของรูปแบบนำเสนอด้วยเทคนิคพิเศษ	4.55	0.50	มากที่สุด
4. ความน่าสนใจของเสียงบรรยาย ดนตรี และเสียงประกอบ	4.08	0.72	มาก
5. ความคมชัดของภาพและเสียง	4.10	0.73	มาก
6. ความเหมาะสมในการใช้ตัวอักษร	4.28	0.81	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของความยาววีดิทัศน์	4.50	0.55	มากที่สุด
8. ความเหมาะสมที่จะใช้ป็นสื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์	4.05	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ	4.33	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 4.33 แปลผลว่า ความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลทางมรดกทางวัฒนธรรม การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดี ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การศึกษาจากสถานที่จริง การศึกษาจากพิพิธภัณฑ์ การได้ปรึกษาและตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้ภาพสันนิษฐานที่น่าเชื่อถือ และผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งผลให้คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี อีกทั้งการศึกษาร่วมกับชุมชน ทำให้ทราบความต้องการในการนำเสนอชุมชนในฐานะสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับ บุชบา หินเระว และคณะ (2563) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาสื่อที่ยึดการมีส่วนร่วมของชุมชน จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชน วิธีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรม ทำให้ทราบความต้องการของชุมชนที่ต้องการนำเสนอเนื้อหาการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

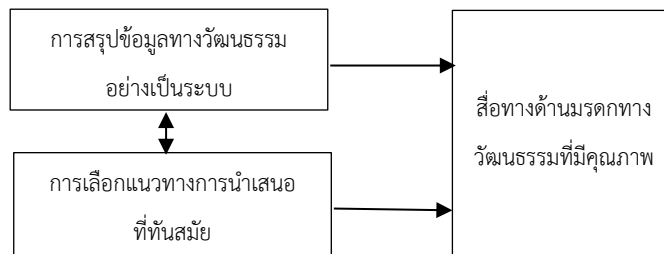
2. ผลการประเมินคุณภาพสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดี อุทอง ด้านเทคนิคอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากมีการวิเคราะห์รูปแบบวิถีทัศน์ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องเนื้อหาที่น่าสนใจ มีความเหมาะสมในการนำเสนอแบบจำลอง 3 มิติ การใช้เทคนิคพิเศษในการซ้อนภาพ มีความน่าสนใจ มีการดำเนินเรื่องที่เข้าใจง่าย โดยเฉพาะความสมจริงของภาพ 3 มิติ ที่มีประโยชน์ต่องานออกแบบสถาปัตยกรรมอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชฎา ชวรางกูร และสรชัย ชวรางกูร (2565) ได้กล่าวว่า คอมพิวเตอร์ 3 มิติและการซ้อนภาพด้านเทคนิค มีประโยชน์ในการนำเสนอมุมมองได้รอบทิศทาง และสามารถประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ ได้มาก ทั้งเกม การภาพยนตร์ รวมถึงใช้งานด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบด้วย

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับชมสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่อง การฟื้นคืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากความน่าสนใจรูปแบบการนำเสนอ อีกทั้งสื่อวิถีทัศน์สามารถเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ สนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองอุทอง ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งสื่อสามารถเผยแพร่ผ่านงานนิทรรศการ และสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายและแพร่หลาย ซึ่งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maria Skublewska-Paszkowska และคณะ (2022) ที่กล่าวว่าเทคโนโลยีดิจิทัล 3 มิติ ถูกนำมาใช้ในการศึกษาและผลิตสื่อมรดกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะ การสร้างแบบจำลอง 3 มิติ ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างการนำเสนอจำลองสิ่งต่าง ๆ ในอดีต สามารถนำเสนอเรื่องราวและมุมมองทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย แสดงดังแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11 แสดงแผนภูมิองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 11 การพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล เรื่องการฟื้นคืนเมืองโบราณ ทวารวดีอุททอง พบว่า จำเป็นต้องมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ น่าเชื่อถือ และใช้เทคนิคการนำเสนอที่ทันสมัย เช่น การใช้เทคโนโลยี 3 มิติ หรือการใช้เทคนิค การซ้อนภาพ เพื่อให้เกิดสื่อที่มีคุณภาพและสร้างความพึงพอใจในการศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมได้

สรุป

เมืองโบราณทวารวดีอุททอง เป็นเมืองสำคัญที่แสดงถึงวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งมีส่วนสำคัญสำหรับการ เป็นเมืองท่องเที่ยว สำหรับผู้ที่สนใจในการศึกษา การพัฒนาสื่อมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณภาพ ถ่ายทอดด้วยวิดิทัศน์ ที่แสดงภาพและเสียงได้อย่างน่าสนใจ ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ส่งผลให้สื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคที่ระดับดีขึ้น และทำให้ ผู้รับชมเกิดความพึงพอใจ ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดทำสื่อด้านประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีการศึกษา อย่างรอบด้านให้เกิดความเข้าใจ เพื่อให้สื่อที่จะเผยแพร่มีความถูกต้องและเป็นประโยชน์

1.2 ชุมชนเมืองอุททอง สามารถนำสื่อที่พัฒนานี้ เผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ และผ่านงานประจำปีของชุมชน เพื่อเป็นส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองอุททอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูง สื่อที่เผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ดิจิทัล จึงยังมีเนื้อหาที่น่าสนใจอีกมากที่สามารถศึกษาและพัฒนาต่อยอดเป็นสื่อมรดกทางวัฒนธรรมได้

2.2 สื่อที่ใช้เทคโนโลยี 3 มิติ สามารถประยุกต์ต่อยอดเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์ที่มีรูปแบบ การนำเสนอใหม่ ๆ ได้ เช่น เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน หรือเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กองโบราณคดี กรมศิลปากร. (2554). *โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี*. เอกสารประกอบโครงการ. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- ชัชฎา ขวรากูร และสรชัย ขวรากูร. (2565). การพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมไทย ด้วยแบบจำลอง 3 มิติ เชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์. *วารสารศิลปศาสตรรามาชมคลสุวรรณภูมิ*, 4(2), 266-280.
- ณัฐนนท์ จิริกจิณมิติ และศาสตรา เหลาอรรคะ. (2564). การพัฒนาคัลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(3), 251-266.
- บุษบา หินธาร, อรรวรรณ ไพโรจน์วุฒิพงศ์ และอชิราภรณ์ แก้วจันทร์ฉาย. (2563) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสื่อเพจเฟซบุ๊กเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาเมือง อำเภอลำดวย จังหวัดพะเยา. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(1), 66-82.
- ศักดิ์ชัย ลายสิงห์. (2562). *ศิลปะทวารวดี วัฒนธรรมทางศาสนา ยุคแรกเริ่มในดินแดนไทย*. นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- สันติ เล็กสุขุม. (2564). *รูปแบบสันนิษฐานฐานงานศิลปะ 59 จากโบราณสถาน*. นนทบุรี: เมืองโบราณ
- Maria Skublevska-Paszkowska, Marek Milosz, Pawel Powroznik & Edyta Lukasik. (2022). 3D technologies for intangible cultural heritage preservation. *Heritage Science* 10(3), 1-24.

ผลของชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

THE EFFECTS OF THE ACTIVITY GROUP PACKAGE ON DEVELOPING
MEDIA LITERACY FOR STUDENTS AT RAJAMANGALA UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY SUVARNABHUMI

อัจฉรา อินโต

Autchara Into

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Industrial Education Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: Autchara.i@rmutsb.ac.th

Received September 19, 2023; Revised December 9, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสำรวจความต้องการชุดกิจกรรมกลุ่ม 2) หาคุณภาพของชุดกิจกรรมกลุ่ม 3) ศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่ม การวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และระยะที่ 2 การวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ได้แก่ 1) แบบวัดระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 2) ชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่ม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่ม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อภาพรวมอยู่ในระดับมากและร้อยละ 89 เห็นว่ามีความจำเป็นในการได้รับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 2) คุณภาพของชุดกิจกรรมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาจำนวน 3 ท่านเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุดและกลุ่มทดลองมีคะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองในทุกทักษะ 3) ผลการเรียนรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่พัฒนาด้วยชุดกิจกรรมกลุ่ม พบว่า คะแนนหลังทดลองอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ, ชุดกิจกรรมกลุ่ม, นักศึกษา

Abstract

This article aimed to 1) study level on media literacy and survey the needs Activity Group Package, 2) study quality of the activity group package on developing media literacy, 3) study the effects of the activity group package on developing media literacy, and 4) study students' opinions who participated in activity group package on developing media literacy. The sample with multi-stage sampling was divided into two groups. The first group was 300 students which were used for study level on media literacy by simple random sampling. The second group was students who are studying in Bachelor's degree by purposive selection to participate in this study. Based on inclusion criteria, the researcher selected 9 individuals as the sample of this study. The four instruments which were used in this research were 1) Activity Group Package on developing Media Literacy, 2) the measurement scale on media literacy, 3) the questionnaire opinion of teachers who expert in psychology about quality of activity group package, 4) the student's opinion towards Activity Group Package and the group leader questionnaire. The data were collected at two moments; pre-test and post-test. The data were analyzed using mean, percentage, standard deviations and t-test.

The finding revealed that 1) level on media literacy were found at the high level, 2) The quality of activity group package on developing media literacy, with 3 psychological experts, were considered that it is suitable at a high level and the experimental group had higher scores in all skills. The findings showed that the activity group package on developing media literacy could enhance on media literacy, 3) The results showed that the post-test scores on Media Literacy who received activity group package on developing media literacy were higher than pretest and 4) Student's satisfaction with activity group package on developing media literacy in the high level.

Keywords: Activity Group Package, Media Literacy, Students

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ.2560-2579 เป็นการวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่าง

เป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่ง ทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะที่สังคมโลกคาดหวังให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองไปให้ถึงจุดที่สูงที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2560) แต่อย่างไรก็ตามมิใช่ว่าผู้เรียนทุกคนจะสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากในสภาพสังคมยุคปัจจุบันส่งผลให้ผู้เรียนมีปัญหา

นักศึกษามหาวิทยาลัยพัฒนาการอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (Adolescence) คือ ช่วงอายุ 16-20 ปีเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับความคาดหวังจากผู้ใหญ่มากกว่าวัยที่ผ่านมา เด็กจะเริ่มรู้จักรับผิดชอบต่อตัวเองทำให้เกิดการปรับตัวอย่างมากโดยเฉพาะด้านสังคม พยายามค้นหาตัวตนที่แท้จริงในตัวเอง เด็กในวัยนี้ จะเริ่มห่างจากพ่อแม่และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพื่อนรุ่นเดียวกันมาแทนที่ อีริกสัน (Erikson) เชื่อว่าวัยนี้เป็นวัยระยะวิกฤติ (Crisis Period) ของการรู้จักตนเอง (นุชลี อุปถัมภ์, 2558) ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาในการปรับตัวได้ง่ายและจากผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565 ของ ETDA พบว่า กลุ่มคน Gen Z (อายุน้อยกว่า 22 ปี) ใช้เวลาออนไลน์อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 24 นาทีต่อวัน เมื่อพิจารณา 10 อันดับแรกของผู้ที่ใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ การขอรับคำปรึกษาและรับปรึกษาทางการแพทย์ (e-Health) รองลงมาคือ การติดต่อสื่อสาร (65.70%) ดูรายการโทรทัศน์/คลิป/ดูหนัง/ฟังเพลง (41.51%) ดูถ่ายทอดสดเพื่อซื้อสินค้าและบริการ (Live Commerce) (34.10%) การทำธุรกรรมทางการเงิน (e-Payment) (31.29%) อ่านโพสต์/ข่าว/บทความ/หนังสือออนไลน์ (29.51%) รับ-ส่งอีเมล (26.62%) ขอปิงออนไลน์ (24.55%) ทำงาน/ประชุมออนไลน์ (20.67%) และเล่นเกมออนไลน์ (18.75%) คน Gen Z ยังครองแชมป์ “นักช้อปปิ้งออนไลน์” เป็นอันดับสอง (81.53%) อีกด้วย (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) และจากผลการวิจัยของ ชัยนันท์ เหมือนเพชร (2565) เรื่องผลของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 73.1 เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ร้อยละ 99.5 และเข้าใช้สื่อเรื่องเพศร้อยละ 73.1 มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศอยู่ระดับปานกลางร้อยละ 85.5 และมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมร้อยละ 69.4 การศึกษาพบผลของสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

สถานการณ์ข้างต้นที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่กับสื่อต่าง ๆ มากกว่าช่วงวัยอื่น หากไม่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ไม่รู้จักแยกแยะเลือกรับสารจากสื่อด้วยสติปัญญาและไม่หาข้อมูลเพิ่มเติมก็อาจตกเป็นทาสทางความคิดหรือเป็นเหยื่อของข้อมูลบางอย่างที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมได้ สอดคล้องกับวรานิษฐ์ ธนชัยวรพันธ์ (2565) กล่าวว่า การส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อให้กับนักศึกษาเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาในการป้องกันปัญหาหรือภัยที่อาจเกิดจากการใช้สื่อและนับวันความเสียหายมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและสูงขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันแก่นักศึกษาให้เป็นผู้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งความหมายของ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ นักวิชาการได้ให้ความหมาย

ว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) คือ สภาวะที่เกิดจากความสามารถของบุคคลในการอ่านสื่อ (literate) การวิเคราะห์ความหมาย มีความสามารถในการตีความเนื้อหาของสื่อ การวิเคราะห์สื่อ เกิดทักษะในการเข้าถึงอย่างเข้าใจเนื้อหาและประเมินคุณค่าและเจตนาที่สื่อนำเสนอได้ ตีความนัยยะแฝงในสื่อที่นำเสนอผ่านเทคนิควิธีการต่างๆ ได้ เข้าใจผลกระทบของสื่อ รวมถึงสามารถสรุปเป็นแนวคิดของตนเองในการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ (โตมร อภิวันทนากร, 2552; แพรวพรรณ อัครประสา, 2557; พรทิพย์ เย็นจะบก, 2552)

ชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษา จะเป็นเหมือนสื่อกลางระหว่างผู้นำกลุ่มกับสมาชิกกลุ่ม ให้เกิดการเรียนรู้แก่สมาชิกกลุ่มตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เกิดทักษะในการรู้เท่าทันสื่อตามองค์ประกอบของ Center for Media Literacy (2008) ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะการเข้าถึงสื่อ องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการประเมินสื่อ องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสร้างสรรค์ และองค์ประกอบที่ 5 ทักษะการมีส่วนร่วม จุดเด่นของชุดกิจกรรม คือ สนองวัตถุประสงค์ของการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยเน้นที่การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ เป็นการจัดการกิจกรรมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการรับสื่อและเลือกใช้สื่อ

จากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่า นักศึกษายังขาดทักษะในการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน เนื่องจากการเรียนในระดับอุดมศึกษาต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตหลายด้าน และต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีความจำเป็นที่นักศึกษาควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อจะได้เลือกรับ เลือกใช้สื่อได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มนำไปพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ อีกทั้งงานวิจัยเรื่องนี้ยังได้แนวทางให้อาจารย์แนะแนว นักจิตวิทยาได้นำไปประยุกต์ในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสำรวจความต้องการชุดกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อศึกษาคุณภาพของชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ
3. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่พัฒนาด้วยชุดกิจกรรมกลุ่ม
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่ม

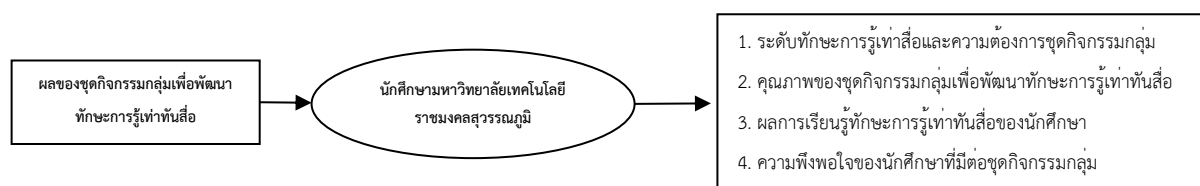

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ ได้มีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อและแนวคิดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการรู้เท่าทันสื่อ มีนักวิชาการต่างประเทศกล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เช่น UNESCO ได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อมีองค์ประกอบที่สำคัญเรียงลำดับ คือ การเข้าถึง (Access) การวิเคราะห์ (Analyze) การประเมินค่าสื่อ (Evaluate) และการสร้างสรรค์ (Create) (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2552) และ Center for Media Literacy (2003) รายงานถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึง (Access Skill) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze Skill) ทักษะการประเมินสื่อ (Evaluate Skill) ทักษะการสร้างสรรค์ (Create Skill) และในปี 2008 เอกสาร Literacy for the 21st Century (Center for Media Literacy, 2008) ได้เพิ่มทักษะการมีส่วนร่วม (Participate Skill) เข้ามารวมเป็น 5 องค์ประกอบในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ แนวคิดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมกลุ่ม นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2542) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่เน้นให้กระทำกิจกรรมร่วมกันหรือมีการได้แสดงออกร่วมกันภายใต้จุดหมายบางประการ เช่น ฝึกทักษะมนุษยสัมพันธ์ ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำความเข้าใจตนเอง เป็นต้น และลักษณะของกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างการจัดให้สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์ร่วมกันและสร้างทัศนคติที่ดีงามต่อกันโดยมุ่งเน้นให้สมาชิกเรียนรู้ด้วยการกระทำ และขั้นสุดท้ายกิจกรรมจำเป็นต้องมีการติชม (Feedback) เพื่อให้สมาชิกเกิดการหยั่งรู้ (Insight) ด้วยตนเอง และกาญจนา ไชยพันธุ์ (2549) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม คือ การที่บุคคลมารวมกันเพื่อศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มหลาย ๆ ฝ่าย ศึกษาพฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำ ผู้ตาม ความคิด ฝึกปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมีการศึกษาจากประสบการณ์โดยผู้ศึกษาต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น

โดยสรุปองค์ประกอบของทักษะการรู้เท่าทันสื่อนักวิชาการกำหนดลักษณะองค์ประกอบค่อนข้างสอดคล้องกัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อตามองค์ประกอบของ Center for Media Literacy (2008) ในการพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับนักศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสำรวจความต้องการชุดกิจกรรมกลุ่ม
ประชากร คือ นักศึกษา จำนวน 8,600 คน (อ้างอิงข้อมูลสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ปีการศึกษา 2564) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อ พัฒนาตามกรอบแนวคิดของ Center for Media Literacy (2008) ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึง (Access Skill) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze Skill) ทักษะการประเมินสื่อ (Evaluate Skill) ทักษะการสร้างสรรค์ (Create Skill) ทักษะการมีส่วนร่วม (Participate Skill) เป็นแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัดประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert's Scale) (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อ ในด้านต่าง ๆ ส่วนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการได้รับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ คุณภาพของแบบวัดตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 3 คน เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item-objective congruence) ระหว่าง 0.50–1.00 และค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.98 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลของชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ประชากร คือ นักศึกษาจำนวน 8,600 คน (อ้างอิงข้อมูลสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ปีการศึกษา 2564) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 9 คนได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ คือ นวัตกรรมที่รวบรวมกระบวนการ สื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ความสามารถในการคิด อ่าน เท่าทัน สื่อ องค์ประกอบของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะการเข้าถึง องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการประเมินสื่อ องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสร้างสรรค์ และองค์ประกอบที่ 5 ทักษะการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยอ้างอิงตามองค์ประกอบของ Center for Media Literacy (2008) ชุดกิจกรรมกลุ่มจำนวน 12 ครั้งครั้งละ 60 นาที แต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้นำกลุ่มกล่าวนำเข้าสู่เนื้อหา ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม ผู้นำกลุ่มให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับสื่อและการรู้เท่าทันสื่อ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย ผู้นำกลุ่มให้นักศึกษาได้ร่วมกันวิเคราะห์ และสรุปจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ เช่น กิจกรรมเกม บทบาทสมมติ กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง เป็นต้น และอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มให้นักศึกษารวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตัวเอง และนำหลักการนั้นมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ขั้นที่ 5 ขั้น ประเมินผล ผู้นำกลุ่มและนักศึกษาร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและจากกลุ่ม โดยการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ชุดกิจกรรมกลุ่มตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 3 คน เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดคะแนนเฉลี่ย 4.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.2

2) แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่ม เป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ท ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.2

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่ม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีข้อความถามจำนวน 20 ข้อ วัด 2 องค์ประกอบ คือ 1) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำกลุ่มและภาพรวมของชุดกิจกรรมกลุ่ม และ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อคำถาม

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อและสำรวจความต้องการชุดกิจกรรมกลุ่ม

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรู้เท่าทันสื่อ
1. ทักษะการเข้าถึง	4.18	.61	มาก
2. ทักษะการวิเคราะห์	4.05	.62	มาก
3. ทักษะการประเมินสื่อ	4.06	.61	มาก
4. ทักษะการสร้างสรรค์	4.04	.62	มาก
5. ทักษะการมีส่วนร่วม	4.05	.62	มาก
ภาพรวมทุกองค์ประกอบ	4.08	.57	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .57)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อหาคุณภาพของชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลการเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่อ

ทักษะรู้เท่าทันสื่อ	จำนวน	$\bar{X}$	SD	t	Sig	สรุปผล
ภาพรวมทุกด้าน						
ก่อนเรียน	9	4.05	.35	-6.62	.000	แตกต่างกัน
หลังเรียน	9	4.64	.25			

หมายเหตุ ทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมชุดกิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองในทุกทักษะ แสดงว่าชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อมีคุณภาพในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้เพิ่มขึ้นได้

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่พัฒนาด้วยชุดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา

องค์ประกอบ	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรู้เท่าทันสื่อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรู้เท่าทันสื่อ
1. ทักษะการเข้าถึง	4.28	.37	มากที่สุด	4.76	.28	มากที่สุด
2. ทักษะการวิเคราะห์	3.99	.65	มาก	4.58	.33	มากที่สุด
3. ทักษะการประเมินสื่อ	3.81	.30	มาก	4.56	.33	มากที่สุด
4. ทักษะการสร้างสรรค์	4.08	.44	มาก	4.66	.24	มากที่สุด
5. ทักษะการมีส่วนร่วม	4.08	.42	มาก	4.66	.24	มากที่สุด
ภาพรวมทุกด้าน	4.05	.35	มาก	4.64	.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะรู้เท่าทันสื่อ ในภาพรวมก่อนทดลองอยู่ในระดับมาก และหลังทดลองอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 4 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่ม

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
1. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำกลุ่มและภาพรวมของชุดกิจกรรมกลุ่ม	3.88	0.39	ระดับมาก
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	3.70	0.66	ระดับมาก
รวมเฉลี่ย	3.79	0.55	ระดับมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าชุดกิจกรรมกลุ่มมีความเหมาะสมกับนักศึกษา สามารถทำให้นักศึกษามีความสนใจต่อการพัฒนาตนเองในทักษะการรู้เท่าทันสื่อในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาภาพรวมทุกองค์ประกอบ ค่าเฉลี่ย 4.08 อยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 20-22 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.33 ซึ่งตามพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญา นักศึกษาในวัยนี้มีความสามารถทางการคิด คิดได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ จึงอาจส่งผลให้ นักศึกษาผู้ตอบแบบวัดมีความคิด ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ ประเมินค่า วัตถุประสงค์ของสื่อได้ จึงมีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อได้ ซึ่งสอดคล้องกับนุชลี อุปภัย (2558) กล่าวถึงพัฒนาการในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ว่าวัยรุ่น (Adolescence) อยู่ในช่วงระหว่าง 12-20 ปี และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Adulthood) ช่วงอายุ 20-40 ปี พัฒนาการทางสติปัญญาวัยนี้ มีพัฒนาทางการสติปัญญาที่รวดเร็วและมีความก้าวหน้าใกล้เคียงกับผู้ใหญ่แตกต่างกันที่ความสุ่มรอบคอบและประสบการณ์ที่น้อยกว่าเท่านั้น วัยรุ่นจะสามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ สามารถแสวงหาเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการใช้เหตุผลและวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อีกทั้ง เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการได้รับ

การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 89 มีความคิดเห็นว่ามีคามจำเป็นในการได้รับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามองเห็นความสำคัญ ความจำเป็นและคิดว่าการได้รับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ จะช่วยให้ตนเองมีเครื่องมือ กล่าวคือ มีทักษะในการรู้เท่าทันและไม่ตกเป็นเครื่องมือของสื่อ หรือวัตถุประสงค์แอบแฝงมาของสื่อบางประเภทการ ซึ่งสอดคล้องกับโตมร อภิวันทนากกร (2552) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เป็นการพัฒนาความคิดอ่านและปัญญา ที่มีเป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างการรับรู้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ สามารถแยกแยะความคิดเห็นออกจากความจริง สามารถตัดสินใจในสิ่งที่สื่อนำเสนอได้อย่างเที่ยงตรง เป็นผู้รับสื่อที่มีพลังอำนาจและกระตือรือร้น คือไม่ยอมรับอิทธิพลสื่อโดยุษฎี และไม่ตัดสินว่าสื่อเป็นสิ่งอันตราย แต่เป็นผู้รับสื่อและใช้สื่อที่มีจุดยืนทางสังคม เข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม เข้าใจสิ่งที่สื่อนำเสนอ สามารถมีส่วนร่วมตอบโต้หรือแสดงความคิดเห็นต่อสื่อ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมได้ทั้งนี้ภาวะของการรู้เท่าทันสื่อ ก็เป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้และฝึกฝนจนเกิดเป็นทักษะความสามารถในการคิดอ่านนัยยะความหมายที่อยู่ในสื่อ รวมไปถึงมีสายตาที่เห็นเจตนาที่อยู่เบื้องหลังของการสื่อสารนั้น ๆ

2. ชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อมีคุณภาพในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้เพิ่มขึ้นได้ จากผลการทดลอง พบว่า ระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองในทุกทักษะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุดกิจกรรมกลุ่มรวบรวมสื่อ กระบวนการ และกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการรู้เท่าทันสื่อ อธิบายสร้างแรงจูงใจ จัดกิจกรรมให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่นักศึกษาจะต้องใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน ฝึกวิเคราะห์กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ อีกทั้งกิจกรรมกลุ่มแต่ละกิจกรรมเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสื่อและการรู้เท่าทันสื่อ ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปราย สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อ ได้รับฟังความคิดเห็น มุมมองที่หลากหลายจากประสบการณ์ของเพื่อนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน จนสามารถสรุปรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตนเองและนำหลักการไปประยุกต์ใช้และนำหลักการนั้นมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถทักษะในการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับมนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (อ้างถึงใน กอบแก้ว บุญบุตร, 2566) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของบุคคลทั้ง กาย วาจา อารมณ์ ความรู้สึก กิริยา ท่าทางและบรรยากาศภายในกลุ่ม ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว รวมทั้งมีการปรับความสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลจะเกิดการพัฒนาตนเอง สนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความปลอดภัยและการยอมรับของกลุ่ม การสร้างและการพัฒนาทางความคิด อารมณ์และสังคม เมื่อบุคคลเข้ากลุ่มจะเกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติตัวในสังคม รู้จักควบคุม

ความคิด อารมณ์ การแสดงออก เพราะได้เรียนรู้ประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มว่าควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ ทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ด้านสังคมในกลุ่มสมาชิกขึ้น และสามารถพัฒนาทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถในการอยู่ในกลุ่ม เช่น ทักษะการคิด การพูด การอภิปราย การร่วมมือในการทำงานและลักษณะของตนให้ดีขึ้น สิ่งเหล่านี้เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จึงนับว่ากิจกรรมกลุ่มมีความสำคัญต่อการพัฒนาต่าง ๆ ของบุคคล ทำให้นักศึกษาสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้

3. นักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะรู้เท่าทันสื่อ ในภาพรวมก่อนทดลองอยู่ในระดับมากและหลังทดลองอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า ชุดกิจกรรมกลุ่มมีคุณภาพในการพัฒนาทักษะรู้เท่าทันสื่อให้เพิ่มสูงขึ้นได้ สอดคล้องงานวิจัยของวรราช เณิมชัย และคณะ (2563) ที่ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการสภานักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีการทำงานเป็นทีมมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีการทำงานเป็นทีมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีการทำงานเป็นทีมไม่แตกต่างเมื่อสิ้นสุดระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับชนสนันท์ การัญญุมิ และเฉลิมขวัญ สิงห์วี (2566) ที่ศึกษาผลของชุดกิจกรรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มนักเรียนดุริยางค์ทหารอากาศชั้นปีที่ 3 โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าชุดกิจกรรมกลุ่มมีคุณภาพในการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับบุคคลได้

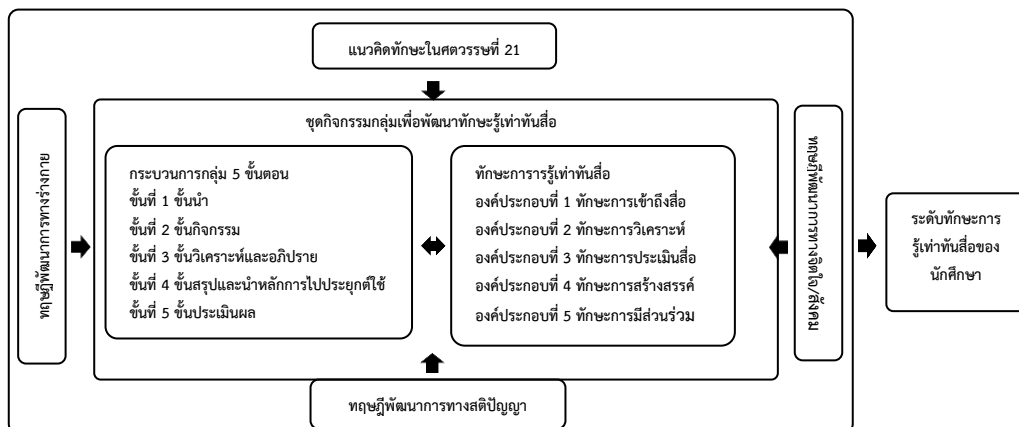
4. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำกลุ่มและภาพรวมของชุดกิจกรรมกลุ่ม องค์ประกอบที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า ความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำกลุ่มและภาพรวมของชุดกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจาก ผู้นำกลุ่ม ดำเนินกิจกรรมกลุ่มโดยพยายามใช้ทักษะการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการแสดงออกความคิดเห็น ดำเนินกิจกรรมโดยอำนวยความสะดวกให้กลุ่มดำเนินงานไปได้ราบรื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งไว้ เคารพความคิดเห็นของสมาชิก เพื่อเอื้อให้เกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับความพึงพอใจ เกี่ยวกับองค์ประกอบที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เนื่องจาก ชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้ออกแบบให้สมาชิกกลุ่มได้มีความรู้ความ

เข้าใจว่าการรู้เท่าทันสื่อคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร เพราะเหตุใดจึงต้องเรียนรู้หรือมีทักษะในเรื่องดังกล่าว แล้วจึงเริ่มฝึกทักษะการรู้เท่าทันสื่อในแต่ละองค์ประกอบ ตามขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มทดลองเกิดความพึงพอใจเนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพิ่มมากขึ้น จนสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลการวิจัย ในประเด็นความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิษฐา หุ่นเกษม และคณะ (2566) ทำการศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนหลังเรียนจากการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้พัฒนาโดยดำเนินการตามขั้นตอนของการพัฒนาชุดกิจกรรม มีความสอดคล้องกับพัฒนาการในช่วงวัยของนักศึกษามหาวิทยาลัย ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ/สังคม สติปัญญา จึงส่งผลให้นักศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

สรุป

จากผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นนวัตกรรมที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาทักษะรู้เท่าทันสื่อให้กับนักศึกษาได้ ส่งผลให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับโลกในศตวรรษ

ที่ 21 ผ่านกระบวนการกลุ่มที่เหมาะสมกับพัฒนาการของวัย ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และผู้ที่สนใจสามารถนำแนวทางไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักศึกษาได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาอยู่ในระดับมากและนักศึกษามีความเห็นว่าควรได้รับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการนำชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ นำไปใช้หรือบูรณาการสอดแทรกเข้าในรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยได้

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ มีคุณภาพในระดับมาก เหมาะสมสำหรับการไปพัฒนานิสิต นักศึกษา ดังนั้น เนื้อหา กิจกรรม สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมชุดกิจกรรมกลุ่มหลังทดลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ในการใช้ชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผู้นำกลุ่มควรมีความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ แนวคิดหลักของการรู้เท่าทันสื่อ การจัดกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมมีความราบรื่น

1.4 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมชุดกิจกรรมกลุ่มมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับนักศึกษา โดยถือว่าเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญและจำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยให้นักศึกษามีทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเอาตัวรอดให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างราบรื่น ไม่เกิดปัญหาจากการใช้สื่อ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่า ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เป็นทักษะที่มีความจำเป็นในการพัฒนาให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัย ดังนั้น สามารถนำชุดกิจกรรมกลุ่มไปปรับปรุงหรือเพิ่มเติมกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบท สถานการณ์ที่จะนำไปพัฒนา ที่สำคัญ คือ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เป็นทักษะที่มีความจำเป็นในการพัฒนาให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัย ดังนั้น ควรมีการพัฒนาเกณฑ์แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้มีความเป็นมาตรฐาน มีเกณฑ์การแปลผล เพื่อนำไปใช้ในการวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มนิสิตนักศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ประจำปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). *กระบวนการกลุ่ม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- กอบแก้ว บุญบุตร. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนากรอบความคิดเติบโตของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดนครนายก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 18(1), 52-60.
- ชนันันท์ การัญญู และเฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2566). ผลของชุดกิจกรรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มนักเรียนดริยางค์ทหารอากาศ ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนดริยางค์ทหารอากาศ. *วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย*, 17(1), 40-50.
- ชัยนันท์ เหมือนเพชร. (2565). ผลของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทย. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. 7-8 กรกฎาคม 2565. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. 3001- 3009.
- โตมร อภิวันทนากร. (2552). *คู่มือจัดกระบวนการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ปิโนโต.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2542). *กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นิษฐา หุ่นเกษม, สิริมณฑิ พึ่งสังวาลย์, นิศารัตน์ วิไลลักษณ์, ปรัชญา ทองชุม, เกวลิน ศรีรู้ญา, เจษฎากร ทิพวรรณ, และวรพต ปราณีดุสิต. (2566). ผลของการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. *วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา*. 13(1), 1-14.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2552). *ถอดรหัส ลับความคิด เพื่อการรู้เท่าทันสื่อ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ปิโนโต พับลิชชิง.
- แพรวพรรณ อัคคะประสา. (2557). *การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค ในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นุชลี อุปภัย. (2558). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัสนันท์ หัตถศักดิ์. (2552). *กระบวนการกลุ่ม*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วราณิษฐ์ ธนชัยวรพันธ์. (2565). นักศึกษาครูรู้เท่าทันสื่อ. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 8(1), 335-346.
- วรรณษา เณลิ้มชัย, อุมารณ สุCHARมณ, ภูริเดช พาหุยุทธ์, และศรีสมร สุริยาศศิณ. (2563). ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการสภานักเรียน. *วารสารรัชตภาคย์*. 14(37), 188-203.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- Center for Media Literacy. (2003). *Literacy for the 21st century: An Overview & Orientation Guide To Media Literacy Education*. Retrieved August 15, 2021. from <https://www.medialit.org/reading-room/literacy-21st-century-overview-orientation-guide-media-literacy-education>.
- Center for Media Literacy. (2008). *Literacy for the 21st century: An overview & orientation guide to media literacy education*. (2nd ed.). Retrieved August 15, 2021. from <https://www.scribd.com/document/36714722/Literacy-for-the-21st-Century-an-Overview-amp-Orientation-Guide-to-Media-Literacy-Education>.

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดเชียงราย ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

AN ASSESSMENT ON GASTRONOMY TOURISM POTENTIAL OF CHIANG RAI PROVINCE BASED ON BCG ECONOMY CONCEPT

เสีี่ยม บุญพัฒน์ และ อรวรรณ บุญพัฒน์

Sa-Ngiam Boonpat and Orawan Boonpat

คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Tourism and Hotel, Chiang Rai Rajabhat University

E-mail: sa-ngiam.boonpat@crru.ac.th, orawan.boonpat@crru.ac.th

Received November 28, 2023; Revised December 10, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดเชียงราย ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG. 1) เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดเชียงราย ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG และ 2) เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมกับจังหวัดเชียงราย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง (Constructed Interview) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งราชการและเอกชน นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและด้านอาหารและนักท่องเที่ยว โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการศึกษาพบว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ทั้งนี้ด้วยศักยภาพของการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ การมีทำเลที่ตั้งที่ดี มีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งประเภทธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอัตลักษณ์และความโดดเด่นของรสชาติอาหารพื้นถิ่นแบบดั้งเดิม การเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบและส่วนประกอบในการประกอบอาหารและเครื่องดื่มที่มีชื่อเสียง เช่น ชา กาแฟ ซึ่งกระจายในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายซึ่งสามารถเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยว มีร้านอาหารพื้นถิ่นกระจายตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในด้านลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารพบว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นได้แก่การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจแบบ BCG ที่เหมาะสมกับจังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงอาหาร, เศรษฐกิจบีซีจี, ศักยภาพการท่องเที่ยว, การประเมินศักยภาพ

Abstract

The objectives of the research on an assessment on gastronomy tourism potential of Chiang Rai Province based on BCG economy (Bio. Circular and Green Economy Concept) 1) To assess gastronomy tourism potential of Chiang Rai Province based on BCG economic concept and 2) To study the characteristics and appropriate form of gastronomy tourism of Chiang Rai Province. A qualitative research method was used using a structured In-depth Interview as a tool to collect data from a sample group consisting of representatives from tourism-related agencies. Both government and private sector, tourism and food academics and tourists by using purposive sampling method. Key results found from the study found that Chiang Rai Province has the potential to be a gastronomic tourist destination based on the BCG economic concept, with the potential of being one of the most important tourist destinations in the country and having a good location, plenty and variety of tourism resources, including nature, art, culture, traditions, ways of life, and ethnic diversity. In particular the identity, authenticity and distinctiveness of local food. Being a famous production source of food materials and ingredients for cooking food and drinks such as tea and coffee, distributed in various areas of Chiang Rai Province which can be linked into tourist routes. There are restaurants that offer authentic and unique characteristics and flavors of food. In addition, it was also found that tourism management emphasizes the participation and involvement of communities and local residents, such as community-based tourism, agricultural tourism, ecotourism, sustainable tourism is considered as characteristics and appropriate forms of gastronomy tourism based on the BCG economic concept for Chiang Rai Province.

Keywords: Gastronomy Tourism, BCG-Economy, Tourism Potential, Potential Assessment

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและได้รับความสนใจ อาหารและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ รูปแบบและวิธีการปรุงอาหาร วัตถุดิบที่ใช้ในการปรุงและประกอบอาหาร วิธีการรับประทานอาหาร เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของผู้คนในท้องถิ่นนั้นและกลายเป็นอัตลักษณ์ที่ส่งต่อกันจากคนรุ่นสู่รุ่นและ

ถ่ายทอดสู่โลกภายนอกชุมชนและสังคมส่งผลให้เรื่องอาหารการกินไม่ใช่เรื่องในชีวิตประจำวันของครอบครัว ชุมชน และ สังคมหนึ่ง ๆ แต่เป็นมิติเชิงวัฒนธรรมที่มีการสื่อสารในลักษณะข้ามวัฒนธรรมส่งผลให้เกิดความสนใจในการเดินทางของคนเพื่อไปค้นหาและสัมผัสประสบการณ์ใหม่โดยเฉพาะประสบการณ์เกี่ยวกับอาหาร อาทิ วัฒนธรรมการรับประทานอาหารของชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทยซึ่งมีวัฒนธรรมด้านอาหารการกินในลักษณะการกินพร้อมกันทั้งครอบครัว โดยตักอาหารใส่ถ้วยแล้ววางบน “โกกข้าว” หรือขันโตกซึ่งลักษณะคล้ายกับโต๊ะกลมเล็กทำด้วยไม้แปรรูปทรงกลม มีขาสูงเพื่อวางถ้วยอาหารต่าง ๆ และช่วยให้ตักอาหารกินได้สะดวกโดยไม่ต้องก้มเพราะนั่งกับพื้นล้อมวงหรือล้อม “โกก” ข้าวหนึ่งหรือข้าวเหนียวจัดใส่กล่องข้าวไว้ ขณะที่บางบ้านจะวางถ้วยที่ใส่อาหารในกระด้งแทนเพราะไม่มี “โกกข้าว” อาหารเป็นอาหารที่ใช้เครื่องปรุงที่หาได้ในท้องถิ่น ปรุงได้ง่าย รสชาติอร่อย เป็นอาหารที่ทำกินกันในครอบครัว รสชาติแตกต่างกันตามพื้นที่และการปรับเปลี่ยนวิธีการปรุงและส่วนประกอบในการปรุงซึ่งทำให้น้ำตาและรสชาติต่างจากอาหารที่คุ้นเคย ไม่จำเจ มีประโยชน์และมีคุณค่าทางโภชนาการ (ศรีสมร คงพันธุ์, 2565) สำหรับจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ โดยได้รับการจัดอันดับเป็นเมืองท่องเที่ยวเมืองรองอันดับหนึ่งของประเทศในปี พ.ศ. 2564 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565) และได้รับการจัดอันดับเป็น 1 ใน 10 จุดหมายปลายทางที่เป็นที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุดของนักท่องเที่ยวชาวไทย (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้รับความนิยมได้แก่ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งประเภทธรรมชาติ ศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความโดดเด่นและมีชื่อเสียงด้านอาหารและเครื่องดื่มทั้งอาหารพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะและการเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหาร เช่น ผัก ผลไม้ เมล็ดกาแฟและชาที่มีรสชาติขึ้นชื่อระดับโลก โดยรูปแบบหลักของการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวคือการเยี่ยมชมความสวยงามของทัศนียภาพภูมิประเทศ การนมัสการและเยี่ยมชมสถานที่สำคัญด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยที่รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นได้แก่การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสประสบการณ์ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารการกินที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลาบ ข้าวซอย น้ำเงี้ยว ข้าวแรมพิน แกงฮังเล แคบหมู ใส่อั่ว น้ำพริกหนุ่ม น้ำพริกตาแดง แกงกระด้าง ข้าวหนุกงา และการไปเยือนแหล่งผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารและเครื่องดื่ม เช่น แปงปลูกกาแฟ ชา ผัก และ ผลไม้เมืองหนาวบนยอดดอยต่าง ๆ เช่น ดอยช้าง ดอยปางขอน ดอยแม่มอย ดอยตุง ดอยแม่สลอง ดอยาวี ซึ่งทั้งอาหารและแหล่งผลิตวัตถุดิบประกอบอาหารเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นมากกว่าเรื่องของวิถีชีวิตประจำวันของครอบครัว ชุมชน และ สังคมหนึ่ง ๆ แต่เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงมิติเชิงวัฒนธรรมที่จะกลายเป็นศักยภาพใหม่ที่โดดเด่นของจังหวัดเชียงรายและส่งผลต่อการเกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ของจังหวัดเชียงราย จึงทำให้เกิดคำถามเชิงท้าทายว่ามิติดังกล่าวจะเป็นปัจจัยที่จะทำให้จังหวัดเชียงรายสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิด BCG ได้หรือไม่

ซึ่งการหาคำตอบในเรื่องดังกล่าวได้อย่างชัดเจนและรวดเร็วจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้จังหวัดเชียงรายสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวให้เติบโตและส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดภายใต้ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้จังหวัดเชียงรายเป็น “เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย” ซึ่งมีจุดเน้นสำคัญ 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) การเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (2) การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและกลุ่มประเทศอาเซียน และ (3) การเป็นศูนย์กลางด้านการเกษตรเพื่อพัฒนาให้เป็นเมืองเกษตรกรรมรองรับตลาดอาหารสุขภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะดำเนินการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) ของจังหวัดเชียงรายภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG เพื่อหาคำตอบว่า (1) จะสามารถดำเนินการได้หรือไม่ (2) ลักษณะ รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมควรเป็นลักษณะใดหรืออย่างไร ซึ่งผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ของจังหวัดเชียงรายของหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดเชียงรายภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG
2. เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมกับจังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพและการประเมินศักยภาพ

ศักยภาพ เป็นคำที่อาจสื่อความหมายได้หลากหลาย ทั้งนี้ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่า “ศักยภาพ” หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2558) สำหรับศักยภาพทางการท่องเที่ยว ดร.ชนันท์ เอมพันธ์ (2549) อธิบายว่าหมายถึงความพร้อมของทรัพยากรตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์หรือเอื้อประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยว ทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในสถานที่นั้น ๆ ทั้งนี้ ในการท่องเที่ยวปัจจัยที่สะท้อนถึงศักยภาพของสถานที่ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นมี 5 ปัจจัย (เสงี่ยม บุญพัฒน์, 2564) ประกอบด้วย (1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractiveness) ซึ่งได้แก่ลักษณะเฉพาะของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ไม่ซ้ำใครและไม่สามารถทำเลียนแบบได้ (2) ความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึง (Accessibility) รวมถึงความปลอดภัย มีรูปแบบที่สามารถเลือกได้หลากหลาย (3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ต่าง ๆ สำหรับนำท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร บริการรักษาความปลอดภัย สถานบริการต่าง ๆ (4) ที่พัก (Accommodation) และ (5) กิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ดังนั้น ในส่วนการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการประเมินความความพร้อมและขีดความสามารถของปัจจัยและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เช่น ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการต่าง ๆ ที่จะเอื้อต่อ

การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสถานที่นั้น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร มีความสำคัญต่อความยั่งยืนของชุมชนเพราะเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่จะส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น และเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารมีคุณค่ามากกว่าแค่การเดินทางเพื่อไปตักกินอาหารจานเด็ดหรือเมนูดังตามแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่เป็นโอกาสที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้เติมเต็มประสบการณ์และสัมผัสกิจกรรมท่องเที่ยวอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากอาหารและสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจต่อชุมชน National Geographic Thailand (2566) ระบุปัจจัยที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอาหารประกอบด้วย (1) แหล่งกำเนิดอาหาร เช่น แผลงผัก สวนผลไม้ บ้านไร่ หรือท้องนา ในแนวทางเกษตรปลอดภัย (2) คุณค่าของเรื่องราวเบื้องหลังที่ทำให้คุณค่าของอาหารแต่ละจานโดดเด่นและเป็นที่จดจำ (3) อุตสาหกรรมที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อการนำเสนออาหาร (4) ความมุ่งมั่นในการผลักดันไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และส่งเสริมเรื่องราวท้องถิ่น ให้อาหารเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่ที่จะพัฒนาสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) ซึ่งประกอบด้วย (1) มีอาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ (2) มีชุมชน ร้านอาหาร ภัตตาคารที่นำเสนออาหารพื้นที่ (3) มีการใช้วัตถุดิบ และส่วนประกอบอาหารที่หาได้ในพื้นที่ (4) อาหารของท้องถิ่นมีบทบาทในธุรกิจอาหารของท้องถิ่น (5) การนำเสนอรายการอาหารที่กลมกลืนและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเน้นความยั่งยืนของพื้นที่ และ (6) ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางโภชนาการของอาหาร การอนุรักษ์และส่งเสริมอาหารท้องถิ่นการใส่ใจต่อความหลากหลายทางชีวภาพ การให้การศึกษาเกี่ยวกับอาหาร (Maria and Graziella, 2020) ปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เช่น นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อชิมอาหาร แหล่งผลิตอาหารที่เป็นต้นฉบับ ร้านอาหาร การแนะนำเมนูและแนะนำท้องถิ่นได้สะดวกสบาย National Geographic Thailand (2566) อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นกระบวนการส่งผ่านวัฒนธรรมด้านการกิน การนำเสนอเรื่องราวบนจานอาหารทั้งในส่วนของการจัดจาน รูปลักษณ์อาหาร รสชาติอาหารเป็นปัจจัยที่วัฒนธรรมของท้องถิ่น อาหารเป็นเครื่องมือการเรียนรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวรวมทั้งช่วยสร้างและพัฒนาความยั่งยืนในชุมชนและท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบของกิจกรรมที่จะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมการผลิตวัตถุดิบในทางเกษตร กิจกรรมการแปรรูปอาหารและการนำเสนอต่อผู้บริโภคในลักษณะของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ซึ่งสอดคล้องกับ The Unilever Food Solutions (2566) ซึ่งระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสในการได้สัมผัสและเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น ขณะที่ Harrington และคณะ (2010) เน้นว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นกิจกรรมที่มีศักยภาพในการสร้างความยั่งยืนและความมั่นคง

ของระบบอาหารและวงจรชีวิตของการท่องเที่ยวท้องถิ่น ซึ่งคล้ายกับ J.A. Folgado-Fernandez และคณะ (2019) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารจะช่วยสร้างความยั่งยืนให้แก่จุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวและช่วยส่งเสริมการบริโภคผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ภัทรพร พันธูรี (2558) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการชิมอาหาร การรับประทานอาหาร การปรุงอาหาร ขณะที่ณัฐกานต์ พุกสรนันท์และคณะ (2560) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมและสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับวัตถุดิบในการประกอบอาหารในท้องถิ่นและส่งผลดีเศรษฐกิจชุมชนและระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในชุมชน ขณะที่ Mitchell Hall et al. (2003) อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนแหล่งผลิตและจัดจำหน่ายอาหารโดยมีเป้าหมายเพื่อสัมผัสประสบการณ์การชิมและรับประทานอาหาร อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ให้ผู้ประกอบการใหม่แก่นักท่องเที่ยวผ่านการรับประทานอาหาร เรียนรู้การปรุงอาหาร สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นและเป็นเครื่องมือในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนและท้องถิ่นและช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีมาตรฐานที่ดีขึ้น

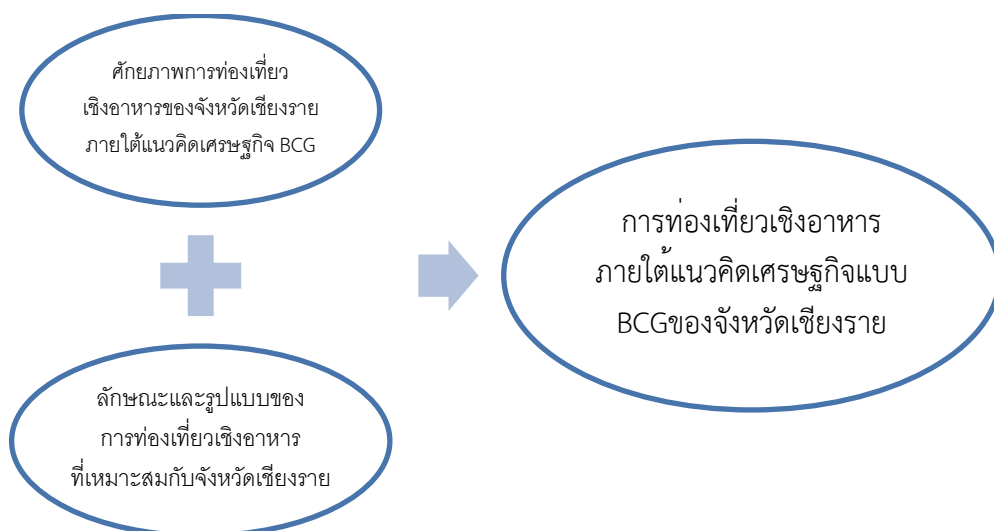
แนวคิดเศรษฐกิจ BCG และการท่องเที่ยว BCG (BCG Economic and BCG Tourism)

เป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรุนแรงกลายเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญในการรักษาและหวงแหนธรรมชาติ นำไปสู่การตั้งคำถามว่าจะช่วยกันปกป้องและรักษาธรรมชาติให้มีความยั่งยืนได้อย่างไร องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้และได้กำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals–SDGs) เพื่อการมีโลกที่ดีขึ้นภายในปี 2030 ขณะที่ในประเทศไทย คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เป็นแนวทางส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อลดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในปี 2564 ซึ่งประกอบด้วย (1) เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-Economy) คือ การนำองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาพัฒนาต่อยอดต้นทุนความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (2) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คือ การหมุนเวียนปัจจัยการผลิตเพื่อลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร มลพิษและของเสียภายใต้แนวคิดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) คือ การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่าง ‘สมดุล’ โดยแนวคิด BCG Economy ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวภายใต้ชื่อ BCG Tourism ซึ่งเป็นแนวคิดที่ต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ทั้งนี้ TAT Academy (2566) อธิบายว่าแนวคิด BCG Tourism เป็นการนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีมาประยุกต์กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนมากขึ้น โดยรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดแบบ BCG Tourism อาทิ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) การท่องเที่ยววิถีชุมชน (Local Tourism / Community-based Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) การท่องเที่ยววิถีเกษตร (Agro-Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ทั้งนี้ภายใต้แนวคิด BCG Tourism การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism)

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความชัดเจนในการให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและความเข้มแข็งของสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจของชุมชน (Jose Antonio, et al., 2019) เทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและถ่ายทอดข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Marzia Ingrassia, et al., 2022) G. Mehul (2019) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารมีบทบาทและความสำคัญในการเป็นปัจจัยส่งเสริมการเติบโตของการท่องเที่ยวโดยรวมและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนของแหล่งท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน A.Balderas-Cejudol, et al. (2019) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารทำให้ผู้จัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการสื่อสารเกี่ยวกับคุณค่าและเรื่องราวของอาหารต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังเฉพาะของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้ชัดเจน นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงอาหารทำให้วัตถุดิบและส่วนประกอบอาหาร (ingredient) กลายเป็นสิ่งที่สะท้อนและถ่ายทอดวัฒนธรรมการประกอบอาหารของคนในชุมชน (Yener Ogan and Muhabet Celik, 2023) การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างสถานที่ ผลิต คน และชุมชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท (Maria and Graziella, 2020) อาหารท้องถิ่นเป็นเครื่องมือถ่ายทอดให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นซึ่งเปรียบเหมือนมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนและเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนวันพักมากขึ้นส่งผลให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นต่อชุมชน (Amare, et al., 2021)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีจากการทบทวนวรรณกรรมและนำวิเคราะห์ประเด็นคำถามการวิจัยสองประเด็นได้แก่ “จังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจแบบ BCG หรือไม่” และ “ลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมกับจังหวัดเชียงรายเป็นอย่างไร” และนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและออกแบบวิธีดำเนินการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดเชียงรายภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้มากที่สุด โดยทำการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Constructed Interview) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ซึ่งใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนั้นใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลแบบสะดวกหรือบังเอิญ (Convenient or Accidental sampling) (ชาย โพธิ์สีตา, 2564) โดยการในส่วนนี้นักท่องเที่ยวเลือกนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายอย่างน้อย 1 ครั้งจำนวนไม่เกิน 2 เท่าของกลุ่มตัวแทนหน่วยงานขณะที่ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและมีบทบาทส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจ BCG จำนวน 10 คน ตัวแทนจากผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 14 คน ตัวแทนนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและด้านอาหารอย่างละ 1 คนเลือกโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีหน่วยงานละ 1 คน โดยคำถามในแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับบริบทด้านการท่องเที่ยวทั่วไปของจังหวัดเชียงราย ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ในจังหวัดเชียงราย และส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยและองค์ประกอบเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดเชียงรายและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมกับจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยทำการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยนำแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่ต้องการสัมภาษณ์ และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ ในขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ขณะที่ข้อมูลทุติยภูมิรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการและหนังสือที่เกี่ยวข้องในการวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด (Content Analysis) ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 (เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดเชียงรายภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG) โดยจากการประเมินปัจจัยและองค์ประกอบเชิงศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย (Five A's ตามระบุในหัวข้อการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง) จากคำถามการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพที่จะพัฒนาและส่งเสริมเป็น

จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบและส่วนประกอบสำคัญในการประกอบอาหารและเครื่องดื่ม เช่น ดอยแม่สลอง ดอยช้าง ดอยวาวี ดอยตุง ดอยผาหมี/ผาฮี้ ดอยแม่ม่อน ดอยปางขอน ดอยผาตั้ง ดอยภูชี้ฟ้า ในฐานะแหล่งปลูกกาแฟ ชา ส้ม ผัก ผลไม้และดอกไม้เมืองหนาวและมีที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ ร้านอาหารและร้านกาแฟที่มีชื่อเสียง รวมทั้งมีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่หลากหลายมากกว่า 10 กลุ่มซึ่งแต่ละกลุ่มมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย ประเพณีและการละเล่น นอกจากนี้ยังมีอาหารพื้นเมืองและอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ที่จำหน่ายทั้งในภัตตาคารและร้านอาหารมาตรฐานสำหรับนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมอาหารเครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตลอดทั้งปี เช่น งานมหกรรมอาหารงานเทศกาลชา กาแฟและชมดอกไม้เมืองหนาว งานมหกรรมชาติพันธุ์และอาหารพื้นเมือง งานฟาร์มเฟสติวัล (Farm Festival) และเมืองครีและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาองค์กรเอกชน ดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจบีซีจี (BCG) และ BCG Tourism ทั้งต่อชุมชนและผู้ประกอบการและผู้ดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 (เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมกับจังหวัดเชียงราย) พบว่าลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมกับจังหวัดเชียงราย ควรเป็นลักษณะ (1) ที่มีการออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะ (Characteristics) ของชุมชน (2) ให้ความสำคัญกับความเป็นลักษณะดั้งเดิม (Authentic & Traditional Ways) ของชุมชนหรือของต้นฉบับ (3) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน (4) นำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ได้แต่ต้องไม่ทำลายคุณค่าหรือภูมิปัญญาดั้งเดิม (5) เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและคุณค่าของภูมิปัญญาและคุณค่าของอาหารมากกว่าเน้นการแข่งขันเชิงธุรกิจ (6) เน้นความยั่งยืนของชุมชนและธรรมชาติ (7) สร้างประสบการณ์ใหม่ให้นักท่องเที่ยว ขณะที่ในด้านรูปแบบควรเป็นรูปแบบ (1) การเรียนการทำอาหาร (Cooking Class) (2) การจัดเทศกาลอาหาร (Food Festival) (3) การท่องเที่ยวชุมชน (Community-based Tourism) (4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

อภิปรายผล

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและได้รับความนิยมในปัจจุบันทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับประเทศหลาย ๆ ประเทศ เช่นเดียวกับในประเทศไทยซึ่งมีอาหารที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทั้งรสชาติและหน้าตา อาหารไทยหลายรายการถูกจัดอันดับเป็นอาหารยอดนิยมระดับโลกเช่น ผัดไทย ต้มยำกุ้ง แกงเขียวหวาน ต้มข่าไก่ ข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัยนี้คือจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในการส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

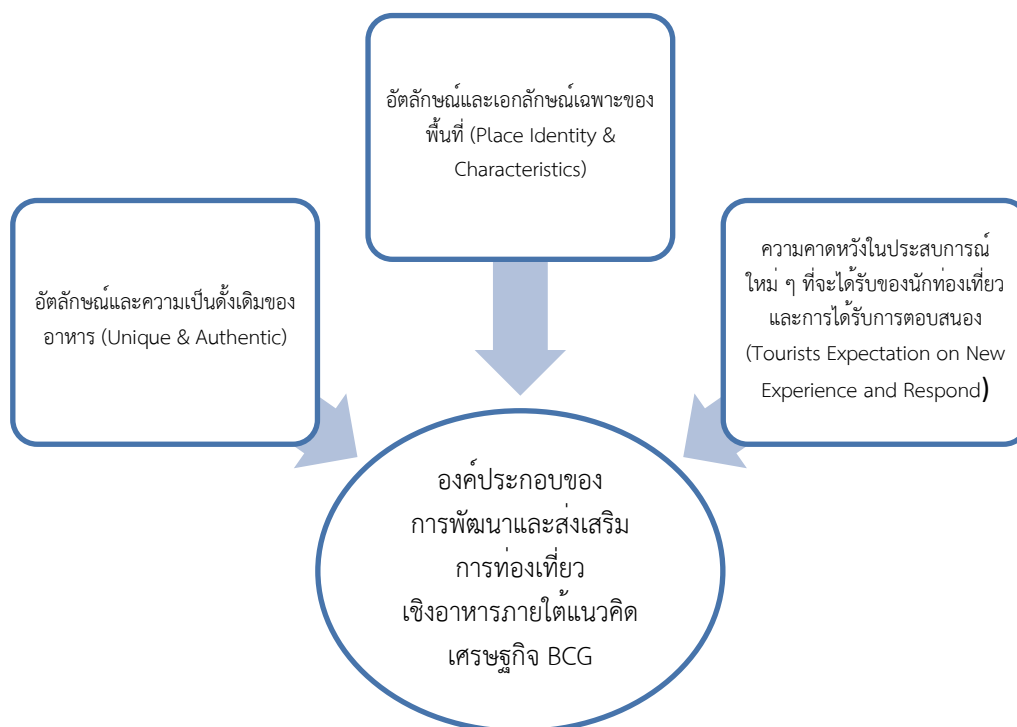
ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารคือความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นต้นตำรับดั้งเดิมและอัตลักษณ์เฉพาะ (Unique and Authentic) ของอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับ Amare และคณะ (2021) ที่ระบุว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์และวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจะได้สัมผัสเพื่อเป็นประสบการณ์ใหม่ ขณะที่คนในท้องถิ่นจะได้เผยแพร่และประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของตนสู่โลกภายนอกผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารซึ่งทำให้เกิดการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมและใช้เวลาในชุมชนเพิ่มขึ้นส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นและยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของ Boonpat และคณะ (2023) ที่สะท้อนว่าอาหารท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ชัดเจนทั้งในด้านรสชาติ หน้าตา และใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นในการประกอบอาหารจะเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน นอกจากนี้ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG การจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดเชียงรายจะต้องดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะการคิดและวางแผนซึ่งสอดคล้องกับสุปรียา ภูผาลา และคณะ (2565) ที่ระบุว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉพาะการตัดสินใจของคนในพื้นที่ในการกำหนดรูปแบบกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณ และสุนทรียภาพร่วมกับนักท่องเที่ยว คล้ายกับ Amare และคณะ (2021) ซึ่งระบุว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารจำเป็นต้องให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วม ไม่ได้หมายถึงเฉพาะในส่วนของสมาชิกในชุมชน ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ในกิจกรรมที่ดำเนินการด้วยซึ่งในเรื่องดังกล่าว เสี่ยง บัญญัติ และคณะ (2564) ระบุว่าการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในสถานที่ท่องเที่ยวในช่วงเวลาสั้น ๆ ปริมาณการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่จะมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ จังหวัดเชียงรายยังสามารถใช้การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นเครื่องมือช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยรวมของจังหวัดได้ด้วย สอดคล้องกับ Marzia และคณะ (2022) และ G. Mehul (2019) ที่ระบุว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นเครื่องมือทางการตลาดในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ทางอาหารของท้องถิ่นเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ผลิตวัตถุดิบและส่วนประกอบอาหารที่เป็นคนในท้องถิ่นและส่งผลต่อการเติบโตและขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมของพื้นที่นั้น ๆ และส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและคนในชุมชนในลักษณะของห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) (Jose Antonio, et al., 2019) ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG การท่องเที่ยวเชิงอาหารจะเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมีความอย่างยั่งยืน เพราะเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญและใส่ใจต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยวที่สนใจประสบการณ์ที่แปลกใหม่จากการได้สัมผัสอาหารที่มีรูปลักษณ์และรสชาติดั้งเดิม

(Unique) อีกปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัด เชียงรายคือการมีนโยบายและแผนที่เหมาะสม องค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network, 2016) ระบุว่าแผนและนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมเป็นปัจจัย ที่มีผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ทั้งนี้ สิ่งที่ต้องตระหนักคือนโยบายและแผนใน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ได้ผลในพื้นที่หนึ่งอาจใช้ไม่ได้กับอีกพื้นที่หนึ่งเสมอไป ดังนั้น การกำหนดนโยบายและแผนจำเป็นต้องให้มีลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารจังหวัดเชียงรายควรนำแนวคิดเรื่องห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งส่วนของผู้ผลิตวัตถุดิบและส่วนประกอบใน การประกอบอาหารซึ่งรวมถึงเกษตรกรหรือคนในชุมชนต่าง ๆ หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบธุรกิจ ร้านอาหาร คาเฟ่ (Café) โรงแรม ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการหมุนเวียน ทางเศรษฐกิจและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและจะนำไปสู่การสร้างวงจรคุณค่า (Value Chain) ทั้งในด้าน เศรษฐกิจและวัฒนธรรม สำหรับจังหวัดเชียงรายนอกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด BCG Tourism ที่มีการดำเนินการในปัจจุบัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารจะเป็นรูปแบบของ BCG Tourism ที่จะมี บทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยรวมของจังหวัดและเป็นเครื่องมือในการนำเสนอ เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ด้านอาหารและวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างสถานที่ (ชุมชน) คน (คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว) และความคาดหวังที่จะได้รับประสบการณ์ ใหม่ของนักท่องเที่ยวในลักษณะของห่วงโซ่อุปทาน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยนี้ พบว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ประกอบด้วย (1) อัตลักษณ์และความเป็นดั้งเดิมของอาหาร (2) อัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะของ พื้นที่การท่องเที่ยว และ (3) ความคาดหวังในประสบการณ์ใหม่ที่จะได้รับของนักท่องเที่ยว โดยทั้ง 3 องค์ประกอบ หรือปัจจัยสำคัญนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่หน่วยงานจะต้องพิจารณาในกระบวนการ ประเมินประกอบที่การดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

สรุป

บทความวิจัยนี้ นำเสนอเนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสองข้อ โดยวัตถุประสงค์ข้อที่ (1) เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดเชียงรายภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยสะท้อนว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพที่จะพัฒนาและส่งเสริมเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ได้ และวัตถุประสงค์ข้อที่ (2) เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมกับจังหวัดเชียงราย ข้อค้นพบจากการวิจัยสะท้อนว่ารูปแบบและลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เหมาะสมกับเชียงรายได้แก่การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมด้านอาหาร อาทิ การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้มี 2 ส่วน ๆ แรกเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendation) เพื่อหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายนำไปใช้ ได้แก่ (1) ควรมีการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาและส่งเสริม

การท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ของจังหวัดเชียงรายที่ชัดเจน (ระยะสั้น กลาง ยาว) (2) กำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่เนื่องจากรูปแบบที่ใช้ได้กับพื้นที่หนึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับอีกพื้นที่ (3) มีการถอดบทเรียนเพื่อเป็นต้นแบบในการการประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่น ๆ ข้อเสนอแนะส่วนที่สองเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยในอนาคต ได้แก่ (1) การวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยแยกสำหรับนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และ (2) การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมสำหรับการจัดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สถิติการท่องเที่ยว. สืบค้น 27 มีนาคม 2566. จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). การท่องเที่ยวเมืองรอง. สืบค้น 27 มีนาคม 2566. จาก <https://www.tat.or.th/th>.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2564). การวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ณัฐธานันท์ พุกฤษสรนนันท์, จุฑามาศ วิศาลสิงห์, และฐานกาญจน์ วงศ์วิศิษฐ์ศิลป์. (2561). แนวทางการสอดประสานวิถีไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ห่วงโซ่อาหาร เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าการท่องเที่ยว. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 10(2), 169-182.
- ดรรชนี เอมพันธุ์. (2549). หลักนันทนาการและการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภัทรพร พันธุ์. (2558). การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย. JOURNAL OF SOUTHERN TECHNOLOGY, 8(2), 27-38
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2558). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.
- ศรีสมร คงพันธุ์. (2565). ของกินแม่อยู่ ข้างวงาย ข้างดอน ข้างแลง อาหารเหนือลำ (อร่อย) ทุกมื้อ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส.ส.ส..
- สถาบันอาหารไทย. (2566). Soft power อาหารไทย เดินอย่างไรให้ได้ประโยชน์. สืบค้น 27 มีนาคม 2566. จาก https://fic.nfi.or.th/hot_issue_detail.php?smid=2611.

- สุปรียา ภูผาลา และจารุวรรณ แดงบุปผา. (2565). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยชุมชนในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 8(1), 286-304.
- เสงี่ยม บุญพัฒน์, ขวัญฤทัย ครองยุติ, อรวรรณ บุญพัฒน์, และญาณัท ศิริสาร. (2564). การประเมินความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่องานเทศกาลชิมชา ชากุระงาม วัฒนธรรมชนเผ่าและกาแฟดอยแม่สลอง ครั้งที่ 24 จังหวัดเชียงราย. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 4(3), 115-131.
- เสงี่ยม บุญพัฒน์. (2564). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว*. เชียงราย: สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- A. Balderas-Cejudo., I.Patterson and G.W.Leeson. (2019). Senior Foodies: A developing niche market in gastronomic tourism. *International Journal of Gastronomy and Food Science*. Retrieved October 12, 2022. from <https://doi.org/10.1016/j.jdmn.2019.100152>.
- Amare Wondirad., Yihalem Kebete and Ying Li. (2021). Culinary tourism as a driver of regional economic development and socio-cultural revitalization: Evidence from Amhara National Regional State, Ethiopia. *Journal of Destination Marketing & Management*. Retrieved October 12, 2022, from <https://doi.org/10.1016/j.jdmn.2020.100482>.
- Boonpat O., Boonpat S., Srithong P., Chuminthachak S., Yolthasart S., Utchaya N., and Saokham M. (2023). Creating Local Food for Health Tourism by Ban Nong O community, Mae Chan District, Chiang Rai Province. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 44(4): 1229–1238.
- for local endeavor*. Retrieved March 24, 2023. from https://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/Creative_cities-broucher_en.pdf.
- G. Mehul Krishna Kumar. (2019). Gastronomic tourism - A way of supplementing tourism in the Andaman & Nicobar Islands. *International Journal of Gastronomy and Food Science*. Retrieved October 12, 2023. from <https://doi.org/10.1016/j.ijgfs.2019.100139>.
- Harrington, R. J., & Ottenbacher, M. C. (2010). Culinary tourism - A case study of the gastronomic capital. *Journal of Culinary Science & Technology*, 8(1), 14-32.
- Jose Antonio Folgado-Fernandez, Ana Maria Campon-Cerro and Jose Manuel Hernandez-Mogollon (2019). Potential of olive oil tourism in promotin local quality food products: A case study of the region of Extremadura, Spain. *Heliyon*. Retrieved October 12, 2023. from <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2019.e02653>.

- Maria Bonaventura Forleo and Graziella Benedetto. (2020). Creative Cities of Gastronomy: Towards relationship between city and countryside. *International Journal of Gastronomy and Food Science*. Retrieved October 12, 2023. from <https://doi.org/10.1016/j.ijgfs.2020.100247>.
- Marzia Ingrassia., Claudio Bellia., Chiara Giurdanella., Pietro Columba and Stefania Chironi. (2022). Digital Influencers, Food and Tourism–A New Model of Open Innovation for Businesses in the Ho.Re.Ca.Sector. *Journal of Open Innovation Technology, Market, and Complexity*. Retrieved October 12, 2023. from <https://doi.org/10.3390/joitmc.8010050>.
- Mitchel Hall, Cl, Sharples, L., Mitchel, R., Macionis, N., Cambourne, B., (2003). *Food Tourism Around the World: Development, Management and Markets*. USA. Burligton: Elsevier Ltd.
- National Geographic Thailand. (2566). *ท่องเที่ยวในเส้นทางสายอาหารและการกินแห่งดินแดนอาเซียนผ่าน การท่องเที่ยวเชิงอาหาร*. สืบค้น 9 มีนาคม 2566. จาก <https://ngthai.Com/news-activity/20864/gastronomy/>.
- TAT Academy. (2566). จาก BCG Model สู่ BCG Tourism *เต็มส่วนผสมความยั่งยืนลงในการท่องเที่ยวอาหาร-ชุมชน-สุขภาพ*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก <https://www.bcg.in.th/data-center/articles/bcg-tourism/>.
- UNESCO Creative Cities Network. (2016). *The Creative Cities Network: a global platform*
- Unilever Food Solution. (2566). *เทรนด์อาหารกำลังมาแรงปี 2022: อาหารเชิงท่องเที่ยว*. Retrieved March 9, 2023. From <https://www.unileverfoodsolutions.co.th/th/chef-inspiration/trendwatch/trend3-gastronomy-tourism.html>.
- UNWTO. (2020). 11 International tourism expected to decline over 70% in 2020, back to levels of 30 years ago. Retrieved March 20, 2023. From <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/wtobarometereng.2020.18.1.7>.
- Yener Ogan and Muhabbet Celik. (2023). A gastronomic product in Turkish culinary culture: A sesearch on Yozgat Canak cheese. *International Journal of Gastronomy and Food Science*. Retrieved March 20, 2023. From <https://doi.org/10.1016/h,uhgfs.2022.100650>.

รูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของ กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

SOFT SKILLS DEVELOPMENT MODEL TO ENHANCE DIGITAL CITIZENSHIP AMONG STUDENTS OF RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

สุรัชย์ รุ่งเรืองกุลวานิช, นนทลี พรธาดาวิทย์, และประทุมทอง ไตรรัตน์

Surachai Rungkullawanit, Nonthalee Prontadavit, and Pratoomtong Trirat

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology

E-mail: surachai_r@mutt.ac.th

Received November 2, 2023; Revised December 10, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะด้าน soft skills 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน soft skills และ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน soft skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา Soft Skills เก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และคณะ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 118 คน และนักศึกษา 9 แห่ง จำนวน 405 คน โดยการสุ่มแบบสัดส่วน รวมทั้งสิ้น 523 คน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนา Soft Skills และระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนา Soft Skills โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า $PNI_{Modified}$

ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพบว่า กิจกรรมที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ กิจกรรมวิชาการที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ($PNI_{Modified} = .324$) 2) การพัฒนารูปแบบพัฒนาทักษะด้าน soft skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของกลุ่มนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คือ HITCoP Model หมายถึง H = Health Effect, I = innovative and Information, T = Team work and Thinking, Co = Communication, และ P = Personal ประกอบด้วย 3 กิจกรรมพัฒนานักศึกษา 4 ทักษะหลัก 12 ทักษะย่อย และความเป็นพลเมืองดิจิทัล 3 ประเด็น 3) การประเมินรูปแบบ HITCoP Model พบความเหมาะสม ซึ่งรูปแบบภาษาไทย ร้อยละ 100 ซึ่งภาษาอังกฤษ ร้อยละ 78.60 วัตถุประสงค์รูปแบบ ร้อยละ 88.10 แผนภาพรูปแบบร้อยละ 92.90 และองค์ประกอบรูปแบบร้อยละ 94.47

คำสำคัญ: ทักษะด้าน soft skill, ความเป็นพลเมืองดิจิทัล, กิจกรรมพัฒนานักศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to analyze the priority needs for soft skills development; 2) to develop a soft skills development model; and 3) to evaluate the soft skills development model to enhance digital citizenship among students of Rajamangala University of Technology. The research comprised 3 stages: Stage 1 Analysis of priority needs for soft skills development. Data was collected from the sample group of totally 523 persons including 118 purposive selected administrators involving in student affairs at the university and faculty levels, and 405 proportionally selected student in 9 affiliates ; Stage 2 Developing a soft skills development model; and Stage 3 Evaluation of soft skills development model . Research tool was questionnaire. The analysis of data included descriptive statistics as percentage, mean, standard deviation; and priority needs index ($PNI_{Modified}$).

Research results are as followed 1) The analysis of priority needs for soft skills development to enhance digital citizenship among students Rajamangala University of Technology, by activity type revealed that the activity ranked first for priority need was academic activity to enhance desirable characteristics of graduates ($PNI_{Modified} = .324$) 2) The Soft skills development model to enhance digital citizenship among students of Rajamangala University of Technology was titled HITCoP Model with H = Health Effect, I = Innovative and Information, T= Teamwork and Thinking, Co = Communication, and P = Personal. The model contained 3 student development activities, 4 major skills, 12 sub-skills, and 3 issues of digital citizenship. 3) Evaluation of the HITCoP Model reported the propriety of 100% for the Model title in Thai and 78.60% for the Model title in English; 88.10% for Model objectives; 92.90% for Model diagram; and 94.47% for Model composition

Keywords: Soft skills development, Digital citizenship, Student development activities

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข กระแสการเปลี่ยนแปลงโลกในศตวรรษที่ 21 มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของโลกชุดใหม่เป็น

การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) เป้าประสงค์สำคัญของ SDGs 2030 คือ การเพิ่มจำนวนเยาวชน และผู้ใหญ่ให้มีทักษะที่จำเป็น (สหประชาชาติประเทศไทย, 2020) สำหรับการทำงาน หรือ Soft Skills ซึ่งเป็นทักษะเกี่ยวกับอารมณ์ และสังคมของมนุษย์ที่มีต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ การเข้าสังคม การสื่อสาร การใช้ภาษา ความเป็นมิตร การมองโลกในแง่ดี การแสดงออกทางสังคม และบุคลิกภาพ (นรรักษ์ ผันเชียร, 2563; ธัญญา สุธรรมชัย, 2019)

ปัจจุบันทักษะ Soft Skills เป็นความต้องการขององค์กรต่าง ๆ (Balcar, 2014) แต่ข้อมูลจากผู้จ้างงานกับสะท้อนว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาขาด Soft Skills ในการทำงาน (Bronson, 2007; Brooks, Heimsath, Loring & Brenner, 2008; Schneider, 2015) ทั่วโลกต่างยอมรับว่า คนที่มีไอคิวสูงอย่างเดียว ไม่อาจประสบความสำเร็จในการทำงานหากขาดการพัฒนา Soft Skills ดังนั้นคนเก่งยุคใหม่ต้องมีทักษะทั้ง 2 ด้าน คือ เก่งงานและคน องค์กรที่มีบุคลากรมีทักษะด้าน Soft Skills สูงจะเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จแม้มีจำนวนพนักงานน้อย แต่ผลงานมีประสิทธิภาพสูง และลดปัญหาในการทำงาน (นรรักษ์ ผันเชียร, 2563) เพราะการมี Soft Skills เปรียบเสมือนมี EQ ดี ซึ่งเป็นทักษะทางด้านอารมณ์และสังคมที่ช่วยในการจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การชีวิติวิถีใหม่กับสิ่งแวดล้อมทางดิจิทัล การใช้ชีวิตโลกกายภาพร่วมกับโลกไซเบอร์ (Cwtower, 2022) ในสังคมไซเบอร์ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่รู้จักและไม่รู้จักจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคม การทำร้ายกัน และที่พบเห็นบ่อย ๆ คือ การสร้างวาทะเกลียดชัง (Cyberbullying and Hate Speech) การแสดงความคิดเห็นที่รุนแรงและสร้างความเกลียดชังกันส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สร้างความขัดแย้งบนโลกออนไลน์ และสังคมทั้งด้านบวกหรือลบ ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ สามารถส่งผลกระทบต่อคนรอบตัว และสังคมได้ ดังนั้นทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลต้องเรียนรู้เรื่องข้อมูลส่วนบุคคล การดูแล ปกป้องตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยในโลกดิจิทัล สามารถใช้งานระบบการรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม พร้อมกับป้องกันตนเองจากภัยอันตรายต่าง ๆ ในโลกออนไลน์

การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากพัฒนาความสามารถของนิสิต นักศึกษาทางวิชาชีพแล้ว ควรพัฒนาความสามารถทางด้านคนและสังคม (Soft Skills) เป็นทักษะที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จและก้าวหน้า หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นสมรรถนะการบริหารจัดการคน (People Management Competency) โดยการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือ และเสริม Soft Skills ให้แก่นิสิต นักศึกษา ในสังคมบนโลกดิจิทัลที่มีผลกับการใช้ชีวิตของนักศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่นักศึกษาสามารถบริหารจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการนำทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางด้านอาชีพ และทักษะทางด้านวิชาการ มาประยุกต์ร่วมกันให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด และมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะด้าน soft skill เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
2. พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน soft skill เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
3. ประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน soft skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การทบทวนวรรณกรรม

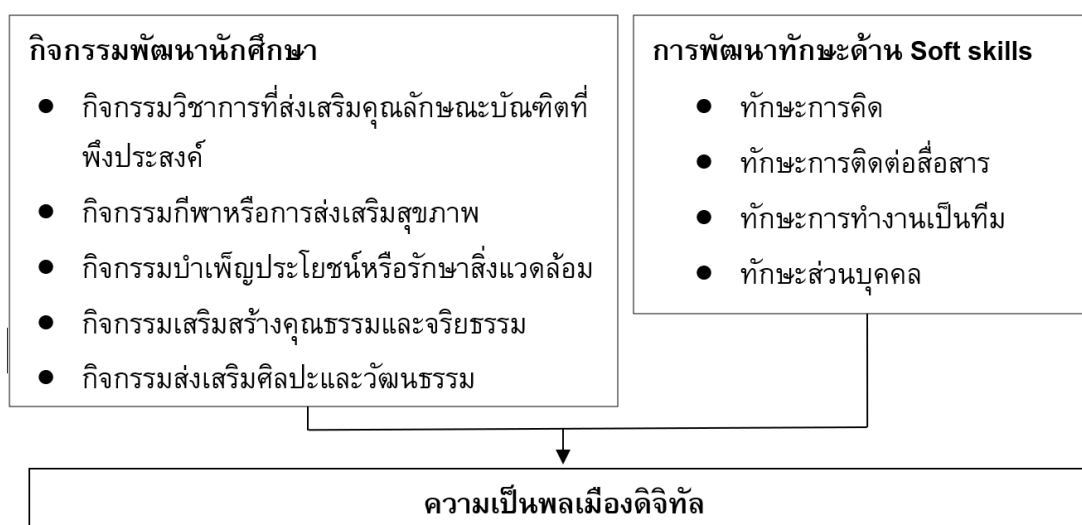
ทักษะด้าน Soft Skills เป็นทักษะที่ประกอบด้วยหลาย ๆ ทักษะโดยเป็นทักษะที่แสดงถึงศักยภาพของบุคคล ที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกันผู้อื่น ตลอดจนสังคมรอบข้างและเป็นทักษะประกอบที่สำคัญในการทำงานคู่กับทักษะด้าน Hard Skills ซึ่งนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ทำการศึกษาและนิยามองค์ประกอบของทักษะด้าน Soft Skills อาทิ งานวิจัยของปรัชญาพรทองประสิทธิ์ และคณะ (2563) ได้แบ่งองค์ประกอบของทักษะด้าน Soft Skills ไว้ 10 ทักษะ ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา 3) ด้านความคิดสร้างสรรค์และปฏิภาณไหวพริบ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการเจรจาต่อรอง 6) ด้านการจัดการกับเวลาและการทำงานภายใต้แรงกดดัน 7) ด้านการเรียนรู้และการจัดการกับข้อมูล 8) ด้านความเป็นผู้นำ 9) ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ และ 10) ด้านทัศนคติเชิงบวกในการทำงาน ส่วน Shakir (2009) อธิบายลักษณะของทักษะ Soft Skills ที่ฝังอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนได้แก่ ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication skills) ทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving skills) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Team work) ทักษะการจัดการข้อมูลสารสนเทศและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning and information management skills) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship skill) จริยธรรมและคุณธรรมในวิชาชีพ (Ethics and professional moral) และ ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership skill) Susan and Julia (2019) กล่าวถึงทักษะด้าน Soft Skills ที่จำเป็นสำหรับแรงงานในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การสื่อสาร (Communications) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) แรงจูงใจ (Motivation) การแก้ปัญหา (Problem-Solving) ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) และความไว้วางใจ (Trust) Bernazzani (2019) กล่าวว่า ทักษะด้าน Soft Skills 7 ประการที่จะทำให้บุคคลเติบโตในอาชีพ ได้แก่ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) สามารถในการรับรู้และจัดการอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น ซึ่งมี 5 ประการคือการตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจ เอาใจใส่ และทักษะทางสังคม 2) ทัศนคติของทีม (Team Player Attitude) 3) แนวคิดแบบมีเป้าหมายที่เติบโต (Growth Mindset) 4) การเปิดใจรับฟังความคิดเห็น (Openness to Feedback) 5) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) 6) การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening) และ 7) จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethic) รูปแบบของการจัด

องค์ประกอบของทักษะชีวิต 12 องค์ประกอบ (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546: 8) ได้แก่ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความตระหนักรู้ในตน (Self-Awareness) ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ความภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) การสื่อสาร (Interpersonal Communication) การตัดสินใจ (Decision Making) การแก้ไขปัญหา (Decision Making and Problem Solving) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) และทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress)

การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (2562) ระบุทักษะที่สำคัญ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ทักษะการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) 2) ทักษะการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ญาณที่ดี (Critical Thinking) 4) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) 5) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานมีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) และ 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) ซึ่งสรวงมณต์ สิทธิสมาน (2562) กล่าวว่า ผู้ปกครองต้องฝึกเด็กให้มีทักษะชีวิตคู่ขนานไปกับโลกดิจิทัล ได้แก่ ทักษะการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ (Communication) ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem Solving) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Growth Mindset) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Teamwork) ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และ ทักษะการเจรจาต่อรอง (Negotiation)

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะ Soft Skills เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ใช้ในการศึกษามี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารงานด้านพัฒนานักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง จำนวน 27 คน กลุ่มผู้บริหารงานด้านพัฒนานักศึกษาในระดับคณะ/วิทยาลัย จำนวน 91 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานด้านพัฒนานักศึกษา การวางแผนกลยุทธ์ นโยบาย และแผนการจัดกิจกรรม รวมถึงการขับเคลื่อนกิจกรรมนักศึกษา และกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) จำนวนกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 405 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนนักศึกษา (Proportion Random Sampling)

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills และ ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามมีขั้นตอน คือ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ Soft Skills ความเป็นพลเมืองดิจิทัล และกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในระดับอุดมศึกษา สร้างแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุง ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) คำนวณหาค่าความตรงตามเนื้อหาจากความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 0.93 และปรับปรุง จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .99 โดยใช้ความสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาร์ท (Cronbach)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายระดับมหาวิทยาลัยผู้วิจัยทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมถึงรองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา และผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษาทั้ง 9 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ ส่วนกลุ่มตัวอย่างระดับคณะ และนักศึกษาผู้วิจัยประสานความร่วมมือกับหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ $PNI_{Modified}$ นำค่าสถิติที่ได้ แปลผล ความกว้างของอันตรภาคชั้น = (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.21 – 5.00 แปลว่า ความคิดเห็นระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 แปลว่า ความคิดเห็นระดับมาก

2.61 – 3.40 แปลว่า ความคิดเห็นระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 แปลว่า ความคิดเห็นระดับน้อย

1.00 – 1.80 แปลว่า ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนา Soft Skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ของนักศึกษาจากกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การวิจัยระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือในการวิจัย ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลการวิจัยระยะที่ 1 คัดเลือกทักษะ Soft Skills และความเป็นพลเมืองดิจิทัลในกิจกรรมพัฒนานักศึกษา 5 ด้าน ที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูง 3 ลำดับแรก สังเคราะห์เนื้อหา และพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะ Soft Skills

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะ Soft Skills

กลุ่มเป้าหมาย ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาจำนวน 28 คน โดยพิจารณา บุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจการนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 15 คน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Soft Skills ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 13 คน

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skill เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล โดยประเมิน 2 ประเด็น คือ ความเหมาะสม และไม่เหมาะสม การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามมีขั้นตอน คือ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบ สร้างรูปแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skill เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ส่งแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skill เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญทางไลน์ และอีเมล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะด้าน soft skill เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะด้าน soft skill เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คือ กิจกรรมวิชาการที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ($PNI_{Modified} = .324$) รองลงมาคือ กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ($PNI_{Modified} = .316$) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือรักษาสีแกวัล้อม ($PNI_{Modified} = .307$) กิจกรรมกิจกรรมส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม ($PNI_{Modified} = .310$) และ กิจกรรมกีฬาหรือการส่งเสริมสุขภาพ ($PNI_{Modified} = .300$) (ตารางที่1)

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในการพัฒนา Soft Skills เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

กิจกรรมพัฒนานักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
กิจกรรมวิชาการที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	3.49	.69	4.62	.43	.324	1
กิจกรรมกีฬาหรือการส่งเสริมสุขภาพ	3.58	.70	4.66	.44	.300	5
กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือรักษาสีแกวัล้อม	3.60	.74	4.70	.43	.307	3
กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม	3.53	.64	4.64	.47	.316	2
กิจกรรมส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม	3.57	.68	4.68	.45	.310	4
รวม	3.55	.64	4.66	.41	.311	

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นทักษะ Soft Skills ในกิจกรรมพัฒนานักศึกษาพบว่า ทักษะที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ทักษะการคิด ($PNI = .345$) เมื่อพิจารณาทักษะย่อยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นประกอบด้วย ทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ ($PNI = .419$) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ($PNI = .406$) และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ($PNI = .392$) สำหรับทักษะ ที่มีค่าความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ ทักษะการติดต่อสื่อสาร ($PNI_{Modified} = .312$) เมื่อพิจารณาทักษะย่อย 3 ลำดับแรกพบว่ามีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ทักษะการเจรจาต่อรอง ($PNI_{Modified} = .357$) รองลงมาทักษะการนำเสนอ ($PNI_{Modified} = .353$) และ ทักษะการโน้มน้าวใจ ($PNI_{Modified} = .342$) ส่วนทักษะการทำงานเป็นทีมที่มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .272$) เมื่อพิจารณาทักษะย่อย 3 ลำดับแรกพบว่ามีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดในทักษะความเด็ดขาด ($PNI_{Modified} = .341$) รองลงมาทักษะในการปรับตัว และทักษะการแก้ปัญหา มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .273$ และ $PNI_{Modified} = .272$)

ตามลำดับ) และ ทักษะส่วนบุคคลภาพรวมมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .304$) เมื่อพิจารณาทักษะย่อย 3 ลำดับแรกพบว่ามีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดในทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ($PNI_{Modified} = .398$) รองลงมาทักษะการจัดการกับความเครียด และทักษะการจัดการกับอารมณ์มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .331$ และ $PNI_{Modified} = .317$ ตามลำดับ) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

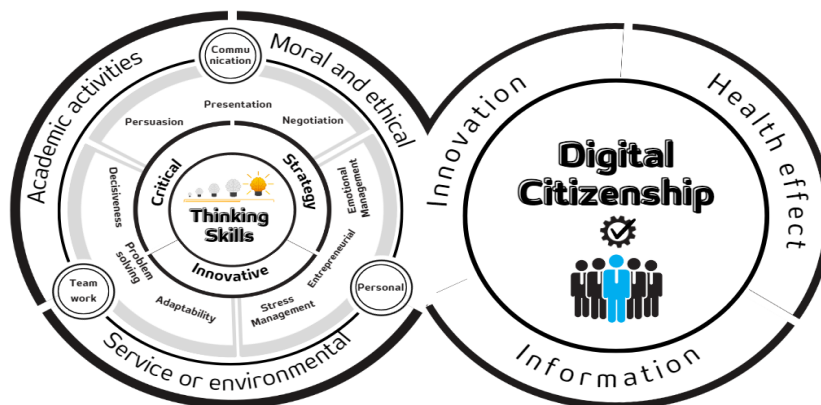
ทักษะด้าน Soft Skills	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
ทักษะการคิด	3.42	.68	4.60	.43	0.345	
ทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์	3.17	.72	4.50	.51	0.419	1
ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์	3.22	.70	4.52	.49	0.406	2
ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	3.25	.78	4.52	.53	0.392	3
ทักษะการติดต่อสื่อสาร	3.55	.68	4.66	.44	0.312	
ทักษะการเจรจาต่อรอง	3.40	.67	4.62	.46	0.357	1
ทักษะการนำเสนอ	3.48	.75	4.71	.39	0.353	2
ทักษะการโน้มน้าวใจ	3.47	.66	4.65	.46	0.342	3
ทักษะการทำงานเป็นทีม	3.71	.65	4.71	.39	0.272	
ทักษะความเด็ดขาด	3.46	.71	4.63	.45	0.341	1
ทักษะในการปรับตัว	3.72	.67	4.73	.42	0.273	2
ทักษะการแก้ปัญหา	3.72	.72	4.73	.43	0.272	3
ทักษะส่วนบุคคล	3.59	.67	4.68	.42	0.304	
ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.27	.80	4.58	.55	0.398	1
ทักษะการจัดการกับความเครียด	3.52	.70	4.68	.45	0.331	2
ทักษะการจัดการกับอารมณ์	3.55	.71	4.68	.43	0.317	3

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นความเป็นพลเมืองดิจิทัลในกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในภาพรวมพบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นภาพรวม ($PNI_{Modified} = .314$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่าที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การใช้ดิจิทัลในการสร้างนวัตกรรม ($PNI_{Modified} = .360$) รองลงมาการใช้งานดิจิทัลที่ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ($PNI_{Modified} = .349$) และ การใช้ดิจิทัลในการพัฒนาสารสนเทศดิจิทัล ($PNI_{Modified} = .329$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัลในกิจกรรมพัฒนา
นักศึกษาของนักศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	PNI Modified	ลำดับ
ความเป็นพลเมืองดิจิทัล	3.53	0.75	4.64	0.44	0.314	
การใช้ดิจิทัลในการสร้างนวัตกรรม	3.33	0.96	4.53	0.66	0.360	1
การใช้งานดิจิทัลที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ	3.47	0.98	4.68	0.58	0.349	2
การใช้ดิจิทัลในการพัฒนาสารสนเทศดิจิทัล	3.40	1.01	4.52	0.74	0.329	3

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน soft skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า 3 กิจกรรมที่มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา คือ กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือรักษาสีแกวดล้อม และ กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม โดยการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 1) ทักษะการคิด ประกอบด้วย ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 2) ทักษะการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย ทักษะการนำเสนอ ทักษะการเจรจาต่อรอง และทักษะการโน้มน้าวใจ 3) ทักษะการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย ทักษะความเด็ดขาดทักษะ ความยืดหยุ่น และการแก้ปัญหา และ 4) ทักษะส่วนบุคคลประกอบด้วย ทักษะเป็นผู้ประกอบการ การจัดการกับความเครียด และการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งการพัฒนาทักษะดังกล่าวภายใต้กิจกรรม 3 ด้าน ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลในเรื่อง การใช้ดิจิทัลในการสร้างนวัตกรรม การใช้งานดิจิทัลที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และการใช้ดิจิทัลในการพัฒนาสารสนเทศดิจิทัล คือ HITCoP Model H = Health Effect, I = innovative and Information, T= Team work and Thinking, Co = Communication และ P = Personal (แผนภาพที่ 2)

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน soft skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัล
HITCoP Model

3. ผลการประเมินรูปแบบ HITCoP Model พบว่า ชื่อรูปแบบภาษาไทยมีความเหมาะสม ร้อยละ 100.00 ชื่อภาษาอังกฤษเหมาะสม ร้อยละ 78.60 วัตถุประสงค์รูปแบบมีความเหมาะสม ร้อยละ 88.10 แผนภาพรูปแบบมีความเหมาะสมร้อยละ 92.90 และองค์ประกอบรูปแบบมีความเหมาะสมร้อยละ 94.47

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือรักษาสีงแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับโกเมนทร์ บุญเจือ (2553) ที่พบว่าความต้องการกิจกรรมของนักศึกษาด้านบำเพ็ญประโยชน์และสีงแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เช่นเดียวกับ สุรัชย์ รุ่งเรืองกุลวนิช (2563) ที่พบว่านักศึกษามีความคาดหวังที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็นอันดับแรกคือ ด้านบำเพ็ญประโยชน์และรักษาสีงแวดล้อม ส่วนกิจกรรมวิชาการที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่สภาพที่พึงประสงค์สูงจึงเป็นกิจกรรมที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด แต่มหาวิทยาลัยอาจพิจารณาว่ากิจกรรมนี้เน้นไปในเรื่องของการเรียนการสอนในชั้นเรียนเท่านั้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนอาจเน้นวิชาการเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ไปประกอบอาชีพ แต่ไม่ได้บูรณาการทักษะ Soft Skills ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นควรมีการพัฒนานักศึกษาให้มี Soft Skills และความเป็นพลเมืองดิจิทัล ในกิจกรรมพัฒนานักศึกษาทั้ง 5 ด้านอย่างสมดุล ไม่เน้นที่กิจกรรมเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น เพื่อให้นักศึกษามีทักษะ Soft Skills และ ความเป็นพลเมืองดิจิทัล

ผลการวิจัยที่พบว่าทักษะการทำงานเป็นทีมมีค่าสูงสุดในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ ชลชญา กาญจนบัตร (2564) ที่พบว่าทักษะการทำงานเป็นทีมโดยรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปกร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ธนกรณ ชัยธวัช (2563) พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการ Soft Skills ในการทำงานด้านความสามารถในการปรับตัวในการทำงาน ทักษะการสื่อสาร และความคิดสร้างสรรค์ ส่วนทักษะการคิดที่ผลการวิจัยมีค่าเฉลี่ยในระดับมากแต่ค่อนข้างมาทางปานกลาง เมื่อพิจารณาทักษะย่อยพบว่าทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นความต้องการจำเป็น 3 ลำดับที่มีค่าสูง ซึ่งทักษะทั้ง 3 ด้านเป็นทักษะสำคัญที่สามารถกำหนดในผลลัพธ์การเรียนรู้และเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการเรียนรู้ นับเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน แต่ในปัจจุบันการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการทำงานในปี 2023 และในอนาคต (Cartoon, 2023) สอดคล้องกับพิมพ์พัฒน์ จันทร์เทียน และคณะ (2562) พบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

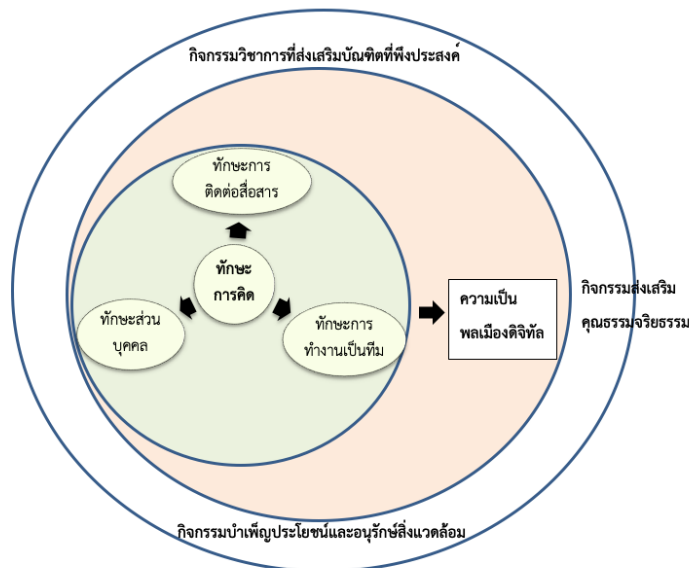
ผลการวิจัยความเป็นพลเมืองดิจิทัลพบว่าการใช้ดิจิทัลในการสร้างนวัตกรรม ความต้องการจำเป็นสูงสุด เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ทุกอย่างเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ซึ่งชญาพัฒน์ เลิศอำนาจกิจเสรี (2565) กล่าวว่า เศรษฐกิจดิจิทัลเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยการนำไอทีหรือเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ

ให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ดังนั้นการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนา นวัตกรรมจึงควรจัดให้กับนักศึกษา เพื่อให้สามารถแข่งขันในภาคเศรษฐกิจโลกได้ (Drapeau, 2014) ส่วนประเด็น การใช้งานดิจิทัลต้องไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ซึ่งมีความต้องการจำเป็นรองลงมาเป็นสิ่งที่ ควรให้นักศึกษาตระหนักในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพของตนเอง ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาข้อมูลที่ประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม แต่ปัจจุบันยังพบว่าการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลส่วนใหญ่ใช้เพื่อความบันเทิง สนุกสนาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2560)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของ กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุป เป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยการพัฒนาทักษะด้าน soft skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัล

แผนภาพที่ 3 แสดงการพัฒนาทักษะด้าน soft skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัล กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยทักษะสำคัญที่จะนำมาซึ่งทักษะอื่น ๆ คือ ทักษะ การคิด หากนักศึกษามีการพัฒนาทักษะการคิดจะส่งผลให้มีการพัฒนา Soft Skills อื่น ๆ คือ ทักษะ การติดต่อสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะส่วนบุคคล ซึ่งการพัฒนา Soft Skills สามารถ บูรณาการได้ในกิจกรรมพัฒนานักศึกษา 3 ด้านได้แก่ ด้านกิจกรรมวิชาการที่ส่งเสริมบัณฑิตที่พึง ประสงค์ ด้านกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

สรุป

รูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน soft skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นการพัฒนานักศึกษาผ่านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยมุ่งเน้นใน 3 กิจกรรมพัฒนานักศึกษา 4 ทักษะหลัก 1) ทักษะการคิด 2) ทักษะการติดต่อสื่อสาร 3) ทักษะการทำงานเป็นทีม และ 4) ทักษะส่วนบุคคล และการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การใช้ดิจิทัลในการสร้างนวัตกรรม 2) การใช้งานดิจิทัลที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ 3) การใช้ดิจิทัลในการพัฒนาสารสนเทศดิจิทัล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยพบว่ากิจกรรมที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ กิจกรรมวิชาการที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ดังนั้นกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะด้าน Soft skills โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมวิชาการที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

1.2 ผลจากการวิจัยพบว่าทักษะที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในกลุ่ม 4 ทักษะ ประกอบด้วย 12 ทักษะย่อยและประเด็นความเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วยการใช้ดิจิทัลในการสร้างนวัตกรรม การใช้งานดิจิทัลที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และการใช้ดิจิทัลในการพัฒนาสารสนเทศดิจิทัล ดังนั้นกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนาทักษะที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโดยเฉพาะในประเด็นความเป็นพลเมืองดิจิทัลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงวิจัยควบคู่เพื่อเป็นข้อมูลเชิงลึกในการวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา

2.2 ควรมีการศึกษาทักษะ Soft Skills ในประเด็นอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาในแบบองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

- โกเมนทร์ บุญเจือ. (2553). การใช้เวลาว่างและกิจกรรมที่ต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. *จันทรเกษมสาร*. 16(31), 13–23.
- ชญาพัฒน์ เลิศอำนาจกิจเสรี. (2565). Digital Economy: Emergence and Development. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(5), 2273-2283.

- ชลชญา กาญจนบัตร. (2564). *ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์*. ใน รายงานการวิจัย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนกรณ ชัยธวัช. (2563). *ศึกษาการพัฒนา SOFT SKILLS ในการทำงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการเรียนรู้และการสอน). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ธัญญา สุธรรมชัย. (2564). *Productivity Scanning (IU), Scanning Highlight*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.ftpi.or.th/2019/22073>.
- นรรีชต์ ผันเชียร. (2563). *ว่าด้วยเรื่อง Hard Skills และ Soft Skills*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2566. จาก <http://www.truelookpanya.com/blog/content/81874/-blog-teaartedu-teaart-teaarttea-Kathriya Eustaquio.2017>.
- ปรัชญาพร ทองประสิทธิ์, สักรินทร์ อยู่ผ่อง และอัศครัตน์ พูลกระจำง. (2563). รูปแบบการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ปฏิบัติงานส่วนหน้าในธุรกิจบริการ. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*. 14(2),97-108
- พิมพ์พัฒน์ จันทร์เทียน, ทัดติยา นครไชย, จุรีภรณ์ เจริญพงศ์, สัมพันธ์ มณีรัตน์, และดวงทิพย์ อนันต์สุขมงคล. (2562). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 20(2), 168-179.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน. (2562). *พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship)*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.thaihealth.or.th/%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%A5-digital-citizenship-2/>.
- สรวงมณต์ สิทธิสมาน. (2562). *สร้างพลเมืองดิจิทัลให้คงความเป็นมนุษย์*. สืบค้น 17 สิงหาคม 2566. จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9620000058138>.
- สหประชาชาติประเทศไทย. (2020). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนใน Sustainable Development Goals : SDGs 2030*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2566. จาก <https://thailand.un.org/th/sdgs/4>.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.
- สุรัชย์ รุ่งเรืองกุลวนิช. (2563). *การศึกษาความคาดหวังที่ได้รับและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของนักศึกษาใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีปีการศึกษา 2563*. ใน รายงานการวิจัย. ปทุมธานี: กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Balcar, J. (2014). *Soft Skills and Their Wage Returns: Overview of Empirical Literature*. Retrieved November 1, 2022. from https://www.researchgate.net/publication/272536817_SoftSkills_andTheir_Wage_Returns_Overview_of_Empirical_Literature.
- Bernazzani, S. (2019). *7 Soft Skills You Need to Achieve Career Growth*. Retrieved September 20, 2023. from <https://blog.hubspot.com/marketing/soft-skills>.
- Bronson, E. (2007). Career and technical education is ideally suited to teaching students the soft skills needed to succeed in the 21st century workplace. *Techniques: Connecting Education & Careers*. 82(7), 30-31.
- Brooks, L., Heimsath, Jr. E. G., Loring, G. L., Brenner, C. (2008). *FHA-RING ubiquitin ligases in cell division cycle control*. Retrieved November 1, 2022. from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18597043/>.
- Cartoon Tanaporn. (2023). *Soft Skills คืออะไร? รวม 5 ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในปี 2023*. Retrieved November 1, 2023. from <https://thegrowthmaster.com/growth-mindset/soft-skills-for-the-future-of-w>.
- Cwtower. (2022). *Soft Skills กับทักษะสำคัญที่คนยุคใหม่ควรมี*. Retrieved September 20, 2023. from <https://cwtower.com/th/lifestyle/soft-skill-for-work/>.
- Dean, S., A., & East, J. I. (2019). Soft Skills Needed for the 21st-Century Workforce. *International Journal of Applied Management and Technology*. 18(1), 17-32
- Drapeau, P. (2014). *Sparkling student creativity: Practical ways to promote innovative thinking and problem solving*. Virginia: ASCD.
- Schneider, C.G. (2015). The LEAP challenge: Transforming for students, essential for liberal education. *Liberal Education*. 101(1/2), 6-15.
- Shakir, R. (2009). Soft Skills at the Malaysian institutes of higher learning. *Asia Pacific Education Review*. 10(3), 309-315.

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาควะวันออก
THE NEEDS ASSESSMENT OF PROMOTING OF PARENTS PARTICIPATION
IN STUDENT SUPPORT SYSTEM UNDER EASTERN SPECIAL
EDUCATION CENTER

ชุดา พรหมแดง และ ต้องลักษณ์ บุญธรรม*

Chuda Phomdaeng and Tongluck Boontham

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*Corresponding Author E-mail: tongluck@rmutt.ac.th

Received September 27, 2023; Revised December 15, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาควะวันออก และ 2) ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาควะวันออก ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาควะวันออก จำนวน 390 คน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 351 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสนทนาคู่ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในส่วนสภาพที่เป็นอยู่จริงเท่ากับ 0.950 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในส่วนสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.951 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ ความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่จริงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ (1) การคัดกรองนักเรียน (2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (3) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา (4) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน (5) การส่งต่อตามลำดับ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ศูนย์การศึกษาพิเศษ, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The purposes of this research were to :1) the current state and the desired state of promoting the parent participation in student support system under Eastern Special Education Center, and 2) the needs of promoting of parents participation under Eastern Special Education Center. The population consist of 390 received 351 questionnaires back, accounting for 90 percent. administators teachers and school committees under Eastern Special Education Center. The research instrument was a dual-response questionare. The confidence value of the instrument in the actual condition is 0.950 and the confidence value of the instrument in the desired condition is 0.951. The data were analyzed by mean, standard deviation, and Modified Priority Need Index (PNI_{Modified}).

The research results revealed that :1) the current state of promoting the parent participation in student support system was at a moderate level and the desired state was at the highest level. 2) The needs of promoting the parent participation in student support system included the following: (1) student screening, (2) knowing students individually, (3) Prevention and problem solving, (4) developing and promoting students, and (5) referral, respectively.

Keywords: Participation, Student support system, Special Education Center, Needs

บทนำ

แนวทางพัฒนาการศึกษาสู่ทศวรรษที่ 2030 ให้ความสำคัญถึงทิศทางการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย การเรียนรู้ในโรงเรียน การเรียนรู้ที่บ้าน และการเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ประสบการณ์เรียนรู้ที่แตกต่างกัน พื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน โดยการพัฒนานักเรียนได้ดีต้องอาศัยความร่วมมือของ ครู ครอบครัว และชุมชน รวมถึงสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อนักเรียน ดังนั้นนอกจากพัฒนานักเรียนแล้ว ต้องพัฒนาเพื่อน ครอบครัว และชุมชน ให้ดีเพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนได้ดี (OECD, 2019) การพัฒนาเด็กต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนซึ่งผู้ปกครองถือเป็นหัวใจหลักที่สำคัญ ดังนั้น ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งที่ผ่านมาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นเพียงการสื่อสาร การเข้าร่วมประชุมกับสถานศึกษาการติดตามข่าวสารจากโรงเรียน แต่ในความเป็นจริงผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมตั้งแต่การเลี้ยงดู การสื่อสารกับโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การเป็นอาสาสมัคร การตัดสินใจการร่วมมือกับชุมชน การให้การศึกษาหรือการเรียนรู้ของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมนักเรียน ในการสร้างความพร้อมในการเข้าโรงเรียน เสริมสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่ดีของเด็ก ส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนรู้ ป้องกันให้ห่างจากพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ (มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮียี และนัซซิม่า บาเกาะ, 2563) ในการแก้ปัญหาของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนควรให้ความสำคัญในความรู้และทักษะของผู้ปกครองและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นระบบและมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจำเป็นที่ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครองในการให้ข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนเมื่อขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็น ก็ส่งผลให้การพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน (อารียา ก่อกุล และคณะ, 2564)

จากสภาพปัจจุบันปัญหาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาคตะวันออก ในเรื่องช่องทางการติดต่อข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษายังไม่มีหลากหลาย ควรวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อแก้ไขหรือพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้เกิดผลชัดเจน รวมถึงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2564) การผลิตสื่อควรให้สามารถบูรณาการ การใช้สื่อให้ครอบคลุมกับทักษะการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย (ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี, 2564) ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและการวางแผนการส่งต่ออย่างมีระบบ (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปราจีนบุรี, 2564) พัฒนาระบบช่วงเชื่อมต่อ การจัดทำแผนเปลี่ยนผ่านหรือการส่งต่อการดำเนินงานและโครงการยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระแก้ว, 2564) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาควรมีการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพด้านการคัดกรองนักเรียนร่วมกับทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองของจุดประสงค์ในการคัดกรองนักเรียน ดำเนินการคัดกรองโดยมีความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครองในการบอกข้อมูลกับครูประจำชั้น การส่งเสริมผู้เรียนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียน ดูแลติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง (รัชพล เทียงดี, 2563) ดังนั้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรได้รับการส่งเสริมความต้องการจำเป็นในแต่ละด้าน องค์ประกอบได้แก่ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา (5) การส่งต่อ

ดังนั้นการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก และทำให้ผู้บริหารทราบถึงความต้องการจำเป็น ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในด้านนโยบายเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญในการพัฒนาด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์, 2564) มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนในด้านการเรียน พฤติกรรม และสุขภาพ (แดนไพโร สีมาคาม, 2564) ในการดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักในการดำเนินงาน ให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยอาศัยความร่วมมือจากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน (รุ่งนภา สุขสำแดง, 2563) มีการสร้างองค์ความรู้ และสร้างความตระหนักจากบุคลากรทุกฝ่าย มีความรู้ความเข้าใจ สามารถดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (พรศักดิ์ ผกากรอง, 2562) การเก็บรวบรวมข้อมูลควรเก็บข้อมูลครอบคลุมปัจจุบันเพื่อนำมาสู่การคัดกรองโดยยึดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนในการจัดกลุ่มนักเรียน กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นเป็นระยะ ๆ และส่งเสริมพัฒนานักเรียน โดยการจัดกิจกรรมกระตุ้นความสนใจของนักเรียน (ฤทธิธิชัย ภู่อำวงศ์, 2563) เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

สรุปความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพและมีความสุขโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การแก้ไขปัญหานั้น การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน การส่งต่อ

2. การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง ความต้องการจำเป็นในการกำหนดความแตกต่างของสิ่งที่เกิดขึ้นและสภาพที่ควรจะเป็นโดยนำมาวิเคราะห์ผล เพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นสมควรปรับเปลี่ยนอะไรบ้างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีความสร้างสรรค์ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยนักวิชาการทางการศึกษา สรุปองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การสังเคราะห์ที่มีระดับความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ดังนี้

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลของนักเรียนในด้าน ด้านสุขภาพ ร่างกาย น้ำหนักส่วนสูง โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย ด้านจิตใจ พฤติกรรม อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ทักษะคิด ค่านิยมของคนในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว การพนัน การใช้สารเสพติด การติดสุรา เพื่อครูผู้สอนมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน ส่งเสริม ป้องกันปัญหาของนักเรียน (แพรวพลอย พัฒนะแสง, 2565)

2) การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหา โดยการแบ่งนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน เป็นที่ยอมรับของครู สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (พรศักดิ์ ผกากรอง, 2562) ครูที่ปรึกษาทราบพฤติกรรม การคัดกรองพิจารณาผลการเรียนและความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความพร้อมในการเรียน การสม่ำเสมอในการมาเรียน การเข้าชั้นเรียน ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และผลงานที่ผ่านมา ระเบียบวินัยการเข้าร่วมกิจกรรม ความปกติ ความพิการ หรือความบกพร่องทางร่างกาย โรคประจำตัว พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เก็บตัว ส่งผลต่อชีวิตประจำวันและสังคม (รุ่งนภา สุขสำแดง, 2563)

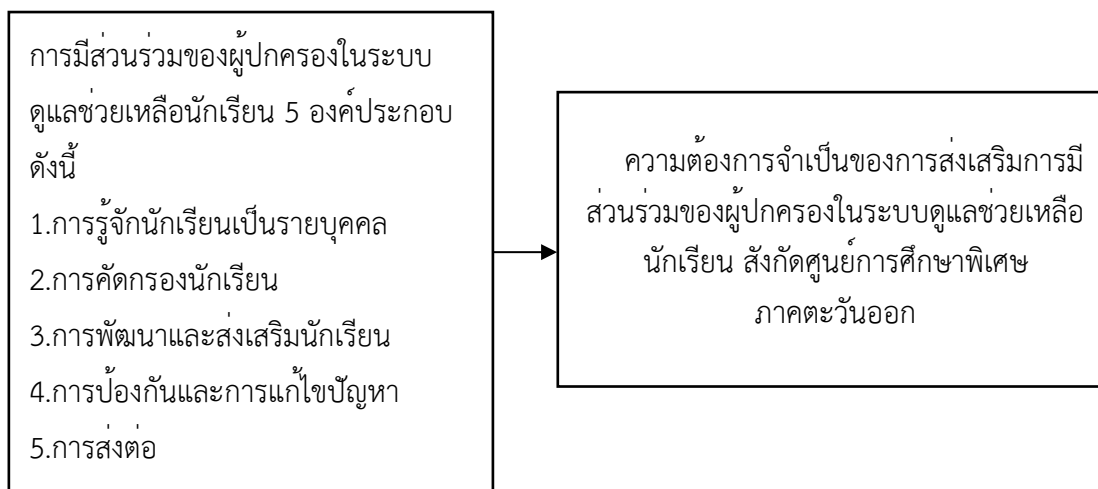
3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ภูมิใจในตนเอง (แพร่พลอย พัฒนะแสง, 2565) ส่งเสริมความสามารถด้านอื่น แต่ละคน มีความชอบความถนัดแตกต่างกัน มีส่วนที่ต้องส่งเสริมด้านอื่นอีก เช่น การเรียนพิเศษ การคอมพิวเตอร์ ฝึกพูดภาษาเรียนเปียโน ทำกับข้าว วาดน้ำ (นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์, 2564) เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีส่วนช่วยเหลือนักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมสร้างความสามารถพิเศษของนักเรียนที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ให้เป็นเรื่องที่ทันสมัย มีการเขียนในรูปของบันทึกการจัดกิจกรรม การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และจัดทำรายงานการประชุมผู้ปกครอง เพื่อเป็นหลักฐานและนำเสนอผู้ปกครอง ส่งเสริมให้นักเรียน มีการวางแผนชีวิตในการเลือกอาชีพหรือการศึกษาอย่างเหมาะสมกับความสามารถนักเรียน (พรศักดิ์ ผกากรอง, 2562)

4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา หมายถึง การดำเนินการให้ความรู้หรือจัดกิจกรรม กับกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาเพื่อดำเนินการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น (รัชพล เทียงดี, 2563) และกลุ่มมีปัญหาให้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน การให้คำปรึกษาเบื้องต้น กับกลุ่มต่างๆ และจัดกิจกรรมป้องกันสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีปัญหาเรื่องพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สรุปและรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข สามารถดำรงชีวิตและรอดพ้นจากสภาวะวิกฤตได้อย่างปลอดภัยในสังคม (แดนไพร สีมาคม, 2564)

5) การส่งต่อ หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาโดยการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญต่อปัญหาของนักเรียน (รุ่งนภา สุขสำแดง, 2563) ครูที่ปรึกษาพิจารณาตามความเหมาะสมถึงความจำเป็นต่อการส่งต่อ และปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขควรส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญที่มีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนของผู้เชี่ยวชาญภายนอกอย่างสม่ำเสมอ และการบันทึกการส่งต่อนักเรียน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์, 2564) ดังกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก จำนวน จำนวน 390 คน (ข้อมูล ณ 23 พฤศจิกายน 2565) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดตอบสนองคู่ และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย ได้สร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานภาพ ลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก เป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (Duel-response format) ชนิด 5 ระดับ

เกณฑ์การให้คะแนนตามแนวทางของ Likert (Likert Five's Rating Scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

- 5 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับศูนย์การศึกษาพิเศษในภาคกลางที่มีบริบทเหมือนกันจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเชื่อมั่น (Reliability) พิจารณาจากแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นของ

เครื่องมือในส่วนสภาพที่เป็นอยู่จริงเท่ากับ 0.950 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในส่วนสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.951 นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูล และได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 351 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์การจัดลำดับความต้องการจำเป็นด้วยสูตร (PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.48$, $\sigma=1.07$) เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่าสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริง ด้านการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.71$, $\sigma=0.97$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\mu=3.5$, $\sigma=1.08$) ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ($\mu=3.47$, $\sigma=1.07$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu=3.41$, $\sigma=0.57$) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu=3.35$, $\sigma=0.58$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.78$, $\sigma=0.44$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.79$, $\sigma=0.43$) และด้านการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.79$, $\sigma=0.43$) ด้านการการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ($\mu=4.78$, $\sigma=0.43$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu=4.78$, $\sigma=0.43$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu=4.77$, $\sigma=0.44$)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพที่ควรจะเป็นทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก ทุกด้านมีความต้องการจำเป็นทุกข้อ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก

สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพที่เป็นอยู่จริง			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.41	1.06	ปานกลาง	4.75	0.44	มากที่สุด
2. การคัดกรองนักเรียน	3.35	1.08	ปานกลาง	4.76	0.46	มากที่สุด
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.50	1.08	ปานกลาง	4.77	0.43	มากที่สุด

สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพที่เป็นอยู่จริง			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา	3.47	1.07	ปานกลาง	4.76	0.44	มากที่สุด
5. การส่งต่อ	3.71	0.97	ปานกลาง	4.77	0.43	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.48	1.07	ปานกลาง	4.76	0.44	มากที่สุด

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก พบว่า สามารถเรียงตามลำดับจากลำดับแรกไปถึงลำดับสุดท้าย คือ (1) การคัดกรองนักเรียน (2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (3) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา (4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (5) การส่งต่อ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก

ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ค่าเฉลี่ยสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริง	ค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น	PNI Modified	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.41	4.75	0.39	2
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.35	4.76	0.42	1
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.50	4.77	0.37	4
4. ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา	3.47	4.76	0.36	3
5. ด้านการส่งต่อ	3.71	4.77	0.28	5

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การคัดกรองนักเรียน พบว่าความต้องการจำเป็นใน 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) การประสานงานกับโรงเรียนเกี่ยวกับการประเมินผล และรายงานผลด้านสุขภาพนักเรียน (2) สนับสนุนนักเรียนให้พบแพทย์เมื่อเจ็บป่วย หรือการตรวจสุขภาพประจำปี (3) การดูแลความผิดปกติทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและการเข้าร่วมสังคมภายนอก

2. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าความต้องการจำเป็นใน 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) การช่วยเหลือด้านสุขภาพ การเจ็บป่วย โรคประจำตัวของนักเรียน (2) การเสนอความต้องการและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาของสถานศึกษา (3) การมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ตามลำดับ

3. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา พบว่าความต้องการจำเป็นใน 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) เสนอแนะกิจกรรม โครงการของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพ บริบทและความต้องการของท้องถิ่น

(2) แนะนำนักเรียนให้รู้จักพิษภัยของอบายมุขและการรู้จักกับผู้อื่น (3) การปรับปรุง พัฒนา อาคาร สถานที่ของสถานศึกษา

4.การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน พบว่าความต้องการจำเป็นใน 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) การฝึกการทำงานเพื่อเรียนรู้อาชีพของผู้ปกครอง (2) การนำผลการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (3) การแข่งขันทักษะทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามลำดับ

5.การส่งต่อ พบว่าความต้องการจำเป็นใน 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) การส่งต่อนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรทุกชั้นตอนและผู้ปกครองรับทราบ (2) การแสดงความคิดเห็นของการส่งต่อนักเรียน (3) การติดตามผลการส่งต่อนักเรียนและรายงานผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ตามลำดับ

อภิปรายผล

ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก สภาพที่เป็นอยู่จริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้านมีความต้องการจำเป็น และมีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยได้นำประเด็นมาอภิปรายผลโดยมีรายละเอียดดังนี้

ลำดับแรก การคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการให้ข้อมูลด้านสุขภาพกายใจ และการประเมิน การจัดเก็บข้อมูล ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และการเข้าร่วมสังคม ความสามารถพิเศษ ความถนัด ของนักเรียน สอดคล้องกับ การขาดการประสาน การประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง ขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน และขาดประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา เกณฑ์ในการคัดกรองยังไม่ชัดเจนทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบ (ปิยธิดา ลิ้มสริธานันท์, 2559) สอดคล้องกับโรงเรียนควรประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันพิจารณาผลการคัดกรองนักเรียน และการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองในการประสานงานเรื่องต่าง ๆ ในการช่วยเหลือนักเรียน (ฤทธิธิชัย ภู่อ่าง, 2563) และสอดคล้องกับ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองพบครูประจำชั้นอย่างสม่ำเสมอหรือการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน (สุกัญญา ปัญญานนท์ และคณะ, 2564) สอดคล้องกับ โรงเรียนควรมีการประสานงานกับผู้ปกครองในการให้ข้อมูลนักเรียนอย่างครบถ้วนในการแบ่งกลุ่มนักเรียน (กชพร พุทธจักร, 2562) สอดคล้องกับสถานศึกษาจัดทำคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ถูกต้อง และประสานกับผู้ปกครองให้ทราบแนวทางการปฏิบัติตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ภูษณิศามวงเกษม, 2562)

ลำดับที่สอง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้เนื่องมาจาก บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษยังขาดความรู้ในการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้การถาม ข้อมูลนักเรียนในเรื่องสุขภาพ การเจ็บป่วย โรคประจำตัว ของนักเรียน การแสดงออกถึงความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัยและอันตรายต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุมทุกปัญหาของนักเรียน สอดคล้องกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่าขาดการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนอย่างเป็นระบบและขาดความต่อเนื่องในการ

จัดทำข้อมูลของนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน (ปิยธิดา ลี้มสธิรานันท์, 2559) สอดคล้องกับ ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลนักเรียนในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ ความปลอดภัย ความรักความอบอุ่นในครอบครัว การลงพื้นที่ในการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ (ฤทธิธิชัย ภู่อ่าง, 2563) สอดคล้องกับครูควรออกเยี่ยมบ้านให้มากที่สุดเพื่อให้การเก็บข้อมูลนักเรียนเพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน (กชพร พุทธจักร, 2562)

ลำดับที่สาม การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังนี้เนื่องมาจาก เด็กพิเศษมีความหลากหลายของประเภทความพิการ จึงทำให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวในการจัดกิจกรรม โครงการของสถานศึกษา การปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่ รวมถึงพิสัยของอบายมุข และการรู้จักกับผู้อื่นไม่ครอบคลุมทุกคน และนักสหวิชาชีพที่มีจำนวนน้อยต่อการพัฒนานักเรียน และผู้ปกครองไม่มีเวลาในการพัฒนานักเรียนตามคำแนะนำของครู สอดคล้องกับ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายออกนอกบ้านโดยประกอบอาชีพตั้งแต่เช้าถึงเวลาเลิก หรือทำงานในโรงงานเข้ากะดึกกลับตอนเช้าจึงไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร (ปิยธิดา ลี้มสธิรานันท์, 2559) สอดคล้องกับ ครูร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการเข้าใจในปัญหาพูดคุยกับนักเรียน และพร้อมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเมื่อเด็กเกิดปัญหายืดเวลา (กชพร พุทธจักร, 2562) สอดคล้องกับ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมหรือภูมิทัศน์โรงเรียน การจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนาและประเพณีไทย และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (สุกัญญา ปัญญานันท์ และคณะ, 2564)

ลำดับที่สี่ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำงานประจำ จึงทำให้ไม่มีเวลาในการส่งเสริมพัฒนาในการฝึกการทำงาน การประยุกต์การเรียนการสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน การแข่งขันทักษะวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับ ครูต้องเอาใจใส่นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนเป็นปัญหาสังคม เอาใจใส่อย่างใกล้ชิดของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา (ปิยธิดา ลี้มสธิรานันท์, 2559) สอดคล้องกับ ครูที่ปรึกษาควรรู้จักนิสัยและความถนัดและความสนใจของนักเรียนช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การแสดงออกในทางที่ถูกต้อง เลือกรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพในตัวนักเรียนได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนด้วยกันเองเพื่อเพิ่มการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (ศศิทิติยา เทพเสนา, 2558) สอดคล้องกับ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรสอนทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตตามศักยภาพบุคคล (เจษฎา ภักดี และคณะ, 2563) สถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมพัฒนาการที่ดีโดยการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ส่งเสริมความถนัดของนักเรียน (กชพร พุทธจักร, 2562) สอดคล้องกับสถานศึกษาจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียน กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมการแข่งขันทักษะวิชาการ (ภูษณิศ ม่วงเกษม, 2562)

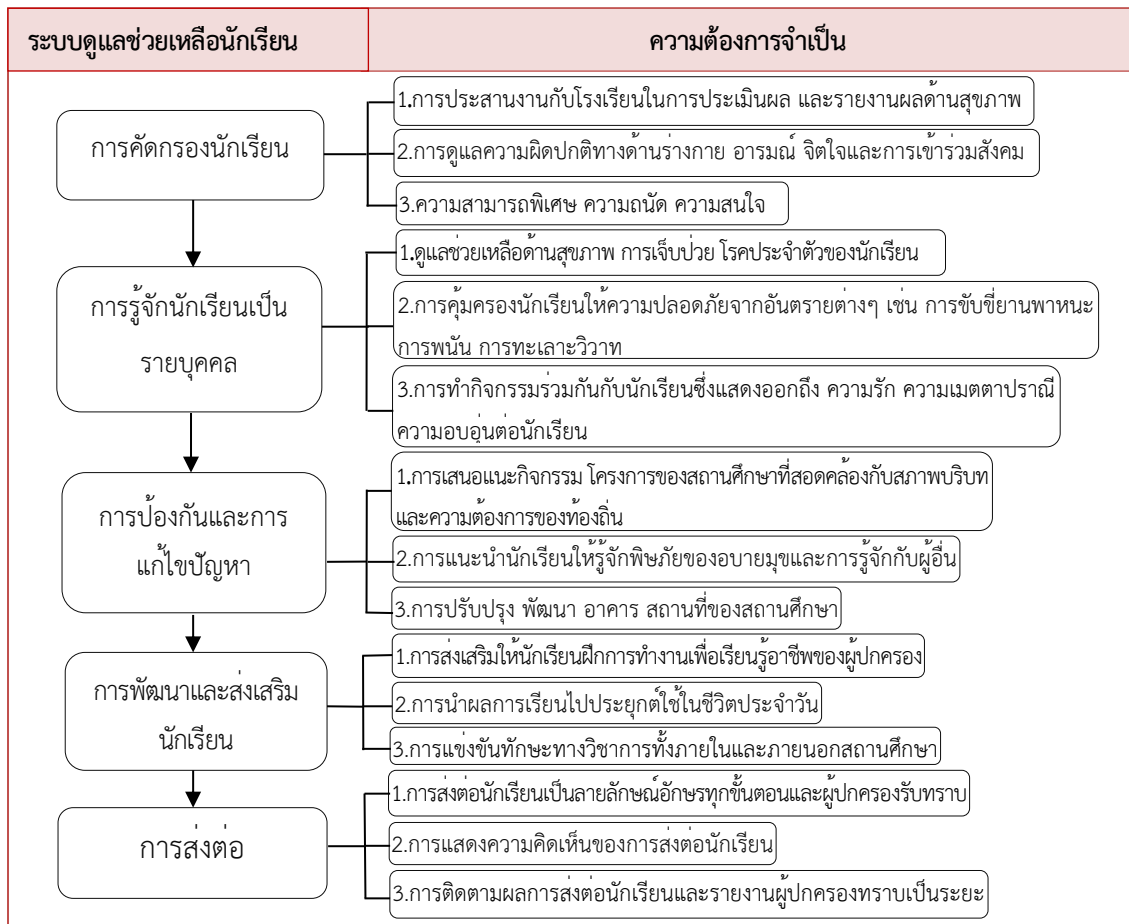
ลำดับที่ห้า การส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากครูที่ปรึกษาให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและประชุมในการส่งต่อนักเรียนให้กับนักสหวิชาชีพภายในสถานศึกษา และร่วมพยานักเรียนเข้าสมัครเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นภายในและภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับ การมีส่วนร่วมของ

ผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวาริราษฎร์วิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ครูที่ปรึกษา ได้พิจารณาส่งต่อนักเรียน ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูพยาบาล และผู้ปกครอง กรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นจะส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (ณัฐจิรา ใจสุทธิ, 2559) สอดคล้องกับโรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้การส่งต่อนักเรียนมีการแก้ไขและพัฒนานักเรียนได้ดีและจะมีการรายงานผลการส่งต่อให้ผู้ปกครองทราบ (ฤทธิธิชัย ภู่อ่าง, 2563) สอดคล้องกับการส่งต่อนักเรียนเริ่มจากการส่งเอกสารให้กับครูประจำชั้น และแก้ปัญหาก่อนการประสานงานส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญที่ตรงกับปัญหาของนักเรียนสอดคล้องกับ (กชพร พุทธิจักร, 2562)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาควะวันออก องค์ความรู้ที่สามารถสรุป เป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาควะวันออก ได้แก่ 1) การคัดกรองนักเรียนพบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การประสานงานกับโรงเรียนในการประเมินผล และรายงานผล

ด้านสุขภาพนักเรียน รองลงมาคือ การดูแลความผิดปกติทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และการเข้าร่วมสังคมภายนอก ลำดับสุดท้ายคือ ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ 2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพ การเจ็บป่วย โรคประจำตัวของนักเรียน รองลงมาคือ การคุ้มครองนักเรียนให้ความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ เช่น การข่มขืนยาเสพติด การพนัน การทะเลาะวิวาท ลำดับสุดท้ายคือการทำกิจกรรมร่วมกันกับนักเรียน ซึ่งแสดงออกถึง ความรัก ความเมตตาปราณี ความอบอุ่นต่อนักเรียน 3) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การเสนอแนะกิจกรรม โครงการของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพ บริบทและความต้องการของท้องถิ่น รองลงมาคือการแนะนำนักเรียนให้รู้จักพิษภัยของอบายมุข และการรู้จักกับผู้อื่น ลำดับสุดท้ายคือ การปรับปรุง พัฒนา อาคาร สถานที่ของสถานศึกษา 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกการทำงาน เพื่อเรียนรู้อาชีพของผู้ปกครอง รองลงมาคือ การนำผลการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ลำดับสุดท้ายคือ การแข่งขันทักษะทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 5) การส่งต่อ พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การส่งต่อนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรทุกชั้นตอนและผู้ปกครอง รับทราบ รองลงมาคือ การแสดงความคิดเห็นของการส่งต่อนักเรียน ลำดับสุดท้ายคือ การติดตามผลการส่งต่อนักเรียนและรายงานผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ตามลำดับ

สรุป

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนา ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของนักเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ ในการจัดการศึกษาได้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน สนับสนุนทรัพยากร การสร้างและจัดหาแหล่งเรียนรู้ การให้และรับข่าวสารจากทางศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อประสานกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การให้ข้อเสนอแนะทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน การรายงาน และสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน ให้โรงเรียนทราบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยผ่านองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบถึงความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประเมินความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการวิเคราะห์และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นในสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ว่ามีประเด็นใดบ้างที่ควรเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์เกิดประโยชน์ในการบริหารงานให้กับองค์กรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามความต้องการและตามศักยภาพของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการประเมินผลและรายงานผลด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ การเข้าร่วมสังคม ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลในด้านสุขภาพ ความเจ็บป่วย โรคประจำตัวของนักเรียน การคุ้มครองนักเรียนให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ การทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนที่แสดงออกถึงความรัก ความเมตตาปราณี ความอบอุ่น ต่อนักเรียน

1.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรมีการเสนอแนะกิจกรรม โครงการของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพ บริบทและความต้องการของท้องถิ่น การแนะนำให้นักเรียนให้รู้จักพิษภัยของอบายมุขและการรู้จักผู้อื่น รวมถึงการปรับปรุงพัฒนา อาคาร สถานที่ของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อทราบถึงความต้องการจำเป็นของแต่ละศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยความสำเร็จต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก

เอกสารอ้างอิง

- กชพร พุทธจักร. (2562). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี. ใน รายงานการวิจัย. อุบลราชธานี: โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล.
- เจษฎา ภัคตี, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม, ปาริชาติ สุภิมารส. (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านเก่าขาม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 7(10), 329-341.
- ณัฐธิญา ใจสุทธิ. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวาริราษฎร์วิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- แดนไพโร สีมาคาม. (2564). กลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฤทธิ์ชัย ภู่อ่างค์. (2563). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นุรมาน พัทธสุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปิยธิดา ลิ้มสถิรานันท์. (2559). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แพรวพลอย พัฒนะแสง. (2565). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรศักดิ์ ผกการอง. (2562). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภูษณิศ ม่วงเกษม. (2562). สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- มุฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮีย และนัชชีมา บาเกาะ. (2563). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร. วารสารวิทยบริการ, 31(1), 243-254.
- รุ่งนภา สุขสำแดง. (2563). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- รัชพล เทียงดี. (2563). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระแก้ว. (2564). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564. สืบค้น 25 ตุลาคม 2565. จาก <https://sakaespecial.ac.th/index.php>.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปราจีนบุรี. (2564). รายงานการประเมินคุณภาพภายในปีการศึกษา 2564. สืบค้น 25 ตุลาคม 2566. จาก <https://drive.google.com/file/d/1ww5znlTEuHri-7h-oid625dIChBELzL/view>.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี. (2564). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564. สืบค้น 23 ตุลาคม 2565. จาก <http://www.secchonburi.go.th>.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2564). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564. สืบค้น 23 ตุลาคม 2566. จาก http://chasec.ac.th/web_th/default.aspx.
- ศศิทิติยา เทพเสนา และปองสิน วิเศษศิริ. (2558). การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับเด็กต่างด้าวโรงเรียนต้นแบบคนพลัดถิ่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 10(3), 589-600.
- สุกัญญา ปัญญานนท์, สุขุม มูลเมือง, สมหญิง จันทรัฐไทย. (2564). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านผึ้ง (มธูลีห์ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 4(3), 81-93.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน*. เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาทีมงานขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการก้าวอย่างยั่งยืนปี 2552. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
- อารียา ก่อกุล, ปพนสรรค์ โพธิ์พิทักษ์ และฐิตินันท์ ดั่งสุวรรณ. (2564). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี. *Journal of Buddhist Education and Research*, 7(1), 34.
- OECD. (2019). *Organisation for Economic Co-operation and Development Learning Compass 2030*. Retrieved October 23, 2023. From www.oecd.org/education/2030-project/.

มุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส CULTURAL PERSPECTIVE REFLECTED THROUGH THE USE OF LANGUAGE IN THE NOVEL BUPPESANNIVAS

ธนู ทดแทนคุณ, ศุภชาติ เสถียรธนาสาร, ปิยะภา ตูวิชรานนท์, ธวัชชัย สิงห์สุภา, และรัมภ์รดา กองช้าง*

Thanu Thodthankun, Suppatchat Satientanasan, Piyapa Tuvicharanon, Thawatchai Singsoopa and Rumrada Kongchang

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

*Corresponding Author E-mail: rumrada.k@rmutsb.ac.th

Received December 15, 2023; Revised December 19, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์มุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยาย เรื่องบุพเพสันนิวาส ผู้แต่งคือ รอมแพง นามปากกาของจันทร์ยวีร์ สมปรีดา ที่สร้างให้ตัวละครมีการใช้ภาษาที่น่าสนใจ ชวนอ่าน เพราะมีความแตกต่างของภาษาที่ผู้อ่านต้องเข้าใจ ทั้งภาษาในอดีตและปัจจุบัน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์การใช้ภาษาของคนไทยในละครเรื่องบุพเพสันนิวาส เพื่อให้ทราบวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่อง จากการศึกษาหลักเกณฑ์การแบ่งประเภทของวัฒนธรรม รวบรวมทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาที่สะท้อนถึงวัฒนธรรม รวบรวมบทบรรยายและบทสนทนา ในละครย้อนยุคเรื่องบุพเพสันนิวาส ฉบับเต็ม วิเคราะห์กลวิธีตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ วิเคราะห์วัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งประเภทวัฒนธรรมของ Nida คือ วัฒนธรรมทางนิเวศ (Ecology) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) วัฒนธรรมทางสังคม (Social culture) วัฒนธรรมทางศาสนา (Religious culture) และวัฒนธรรมทางภาษา (Linguistic culture) สรุปผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การใช้ภาษาในเรื่องบุพเพสันนิวาส สะท้อนมุมมองทางวัฒนธรรมมีความโดดเด่นตามลำดับ อันดับแรก ได้แก่ วัฒนธรรมทางสังคม ในเรื่องโครงสร้างทางสังคมและชนชั้นวรรณะทางสังคม รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมทางศาสนา ในเรื่องความเชื่อในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิด ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และเวทมนตร์คาถา และอันดับสุดท้าย ได้แก่ วัฒนธรรมทางภาษา ในเรื่องการใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน และการสร้างคำ ซึ่งเป็นการใช้ศัพท์สแลง คำทับศัพท์

คำสำคัญ: มุมมอง, วัฒนธรรม, นวนิยาย, บุพเพสันนิวาส

Abstract

This research has the objective to analyze the cultural perspective reflected in the use of language in the novel Buppesannivas authored by Rom Phaeng or Chanyawee Sompreeda's pseudonym, which sets the theme and determines the characters to use the interesting and remarkable language. Due to the differences in languages between the language in the past and the present that readers must understand, the researchers therefore studied and analyzed the use of language by Thai people in the drama Buppesannivas in order to know the various cultures that appear in the story. The research is done by studying the criteria for classifying culture, collecting theories and research related to the use of language that reflects culture, collecting lectures and conversations of the full version of period drama Buppesannivas, analyzing strategies according to the criteria that have been set as well as the culture of language use of Thai people by using the Nida's criteria for categorizing cultures namely: ecological culture, material culture, social culture, religious culture, and linguistic culture. The results were summarized and presented through descriptive analysis.

The research results found that the use of language in the novel Buppesannivas reflects a cultural perspective in various respects which are prominent in order respectively as follows; First of all, social culture in terms of social structure and social class; followed by religious culture which is the belief in the principles of Buddhism, belief in the law of karma and reincarnation, beliefs in astrology and magic spells and the last one is language culture in the use of images, the use of expressions, and the construction of words which is the use of slang words and transliterated words.

Keywords: Perspective, Culture, Novel, Buppesannivas

บทนำ

ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง วัฒนธรรมนั้นต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ดังที่ ชนกพร อังศุวิริยะ (2559) ได้ให้ความเห็นว่า ภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และยังเป็นสิ่งสำคัญในการแยกความแตกต่างระหว่างชนชาติได้อีกทางหนึ่ง ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมจากตัวบทภาษาจึงช่วยให้เราเห็นมุมมองของวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วรรณกรรมเรื่องบุพเพสันนิวาสเป็นวรรณกรรมที่ผู้แต่งคือ รอมแพง นามปากกาของจันทร์ยวีร์ สมปรีดา ได้รังสรรค์ขึ้นให้ตัวละครมีการใช้ภาษาที่น่าสนใจ ชวนอ่าน เพราะมีความแตกต่างของภาษาที่

ผู้อ่านต้องเข้าใจ ทั้งภาษาในอดีตและปัจจุบัน อีกทั้งยังพบการใช้สำนวนไทยที่นำมาประกอบในข้อความของหมิ่นสุนทรเทวา เช่น ชีคร้านตัวเป็นชน หรือชี้เกียดตัวเป็นชน รวมทั้งมีการใช้ภาษาที่สะท้อนถึงสังคมไทยในอดีตที่มีระบบทาส คือ “ไม่มีเมตตา ข้าทาส บริวาร” จึงกล่าวได้ว่าการใช้ภาษาของตัวละครเพียงยกตัวอย่างมาหนึ่งข้อความที่ตัวละครใช้เท่านั้น ยังมีแง่มุมต่าง ๆ ให้ศึกษาได้หลายประเด็น ดังนั้นวรรณกรรมเรื่องบุพเพสันนิวาสจึงตีความประวัติศาสตร์อยุธยาคุพระนารายณ์ ผ่านมุมมองต่าง ๆ ซึ่งเป็นการรื้อสร้าง (Reconstruction) ประวัติศาสตร์ ผ่านละครโทรทัศน์ที่น่าตัวละครสมมติปะทะสังสรรค์กับตัวละครที่มีตัวตนอยู่จริงในสมัยอยุธยา แสดงลักษณะการยั่วล้อ (Parody) วัฒนธรรมประชานิยม เหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง รวมถึงการยั่วล้อบุคคลในสมัยอดีต ทำให้เกิดความสนุกพร้อมความรู้ มุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษา จึงเป็นเรื่องน่าสนใจ ซึ่งการสื่อสารของตัวละครผ่านการใช้นี้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทย ซึ่งจะทำให้ผู้สนใจเข้าใจวัฒนธรรมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษามุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส เพื่อวิเคราะห์ตัวบทนวนิยายเรื่องดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการใช้ภาษาในวรรณกรรมที่ถ่ายทอดให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมไทยอย่างแยกไม่ออก

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์มุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษามุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม แนวคิด และทฤษฎีการจำแนกประเภทของวัฒนธรรม และรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส ดังนี้

วัฒนธรรม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ไว้มากมาย สุพิศวง ธรรมพันทา (2532) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมประกอบขึ้นจากองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นนามธรรม (Abstraction) คือ ส่วนของความคิดหรือจิตใจ (Ideal or mental culture) ได้แก่ บรรทัดฐาน ค่านิยมและความเชื่อต่าง ๆ และส่วนที่เป็นรูปธรรม (Reality) คือ วัตถุ กิริยาอาการต่าง ๆ นอกจากนี้ สุพัตรา สุภาพ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึงมรดกทางสังคมที่มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมาย ประเพณี วิทยาการ และทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดและทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม โดยแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง เพราะเป็นวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มสังคม พจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง สิ่งที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) กล่าวโดยสรุป คือ วัฒนธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การประกอบอาชีพ ที่อยู่อาศัย สถานที่ กิริยามารยาท ศาสนา ความเชื่อ ภาษา ประเพณี นาฏศิลป์ เป็นต้น

Nida (อ้างถึงใน Hymes, D. 1964) ได้แบ่งประเภทของคำทางวัฒนธรรมไว้ 5 ประเภท ได้แก่

1. วัฒนธรรมทางนิเวศ (Ecology) หมายถึง ความแตกต่างของสภาพภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ เช่น ภูมิประเทศ ฤดูกาล สภาพอากาศ เป็นต้น
2. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยานพาหนะ เป็นต้น
3. วัฒนธรรมทางสังคม (Social culture) หมายถึง โครงสร้างทางสังคม ประเพณี แบบแผนจารีตต่าง ๆ รวมไปถึงกฎหมาย
4. วัฒนธรรมทางศาสนา (Religious culture) หมายถึง หลักธรรม คำสอน ความเชื่อซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละศาสนา เช่น หลักธรรมคำสอนในศาสนาพุทธ มีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด แต่ในศาสนาคริสต์ไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนี้
5. วัฒนธรรมทางภาษา (Linguistic culture) หมายถึง ความแตกต่างของการใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวตามแต่ละพื้นที่นั้น เช่น แต่ละภาษามักมีการใช้ภาษาภาพพจน์และสำนวนที่มีความหมายแตกต่างกัน อ้างถึงและเปรียบเทียบกับสิ่งที่แตกต่างกัน

ภาษาและวัฒนธรรม

ศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2561) กล่าวว่า ภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ภาษาเป็นเครื่องมือที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม เพราะการเรียนรู้วัฒนธรรมต้องผ่านภาษา ถ้าไม่มีภาษา วัฒนธรรมจะเจริญงอกงามได้ยาก ส่วนวัฒนธรรมเป็นหลักสำคัญในการช่วยให้ภาษาเกิดระบบ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ ซึ่งสามารถสรุปความสัมพันธ์ของภาษากับวัฒนธรรมได้ ดังนี้

1. ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ภาษาช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร
2. ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อเป็นหลักฐานให้คนรุ่นหลังได้รับทราบและเข้าใจหลักการต่าง ๆ
3. ภาษาเป็นสัญลักษณ์แสดงความเจริญของมนุษย์
4. ภาษาเป็นเครื่องมือในการสั่งสอนและสั่งสมภูมิปัญญาของสมาชิกในแต่ละสังคม
5. ภาษาเป็นเครื่องมือสะท้อนภาพวัฒนธรรมในอดีตให้แก่คนรุ่นหลัง โดยอาจสอดแทรกในวรรณคดี วรรณกรรมต่าง ๆ เช่น เรื่องการแต่งกาย ประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

นวนิยายเรื่อง บุพเพสันนิวาส

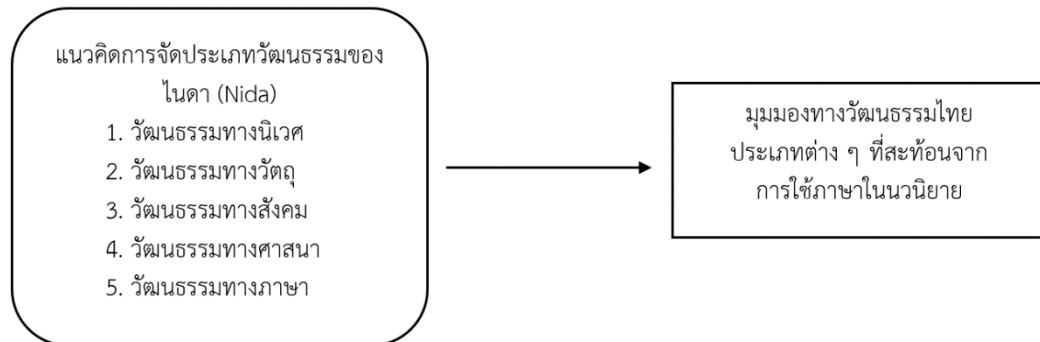
จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายเรื่อง บุพเพสันนิวาส พบว่ามีการศึกษาในหลายแง่มุม ดังนี้ สุมาลี พลขุนทรัพย์ (2560) ศึกษาเรื่อง “ลีลาภาษาของรอมแพง ในนวนิยายเรื่อง บุพเพสันนิวาส” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลีลาการใช้ภาษาของรอมแพง ในด้านการใช้คำ การใช้โวหาร ภาพพจน์ และการใช้สำนวนไทย วรณญา อัจฉริยบดี (2561) ศึกษาเรื่อง “การตีความฉากตลาดในฐานะพื้นที่จากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องบุพเพสันนิวาส” โดยใช้แนวคิดเรื่อง “พื้นที่” ในการแสดงออกและการเสนอภาพพื้นที่ ส่วนดิษยพรรณ ศรีบุญเรือง และ สุทธภา อินทรศิลป์ (2562) ศึกษาเรื่อง “ภาพความเป็นชายจากการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส ของรอมแพง” โดยมุ่งศึกษาเฉพาะตัวละครเอกฝ่ายชายคือพระศรีวิสารสุนทร และสรรัตน์ จีรบวรวิสุทธิ (2562) ศึกษาเรื่อง “สุนทรียทัศน์ของผู้ชมชาวจีนที่มีต่อละครโทรทัศน์เรื่อง บุพเพสันนิวาส” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุนทรียทัศน์ของผู้ชมชาวจีนที่มีต่อละครโทรทัศน์เรื่อง บุพเพสันนิวาส และเพื่ออธิบายอิทธิพลของสุนทรียทัศน์จากละครโทรทัศน์เรื่องบุพเพสันนิวาสที่มีต่อผู้ชมชาวจีน สรรัตน์ จีรบวรวิสุทธิ (2562) ยังศึกษาเรื่อง “จินตนาการเกี่ยวกับกรุงศรีอยุธยา ครึ่งบ้านเมืองดี ในละครโทรทัศน์เรื่อง บุพเพสันนิวาส” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจินตนาการเกี่ยวกับอดีตในยุคกรุงศรีอยุธยาเจริญรุ่งเรืองในละครเรื่องบุพเพสันนิวาส และเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในสังคมไทยยุคปัจจุบันซึ่งเป็นผลมาจากจินตนาการเกี่ยวกับอดีตยุคกรุงศรีอยุธยาเจริญรุ่งเรืองในละครเรื่องบุพเพสันนิวาส นอกจากนี้ เทวากร คำสัตย์ (2563) ศึกษาเรื่อง “บุพเพสันนิวาส : ภาพสะท้อนด้านการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรม” โดยศึกษาภาพสะท้อนด้านการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมในนวนิยาย เรื่อง “บุพเพสันนิวาส” ของรอมแพง กฤติญา กวีจารุกรณ์ (2563) ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบบทละครโทรทัศน์กับการผลิตสู่การออกอากาศ กรณีศึกษา : ละครโทรทัศน์เรื่อง บุพเพสันนิวาส” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบบทละครโทรทัศน์เรื่องบุพเพสันนิวาส ตอนที่ 1 (ต้นฉบับ รางที่ 7) ซึ่งศัลยา สุขะนิวัตต์ เป็นผู้เขียนบท กับละครโทรทัศน์เรื่อง บุพเพสันนิวาสที่ผลิตออกอากาศตอนที่ 1 โดยการชมย้อนหลังจากสื่ออินเทอร์เน็ต มุ่งวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องของฉาก ตัวละคร และบทสนทนา และลักขณา รุ่งโรจน์ (2565) ได้ศึกษาวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส และศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่า มีเพียงเทวากร คำสัตย์ (2563) ที่ศึกษาภาพสะท้อนด้านการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรม และ ลักขณา รุ่งโรจน์ (2565) ที่วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ยังไม่มีการศึกษามุมมองทางวัฒนธรรมโดยใช้เกณฑ์การแบ่งประเภทของคำทางวัฒนธรรมของ Nida คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา มุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส โดยใช้เกณฑ์ของ Nida เพื่อให้ศึกษาวัฒนธรรมไทยได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาวิเคราะห์มุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส โดยเก็บข้อมูลจากนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส ฉบับเต็ม ของผู้แต่ง รอมแพง จำนวนทั้งสิ้น 28 ตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ในขั้นที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส แบ่งได้เป็น 3 หัวข้อย่อย คือ 1) การใช้คำ 2) การใช้สำนวน และ 3) การใช้โวหารภาพพจน์ จากนั้นผู้วิจัยนำผลการศึกษาดังกล่าวมาวิเคราะห์ในขั้นที่ 2 วิเคราะห์มุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส ซึ่งในบทความวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอเฉพาะผลการศึกษาในขั้นที่ 2 เท่านั้น โดยใช้เกณฑ์การแบ่งประเภทวัฒนธรรมของไนดา Nida (อ้างอิงใน Hymes, D., 1964) ทั้ง 5 ประเภท คือ 1) วัฒนธรรมทางนิเวศ (Ecology) 2) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) 3) วัฒนธรรมทางสังคม (Social culture) 4) วัฒนธรรมทางศาสนา (Religious culture) และ 5) วัฒนธรรมทางภาษา (Linguistic culture) จากนั้นนำมาอภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษามุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายบุพเพสันนิวาส โดยแบ่งเป็น 5 ประเภทตามแนวคิดการแบ่งประเภทวัฒนธรรมของไนดา Nida (อ้างอิงใน Hymes, D., 1964) รายละเอียดมีดังนี้

1. วัฒนธรรมทางนิเวศ (Ecology)

วัฒนธรรมทางนิเวศ (Ecology) หมายถึง ความแตกต่างของสภาพภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ เช่น ภูมิประเทศ ฤดูกาล สภาพอากาศ เป็นต้น จากการวิเคราะห์พบการใช้ภาษาในนวนิยายบุพเพสันนิวาส ที่สะท้อนวัฒนธรรมทางนิเวศ 2 ประเภท ดังนี้

1.1 วัฒนธรรมเกี่ยวกับภูมิประเทศ

ตัวอย่างที่ 1

“หากมีนายเอียงนี้ให้ข้าขึ้นเขาลงห้วยที่ได้กับออกมาเถิดจ้กรับใช้มิให้อนาพร้อนใจเลยแม่แต่นิด”

ตัวอย่างนี้เป็นคำพูดของนายม่วง บ่าวในเรือนของหมื่นสุนทรเทวา กล่าวขึ้นชมที่เกศสุรางค์ แบ่งเบี้ยให้กับบ่าวในเรือน จำนวน “ขึ้นเขาลงห้วย” หมายถึง ลำบากสมบุกสมบัน เช่น ชีวิตของฉัน ไม่ได้สะดวกสบาย ต้องขึ้นเขาลงห้วยมาตลอด อีกนัยหนึ่งหมายถึง ไป แต่ใช้ในความประชิด เช่น จะขึ้นเขาลงห้วยที่ไหนก็ไป ฉันไม่สนใจแล้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) จำนวนนี้สะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทยที่มีเขตภูเขาและที่ราบสูงอยู่ทั่วทุกภูมิภาค ทำให้คนไทยคุ้นเคยและนำมาสร้างเป็นสำนวน โดยบนภูเขาหรือทิวเขาจะมีแหล่งต้นน้ำที่เมื่อน้ำไหลลงสู่ที่ราบ บางส่วนจะกลายเป็นแอ่งน้ำลึกหรือที่เรียกว่าห้วย และบางส่วนไหลรวมกันเป็นแม่น้ำ

1.2 วัฒนธรรมเกี่ยวกับสัตว์

ตัวอย่างที่ 2

“... หากพวกปากหอยปากปูเห็นว่าแม่นายท่านยังอยู่สุขสบายดี คำครหาต่าง ๆ ก็จักเลื่อนไปด้วยหนา”

ตัวอย่างนี้เป็นคำพูดของนางผิน บ่าวคนสนิทของเกศสุรางค์ ที่กล่าวแนะนำให้เกศสุรางค์ ทำตัวปกติ เพื่อไม่ให้ถูกคนอื่น ๆ นินทา จำนวน “ปากหอยปากปู” หมายความว่า “ชอบนินทาเล็ดนินทาน้อย” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ปากหอยปากปู จึงหมายถึง คนที่ชอบนินทาว່าร้าย กล่าวหาผู้อื่นด้วยความสนุกปาก ขุนวิจิตรมาตรา (อ้างถึงใน Clark-Kent, 2559) อธิบายว่า ความหมายเดิมของสำนวน “ปากหอยปากปู” นั้น หมายความว่าถึงมีปากแต่ก็พูดอะไรไม่ได้ ไม่มีปากไม่มีเสียง มีปากเสียเปล่าแต่ไม่สามารถพูดหรือแก้ต่างให้ตัวเองได้ เปรียบเหมือนหอยกับปูที่มีปากแต่พูดไม่ได้ จำนวนนี้ในความหมายเดิมมีปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง เช่น นิราศเมืองเพชร ของสุนทรภู่ มีว่า “...เหมือนก็รู้อยู่ในเล่ห์เสนาหา แต่หากว่าพูดยากเป็นปากหอย เปรียบเหมือนคนจนทุนทั้งบุญน้อย จะกล่าวถ้อยออกไม่ได้ดังใจนึก” พระอภัยมณี ของสุนทรภู่ มีว่า “...พี่สุวรรณมาสินี่ชี้หึง สักหนอยหนึ่งก็จะนำมาทำเชื้ญ แต่พวกเราเนี้วีสัยเขาใจเย็น พูดไม่เป็นปากก็ห้อยดังหอยปู” นับเป็นตัวอย่างของการกลายความหมายของสำนวนในภาษาไทย แต่บางทีว่าสำนวนนี้ใช้กระทบกระเทียบเปรียบเปรยว่า เรื่องที่ตนไม่น่าจะพูดได้เต็มปากเพราะไม่รู้จริงแต่ก็อยากจะพูด ขอให้จับจับขบขบก็ยังดีเหมือนหอยปู ทั้งที่ไม่มีปากมีเสียงแต่ก็อยากมีส่วนร่วม

ตัวอย่างที่ 3

“มีทั้งตลาดบกตลาดน้ำเยอะแยะมากมาย ล้วนน่าไปดูด้วยตัวเองทั้งสิ้น เพียงแค่คิดก็เหมือนกระตี่ได้น้ำ อยากไปมันเสียทุกตลาด”

จากบทบรรยาย จำนวน “กระตี่ได้น้ำ” ใช้เปรียบเทียบคนที่แสดงอาการตืออกดีใจตื่นเต้นจนตัวสั่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สมโภชน์ อัคระทวิวัฒน์ (2547) อธิบายธรรมชาติของปลาไว้ว่า ปลาชอบบ้วนน้ำใหม่โดยเฉพาะน้ำฝน เมื่อฝนเริ่มตก ปลา ก็จะผุดหัวโผล่ออกมารับน้ำฝน โดยเฉพาะปลากระตี่ ซึ่งมีพฤติกรรมชอบอยู่รวมกันเป็นฝูง แม้จะเป็นปลาที่มีอวัยวะช่วยหายใจและสามารถดำรงชีพอยู่

ในน้ำที่ออกซิเจนต่ำได้แต่อยู่ส่วนนี้ยังพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสู่ปลาชนิดอื่นไม่ได้ เราจึงจะเห็นปลากระดี่ลอยตัวขึ้นมาสู่อากาศบนผิวน้ำเสมอ โดยเฉพาะเวลาฝนตก ปลากระดี่ผุดโผล่หัวออกมารับน้ำฝนมากกว่าปลาชนิดอื่น ๆ จึงนำมาใช้เปรียบเทียบเป็นสำนวน หมายถึงคนที่ตอกดีใจจนระงับอาการไม่ได้จนแสดงอาการออกมาให้ผู้อื่นเห็นอย่างออกหน้าออกตา

2. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture)

วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยานพาหนะ จากการศึกษาพบการใช้ภาษาในนวนิยายบุพเพสันนิวาสที่สะท้อนวัฒนธรรมทางวัตถุ 2 ประเภท ดังนี้

2.1 วัฒนธรรมเกี่ยวกับเครื่องใช้

ตัวอย่างที่ 4

“ทองคำพ่องทองดีปู่ทองด้วง ที่จะเป็นรัชกาลที่หนึ่ง!” เกศสุรางค์พิมพ์ไล่ลำดับจนแทบล้มหายใจ ใครจะไปนึกกว่าจะเจอจุดนี้ได้ดังตอถึงขนาดนี้

สำนวน “จุดใต้ตำตอ” หมายถึง พุดหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งบังเอิญไปโดนเอาเจ้าตัวหรือผู้ที่เป็นเจ้าของเรื่องนั้นเข้า โดยผู้พุดหรือผู้ทำไม่รู้ตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ได้ คือ เชื้อเพลิงที่คนไทยสมัยโบราณใช้สำหรับจุดให้สว่าง ทำด้วยไม้ผุคลุกน้ำมันยางหรือชัน ห่อด้วยเปลือกเสม็ดหรือเตยป่า เป็นต้น ทำเป็นเล่มยาว ๆ ไขตอกมัดเป็นเปลาะ ๆ หรือใส่กระบอก ถ้ามัดตอนปลายด้านหนึ่งเป็นหาง เรียกว่า ไต้หาง เรียกส่วนเนื้อของไต้ที่แบ่งเอามาใช้เป็นเชื้อไฟหรือส่วนของไต้ที่จุดและเขี่ยให้ร่วงหล่นลงมาเป็นขี้ไต้ เมื่อนำมาใช้ประกอบสร้างเป็นสำนวนเกี่ยวกับการพุดจึงหมายถึงการพุดกล่าวขวัญในทางร้าย หรือนินทาคนอื่นแล้วเจ้าตัวได้ยินหรือรับรู้ด้วย เปรียบเหมือนจุดใต้เพื่อฉายส่องทางแต่ก็บังเอิญไปชนกับตอจนไฟดับ

ตัวอย่างที่ 5

“แลหากผู้ใดถาม ก็อย่าได้บอกว่ามีระดูหนาเจ้าคะ ให้บอกว่าขี้มั่วอยู่จึงออกไปข้างนอกมิได้”

ตัวอย่างนี้เป็นคำพูดแนะนำของนางผิน บ่าวคนสนิทของเกศสุรางค์ที่ไม่ให้ออกจากบ้านขณะมีประจำเดือน ศิริัญญา สุจินตวงศ์ (2554) อธิบายความหมายของ ขี้มั่ว ว่า คนโบราณเรียกผ้าอนามัยว่า “ผ้าขี้มั่ว” ตามการใช้งานที่ต้องใส่เหมือนกับการขี้มั่ว และเรียกช่วงเป็นประจำเดือนนี้ว่า “ถึงผ้า” บางทีใช้กาบมะพร้าวทึบ หรือนุ่นหรือกลบมาสอดใส่ในเนื้อผ้าและเย็บให้เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยจะมีเชือกกล้วยผูกระหว่างหัวท้ายก่อนนำมาผูกติดเอว เมื่อจะใช้งานก็จะวางสอดใต้ขาก่อนนั่งโจงกระเบน หรือใช้เศษผ้ายาว ๆ ผูกกับเอวเอาไว้ เมื่อมีเวลาวางคราวใด สาว ๆ ก็ต้องเตรียมผ้าขี้มั่วไว้ใช้ในแต่ละเดือน ถ้าสาวคนไหนทำผ้าขี้มั่วไม่เรียบร้อย ก็จะทำให้โจงกระเบนหย่อนลงมาดูแล้วไม่สวย ยิ่งเป็นสาว ๆ ขาววังด้วยแล้วยิ่งเน้นความประณีตเรียบร้อยในการทำผ้าขี้มั่วเป็นพิเศษ โดยนำผ้ามาซ้อนทับกันแล้วเย็บเก็บไว้ใช้งาน

2.2 วัฒนธรรมเกี่ยวกับยานพาหนะ

ตัวอย่างที่ 6

“รุ่งเช้าเกศสุรางค์ต้องมาเป็นหัวเรือใหญ่ในการไล่บาตรโดยมีนางปริกเป็น ผู้ช่วยและดูแลบ้านเรือนชะรอยจะมีตำแหน่งคล้าย ๆ คุณแม่บ้านในสมัยของเธอ”

จากบทบรรยาย “หัวเรือใหญ่” เป็นสำนวนที่เกี่ยวกับยานพาหนะคือเรือ และวิธีปฏิบัติในการเดินเรือที่ยึดถือมาแต่โบราณว่าต้องให้เรือเล็กหกลึกหรือให้ทางแก่เรือใหญ่ เพราะเรือใหญ่กินพื้นที่มาก กินน้ำลึกและหลบลำบากกว่า หากเกิดชนกันขึ้นเรือเล็กจะเป็นอันตราย จึงดูเหมือนเรือใหญ่ไปทางไหนเรือเล็กก็ต้องหลีกทางให้หรือหลบทางให้ เมื่อใช้เป็นสำนวน เดิมหมายถึง คนที่ชอบออกหน้าทะเลาะแทน คนอื่นในเรื่องที่มีใช้การอะไรของตน แต่ปัจจุบันใช้หมายถึง ผู้ที่รับผิดชอบจัดงานใหญ่ ๆ ซึ่งมีผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมาก เช่น งานใหญ่นี้ ต้องหาคนเก่ง ๆ มาเป็นหัวเรือใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2551)

ตัวอย่างที่ 7

“เคยละเล่นโล้สำเภาฤไม่” เสียงท่มหวานถามแผ่วเบา ดวงตาเป็นประกายแวววามในความมืดที่มีเพียงเสียงตะเกียง เกศสุรางค์เริ่มกระพริบตาปริบ ๆ เข้าหอยู่ดี ๆ ไยคุณพี่กลับมาถามเรื่องละเล่นสำเภาอะไรกัน

ตัวอย่างนี้เป็นคำพูดของหมื่นสุนทรเทวาขณะเกี่ยวพาราสิเกศสุรางค์ “สำเภา” คือ ชื่อเรือเดินทะเลชนิดหนึ่งแบบจีน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ส่วน “โล้สำเภา” เป็นสำนวนที่ปรากฏใช้ในวรรณคดีไทย เพื่อกล่าวถึงบทอัศจรรย์หรือบทสังวาส บัณฑิต สุพรรณยศ (2562) ให้ความเห็นไว้ในบทความวิจัยเรื่อง “เพลงพื้นบ้านภาคกลาง : ศิลปะการสอนเพศศึกษาแบบชาวบ้านไทย” เกี่ยวกับแนวความคิดการเปรียบอวัยวะเพศชายหญิงเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ว่า “การเปรียบเรื่องเกี่ยวกับเพศนั้น สิ่งที่แสดงความเป็นเพศหญิงมักเป็นสิ่งที่อยู่กับที่ เช่น ทำน้ำ ถ้ำ และสิ่งที่แสดงความเป็นชายนั้นมักเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหว หรือเคลื่อนที่ เช่น เรือ แมลง” ในบริบทของนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาสก็เช่นเดียวกัน คือเป็นการเปรียบเทียบท่าทางตัวละครชายขณะร่วมรักกับลักษณะอาการของการโล้เชือกบนเรือสำเภาที่ต้องมีการโยกตัวไปมา เพื่อดึงเชือกซึ่งผ้าใบเรือให้รับกับกระแสลม

3. วัฒนธรรมทางสังคม (Social culture)

วัฒนธรรมทางสังคม (Social culture) หมายถึง โครงสร้างทางสังคม ประเพณี แบบแผนจารีตต่าง ๆ รวมไปถึงกฎหมาย จากการศึกษาพบการใช้ภาษาในนวนิยายบุพเพสันนิวาสที่สะท้อนวัฒนธรรมทางสังคม 3 ประเภท ดังนี้

3.1 วัฒนธรรมเกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติ

ตัวอย่างที่ 8

“ถ้างานแต่นั้นเกิดขึ้นก่อนที่เธอจะหาทางออกจากร่างนี้ได้ ก็เท่ากับว่าเธอซุบมือเปิบเอาสามีของการเกิดมาเป็นของตัวเอง แล้วหากผูกพันกันทางกายทางใจก็คงไม่ต้องพูดถึง”

จากบทบรรยาย สำนวน “ซุบมือเปิบ” เกี่ยวข้องกับธรรมเนียมปฏิบัติในการรับประทานอาหารของคนไทยสมัยก่อนที่จะรับประทานอาหารด้วยมือหรือ “เปิบข้าว” เป็นการใช้ปลายนิ้วขยุ้มข้าวใส่ปากตนเอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) โดยก่อนจะลงมือรับประทานอาหารก็จะเอามือลงซุบน้ำ เพื่อล้างมือให้

สะอาด และไม่ให้ข้าวติดมือ สำนวน “ซุบมือเปิบ” จึงเป็นความเปรียบที่หมายถึง คนที่ฉวยประโยชน์จากคนอื่นโดยไม่ลงทุนลงแรง หรือคนที่ไม่ช่วยทำแต่พอถึงเวลาก็คอยมารับประทาน

ตัวอย่างที่ 9

“หากดีแต่ตกแต่งตนเองด้วยเครื่องถนิมพิมพาภรณ์และประทีนเครื่องหอม ชม้อยชม้ายชายตานั่งหน้าชาวคูนาราคาญยิ่งนัก”

จากบทบรรยาย “ชม้อยชม้ายชายตา” เป็นลักษณะอาการที่ประกอบด้วย 3 คำ ได้แก่ “ชม้อย” หมายถึง ช้อนตาชำเลื่องดูเพื่อเรียกร้องให้สนใจ “ชม้าย” หมายถึง ชายหางตาดูด้วยความสนใจ และ “ชายตา” หมายถึง ชำเลื่อง ดูทางหางตา ชม้อยชม้ายชายตาจึงเป็นกลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับธรรมเนียมปฏิบัติของผู้หญิง ไว้ใช้ดำเนินกิริยาเรียกร้องความสนใจจนเกินงาม ไม่สมควรเป็นกุลสตรีที่ต้องมีมารยาทเรียบร้อย สำนวน ไม่ประเจิดประเจ้อ

3.2 วัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณี

ตัวอย่างที่ 10

“ด้วยการสังเวยของผู้ใหญ่ที่ล่องลับด้วยการคาดหวังที่จะเป็นทองแผ่นเดียวกัน”

จากบทบรรยาย สำนวน “ทองแผ่นเดียวกัน” คือ เกี่ยวดองกันโดยการแต่งงาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) หมายถึงการที่ชายและหญิงแต่งงานกัน ทำให้ครอบครัวสองครอบครัวมีความแน่นแฟ้นผูกพันกัน ที่มาของสำนวนนี้มาจากการเปรียบเปรยถึงทองคำสองก้อน ที่นำมาหลอมรวมกันแล้ว ก็จะรวมเป็นเนื้อเดียวกัน สำนวนทองแผ่นเดียวกัน ไม่ได้ใช้เฉพาะประเพณีการขอหญิงสาวแต่งงานเท่านั้น ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ได้กล่าวถึงสำนวนนี้ในพระราชสาส์นขอช้างเผือกที่สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมมีถึงสมเด็จพระมหาจักรพรรดิด้วย ดังนี้

“...พระอนุชาท่านประสงค์จะขอช้างเผือกพลาย 2 ช้างมาไว้เป็นศรีในกรุงหงสาวดี ให้สมเด็จพระเชษฐาเราเห็นแก่ทางพระราชไมตรีอนุชาท่านเกิด กรุงหงสาวดีกับพระมหานครศรีอยุธยาจะได้เป็นราชสัมพันธ์มิตรสนิทสนมหนา เป็นมหาพสุธาทองแผ่นเดียวกันไปจนตราบเท่ากัลปาวสาน” (พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพัน จันทนุมาศ, 2479)

เห็นได้ว่าสำนวนทองแผ่นเดียวกัน ในที่นี้หมายถึง มิใช่มิตรต่อกัน หรือในจดหมายเหตุเรื่องทูตไทยไปประเทศอังกฤษเมื่อปี พ.ศ. 2400 หม่อมราโชทัย (ม.ร.ว.กระต่าย อิศรางกูร) ได้กล่าวถึงการจารึกพระราชสาส์นลงในพระสุพรรณบัฏหรือแผ่นทอง แสดงให้เห็นว่า สำนวน ทองแผ่นเดียวกัน เคยใช้แสดงไมตรีระหว่างเมืองหรือระหว่างประเทศ แต่ปัจจุบันกลายเป็นการแสดงการเกี่ยวดองระหว่างครอบครัววงศ์ตระกูล

ตัวอย่างที่ 11

“สินสอดที่เคยใช้ในการสู่ขอหมั้นหมายคราวที่แล้วถูกเอามาตั้งนับต่อหน้าตามประเพณี พร้อมเพิ่มเงินอีก 100 ชั่ง หรือ 8,000 บาท หญิงสาวถึงกับคิดในใจถึงคำว่า “สาวน้อยร้อยชั่ง” คงมีที่มาจากการถูกสู่ขอในสมัยโบราณนี่เอง”

จากบทบรรยาย สำนวน “สาวน้อยร้อยชั่ง” หมายถึง หญิงที่มีค่าตัวสูง มีคุณสมบัติและอุปนิสัยเป็นที่ยกย่อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สำนวนนี้เกี่ยวข้องกับประเพณีการแต่งงาน โดยได้มี

การบันทึกไว้วางงานแต่งของชนชั้นสูงสยาม เจ้าบ่าวต้องมีการวางเงิน 100 ชั่ง ตามประเพณีซึ่งเทียบเท่ากับ 15,000 ลิ ซึ่งเงินหน่วยเงินฝรั่งเศสในสมัยนั้น (จดหมายเหตุลาลูแบร์, อ้างถึงใน รอมแพง, 2561)

ล้อม เพ็งแก้ว (2548) อธิบายคำว่า “แม่ร้อยชั่ง” ไว้ว่า สมัยก่อนเมื่อพูดถึงสาวที่พ่อแม่ทะนุถนอมและเอาใจใส่เลี้ยงดูอย่างดี นิยมเรียกกันว่า “แม่ร้อยชั่ง” ซึ่งใครได้ยินก็หูผึ่ง เพราะเงิน 100 ชั่งในสมัยก่อนนั้น ค่าสูงจนธรรมดาอยากจะได้พบเห็น ตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์มีรายได้จากการค้าขายมาก ราคาทองจึงขึ้นไปเป็นบาทละ 12 บาท ฟีนางทั้งหกจึงประเทียดน้องรจนาวาเป็น “เมียเจ้ารูปทองสิบสองบาท” ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่องสังข์ทองนั้น เงิน 100 ชั่ง หรือ 8,000 บาท จึงสามารถซื้อทองได้มากโข เหตุที่นำจำนวนเงิน 100 ชั่งมาเรียกสาวที่พ่อแม่ทะนุถนอมเลี้ยงดูอย่างดี และต่อมาก็ได้ใช้ในลักษณะประเทียดนั้น มีที่มาจากประเพณีในราชสำนักแต่ก่อน คือเมื่อเจ้าจอมคนใดรับราชการจนมีครรภ์ก็จะพระราชทานเงิน 100 ชั่งเป็นค่าเลี้ยงท้อง คำว่า “แม่ร้อยชั่ง” จึงหมายถึงลูกหลวง ซึ่งได้รับทำนุบำรุงอย่างดีมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เมื่อมาใช้เป็นสำนวนจึงหมายถึงว่า เกิดมาดี ได้รับการเอาใจใส่ดูแลมาโดยตลอด

3.3 วัฒนธรรมเกี่ยวกับการแสดง การละเล่น ดนตรี

ตัวอย่างที่ 12

“แม่คุณหญิงจำปาฟังแล้วจะลึงโลดใจนัก แต่ก็อดไม่ได้ที่จะทักท้วง”

จากบทบรรยาย สำนวน “ลึงโลด” หมายถึง กระโดดโลดเต้นด้วยความตื่นเต้นดีใจ เช่น เขาแสดงความดีใจดีใจจนลึงโลด เด็กลึงโลดเมื่อเห็นขนม พ่อยิงประตูฟุตบอลได้เขาก็ลึงโลด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) นอกจากนี้ยังเป็นชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่งชื่อว่า เพลงลึงโลด เป็นเพลงละครประเภทหนึ่ง ใช้ขับร้องและบรรเลงในการแสดงโขน ละคร และมหรสพต่าง ๆ ใช้แสดงอารมณ์โกรธ

ตัวอย่างที่ 13

“ย่อมเหน้อยแลหนา เห็นออเจ้าเด่นแรงเด่นกาอยู่ไม่หยุดแลตะโกนเสียงลั่นออกเสียงนั้นไม่คอคแห้งก็คงผิดไป”

ตัวอย่างนี้เป็นคำพูดของหมื่นสุนทรเทวา ที่พูดกับเกศสุรางค์ขณะไปเชียร์แข่งเรือ สำนวน “เด่นแรงเด่นกา” หมายถึง แสดงอาการดีใจหรือสนุกสนานด้วยการกระโดดโลดเต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ในภาษาไทยถิ่นมีคำว่า กา หรือ ก่า แปลว่า เต้น ดังนั้น เต้นกา จึงเป็นคำซ้อน แปลว่า เต้นเต้น คำว่า กา ทำให้นึกถึง กาที่เป็นชื่อนก ต่อมาจึงเติมคำ เต้นแรง เข้าคู่เสริมเป็นคำสร้อย กลายเป็นคำว่า เต้นแรงเด่นกา ไม่ใช่เด่นเหมือนแรงเหมือนกา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2551)

4. สะท้อนวัฒนธรรมทางศาสนา

วัฒนธรรมทางศาสนา (Religious culture) หมายถึง หลักธรรม คำสอน ความเชื่อซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละศาสนา เช่น หลักธรรมคำสอนในศาสนาพุทธ มีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดแต่ในศาสนาคริสต์ไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นต้น จากการวิเคราะห์พบการใช้ภาษาในนวนิยายบุพเพสันนิวาสที่สะท้อนวัฒนธรรมทางศาสนา 2 ประเภท ดังนี้

4.1 วัฒนธรรมเกี่ยวกับหลักธรรมในพุทธศาสนา

ตัวอย่างที่ 14

“ญาติห่าง ๆ ทางบิดาที่เป็นกำพร้ามาขอพึ่งใบบุญ ...”

จากบทบรรยาย “ใบบุญ” หมายถึง อำนาจหรือบุญบารมีของผู้อื่นที่ช่วยปกป้องคุ้มครอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) การพึ่งใบบุญจึงหมายถึง มาอาศัยขอพึ่งพาอำนาจหรือบุญบารมีของผู้อื่น ตามหลักพุทธศาสนาเชื่อว่า การทำบุญหรือการทำความดี จะส่งเสริมให้แคล้วคลาดปลอดภัยและมีความสุข ผู้ที่มีอำนาจบารมีและความเจริญรุ่งเรืองคือผู้มีบุญ

ตัวอย่างที่ 15

“เกศสุรางค์ลอบเบ้าหน้าให้ เรียกพี่หรือคุณพี่นะหรือรอชาติหน้าตอนบ่ายแก่ ๆ เถอะ เธอคงเรียกไม่ลง”

จากตัวอย่างเป็นบทบรรยายความคิดของเกศสุรางค์ สำนวน “ชาติหน้าตอนบ่าย ๆ” แปลว่า ไม่มีทางเป็นไปได้ หรือหมายถึงเวลาในอนาคตที่ไม่มีวันมาถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เป็นสำนวนที่ได้รับอิทธิพลความเชื่อทางพุทธศาสนาเรื่องชาติภพ และการเวียนว่ายตายเกิด

4.2 วัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อหรือหลักธรรมในศาสนาอื่น

ตัวอย่างที่ 16

“เห็นจับลูกข้าใส่กระดิ่ง กล่าว่าสามวันลูกผี สี่วันลูกคนกระไรกันก็มีรู้ ลูกข้ากับคุณพี่ซัด ๆ จะให้ไปเป็นลูกผู้ใด”

ตัวอย่างนี้เป็นคำพูดของเกศสุรางค์พูดกับบ่าวในขณะที่กำลังเลี้ยงลูก หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ทรงพระนิพนธ์ เรื่อง “ทำขวัญ 3 วัน” ไว้ในหนังสือพิธีของทุกคน (พูนพิศมัย, 2504) ว่าการทำขวัญ 3 วันเป็นประเพณีที่เชื่อกันมาแต่เดิม ในสมัยที่เชื่อผี เชื่อกันว่ามนุษย์ที่เกิดมานี้ ผีเป็นผู้ปั้นรูปร่างลักษณะ แล้วคอยดักจับวิญญาณใส่ให้มีชีวิต ก่อนส่งเข้าครรภ์มารดาด้วยเหตุนี้ จึงเชื่อกันว่า ผีเป็นเจ้าของลูกมาก่อน ฉะนั้น เมื่อถึงวันเกิดจึงเอาเด็กใส่กระดิ่งแกว่ง ถามว่า “3 วันลูกผี 4 วันลูกคน ลูกของใครมาเอาไปน้อ” แล้วก็จัดให้มีหญิงแก่คนหนึ่งเอาเบี้ย (ในสมัยนั้นใช้เบี้ยแทนสตางค์) เข้ามาเป็นผู้รับซื้อ “ฉันรับซื้อเป็นลูกของฉันเอง” ผู้รับซื้อจึงมีชื่อว่า “แม่ซื้อ” คือ คนที่รับซื้อเด็กนั้นมาจากผีแล้ว ภายหลังเข้าใจปะปนกันไปว่า แม่ซื้อคือ ผีเองเมื่อยกกระดิ่งเด็ก ขึ้นวางบนเตียงเรียบบร้อย ก็จุดเทียนขนาด 1 ฟุต ปักในเชิงเทียน วางในขันน้ำพานรอง (ขันไฟลูก) ตั้งไว้ทางหัวนอนเด็ก คอยจุดไฟไว้ให้เทียนครบ 1 เดือน เทียนนี้เรียกว่า เทียนกะละเม็ด เป็นสิ่งแสดงว่า เราได้ประเพณีนี้มาจากศาสนาพราหมณ์ คือพระคัมภีร์เก่าของพุทธศาสนา การบูชาเพลิงก็ด้วยถือว่า ไฟเป็นสิ่งที่ให้ความสว่าง ความอบอุ่น เป็นเครื่องแผดเผาเชื้อโรคทั้งหลาย และเป็นเครื่องหุงต้มอาหาร อันเป็นสิ่งที่ยังชีวิตมนุษย์ให้มีอยู่ ด้วยเหตุนี้ มนุษย์ทุกคนจึงต้องมีไฟคนละดวง เป็นสิ่งสำคัญประจำชีพ ไปจนตลอดอายุกล่าวคือ จุดประจำมอบให้แต่วันเกิด เป็นต้นมา เมื่อถึงวันตาย จึงนำมาจุดอีกและใช้ไฟประจำชีพดวงนี้ เป็นเพลิงจุดเผาศพ อันเป็นที่สุดแห่งสังขารไฟนี้ถือกันว่า ต้องจุดด้วยแว่นขยาย ส่องรับจากดวงอาทิตย์ จึงจะเป็นไฟจากฟ้า ในระหว่าง 3 วันนี้ เป็นอันว่าเด็กอยู่ในเขตอันตราย เพราะการรักษาพาใจในครั้งกระนั้น ยากที่พาให้ได้กรอดได้ จึงนับว่าอยู่ในเขตของลูกผี

ไม่แน่ว่าจะให้ไว้หรือไม่ครั้ง 3 วันก็เป็นอันพ้นเขต เข้าเขตคำว่า “4 วันลูกคน” จึงทำพิธีรับรองมิ่งขวัญว่าเป็นลูกมนุษย์แล้ว

ตัวอย่างที่ 17

“นี่คงเป็นพระประสงค์ของพระเจ้าเป็นเจ้า หากข้ากับเขาร่วมมือกันจะต้องมีผู้ที่เข้ารีตมาอยู่ในอ้อมกอดแห่งพระเจ้าน่าขึ้นเป็นแน่...”

ตัวอย่างนี้เป็นคำพูดของนางมะลิที่พูดกับเกศสุรางค์เรื่องความคิดของคนในสมัยนั้น “เข้ารีต” หมายถึง เปลี่ยนไปถือศาสนาอื่น หรือใช้เรียกผู้เปลี่ยนไปถือคริสต์ศาสนาส่วนใหญ่เป็นนิกายโรมันคาทอลิกว่า ผู้เข้ารีต หรือเปลี่ยนไปเป็น คริสเตียน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) คำว่า “เข้ารีต” นี้มีใช้มาอย่างน้อยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กรุงศรีอยุธยา ซึ่งในสมัยอยุธยา นั้นฝรั่งเศสได้เดินทางมายังกรุงศรีอยุธยาเพื่อเผยแผ่ศาสนา ทำการค้า และวัตถุประสงค์แฝงคือการล่าอาณานิคม ส่วนคำว่า “นอกรีต” มีที่มาจากคนฝรั่งเศส ซึ่งมุ่งมั่นจะเกลี้ยกล่อมให้สมเด็จพระนารายณ์นับถือศาสนาคริสต์ให้ได้ และจะใช้สยามเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่ศาสนาในภูมิภาคนี้ พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้ส่งพระราชสาส์นและเอกอัครราชทูตชื่อ เซวาเลียร์ เดอ โชมองต์ พร้อมกับคณะบาทหลวงเพื่อเกลี้ยกล่อมสมเด็จพระนารายณ์ให้เข้ารีต และวาดหวังไว้ว่าคณะบาทหลวงที่เดินทางมานี้จะทำหน้าที่โปรดศีลให้แก่พระองค์เมื่อเข้ารีตแล้วด้วย พระองค์ทรงตอบพระราชสาส์นพระราชสาส์นพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แบบบัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น โดยทรงขอบพระทัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่ทรงชักชวน แต่กล่าวว่าถ้าพระเจ้ามีพระประสงค์ให้คนทั้งโลกนับถือศาสนาคริสต์ก็คงจะทำแล้ว และหากเมื่อไรคนสยามทั้งหมดถือศาสนาคริสต์ พระองค์ก็จะเข้ารีตถือคริสต์ด้วย อีกทั้งมีรับสั่งกับคอนสแตนติน ฟอลคอน ว่าได้ทรงนับถือศาสนาพุทธอันได้นับถือต่อ ๆ กันมาถึง 2,229 ปีแล้ว เพราะฉะนั้นที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสีย นั้น เป็นการที่พระองค์จะทำไม่ได้ (ประชุมพงศาวดาร เล่ม 16, 2507)

5. วัฒนธรรมทางภาษา

วัฒนธรรมทางภาษา (Linguistic culture) หมายถึง การใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ตามแต่ละพื้นที่นั้น เช่น แต่ละภาษาก็มีการใช้ภาษาภาพพจน์ และสำนวนที่มีความหมายแตกต่างกัน อ้างถึงและเปรียบเทียบกับสิ่งที่แตกต่างกัน รวมไปถึงวิธีการสร้างคำใหม่รูปแบบต่าง ๆ เช่น คำสแลง คำทับศัพท์จากการวิเคราะห์พบการใช้ภาษาในนวนิยายบุพเพสันนิวาสที่สะท้อนวัฒนธรรมทางภาษา 3 ประเภท ดังนี้

5.1 การใช้ภาพพจน์

ตัวอย่างที่ 18

“หากคำชมกลายเป็นสายตาที่ปนไปด้วยความขำขันระคนสมเพชจนเธอต้องสร้างก๊วแพงให้กับตัวเองว่าตนนั้นเข้มแข็งและไม่แคร์สายตาหรือคำพูดของใคร”

จากบทบรรยายความคิดของเกศสุรางค์ต่ออุปนิสัยของตนเอง “ก๊วแพง” เป็นคำอุปสรรคณ์เปรียบเป็นสิ่งขัดขวางให้ตนเองเข้มแข็ง

5.2 การใช้สำนวน

ตัวอย่างที่ 19

"ตายแล้ว อีตาบ้า! นี่มาว่าฉันให้ทำผู้ชายหรือ บ้าจริง! คุณดีด้วยหนอยเดียวลูบหลังแล้วมาตบหัวกันซัด ๆ"

จากตัวอย่างเป็นบทบรรยายความคิดของเกศสุรางค์ ลูบหลังแล้วมาตบหัว ดัดแปลงมาจากสำนวน ตบหัวลูบหลัง หมายถึง ทำหรือพูดให้กระทบกระเทือนใจในตอนแรกแล้วกลับทำหรือพูดเป็นการปลอบใจในตอนหลัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

5.3 การสร้างคำ

ตัวอย่างที่ 20

"อ้าว...ได้ของก็ไปเลยหรือ ไม่โรแมนติกเลยตาขุนนี้ น่าจะจูบหมอนให้เราเห็นต่อหน้าสักที แล้วส่งสายตาดูบ้าง ๆ สักหน่อย ไม่ได้ตั้งใจเลย"

จากตัวอย่างเป็นฉากที่เกศสุรางค์ให้หมอนเป็นของแทนตัวเมื่อขุนศรีวิสารวาจาเดินทางไปฝรั่งเศสกับคณะทูต บทพูดของเกศสุรางค์ที่ว่า "ไม่โรแมนติกเลยตาขุนนี้" คำว่า โรแมนติก ซึ่งพบว่าเป็นคำทับศัพท์ ในภาษาไทยสามารถใช้คำว่า "อ่อนหวาน ขวนเพ้อฝัน" แทนได้

ตัวอย่างที่ 21

"หรือว่าเธอจะต้องสวมชีวิตเป็นการกระตุ้นขั้นจนถึง....ว้าย แต่คิดก็ *สยิวก๊ว* เต็มที"

จากบทบรรยายความคิดของเกศสุรางค์ คำว่า "สยิวก๊ว" เป็นคำที่แสดงออกถึงความรู้สึกเสียวซ่าน ขนลุก ส่วนใหญ่ใช้ในบริบทเกี่ยวกับเรื่องเพศ การแสดงออกถึงความรัก หรือบทอัสจรรย์มีที่มาจากการเติมท้ายคำว่า สยิว ซึ่ง สยิว หมายถึง รู้สึกเย็นเยือก, รู้สึกเสียวซ่าน, รู้สึกวาบวาม เช่น สยิวกาย สยิวใจ. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากรูปคำ จะพบว่าคำดังกล่าวจัดอยู่ในประเภทคำสแลง

อภิปรายผล

ผลการศึกษามุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายบุพเพสันนิวาส คณะผู้วิจัยพบว่าการใช้ภาษาสะท้อนมุมมองทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับการแบ่งประเภทของ Nida ได้แก่ วัฒนธรรมทางนิเวศ (Ecology) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) วัฒนธรรมทางสังคม (Social culture) วัฒนธรรมทางศาสนา (Religious culture) และวัฒนธรรมทางภาษา (Linguistic culture)

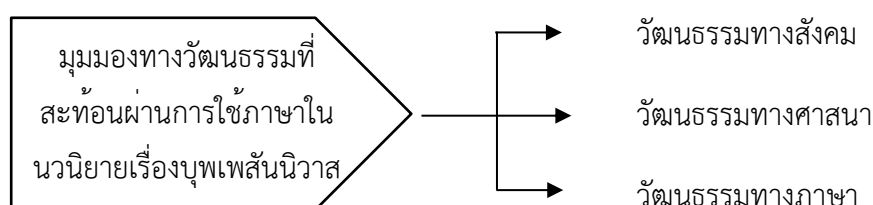
จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมไทยอย่างชัดเจน มุมมองทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นในนวนิยายเรื่อง บุพเพสันนิวาส คือ วัฒนธรรมทางสังคม เช่น โครงสร้างทางสังคม ขนชั้นวรรณะทางสังคม ที่ให้ความสำคัญกับสถานภาพชายหญิงแตกต่างกัน ให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง การให้ความสำคัญกับลำดับความอาวุโส วิถีความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยอยุธยาที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ และจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งสอดคล้องกับ เทวากร คำสัตย์ (2563) ที่กล่าวว่า ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของนวนิยายบุพเพสันนิวาส จะปรากฏด้านวิถีปฏิบัติของคนไทยโบราณ กล่าวคือ พบมารยาทในการเคารพผู้อาวุโส

มีความเป็นอยู่ด้วยการเดินทางทางเรือ เป็นต้น รองลงมาคือ วัฒนธรรมทางศาสนา เช่น ความเชื่อในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องภูตผีปิศาจ การเวียนว่ายตายเกิด ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ และเวทมนต์คาถา ทั้งนี้ อาจเพราะนวนิยายบุพเพสันนิวาส เป็นเรื่องราวข้ามภพระหว่างอยุธยาปัจจุบัน โดยมีการเล่าเรื่องส่วนใหญ่อยู่ในสมัยอยุธยา จึงสอดแทรกวิถีชีวิต คติความเชื่อในสมัยอยุธยาผสมผสานกับความเชื่อในปัจจุบันที่แตกต่างออกไป โดยมีเกศสุรางค์ตัวดำเนินเรื่องหลักเป็นตัวแทนของคนในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ เทวากร คำสัตย์ (2563) เช่นกัน ที่สรุปผลการวิจัยว่าพบภาพสะท้อนในความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา และความเชื่อที่ไม่ใช่หลักพระพุทธศาสนา กล่าวคือ มีการทำบุญ กรวดน้ำ ทำทาน เชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา โหราศาสตร์ และอันดับสุดท้ายคือมุมมองทางวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้คำสแลง คำทับศัพท์ที่ต่างไปจากสมัยอยุธยา โดยที่ความแตกต่างนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มอรรถรสในการอ่านนวนิยายบุพเพสันนิวาสได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับลักขณา รุ่งโรจน์ (2565) ที่พบวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาว่า มีการใช้คำเรียกชื่อ มีการใช้คำสแลง และมีการใช้คำภาษาต่างประเทศ ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษามุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษามุมมองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส

สรุป

วัฒนธรรมและภาษามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขัดเกลา และถ่ายทอดสู่คนในสังคม นวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาสเป็นนวนิยายที่ใช้ภาษาสะท้อนมุมมองทางวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี วัฒนธรรมสำคัญที่พบว่าโดดเด่น ได้แก่ วัฒนธรรมด้านสังคม วัฒนธรรมด้านศาสนา และวัฒนธรรมการใช้ภาษา นอกจากนี้การเขียนเนื้อเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมในสมัยอยุธยาและสมัยปัจจุบัน นอกจากจะได้เรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมแล้วยังช่วยเพิ่มอรรถรสในการอ่านนวนิยายบุพเพสันนิวาสได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของภาษาในการถ่ายทอดวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้ศึกษาวัฒนธรรมไทย การวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรม และเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้วิเคราะห์งานเขียนเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวัฒนธรรมไทยเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลจากนวนิยายและข้อมูลจากบทละครโทรทัศน์ เพื่อแสดงให้เห็นความเหมือนและแตกต่างระหว่างมุมมอง หรือวิธีการนำเสนอข้อมูล

2.2 ควรมีการศึกษาวัฒนธรรมไทยจากงานเขียนประเภทต่าง ๆ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤติญา กวีจารุภรณ์. (2563). *บทความการนำเสนองานวิจัยเปรียบเทียบบทละครโทรทัศน์กับการผลิตสู่การออกอากาศ กรณีศึกษา: ละครโทรทัศน์เรื่อง บุพเพสันนิวาส*. สืบค้น 27 เมษายน 2563. จาก <http://research.bkkthon.ac.th/>.
- ชนกพร อังศิริริยะ. (2559). *ภาษากับสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ดิษยธรสน์ ศรีบุญเรือง และสุทธภา อินทรศิลป์. (2562). ภาพความเป็นชายจากการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส ของรอมแพง. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(1), 431-445.
- เทวากร คำสัตย์. (2563). บุพเพสันนิวาส: ภาพสะท้อนด้านการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 10(1), 126-134.
- บัวผัน สุพรรณยศ. (2562). เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ศิลปะการสอนเพศศึกษาแบบชาวบ้านไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 26(2), 152-200.
- ประชุมพงศาวดาร เล่ม 16 (ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 27). (2507). กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา.
- พัน จันทนุมาศ. (2479). *ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 64 พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)*. พระนครกรุงศรีอยุธยา: ไสภณพิพรรธนากร.
- พูนพิศมัย ดิศกุล, ม.จ. หญิง. (2504). *พิธีของทุกคน*. กรุงเทพมหานคร: เขมมบรรณกิจ.
- รอมแพง. (2561). *บุพเพสันนิวาส*. (พิมพ์ครั้งที่ 94). กรุงเทพมหานคร: แสบป๊านานา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2551). *เต๋นร้างเต๋นกา*. สืบค้น 27 เมษายน 2563. จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=เต๋นร้างเต๋นกา-๓-มิถุนายน>.

- ราชบัณฑิตยสภา. (2551). *หัวเรือใหญ่*. สืบค้น 27 เมษายน 2563. จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=หัวเรือใหญ่-๒-ภูมิภาพันธุ์>.
- ล้อม เพ็งแก้ว. (2548). *เสน่ห์เสน่ห์ล้นพ้นไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- ลักขณา รุ่งโรจน์. (2565). กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคล*, 4(2), 347-359.
- วรุณญา อัจฉริยบตี. (2561). การตีความฉาก “ตลาด” ในฐานะพื้นที่จากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง บุพเพสันนิวาส. ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ สรรพศาสตร์ สรรพศิลป์ ประจำปี 2561, 202-217. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.
- ศิริญา สุจินตวงศ์. (2554). *100 เรื่องลี้ลับในสยาม*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2561). *ภาษาเพื่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บจก.พรินท์คอร์เนอร์.
- สมโภชน์ อัคระทวีวัฒน์. (2547). *สาระน่ารู้ปลาน้ำจืดไทย*. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา.
- สรรัตน์ จีรบรรวิสุทธิ์. (2562). จินตนาการเกี่ยวกับกรุงศรีอยุธยา “ครั้งบ้านเมืองดี” ในละครโทรทัศน์เรื่อง “บุพเพสันนิวาส”. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 18(24), 8-12.
- สรรัตน์ จีรบรรวิสุทธิ์. (2562). สุนทรียทัศน์ของผู้ชมชาวจีนที่มีต่อละครโทรทัศน์เรื่อง บุพเพสันนิวาส. *วารสารศาสตร์*, 12(3), 50-79.
- สุพัทธา สุภาพ. (2540). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพิศวง ธรรมพันทา. (2532). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ดิทีบุคส์โตร.
- สุมาลี พลขุนทรัพย์. (2560). ลีลาภาษาของรอมแพงในนวนิยายข้ามภพข้ามชาติเรื่อง “บุพเพสันนิวาส”. *International Conference on Humanities & Social Sciences 2017*. 13(1), 2194-2209.
- Clark-Kent. (2559). *ปากหอยปากปู*. สืบค้น 27 เมษายน 2563. จาก <https://www.oknation.net/post/detail/634f7dac859f46d6cec923d1>.
- Hymes, D. (1964). *Language in Culture and Society*. New York: Harper&Row.

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านภาคกลางโดยประยุกต์ใช้
ศาสตร์พระราชสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล
: กรณีศึกษาจังหวัดอ่างทอง

DEVELOPMENT OF LOCAL CURRICULUM ON FOLK WISDOM OF THE
CENTRAL REGION BY APPLYING ROYAL SCIENCE FOR LIFELONG LEARNING
WITH DIGITAL TECHNOLOGY : CASE STUDY OF ANG THONG PROVINCE

กรัณย์พล วิวรรณมงคล

Karanphon Wiwanthamongkon

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Kanchanaburi Rajabhat University

สัมพันธ์ สุกใส*, วาสนา มะลินิน, สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล, นิตยา ปุระชาติ

Samphan Suksai*, Wasana Malinin, Sompong Phipataeksakul, Nittaya Purachati

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

นภัทร์ แก้วนาค

Naputr Gewnak

ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยการทัพอากาศ

Royal Thai Air Force

*Corresponding Author E-mail: samphan.s@rmutsb.ac.th

Received December 15, 2023; Revised December 21, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล 2) เพื่อดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์การใช้หลักสูตรฯ แก่ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน 3) เพื่อติดตามการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ผ่านระบบออนไลน์ 4) เพื่อประเมินการใช้พัฒนาหลักสูตรฯ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 23 โรงเรียน ในระดับชั้น ม.1-ม.6 ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1,500-2,000 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ 3 หลักสูตร แบบประเมินทักษะอาชีพ แบบประเมินเจตคติต่อหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรฯ ด้วยการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม ได้หลักสูตรใหม่จำนวน 3 หลักสูตร 2) ผลการดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์พบว่าผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมากกว่า 20 โรงเรียนและนักเรียนมากกว่า 1,500 คน 3) ผลการติดตามการนำ

หลักสูตรไปใช้ผ่านระบบออนไลน์ พบว่าทุกโรงเรียนมีขั้นตอน ดังนี้ (1) วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ (2) ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร (3) แจงผู้เรียนนำไปใช้ในการเรียนรู้ตามเป้าหมาย (4) สรุปผลประเมินผลการใช้หลักสูตรและเผยแพร่ต่อสาธารณชน และ 4) ผลการประเมินการใช้พัฒนาหลักสูตรฯ มีผลการดำเนินการเมื่อสิ้นสุดการใช้หลักสูตรฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.36)

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ศาสตร์พระราชา, ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

The objectives of this research are 1) to develop a local curriculum on folk wisdom in the Central Region 2) To conduct online training on the use of the curriculum. To administrators and teachers responsible for teaching and learning 3) To follow up on the implementation of the curriculum through the online system from access to learning and 4) to evaluate the use of curriculum development This research study was conducted in the form of research and development The target group includes schools in Ang Thong provinces, 23 schools in grades M.1-M.6, numbering 1,500 - 2,000 people The tools used in this research study This includes 3 Central Region folk wisdom courses 3 sets of vocational skills assessment forms Attitude assessment towards the curriculum. Qualitative data analysis used content analysis. Statistics used include percentages, averages, and standard deviations. The research results found that 1) Results of curriculum development A curriculum in Ang Thong provinces has been developed By developing a participatory curriculum Got 3 courses. 2) Results of online training and using the curriculum There are more than 20 participating schools and more than 1,500 students studying in the system 3) Results of following up on the implementation of the curriculum through the online system. It was found that every school has the following steps: (1) plan the implementation of the curriculum (2) hold a meeting to explain to those involved in using the curriculum (3) inform students to use it in learning according to the goals (4) summarize the results of the evaluation. Take the curriculum and distribute it to the public and 4) results of evaluating the use of curriculum development. The overall performance results at the end of using the curriculum were at a high level ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.36)

Keywords: Folk wisdom, Application of royal science, Digital technology system, Lifelong learning

บทนำ

การศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างและพัฒนาคนเพื่อให้เป็นกำลังหลักของทุก ๆ ประเทศ โดยการจัดการศึกษาที่ตื้นตันต้องส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน ทุกวัยสามารถเรียนรู้ ได้อย่างไร ชัดจำกัด (นงนุช อินทรโคกสูง และคณะ, 2565) เพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่หรือแม้กระทั่งวัยสูงอายุ โดยรัฐต้องดำเนินการปฏิบัติอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ซึ่งการศึกษามักได้รับการคาดหวังจากสังคมในการทำหน้าที่ที่จะสร้างคนให้มีคุณภาพ โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาทักษะให้อ่านออกเขียนได้ ไปจนถึงการพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมจริยธรรม ยังจะช่วยขัดเกลาจิตใจสำนึกให้คนในสังคมและประเทศชาติได้ ไม่ว่า จะเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ ความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ การสร้างความรักความ ตระหนักและปกป้องสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เพื่อให้เกิดสมรรถนะที่สอดคล้องกับ คุณลักษณะของพลเมืองอันพึงประสงค์ อันจะส่งผลดีแก่การพัฒนาสังคมและประเทศไทยโดยตรง ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ควรบรรจุเข้าไปในการเรียนการสอน (อุษา ชูชาติ และลัดดา อินทร์พิมพ์ , 2558; ผดุงชัย ภูพัฒน์ และคณะ, 2561)

จากสถานการณ์โควิด 19 ที่ผ่านมาได้สร้างปัญหาขึ้นมากมายไม่ว่าจะด้านสภาพเศรษฐกิจ และสังคม จึงก่อให้เกิดการปรับตัวครั้งใหญ่ (new normal) หนึ่งในนั้นคือการปรับตัวด้านการศึกษา ทำให้เกิดการเรียนในรูปแบบใหม่ ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนผ่านระบบเครือข่ายดิจิทัล ซึ่งทาง กระทรวงศึกษาธิการได้วางแผนและดำเนินการจัดการร่วมกับสถานศึกษาและมีการติดตามอย่าง ต่อเนื่องตามมาตรฐานที่วางไว้ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งสัดส่วนการจัดการศึกษา 70 : 30 โดย 70 เป็นการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้และสาระที่กระทรวงกำหนดแต่ละระดับชั้นเรียน และอีก 30 กระทรวงศึกษาได้ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการจัดรายวิชาเพิ่มเติมตามบริบทท้องถิ่นใน รูปแบบการจัดการศึกษาที่สร้างทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต รวมถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่จะช่วยยกระดับคุณภาพสังคมให้มีสตรอบคอบ และใช้ชีวิต อย่างมีคุณธรรม เนื่องจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นรากฐานของการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ของประชาชนในทุกกระดับ (Klomim, 2019) ช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตได้ อย่างรอบคอบและมีสติจากสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งหากการจัดการศึกษาศึกษาในส่วนนี้ถูกเพิกเฉย อาจส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะความรู้ ความสามารถ ทักษะการใช้ชีวิตอย่างมีรอบคอบและมีสติที่ผู้เรียน ควรจะได้เรียนรู้ตามวัย

หลักสูตรท้องถิ่นจึงนับว่าหลักสูตรการเรียนรู้ที่จัดเรียงขึ้นแบบมีส่วนร่วมจากหลายส่วน ในการ พัฒนาแต่ละหลักสูตรด้วยดำเนินการศึกษาจากเอกสาร ตำรา วิจัยและการศึกษาเชิงพื้นที่จากภูมิปัญญา การถ่ายทอดและการบันทึกข้อมูลด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลจัดเรียงเรียงเป็นส่วน ๆ ตามสาระใน หลักสูตรและสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงต้อง เน้นอัตลักษณ์เด่นในพื้นที่ภาคกลางแต่ละส่วนของภูมิปัญญาคัดสรรมาด้วยกระบวนการประชุมและ

สัมภาษณ์ ถอดบทเรียนเพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและวัยของผู้เรียนการเรียนรู้รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนและสาระหลักสูตรท้องถิ่นยังสามารถต่อยอดองค์ความรู้จากเจ้าของภูมิปัญญายังเป็นการสืบสานและการประยุกต์ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นที่และยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีให้เกิดการต่อยอดและดำรงอยู่ในท้องถิ่นอย่างยาวนาน

บทความวิจัยนี้ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราชเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ สาระท้องถิ่น ศาสตร์พระราชาราช อันจะเป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบด้วย 3 ทักษะสำคัญคือ (1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (2) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (3) การงานอาชีพและทักษะชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2555) อีกทั้งที่ต้องการให้ผู้เรียนให้เกิดความรักและหวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นพลเมืองอันพึงประสงค์ตามแนวทางแห่งศาสตร์พระราชารูปแบบการศึกษาในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราชเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล
2. เพื่อดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์การใช้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราชเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลแก่ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน
3. เพื่อติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ผ่านระบบออนไลน์จากการเข้าใช้เรียนรู้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราชเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล
4. เพื่อประเมินการใช้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราชเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่นำเข้าสู่ข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้หรือการสอน โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนในสาขาที่กำหนดไว้ โดย Good (1973) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้จากลักษณะ คือ เกิดจากการปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งหากพิจารณาในด้านความคิดหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น Taba (1962) ได้พบข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะมีผลกระทบทางด้านความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมากกว่าการปรับปรุงหลักสูตร รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้นจึงจำเป็นต้องมีแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจน นอกจากนั้นการพัฒนาหลักสูตร จำเป็นต้องตอบคำถาม

พื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษา 2. ประสบการณ์ทางการศึกษา 3. จัดการศึกษาอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ 4. ประเมินประสิทธิภาพอย่างไรจึงจะทราบได้ว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา (Tyler, 1949) นอกจากนั้น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ยังได้กล่าวเสริมเพิ่มเติมแนวคิดของ Tyler เกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมาย ในขั้นแรกต้องกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายชั่วคราวก่อน โดยกำหนดจากบริบทที่เกี่ยวข้อง เช่น บริบททางด้านสังคม และสิ่งที่สังคมคาดหวังว่าต่อผู้เรียน

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านการงานและด้านบุคลิกภาพอันนำมาซึ่งการปรับตัวที่ดี การเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดย Cronbach (1963) ได้ให้ความเห็นว่าการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ นอกจากนั้นในมุมมองของ Hilgard (1971) การเรียนรู้คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดยการแสดงกริยาโต้ตอบต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลจากประสบการณ์และการฝึกหัด

การมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบกระบวนการอย่างหนึ่งที่ William (1976) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เช่นเดียวกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2542) ที่ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรม

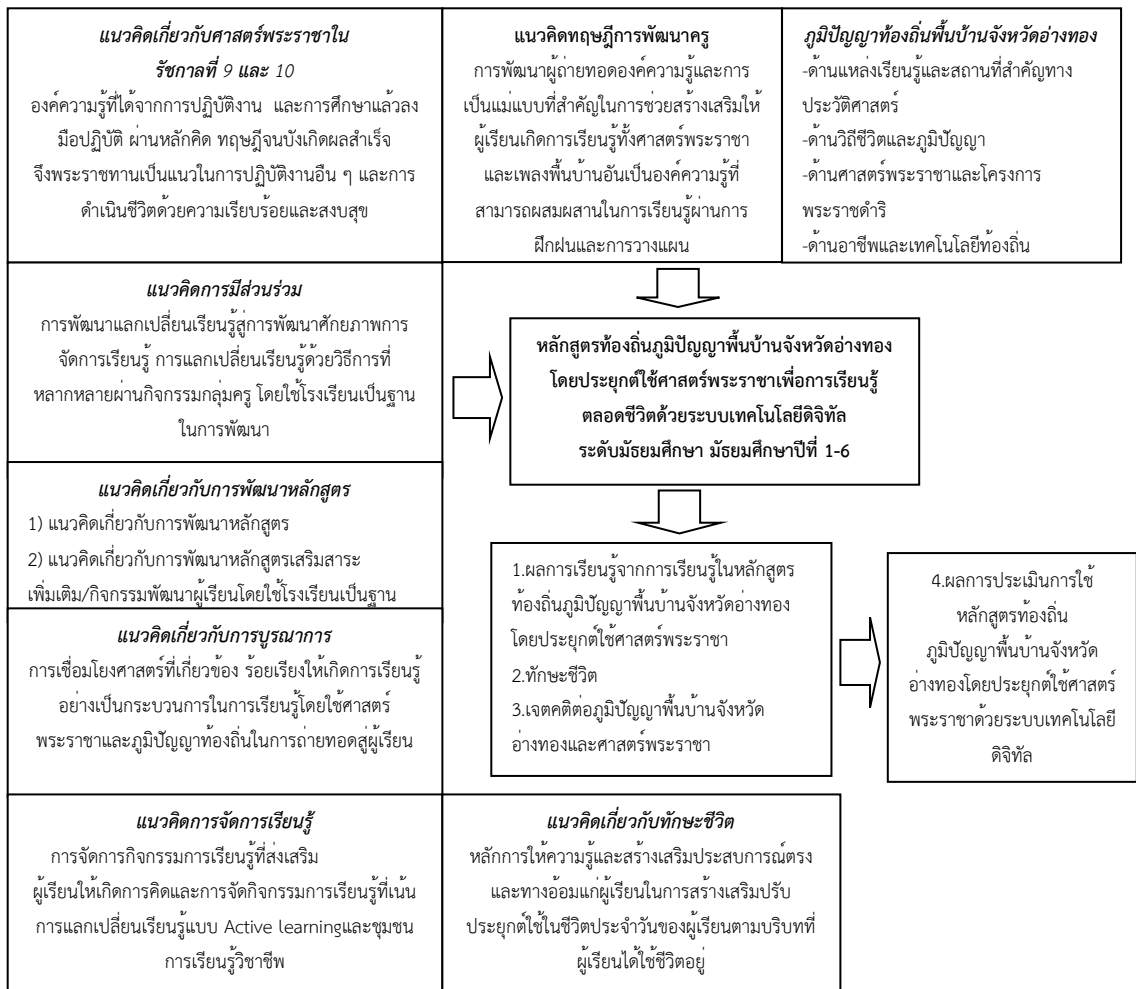
ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือพื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบเนื่องต่อกันมาประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมสืบต่อกันมา (สามารถ จันทรสุรีย์, 2534) ดังที่ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2546) กล่าวไว้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นคือความรู้เป็นรากฐานของสังคม มีการสั่งสมสืบทอดมาเป็นเวลานานจากรุ่นสู่รุ่น จึงเป็นเป็นความรู้ทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่ง

ศาสตราจารย์นายสุเมธ ตันติเวชกุล (2541) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ ว่าเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในทุกระดับและทุกด้านของสังคมนอกจากนั้น Sakworavit (2017) ได้กล่าวถึงศาสตราจารย์นายสุเมธ ตันติเวชกุลว่า เป็นศาสตร์เริ่มต้นตั้งแต่แนวคิดและทฤษฎีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เคยได้รับการเชิดชูจากองค์การสหประชาชาติว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อนานาประเทศ (Panya, 2014) อีกทั้งในปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ “ไทยแลนด์ 4.0” ด้วยศาสตร์พระราชา เพื่อให้เกิดรูปแบบการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพด้วย หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข อันจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน (Research Management and Quality Assurance Division, 2016)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยกำหนดระยะการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัย (R₁) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการและกรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกลักษณ์และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรและแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 2 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์สาระสำคัญของแต่ละ
ภูมิปัญญาที่ผ่านการคัดสรรอัตลักษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การคืนข้อมูลจากการศึกษาสาระภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปกรอบสาระหลักสูตรและแนวทางการวัดและประเมินผล

ระยะที่ 2 การพัฒนา (D₁) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง
โดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล มีขั้นตอนการ
ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนและปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การหาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระยะที่ 3 การวิจัย (R₂) การนำหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดย
ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ เป็นการนำ
หลักสูตรฯ ไปใช้ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง รวมโรงเรียน 23 โรงเรียน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ
3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนและประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้
ศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่ 3 ติดตามการใช้ท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์
พระราชา

ระยะที่ 4 การพัฒนา (D₂) การประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัด
อ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล
เป็นการดำเนินขั้นสุดท้ายของกระบวนการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินผลจากผู้ใช่หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง
บูรณาการศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินผลจากผู้ส่งเสริมการใช้หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นบ้านจังหวัด
อ่างทองบูรณาการศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปและสังเคราะห์ผลการใช้การใช้หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นบ้าน
จังหวัดอ่างทองบูรณาการศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่ 4 การเผยแพร่หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองบูรณาการ
ศาสตร์พระราชาด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 1 ตารางอธิบายประชากร, กลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และระเบียบวิจัย

	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	การสุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ระยะที่ 1 (การจัดทำ ฐานข้อมูลภูมิ ปัญญาท้องถิ่น)	ผู้บริหาร ครู นักเรียน นักศึกษา ในปีการศึกษา 2563 ในพื้นที่ จังหวัดอ่างทอง	สุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 384 คน	สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) แล้วกำหนด กลุ่มตัวอย่างตามหลักใช้ การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)	แบบสอบถามความต้องการ และการศึกษาเอกสารในการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นฯ
ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ				เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง				1. แบบสัมภาษณ์การศึกษาเชิง คุณภาพ
2. ปราชญ์ท้องถิ่นผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง				2. แบบบันทึกข้อมูลจากการ เสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ
3. นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัยในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง				3. แบบบันทึกการประชุมการ
4. ผู้แทนครูที่จัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง				
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	การสุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ระยะที่ 4 (การประเมินผล การใช้หลักสูตร ท้องถิ่นภูมิ ปัญญาพื้นบ้าน จังหวัดอ่างทอง ที่พัฒนาแล้ว)	ผู้บริหาร ครู นักเรียนในพื้นที่ จังหวัดอ่างทองที่ได้ ทดลองใช้หลักสูตร ท้องถิ่นภูมิปัญญา พื้นบ้านจังหวัด อ่างทอง	สุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 384 คน	สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) แล้วกำหนด กลุ่มตัวอย่างตามหลักใช้ การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)	1. หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญา พื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดย ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 3 หลักสูตร 2. แบบประเมินการใช้หลักสูตร ท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้าน จังหวัดอ่างทอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ การสรุปประเด็นที่ได้จากการสะท้อนมุมมองจากเวทีการสนทนา การอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก (Snowball Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และนำผลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาวิเคราะห์ แปลความหมาย โดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1967) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

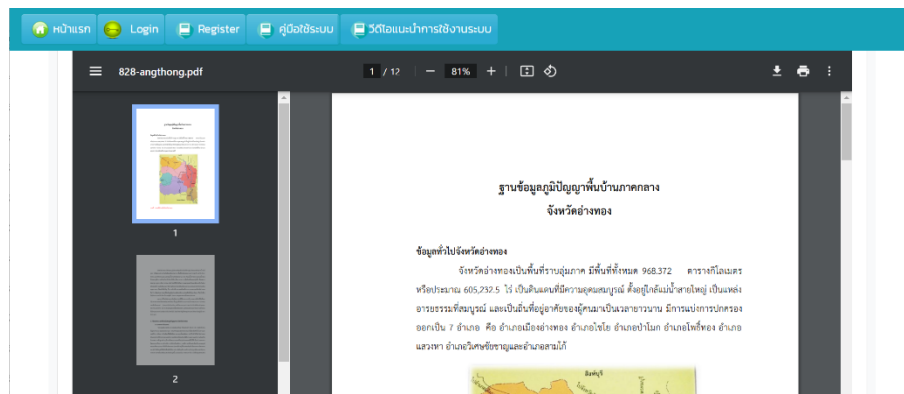
ผลการวิจัย

จากระยะที่ 1 ได้ศึกษาศึกษาความต้องการและกรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ โดยสรุปกรอบสาระหลักสูตรได้ ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองในการพัฒนาผู้เรียนด้วยศาสตร์ พระราชาและแนวทางการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (n=1,584)

ที่	รายการคำถาม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.	ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ควรนำมาใช้ควรเน้นตามคำขวัญ จังหวัดของผู้เรียน	4.29	0.79	มาก	7
2.	ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้านและงานฝีมือ	4.40	0.71	มาก	6
3.	ภูมิปัญญาด้านประเพณีและวัฒนธรรม	4.44	0.69	มาก	2
4.	ภูมิปัญญาด้านศิลปดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน	4.44	0.71	มาก	4
5.	ภูมิปัญญาด้านแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน	4.48	0.69	มาก	1
6.	ภูมิปัญญาด้านศิลปประติมากรรม ประติมากรรมและศาสนา	4.43	0.69	มาก	5
7.	ภูมิปัญญาด้านชาติพันธุ์และการดำเนินชีวิต	4.44	0.69	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.42	0.71	มาก	

จากตารางที่ 2 สามารถค้นพบกรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับ ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ และนำผลที่ได้มาพัฒนาตามกระบวนการ ในระยะที่ 2 และ 3 จนพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ ศาสตร์พระราชาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรที่ 1 อ่างทองแต่ก่อนกาล หลักสูตรที่ 2 แหล่งเรียนรู้ด้านศาสตร์พระราชาเมืองอ่างทอง และ หลักสูตรที่ 3 หัตถศิลป์พื้นถิ่นเมืองอ่างทอง โดยมีสาระการเรียนรู้รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 สาระการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล : <https://cklled-kru.com/index.php>

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินจากการนำหลักสูตรท้องถิ่นพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง จำนวน 3 หลักสูตร ที่พัฒนาแล้วมาใช้ (n = 440)

ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
การนำเสนอประสิทธิภาพการนำหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ไปใช้ในโรงเรียนแกนนำที่สอดคล้องครอบคลุมความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติตามเป้าหมายของหลักสูตร			
1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายของ โครงการ	4.50	0.58	มาก
2. มีเครือข่ายร่วมมือการใช้หลักสูตรที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.58	0.50	มากที่สุด
3. มีระบบการใช้และการบริหารจัดการผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสม ตามบริบทโรงเรียน	4.48	0.67	มาก
4. มีผลที่เกิดขึ้นกับองค์กรของโรงเรียน ได้แก่ ครูและนักเรียนเกิดการเรียนรู้ทาง ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง	4.52	0.75	มากที่สุด
5. มีการนำองค์ความรู้จากการเรียนรู้จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	4.42	0.70	มาก
6. ผลที่เกิดขึ้นทั้งผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome)	4.43	0.50	มาก
รวม	4.49	0.36	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินผู้เข้าร่วมใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัด อ่างทอง โดยการสุ่มไว้จำนวน 440 คน จากตาราง Krejcie & Morgan ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D.=0.36) และเมื่อจำแนกตามประเด็นการประเมินพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และมี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีเครือข่ายร่วมมือใช้หลักสูตรที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.50) และมีผลที่เกิดขึ้นกับองค์กรของโรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางภูมิปัญญา ท้องถิ่นของตนเอง ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.78) และประเด็นอื่น ๆ ตามลำดับ

อภิปรายผล

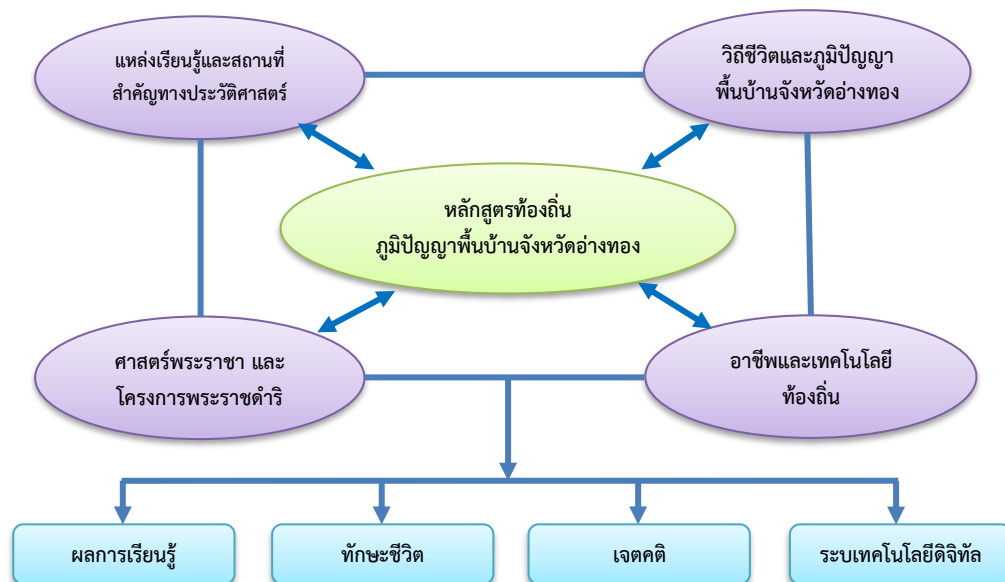
1. การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้เกิดจากแหล่งการเรียนรู้ตามเอกลักษณ์เป็นฐานซึ่งอาจเป็นองค์ ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมให้เหมาะสมและนำไปใช้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้อง กับ แนวคิดของ Good (1973) ได้ให้ความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม อีกทั้งยังสอดคล้องกับ แนวคิดของสงัด อุทรานันท์ (2532) ที่มีแนวคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรมีความหมายอยู่ 2 ลักษณะ คือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น หรือการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่

2. จากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เห็นว่าโรงเรียนหรือผู้แทนเมื่อผ่านการอบรมหลักสูตรท้องถิ่นฯ จะมีความรู้ความเข้าใจการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Parkay and Hass (1999) ที่ได้กล่าวว่า การทดลองใช้หลักสูตรหรือกระบวนการเรียนการสอนและการจัดการเกี่ยวกับ

หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการสอน การใช้อุปกรณ์และการวัดผลและประเมินผล

3. ผลการติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ผ่านระบบออนไลน์พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยเหลือผู้เรียนทางด้านการเรียนรู้ในช่วงวิกฤต ให้เกิดกระบวนการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเกิดการบูรณาการการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Tyler (1949) ที่ได้ให้ความสำคัญของการเพิ่มพูนความสามารถของผู้เรียนเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ 1) ความต่อเนื่อง 2) การจัดลำดับความสำคัญ และ 3) การบูรณาการ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แผนภาพที่ 3 แสดงความเชื่อมโยงหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง โดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

จากแผนภาพแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง ซึ่งได้นั้นเอกลักษณ์เด่นของภูมิปัญญา โดยนำมาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ศาสตร์พระราชาผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านแหล่งเรียนรู้และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ 2) ด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาในท้องถิ่น 3) ด้านศาสตร์พระราชาและโครงการพระราชดำริ และ 4) ด้านอาชีพและเทคโนโลยีท้องถิ่น ส่งผลการเรียนรู้จากการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง โดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เกิดทักษะชีวิต มีเจตคติต่อภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองและศาสตร์พระราชาที่ดี รวมถึงการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาบูรณาการให้เกิดองค์ความรู้

สรุป

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรได้ จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรที่ 1 อ่างทองแต่ก่อนกาล หลักสูตรที่ 2 แหล่งเรียนรู้ด้านศาสตร์พระราชามือเมืองอ่างทอง และหลักสูตรที่ 3 หัตถศิลป์พื้นถิ่นเมืองอ่างทอง โดยมีสาระการเรียนรู้รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 สาระการเรียนรู้

2. ผลการดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์การใช้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลแก่ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนมีโรงเรียนมากกว่า 20 โรงเรียนและนักเรียนมากกว่า 1,500 คนเข้ามาศึกษาในระบบ

3. ผลการติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ผ่านระบบออนไลน์จากการเข้าใช้เรียนรู้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ทุกโรงเรียนมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1) วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน 2) ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร 3) แจ้งผู้เรียนในการเรียนรู้ และนำไปใช้ในการเรียนรู้ตามเป้าหมาย 4) สรุปผลประเมินผลการใช้หลักสูตรและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

4. ผลการประเมินการใช้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เมื่อสิ้นสุดการใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง (Product) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.36)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำหรับหน่วยงานด้านการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) สามารถนำไปจัดหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นการบูรณาการการพัฒนาวิชาชีพให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
- 3) ควรจัดให้มีการทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดเพื่อนำหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล
- 4) สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาบุคลากรตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางของศาสตร์พระราชาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2 สำหรับผู้เรียน

1) ผู้เรียนอาจต้องควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เข้าใจและสามารถขยายผลขององค์ความรู้ที่ได้จากบทเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราชเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดอ่างทองโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราชเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- เณสียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. หลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ชนกฤต มิตรสงเคราะห์. (2564). *หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาพื้นบ้านภาคกลางโดยประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราชเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล*. สืบค้น 2 สิงหาคม 2565. จาก <https://cklled-kru.com/index.php>.
- นงนุช อินทรโคกสูง, ทินกร ชอัมพงษ์, และเยาวเรศ ภักดีจิตร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(5), 235-350.
- ผดุงชัย ภูพัฒน์ และคณะ. (2561). *การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พริกหวาน จำกัด.
- วิจารณ์พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สัจด์ อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: มิตรสหาย.
- สามารถ จันทรสุรีย์. (2534). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นคืออะไร อย่างไรในการสัมมนาทางวิชาการเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาใน รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2546). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการความรู้*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

- Cronbach, L. J. (1963). Course improvement through evaluation. *Teachers college record*, 64(8), 1-13.
- Good, C. V., & Merkel, W. R. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Hilgard, E.R., Atkinson, R. C. & Atkinson, R. L. (1971). *Introduction to Psychology*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Klomim, K. (2019). A Training Curriculum Development on Introduction STEM with Integrated King's Science Education for Primary Teachers. *Humanities, Social Sciences, and Arts*, 12(1), 1391-1413.
- Likert, R. (1967). *The human organization: its management and values*. New York: McGraw-Hill.
- Parkay, F. W., & Hass, G. (1999). *Curriculum planning: A contemporary approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Sakworawit, A. (2017). *Understaning, Conneting, Developing: King's Science for Sustainability Management*. Retireved December 10, 202. form <https://mgronline.com/daily/detail/9600000103010>.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago press.
- William, E. (1976). Electoral Participation in a Low Stimulus Election. *Rural Development*. 4(1), 111-124.

THE FUTURE TREND OF BUBBLE MILK TEA IN BANGKOK AFTER COVID 19 PANDEMIC: APPLYING THE THEORY OF PLANNED BEHAVIOR

Nitirat Maleewat, Nampet Petmai, Onanong Sansern, Suparat Yingupakarn,

Choopak Pangthaisong, and Sarinya Kongtieng

The Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Krungthep

E-mail: nitirat.m@mail.rmutk.ac.th

Received November 15, 2023; Revised December 16, 2023; Accepted December 28, 2023

Abstract

Bubble milk tea is a famous drink from Taiwan since 1980 and became famous in Thailand in 2001. This kind of beverage is rapidly very popular among Thai customers who love sweet drinks, especially the pearl beads that are added to the bubble milk tea help to please the customers to enjoy the bubble milk tea. Bubble milk tea is one of the promising business and still keep growing in Thailand and other countries. This research applied and planned behavior theory to study the customer purchasing behavior of bubble milk tea in Bangkok, Thailand after the spreading of the COVID-19 pandemic. The sample size is the bubble milk tea customers in Bangkok with the age between less than 20 years old and more than 50 years old. The purposive sampling method was applied to screen and choose the respondents. In a total of 546 bubble milk tea customers responded to the questionnaire in both an online survey and paper questionnaire. The SEM (Structural Equation Modeling) with the help of the AMOS program was used to analyze the data and path analysis. The result shows that attitude, subjective norm and perceived behavior control are 3 main factors that have strongly effect and influence on the purchasing intention of the bubble milk tea in Bangkok. While purchasing intention has the strongly effect to mediate the relationship between these 3 factors (attitude, subjective norm and perceived behavior control) with the purchasing behavior. This research suggested the business owner to focus on the effort of increasing the positive attitude and perceived behavior control to their customers because there are the significant factors that increase the intention to purchase which lead to the purchasing behavior of their customers.

Keywords: Theory of planned behavior, Perceived behavior control, Purchasing intention, Purchasing behavior, Bubble milk tea

Introduction

Nowadays one of the very popular drinks in Thailand is "bubble milk tea". This is probably the name that many people think of because of the sweet aroma of milk tea and the stickiness of pearl beads. Which is pleasing to many people, causing many bubble tea businesses to pop up in both small and large shops. Some shops adapt pearl pellets to other drinks, such as Thai tea, coffee, green tea, cocoa, etc. Moreover, although many people are well aware of the enormous calories in a glass of pearl milk tea when thinking about its sweet, chewy aroma, too difficult to resist, "Bubble Milk Tea" has become a very popular drink. Bubble tea originated in Taiwan in the 1980s. "Cha Chun Shuitang Shop" in Taichung City was probably the first shop to invent a bubble tea menu in 1988 while at a meeting. Ms. Lin Qihui (Product Development Manager) poured a small piece of sweet candy into the tea. Everyone in the conference room found it interesting. Therefore, it was released for sale. It turned out that the sales were very good, breaking records for other beverages. Some say that bubble tea should have come from the Hanlin tea shop. in Tainan City Taiwan Mr. Tua Songhe He added white sago seeds to the tea. make it look like a pearl It is the origin of the word "bubble tea" soon after. Hanlin changed the color of sago from white to black which is popular today. In the 1990s, this drink became very popular in East and Southeast Asia. In June 2012, McDonald's McCafe Branches in Germany and Austria began selling bubble tea. There are a variety of teas to choose from, including black tea, green tea, and white tea, both mixed and without milk. Including fruit syrups of various flavors, able to create more than 250 new menus.

Bubble milk tea or bubble tea, also known as Pearl Milk Tea Bubble Milk Tea, or Puapa Milk Tea is the national drink of Taiwan. Created in the 1980s, these chewy, chewy balls made from tapioca starch are popularly added to beverages. Most people like to call it "pearl." Its origin is in Taichung Province, Taiwan.

Bubble milk tea first became famous in Thailand around 2001 and became very popular among teenagers. It became a trend of fashionable drinks. However, due to the limitations of flavors that were not very diverse at that time, the trend soon began to subside. Until around 2011, the bubble tea business began to gradually grow again. Because there are starting to be, more diverse menus pearl pellets can be added to a wider variety of drinks. It is not limited to just milk tea and fruit tea. This research focus that the bubble milk tea business should be improved and developed to increase the

quality of both products and services because it could be able to grow and bring a good economy to Thailand

Research Objective

This research aims to analyze the association of each factor, which are attitude, subjective norm, perceived behavior control, bubble milk tea purchasing Intention, bubble milk tea purchasing behavior by using structural equation modeling (SEM). Another objective of this research is to find the relationship between each variable and present the conceptual framework according to the topic.

Literature Review

Attitude:

(Lien and Cao, 2014) suggested that attitude is the satisfying psychological motivation of the individual person which has been learned and developed over the curtain period. It is different from each other and very difficult to change (Peña-García et al, 2020). On the other hand, the attitude was also mentioned in TRA theory that the purchasing intention of the customers must occur from the positive attitude of the customer toward that particular product and service (Amaro and Duarte, 2015). In this research, the attitude would be understood as the evaluation of personal beliefs that will lead to the intention to purchase or not purchase the product and services (Alam et al, 2012).

Subjective Norm

Subjective norm is the social influence in the society where people live or spend their lives. It deals with the expectations of society and having a positive relationship with the intention to perform their behavior (Yau and Ho, 2015). Ajzen, (2020) suggested that subjective norm is the person's perceived pressure that a human receives from someone who is important and has an impact on their lives such as parents, friends, families, spouses, colleagues, or classmates. The opinions, beliefs, or behavior of these significant persons could affect the behavior of the human and tend to perform their behavior as that significant person thought or expected. Koay and Cheah, (2023) studied the intention to revisit the bubble tea store in Malaysia, and suggested that the subjective norm is the person perceiving pressure derived from the significant person and it could shape the behavior of that person.

Perceived Behavior Control

The perceived behavior control could be used to predict the actual behavior of the customer in the future (Ajzen, 2002). This factor is the psychological factor that believe about the behavior could be increased when it is under the control. Trafimow et al, (2002) presented that the behavior could be predicted from two perceiving characters which are perceiving control and perceiving difficulty but the behavior could be triggered mostly from the perceived behavior control. In this research the perceive behavior control of the bubble milk tea customers who believe in the quality and taste of the bubble milk tea and having a control power in their mind in order to purchase this products.

Bubble Milk Tea Purchasing Intention

Phan and Mai, (2016) suggested that the intention to purchase is considering as a plan in the future to purchase products and services of the customers. There are including several factors that help to stimulate the intention to purchase of the customer such as branding, customer satisfaction, price consciousness (Wen and Aun, 2020, Norfarah et al, 2018). Astuti and Putri (2018) found that word of mouth marketing has a positive effect on the purchasing intention of their customers. This research focus the purchasing intention on the strongly and positive feeling of customers about the bubble milk tea and their planning to purchase bubble milk tea in the future.

Bubble Milk Tea Purchasing Behavior

Purchasing behavior is the real action that customer decided to buy products and services that they want. This process was derived from several stages earlier before came to the action of purchase. Kotler & Armstrong (2014) suggested that there are plenty of factor that influence the purchase behavior of the customers for example motion, perception, believe and attitude. Yakup, D., & Jablonsk, S. (2012) stated that the characteristic of buyer also reflect their purchasing behavior by having four major factors: cultural, social, personal, and psychological. In the research, the purchasing behavior focuses on the frequency of customer to really purchasing the bubble milk tea to fulfill their desire.

Hypothesis and Conceptual Framework

According to the research background and research objective of every factors namely attitude, subjective norm, perceived behavior control, bubble milk tea

purchasing intention and bubble milk tea purchasing behavior. The hypothesis and conceptual framework was formed accordingly.

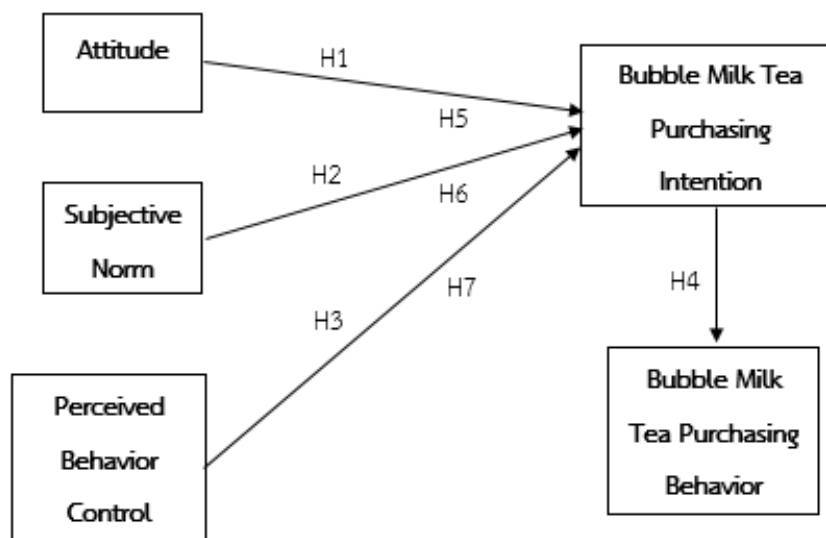

Figure 1: Conceptual Framework of the research

Relationship between attitude and bubble milk tea purchasing intention

Dewanto and Belgiawan, (2020) studied about the sustainable of fashion products in the big cities of Indonesia namely Jakarta and Bandung, suggested that attitude is a factor that has been studied by several researchers because it is one of the significant factors that strongly influence the purchasing intention of customers. From this study, the first hypothesis of this research is proposed that: H1: There is a positive relationship between attitude and bubble milk tea purchasing intention.

Relationship between subjective norm and bubble milk tea purchasing intention

Koay and Cheah, (2023) studied the intention to revisit the bubble tea store in Malaysia and suggested that the subjective norm is highly effect the purchasing intention of the customers because when customers have their strongly believe about the quality of product then they tend to increase their intention to own that products even sometime it might be some negative noise about it. By this literature review, the second hypothesis was proposed as: H2: There is a positive relationship between subjective norm and bubble milk tea purchasing intention.

Relationship between perceived behavior control and bubble milk tea purchasing Intention Perceived behavior control is the belief of humans to control the

ability to perform a behavior. It is quite similar to self-efficacy. (Ajzen, 2002) found that the perceived behavioral control is likely to affect the intentions of customers in order to purchase and not purchase products and services. The third hypothesis then presented that, H3: There is a positive relationship between perceived behavioral control and bubble milk tea purchasing intention.

Relationship between bubble milk tea purchasing intention and bubble milk tea purchasing behavior: The intention to purchase is the issue that several marketers and authors tried to study for a long time. Because it is the high potential psychological variable to stimulate the profit of the organization. The higher level of intention is the high opportunity to sell the products and services. The fourth hypothesis was proposed; H4: There is a positive relationship between bubble milk tea purchasing intention and bubble milk tea purchasing behavior.

Mediating effect

Purchasing intention is the positive feeling of the customers who like the product by having the previous positive experience for example having a good attitude to the products, hearing the story from the significant person, friends or family. The perception of behavior control is another factor that having a positive effect to the increase in the intention to purchase of the customers. As this factor are very strong, the purchasing intention could be able to mediate between attitude, subjective norm and perceived behavior control. From this literature review the fifth, sixth and seventh hypothesis were proposed;

- H5: bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between attitude and bubble milk tea purchasing behavior
- H6: bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between subjective norm and bubble milk tea purchasing behavior
- H7: bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between perceived behavior control and bubble milk tea purchasing behavior

Research Methodology

Population and sample size

The sample size in this research is the bubble milk tea customers in Bangkok who love bubble milk tea and have experience to purchase the bubble milk tea at least one time. It is quantitative research which using the questionnaire as a tool to collect

the data and purposive sampling methods was applied to screen and choose the respondents. The questionnaire was distributed both in the paper questionnaire and online. A total number of 546 customers responded to the questions

Descriptive Statistics Result

The 546 responders were made up of 325 women (59.5%) and 221 males (40.5%). Furthermore, at 196 (35.9%), the bulk of the mean age was between 21 and 30 years old. This investigation revealed 111 people between the ages of 31 and 40 (20.3%), 93 people above the age of 50 (17.0%),

Table 2 Construct Reliability (n=546)

Construct and Items	Cronbach's lpha
At	.737
Sub	.769
Per	.860
In	.735
Be	.794

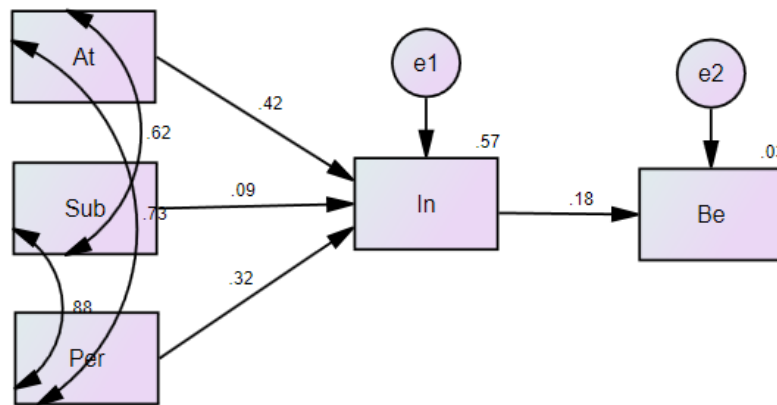
Structural Equation Model (SEM Report)

Structural equation modeling or SEM was applied to test the overall fit of the structural model, which examined the outcome of the hypothesis testing. According to Hair et al. (2010), the criteria of model fit should have $\chi^2/df \leq 3.00$, GFI ≥ 0.90 , CFI ≥ 0.90 , NFI ≥ 0.90 , AGFI ≥ 0.90 , RMSEA ≤ 0.07 , and RMR ≤ 0.08 . This is a criterion of good model fit value that can statistically accepted (Hair et al, 2017), In the Table 4 the model fit indices was demonstrated following; firstly, the initial model showed moderate fit ($\chi^2=1211.164$, $\chi^2/df=201.861$, $p=.000$, GFI=.596, CFI=.283, NFI=.284, AGFI=0.010, RMSEA=.607, RMR=.163). After modification the model showed good fit ($\chi^2=6.379$, $\chi^2/df=2.126$, $p=.000$, GFI=.995, CFI=.998, NFI=.996, AGFI=.977, RMSEA=.0045, RMR=.007). The results shown in Table 3 and Figure 1 present the structural equation modeling model results.

Table 3 Absolute Model Fit Indices

Model	Absolute Model Fit Indices							
	χ^2	χ^2/df	GFI	CFI	NFI	AGFI	RMSEA	RMR
Criteria	-	≤ 3.00	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90	≤ 0.07	≤ 0.08
Initial model	1211.164	201.861	0.596	0.283	0.284	0.010	0.607	0.163
Final model	6.379	2.126	0.995	0.998	0.996	0.977	0.045	0.007

Note: χ^2 = chi-square, χ^2/df = relative chi-square, GFI = goodness of fit index, CFI = comparative fit index, NFI = normed fit index, AGFI = adjusted goodness of fit statistic, RMSEA = root mean square error of approximation, RMR = root mean square residual

Picture 2 Structural Equation Model Result

Results

In total, the 7 hypothesis results were presented in Table 4. According to the result of the study. Most of the hypothesis was theoretically supported except the subjective norm. The first hypothesis proposed that there is a positive relationship between attitude and bubble milk tea purchasing intention. This hypothesis was supported. It could indicate the important of positive thinking and a positive attitude of the customer toward bubble milk tea product. The second hypothesis stated that there is a positive relationship between subjective norm and bubble milk tea purchasing intention. This hypothesis was not supported which indicated that the subjective norm or the influence from the society or environment of the customer does not affect a lot to the behavior of the customer to purchase the bubble milk tea. The third hypothesis was there is a positive relationship between perceived behavioral control and bubble milk tea purchasing intention. This hypothesis was supported. From these results, the

perceived behavioral control or the power to control the mind and behavior of bubble milk tea customers plays an important role in the purchasing intention which leads to the real action to purchase and consume. The fourth hypothesis proposed that there is a positive relationship between bubble milk tea purchasing intention and bubble milk tea purchasing behavior. This hypothesis was supported to emphasize that customers will purchase the bubble milk tea if they have an intention to purchase it.

The fifth hypothesis suggested that bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between attitude and bubble milk tea purchasing behavior. This hypothesis was supported. This indicated that the purchasing intention which is supported by the positive attitude of the customer could be able to stimulate the higher level of purchasing behavior. The sixth hypothesis proposed that bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between subjective norm and bubble milk tea stimulating purchasing behavior. This hypothesis was not supported showing that the subjective norm or influence from the other people or from the society could not stimulate the intention to purchase or purchasing behavior of the bubble milk tea customers. The last hypothesis was bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between perceived behavior control and bubble milk tea purchasing behavior. This hypothesis was supported. This result displayed that purchasing intention will strongly affect to purchasing behavior if it is supported by perceived behavior control.

Table 4 Hypothesized Relationship Results

Hypothesized relationship	Results	P-value
H1: There is a positive relationship between attitude and bubble milk tea purchasing intention	supported	.001
H2: There is a positive relationship between subjective norm and bubble milk tea purchasing intention	not supported	.138
H3: There is a positive relationship between perceived behavioral control and bubble milk tea purchasing intention.	supported	.001

Hypothesized relationship	Results	P-value
H4: There is a positive relationship between bubble milk tea purchasing intention and bubble milk tea purchasing behavior	supported	.001
H5: bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between attitude and bubble milk tea purchasing behavior	supported	.007
H6: bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between subjective norm and bubble milk tea purchasing behavior	not supported	.122
H7: bubble milk tea purchasing intention mediates the relationship between perceived behavior control and bubble milk tea purchasing behavior	supported	.009

Table 5 Mediating Effect Results

Mediating effect	IV-M-DV		Mediation type
	direct	indirect	
At → In → Be	0.418*** (0.043)	0.074** (0.077)	Full mediation
Sub → In → Be	0.086 (0.063)	0.015 (0.052)	Partial mediation
Per → In → Be	0.320*** (0.076)	0.056** (0.013)	Full mediation

Table 6 Total effect, Direct effect and Indirect effect

Path	Path coefficient	SE	t-value	P-value
Total effect				
At → Be	0.074	0.020	2.352	0.012
Sub → Be	0.015	0.013	1.880	0.142
Per → Be	0.056	0.024	2.591	0.011
Direct effect				
At → In	0.418	0.043	10.204	0.001
Sub → In	0.086	0.063	1.483	0.138
Per → In	0.320	0.076	4.831	0.001

Path	Path coefficient	SE	t-value	P-value
Indirect effect				
At → Be	0.074	0.020	2.352	0.012
Sub → Be	0.015	0.013	1.880	0.142
Per → Be	0.056	0.024	2.591	0.011

Discussion

Following the results, this research concludes that bubble milk tea still has a promising future for their business in Thailand because it is quite popular among customers, especially the young and teenage generation. All variables namely attitude, subjective norm, and perceived behavior control, could perform and indicate that they were the significant factors which could help to stimulate the intention to purchase the bubble milk tea. Positive attitude derived from the customer experience which could be from their own direct experience of tasting bubble milk tea or even from other people, could be able to initiate the intention to purchase or repurchase again. Family, friends, or society were grouped in this research as a subjective norm. Playing the least power to stimulate the intention to purchase and actual purchase behavior. It might be because most of the bubble milk tea customers could decide by themselves whether or not to purchase this product. After all, the price in general is not so high and most of the customers perceived or tasted this kind of beverage before. Therefore, they could make their own choice to purchase it or not. Perceived behavior control is another factor that is very important and could help induce customers to purchase bubble milk tea. Lastly, this research found that the real action of purchasing or the purchasing behavior of bubble milk tea customers could be created from the intention to purchase which is derived from other 3 significant variables which are attitude, subjective norm, and perceived behavior control. Once all factors are merged in the right direction that will increase a great opportunity for the positive purchasing behavior of the customers and will lead to the positive performance of the bubble milk tea business.

Body of Knowledge

The theory of planned behavior was applied and tested in this research to perceive the level of purchasing intention and the purchasing behavior of bubble milk

tea in Thailand. The results from the data collection from bubble milk tea customers in Bangkok exhibited that the three factors of planned behavior theory, which are attitude, subjective norm, and perceived behavior control, could be able to increase the level of both purchasing intention and purchasing behavior. The result also showed that the using of 3 variable attitudes, subjective norms, and perceived behavior control in the proper way could increase the trustworthiness of the products and services in the customer's perception, which finally will lead to a higher level level of intention to purchase and also the real action of purchasing behavior in the long run. On the other hand, the higher level of trust and satisfaction of the products and services will help to increase the level of positive attitude, subjective norm and perceived behavior control, which could increase the level of intention to purchase and purchasing behavior in the future as well.

Conclusion

The bubble milk tea business is another business that is very interesting to invest in and still has a great chance to grow in the future, due to several reasons for example the sweet taste of the tea, the delicious bubbles, and other topping, including the reasonable price. The theory of planned behavior with three viable (attitude, subjective norm, and perceived behavior control) could help to arouse the intention of the customers in order to purchase this product. Attitude is the thinking of the customers toward the bubble milk tea. From this research, the majority of customers have a positive attitude to bubble milk tea. Some customers received a positive attitude from their own experience while some customers received this thinking from other people or social media. The subjective norm or the influence from the reference group which means their family, friends, colleagues or other people, plays a low power to stimulate the intention to purchase. This might be because most of the bubble milk tea customers have their own opinions and have had an experience with this product before. Therefore they already perceived the taste or other value of this product and could be able to rely on their own opinion. Lastly perceived behavior control is another factor that has a strong influence to stimulate the intention of the customers to purchase the bubble milk tea.

Suggestion

The researcher recommended that business owners focus on the effort of increasing the positive attitude and perceived behavior control to their customers because there are significant factors that increase the intention to purchase which lead to the purchasing behavior of their customers.

References

- Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self-efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior 1. *Journal of applied social psychology*, 32(4), 665-683.
- Ajzen, I. (2020). The theory of planned behavior: frequently asked questions. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2(4), 314-324.
- Alam, S. S., Jani, M. F. M., Omar, N. A., Hossain, T., & Ahsan, N. (2012). Empirical study of theory of reason action (TRA) model for ICT adoption among the Malay based SMEs in Malaysia. *Business Management and Strategy*, 3(2), 43.
- Amaro, S., & Duarte, P. (2015). An integrative model of consumers' intentions to purchase travel online. *Tourism management*, 46, 64-79.
- Astuti, B., & Putri, A. P. (2018). Analysis on the Effect of Instagram Use on Consumer Purchase Intensity. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 7, 24- 38.
- Dewanto, K. N., & Belgiawan, P. F. (2020). The influence of social norms and attitude in sustainable fashion product purchase behaviour. *Am. Int. J. Bus. Manag*, 3, 64-75.
- Humaira, A., & Hudrasyah, H. (2016). Factors influencing the intention to purchase and actual purchase behavior of organic food. *Journal of Business and Management*, 5(4), 581-596.
- Kiew Jiet Ping, M., Evelyn Toh Ting Ling, M., & Michelle Eu Hui Sing, M. (2021). Milk Tea Purchasing Behaviour among the Youth: A Study in Sibu Town. *Borneo Journal of Social Sciences & Humanities*, 54-68.
- Koay, K. Y., & Cheah, C. W. (2023). Understanding consumers' intention to revisit bubble tea stores: an application of the theory of planned behaviour. *British Food Journal*, 125(3), 994-1007.

- Kotler, P. & Armstrong, G. (2014). Consumer market. In Principles of Marketing by Kotler, W., et al., pp. 251-296.
- Leong, C. M., Loi, A. M. W., & Woon, S. (2021). The influence of social media eWOM information on purchase intention. *Journal of Marketing Analytics*, 1-13.
- Norfarah, N., Koo, P. M., & Siti-Nabiha, A. K. (2018). Private Label Brand Purchase Intention: A Malaysian Study. *Global Business & Management Research*, 10.
- Peña-García, N., Gil-Saura, I., Rodríguez-Orejuela, A., & Siqueira-Junior, J. R. (2020). Purchase intention and purchase behavior online: A cross-cultural approach. *Heliyon*, 6(6).
- Phan, T. A. & Mai, P. H. (2016). Determinants Impacting Consumers' Purchase Intention: The Case of Fast Food in Vietnam. *International Journal of Marketing Studies*, 8(5), 56-68.
- Trafimow, D., Sheeran, P., Conner, M., & Finlay, K. A. (2002). Evidence that perceived behavioural control is a multidimensional construct: Perceived control and perceived difficulty. *British journal of social psychology*, 41(1), 101-121.
- Wen, B. L. J., & Aun, N. B. (2020). Factors influencing consumers' purchase intention in Klang Valley, Malaysia: A study of bubble milk tea. *BERJAYA J. Serv. Manag*, 13, 29-43.
- Yakup, D., & Jablonsk, S. (2012). Integrated approach to factors affecting consumers purchase behavior in Poland and an empirical study. *Lars*, 16, 5.
- Yau, H. K., & Ho, T. C. (2015). The influence of subjective norm on behavioral intention in using e-learning: An empirical study in Hong Kong higher education. In *Proceedings of the International MultiConference of Engineers and Computer Scientists*, 2, 18-20.

A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS OF EDUCATION MANAGEMENT TO ENHANCE EFFICIENCY BY TEACHING AND LEARNING INFORMATION TECHNOLOGY

Aroonroj Boonkrong

Patcharee Chayakornsopit

Sumalee Somnuk*

The Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Tawan-ok

*Corresponding Author: E-mail: sumalee_so@rmutto.ac.th

Received November 1, 2023; Revised December 7, 2023; Accepted December 28, 2023

Abstract

This article aimed 1) to analyze the educational management factors to enhance teaching and learning efficiency through information technology, 2) to assess and enhance educational management for improved teaching and learning through information technology, and 3) to present a model to enhance teaching and learning efficiency using information technology in schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, Bangkok, Thailand. The sample comprised 400 high school students, 12 academic administrators, and head teachers, who were selected by multistage random sampling. The instruments for collecting the data were a questionnaire and interview. The data were analyzed by structural equation modeling. The research results were as follows:

1) The study included six factor components and 28 observed variables affecting educational management for enhancing teaching and learning efficiency through information technology.

2) The educational management policies significantly affected the schools' budgets (0.342), followed by Thailand's educational evolution's impact on the schools' status (0.148), and the influence of technology adaptation on teaching and learning efficiency with information technology (0.562). All these effects were statistically significant at a level of 0.05.

3) The model fitted well with the data ($X^2/df = 1.930$, $p\text{-Value} = 0.000$, $CFI = 0.976$, $GFI = 0.931$, $RMSEA = 0.043$, and $RMR = 0.025$) and was introduced as the THAM Model.

Keywords: Causal relationship model, Educational management, Efficiency of teaching and learning management, Utilizing information technology in instruction

Introduction

The use of information technology to enhance teaching and learning is an educational innovation that shifts from traditional classrooms to technology-driven methods. However, managing teaching and learning faces challenges, including IT quality and effectiveness concerns.(Jinda, 2016) Advancing school IT in curriculum, efficiency, quality assurance, teaching methods, and overall management is essential. (Jongpeeradechanon & Paiwittayasiritham, 2019) Therefore, educational institutions should adopt network technology with four dimensions—users, technology, content, and evaluation. It is important for effective technology-based learning and supports education in the digital age. (Baonerd, 2012)

This research investigated educational management factors for enhancing teaching and learning through information technology in a sample group within under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. This district housed numerous schools, some among the region's largest, where administrators and staff had expressed the need for guidance on using information technology at the foundational education level. The study explored causal relationships among these factors, offering valuable insights for future research.

Research Objectives

After reviewing related research, the need for guidelines to prepare educational management for effective adaptation to exceptional situations through technology is apparent. Research on technology-based educational management catering to learner needs is limited. Therefore, educational institutions are keen to develop a model for applying information technology in teaching and learning to support digital education. The objectives are as follows: To analyze educational management factors to enhance teaching and learning efficiency through information technology under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2.To assess and enhance educational management for improved teaching and learning through information technology under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 and to present a model to enhance teaching and learning efficiency using information technology in schools under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2.

Literature Review

The primary aim of this research was to investigate the factors that influenced the efficiency of teaching and learning management using information technology under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. This has studied theoretical concepts related to factors that enhanced effective teaching and learning with technology. By studying various theories as follows: Education management policies during the epidemic period, Models for effectively organizing education using information technology include: TPACK Model is used to investigate the effectiveness of various formats for organizing teaching and learning with information technology. The Learner-Learner Model comprehends how learners can effectively learn from one another. Study Connectivism Theory to harness the form and significance of networks and connections between knowledge in the digital realm to enhance digital learning effectiveness. In addition, study about IS Success Model to establish educational quality assurance management, and Technology Acceptance Model with the goal of creating a Causal Relationship Model for improving teaching and learning efficiency through information technology. (DeLone & McLean, 2003; Koehler & Mishra, 2009; Hollins-Alexander, 2013; Downes, 2012; Davis, 1986)

Hypotheses of the research

After reviewing the literature, the researcher defined the Endogenous Latent Variables, which comprised 5 variables as follows:

A1: Educational management policies and principles (POLI) within the new pandemic scenario consist of 9 observed variables (X_1 - X_9).

A2: The factors associated with the transformation of the Thai education into the digital age (EVOL) comprise a total of 7 observed variables (X_{10} - X_{16}).

A3: The factors associated with the adaptation and acceptance of information technology (ADAP) usage comprise a total of 9 observed variables (X_{17} - X_{25}).

A4: The school budgets (BUDG) comprise 7 observed variables (X_{26} - X_{32}).

A5: The school's status (EFFI) encompasses 7 observed variables (X_{33} - X_{39}).

Exogenous Latent Variable comprises a single variable, as follows:

B1: Factors influencing the effectiveness of teaching and learning management through information technology (PER) comprise 8 observed variables, encompassing Y_1 - Y_8 .

Conceptual Framework

Based on the literature reviews of each variable, the relationship between each variable was described. Next, the conceptual framework and hypotheses were formulated and presented to identify both the direct and indirect factors that influenced the efficacy of educational management through information technology. Furthermore, it involved an analysis of the causal relationships between these factor components and an evaluation of their alignment with the research hypotheses outlined for that study. The following conceptual framework in Figure 1 illustrated the interrelationships among the 5 component factors that enhanced teaching and learning management efficiency through information technology.

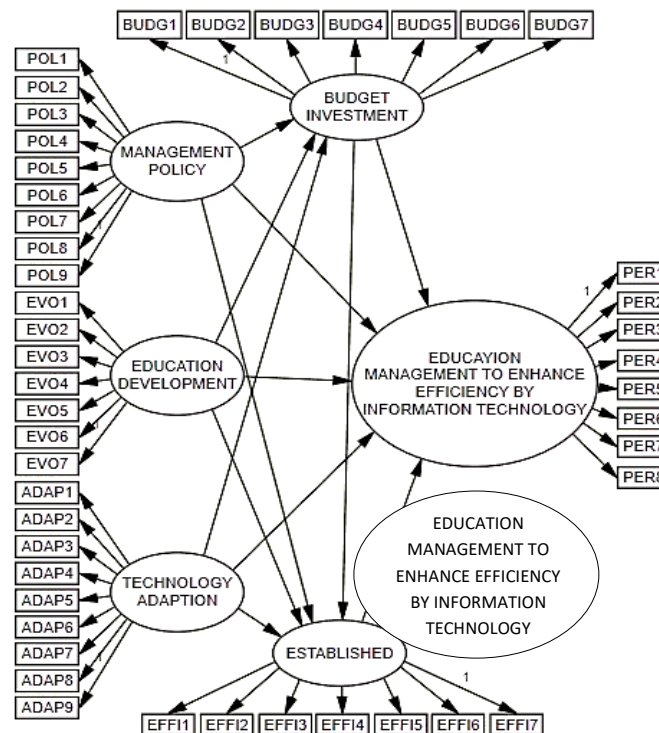

Figure 1: Conceptual framework

Research Methodology

The study titled 'A Causal Relationship Model of Factors of Education Management to Enhance the Efficiency by Teaching and Learning Information Technology' employed a mixed methods research design, utilizing a Structural Equation Model (SEM) framework. The research methodology encompassed the following procedural steps:

Populations and Samples

The population consisted of the School Director, Head of Academic Affairs, and students from educational institutions under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, for the academic year 2022. This group included 52 schools and a total of 58,490 high school students. The sample group comprised 12 individuals, including School Director and Head of Academic Affairs, who were systematically selected through a Simple Random Sampling technique. This process involved a lottery-style selection from schools in each of the 6 educational districts, typically selecting a School Director and Head of Academic Affairs. This purposeful selection yielded 12 participants for the qualitative research phase. Additionally, the quantitative research phase involved 400 students selected using a Multistage Random Sampling method, considering the proportional representation of schools in each of the 6 educational districts.

Measurements

The survey instrument that assessed educational management for improving teaching and learning efficiency with information technology comprised 5 latent variables covering Educational management policies and principles (POLI), The Transformation of the Thai education into the digital age (EVOL), The Adaptation and Acceptance of Information Technology (ADAP), The school budgets (BUDG), The school's status (EFFI). nstrated content validity, with all items having content validity index (CVI) values falling within the range of 0.67 to 1.00. Moreover, the questionnaire exhibited a notably high level of reliability, with a Cronbach's Alpha coefficient of (α -0.993). The unstructured interviews concerning opinions about factors associated with the effectiveness of managing teaching and learning through information technology in schools were executed with predefined objectives. These interviews demonstrated content validity, with a content validity index (CVI) of 1.00 for all items.

Statistical Methods

The initial data analysis had two primary components: First, it explored the demographic profiles of the sample group through descriptive statistics, including frequencies and percentages. Second, it assessed the Likert-scale questionnaire data

using statistical parameters like mean, standard deviation, coefficient of variation (CV), skewness, and kurtosis to understand variable distribution and variability characteristics.

The preliminary assessment of statistical assumptions encompasses the following procedures: Verification of Data Normality: This involves scrutinizing data normality by evaluating skewness, and kurtosis, and constructing a correlation matrix. Evaluation of Interrelationships Among Variables: Bartlett's test, with a statistical significance level below 0.05 (Sig. < 0.05), is employed to examine the interrelationships among variables. Suitability Assessment of Components: The KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) test is utilized to appraise the suitability of components. A KMO value ranging from 0.5 to 1.0 is deemed acceptable. For Confirmatory Factor Analysis (CFA) and Structural Equation Modeling (SEM) analyses, it is imperative that independent variables exhibit linearity with dependent variables, and the interrelationships among independent variables should not exceed 0.8, following the guidelines outlined. (Stevens, 2002)

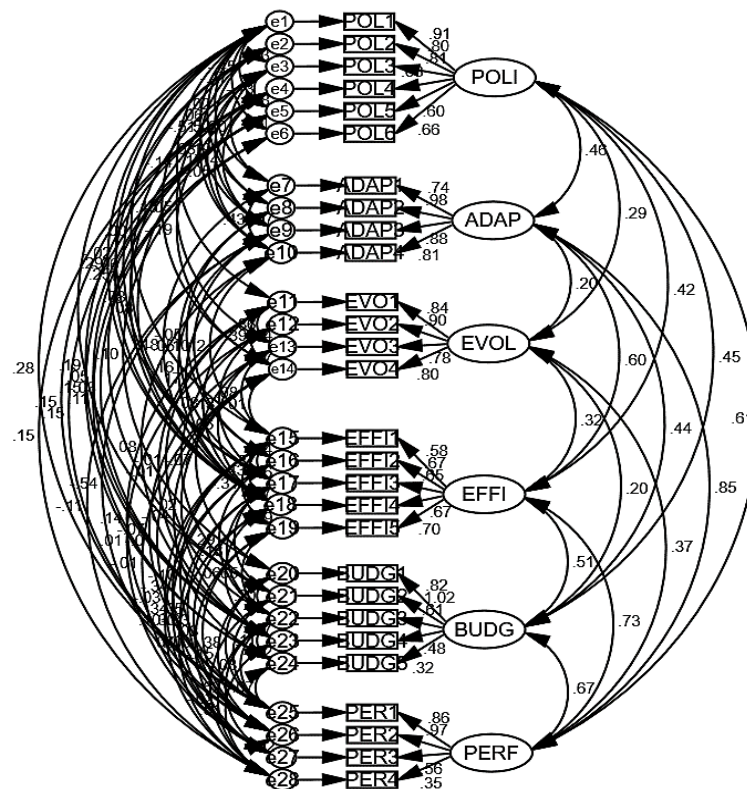
The research analysis, aimed at validating research hypotheses, encompasses the following processes: Exploratory Factor Analysis (EFA): This approach is utilized to investigate and delineate the underlying components that elucidate the interrelationships among variables. Confirmatory Factor Analysis (CFA): Is employed to authenticate the theoretically endorsed model, evaluate the structural integrity of latent variable measurement models, and corroborate model concordance with empirical data. Structural Equation Modeling (SEM): Employed to scrutinize the causal associations among each independent variable, including both direct and indirect effects as proposed by the methodology. (Hatsaprab, 2016) And focus group discussions for the synthesis of study results about the educational management model aimed at improving teaching and learning efficiency through information technology.

Results

Objective 1: The research findings revealed that the results of the Exploratory Factor Analysis (EFA) showed 6 factors comprising a total of 28 observable variables, as outlined below:

The factor related to Educational Management Policies and Principles (POLI) comprised 6 observable variables. The factors associated with the transformation of Thai

education into the digital age (EVOL) comprised 4 observable variables. The factors associated with the adaptation and acceptance of information technology (ADAP) comprised 4 observable variables. The factor concerning the effectiveness of teaching and learning management through information technology (PER) consisted of 4 observable variables. The factor related to the school's status (EFFI) included 5 observable variables. The factor concerning school budgets (BUDG) comprised 5 observable variables. The outcomes of the confirmatory factor analysis (CFA) undertaken to assess the model's conformity to the research hypotheses were presented below:

CMIN=436.080, df=226, CMIN/df=1.930, p=.000, CFI=.976, GFI=.931, RMSEA=.048, RMR=.025

Figure 2: Congruence of the model with the research hypotheses.

Table 1: Statistical measures of congruence

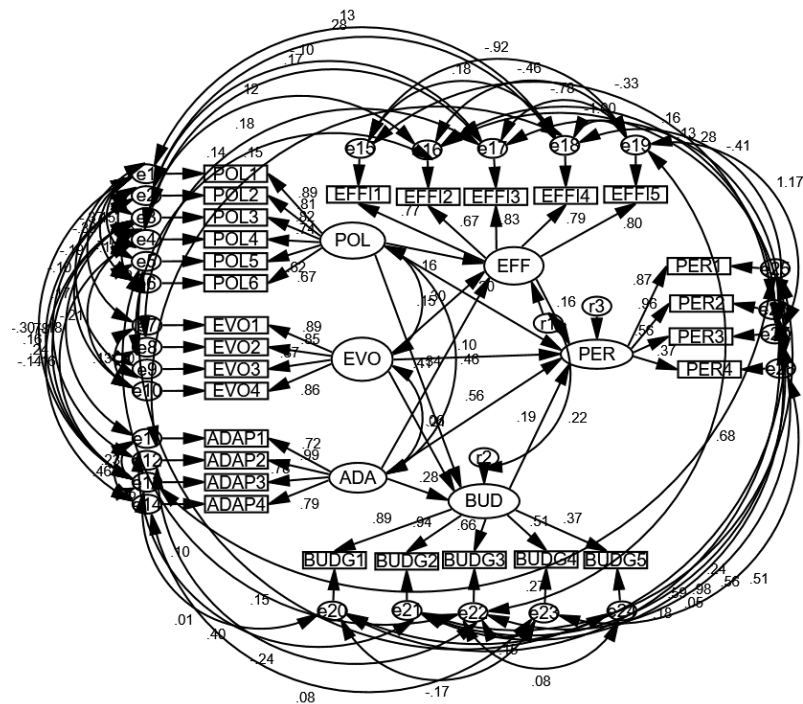
Model	X ²	df	X ² /df	P-Value	CFI	GFI	RMSEA	RMR	Result
Construct			<3.0	>.05	>.90	>.90	<0.08	<0.05	
POLI	10.291	5	2.058	0.067	0.996	0.991	0.052	0.003	Accept
EVOL	0.960	1	0.960	0.327	1.000	0.999	0.000	0.001	Accept
ADAP	0.071	1	0.071	0.711	1.000	1.000	0.000	0.002	Accept
EFFI	1.518	1	1.518	0.218	0.999	0.998	0.036	0.002	Accept
BUDG	9.258	4	2.314	0.055	0.994	0.990	0.057	0.010	Accept
PERF	2.394	2	1.197	0.302	0.999	0.997	0.022	0.005	Accept
Total	436.080	226	1.930	0.000	0.976	0.931	0.043	0.025	Accept

Table 1 provided a visual representation of the statistical indicators that depicted the alignment of the comprehensive model concerning the factors influencing educational management aimed at enhancing the efficiency of teaching and learning through information technology.

Objective 2: The research findings showed that the model exhibited an X² value of 566.755 with 275 degrees of freedom, resulting in an X²/df ratio of 2.061, and a p-Value of .000. The comparative fit index (CFI) registered at .966, the goodness-of-fit index (GFI) at .908, the root mean square error of approximation (RMSEA) at .052, and the root mean square residual (RMR) at .025. These outcomes signify a strong alignment of the model with the theoretical framework. (Tabachnick & Fidell, 2007) In conclusion, the educational management model, designed to enhance teaching and learning efficiency through information technology, was statistically well-fitted at an acceptable level.

Table 2: Statistical measures of congruence following model adjustment

X ²	df	X ² /df	P-Value	CFI	GFI	RMSEA	RMR	Result
566.755	275	2.061	0.000	.966	.908	.052	.025	Accept

CMIN=566.755, df=275, CMIN/df=2.061, p=.000, CFI=.966, GFI=.908, RMSEA=.052, RMR=.025

Figure 3: Confirming model alignment after adjusting.

Table 3: Hypothesis Testing

Variables			Standardized		Unstandardized			P-value	Results
			Regression Weights	Estimate	S.E.	C.R.			
H1	EFFI	<---	POLI	.162	.187	.045	4.155	***	Accepted
H2	EFFI	<---	EVOL	.148	.151	.035	4.310	***	Accepted
H3	EFFI	<---	ADAP	.408	.383	.039	9.734	***	Accepted
H4	BUDG	<---	POLI	.342	.192	.041	4.681	***	Accepted
H5	BUDG	<---	EVOL	.056	.027	.024	1.129	.259	Rejected
H6	BUDG	<---	ADAP	.280	.127	.029	4.445	***	Accepted
H7	PER	<---	POLI	.195	.285	.046	6.256	***	Accepted
H8	PER	<---	EVOL	.102	.131	.030	4.384	***	Accepted
H9	PER	<---	ADAP	.562	.666	.045	14.766	***	Accepted
H10	PER	<---	EFFI	.162	.204	.035	5.845	***	Accepted
H11	PER	<---	BUDG	.193	.502	.111	4.529	***	Accepted

*** P ≤ 0.05

As shown in Table 3, the results of hypothesis testing indicated that all variables exhibited a statistically significant and positive influence on each other at a significance level of 0.05, except for EVOL, which did not show a statistically significant impact on school budgets (BUDG).

Table 4: Path Analysis results

Variable	R ²	Hypothesis	Independent variable				
			ADAP	EVOL	POLI	BUDG	EFFI
EFFI	0.316	DE	0.408***	0.148***	0.162***	-	-
		IE	-	-	-	-	-
		TE	0.408***	0.148***	0.162***	-	-
BUDG	0.304	DE	0.280***	0.056	0.342***	-	-
		IE	-	-	-	-	-
		TE	0.280***	0.056	0.342***	-	-
PER	0.864	DE	0.562***	0.102***	0.195***	0.193***	0.162***
		IE	0.120***	0.035***	0.092***	-	-
		TE	0.682***	0.137***	0.287***	0.193***	0.162***

*** $P \leq 0.05$

As shown in Table 4 displays that the variable ADAP exerts the most significant direct influence on the PER (0.562), ADAP remains the most influential factor, demonstrating a total effect of (0.682). Additionally, it exerts a notable indirect influence through the mediation of EFFI and BUDG factors. In summary, ADAP is the primary factor influencing teaching and learning efficiency through information technology, both directly and indirectly through other factors.

Objective 3: The research findings led to SEM analysis results that created a prototype educational management model aimed at enhancing teaching and learning effectiveness through information technology in schools overseen by the Office of the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 (THAM MODEL).

T: Transformation Learning and Technology Adoption and ICT Literacy

H: Harnessing Experience

A: After Action

M: Budget Management

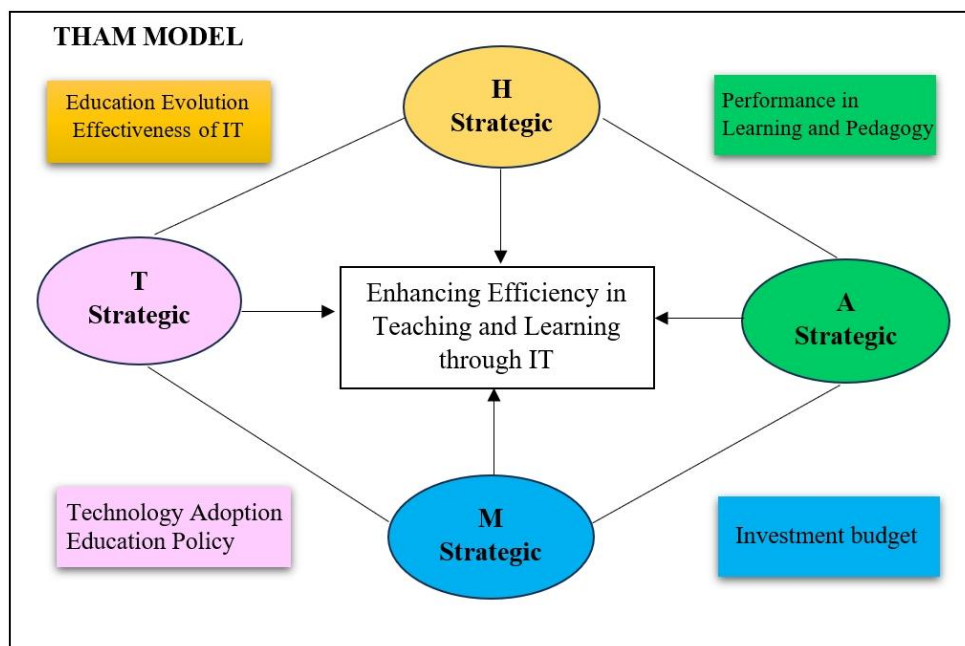

Figure 4: THAM Model

Discussion and Conclusion

The results of the Confirmatory Factor Analysis (CFA) demonstrated that all 6 factors and the overall model aligned well with the theoretical framework. This analysis confirmed the presence of 6 factors, comprising a total of 28 observed variables, which showed strong consistency. Subsequently, when subjected to Structural Equation Modeling (SEM) to examine its impact on educational management aimed at enhancing the efficiency of teaching and learning through information technology, the findings revealed that the model was in aligned well with the the proposed theoretical framework. (Tabachnick & Fidell, 2007) Consequently, it was concluded that the model was consistent with the theoretical framework at an acceptable level.

The Direct Effect (DE) pathway analysis results indicated that factors related to ADAP had the most significant direct impact on PER (0.562). This was because individuals' perceptions of technology's benefits strongly influenced their attitudes and motivation toward technology-enhanced learning, as supported by research conducted. (Annas et. al., 2022) These findings were consistent with the work of Dubey (2020), which highlighted the role of technology-related interests in Learners' satisfaction with their educational experiences. In contrast, the factors associated with EVO had the least direct

impact. Due to limited educational technology utilization in many schools, the impact of EVOL was perceived as minor by students. Analyzing the overall Total Effect (TE) using a comprehensive dataset to enhance teaching and learning efficiency through information technology in educational management revealed that the most significant influence came from factors related to ADAP. They were followed in descending order of impact by factors related to POLI, BUDG, EFFI, and EVOL. All findings maintained a statistical significance level of 0.05.

The researchers, drawing upon the preceding research study, utilized variables derived from statistical analysis to create an educational management model aimed at optimizing teaching and learning efficiency through technology, known as the THAM Model. This model adapted well to various school contexts and was structured around 4 distinct principles;

The abbreviation 'T' stands for two key concepts. 'Transformation Learning' emerged from an analysis of educational management policies and principles (POLI) within the new pandemic scenario. This paradigm shift prioritized equipping students with vital future-oriented skills, emphasizing the importance of 21st-century skills. Secondly, 'T' represented 'Information Technology, Computer, and Communication Literacy.' This emphasized the adaptation to and embrace of technology, enhancing readiness and acceptance among educators and students. 'H' embodied Harnessing Experience, uniting knowledge and expertise. Stemming from factors related to the school's status (EFFI) and the transformation of Thai education into the digital age (EVOL), it merged traditional and modern learning management. Engaged seasoned educators across epochs, shaping tailored educational strategies using suitable information technology for each school. This cultivated students with skills for future global challenges. "A" signified After Action, reflecting learning through the effectiveness of teaching and learning management through information technology (PER); it mirrored pivotal student outcomes. Continuous analysis and refinement of student outcomes facilitated efficient learning. "M" denoted Budget Management; it stressed the administration's financial governance and sought support from both the public and private sectors to invest in crucial infrastructures for technology-integrated learning environments.

The recommendations from this research are as follows:

1. Advocated for high-quality ICT service readiness in schools by seeking support and aid from various funding sources. Facilitated coordination between proficient public agencies and the private sector to invest in and maximize the advantages of government provisions.

2. Implement a comprehensive educational management approach that underscores system-wide integration. Prioritize the establishment of foundational frameworks supported by allocated budgets, personnel, and expertise from private entities. Establish objectives and cooperative frameworks among organizations to apply national strategies internationally, fortifying Thai schools from local to national echelons. Furthermore, extend the initiative to establish exemplary schools that draw interest from the private sector, particularly IT and educational technology companies. These firms can contribute investments and collaborate in school management to develop 'Learning Anywhere, Anytime' systems in alignment with prevailing global trends and policies. This initiative aims to facilitate uninterrupted learning in both current and future educational landscapes while adhering to principles and educational management policies amidst the challenges presented by the new disease situation, as derived from this research study.

References

- Annas, S., Ruliana, R., & Sanusi, W. (2022). Structural equation modeling for analyzing the technology acceptance model of students in online teaching during the COVID-19 pandemic. *Media Statistika*. 15(1), 104-115.
- Baonerd, P. (2012). *Ubiquitous Learning According to the need of secondary schools under Patumthani Educational Service Area Office 2* (Master Thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Davis, F. D. (1986). *A technology acceptance model for empirically testing new end-user information systems: Theory and results* (Doctoral Dissertation). Massachusetts Institute of Technology.
- DeLone, W. H. & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean Model of Information Systems Success: A Ten-Year Update. *Journal of Management Information Systems*. 19(4), 9-30.

- Downes. (2012). *Connectivism and Connective Knowledge: essays on meaning and learning networks*. Retrieved October 12, 2022. from http://www.downes.ca/files/books/Connective_Knowledge-19May2012.pdf.
- Dubey, P. (2020). Factors affecting relative advantage of technology-enhanced learning in higher education: A study from students' perspective in Chhattisgarh. *International Journal of Scientific & Technology research*. 9(3), 5533-5543.
- Hatsaprab, P. (2016). *Causal Relationship Model of Factors Affecting The Performance Competency of Education Teachers under the jurisdiction of the Bureau of special education administration* (Doctoral Dissertation). Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Hollins-Alexander, S. (2013). *Online professional development through virtual learning communities*, Corwin Press.
- Jinda, A. (2016). *The problems and guidelines support of use Information and Communication Technology for Educational of Schools in Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2* (Master Thesis). Bangkok: Silpakorn University.
- Jongpeeradechanon, S., & Paivittayasiritham, C. (2019). The future of information technology development in schools under the Bangkok Metropolitan Administration in the next decade. *Journal of Education. Chulalongkorn University*, 48(1), 353-369.
- Koehler, M. J. & Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge?. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 60-70.
- Stevens, J. P. (2002). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics (5th ed.)* New York: Allyn and Bacon.

รัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย PUBLIC ADMINISTRATION AND MANAGEMENT OF THE COVID-19 SITUATION IN THAILAND

เรียงดาว ทวะชาลี, ฤกัญจนกฤษฎี पुलันรัมย์

Riangdow Tavachalee, Phukanchanakrit Pulanram

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

เกษฎา ผาทอง*

Ketsada Phathong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

*Corresponding Author E-mail: ketsada.iadp@gmail.com

Received April 24, 2023; Revised November 22, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

ในช่วงปลายปี 2562 ได้เกิดการระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ซึ่งมีเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมาก โดยหลังจากเก็บตัวอย่างไวรัสจากคนไข้นำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ ในเวลาต่อมา จีนและองค์การอนามัยโลก ระบุว่า ไวรัสนี้คือ "เชื้อไวรัสโคโรนา" สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการบริหารจัดการประเทศ รวมถึงการขับเคลื่อนประเทศในเวลาเดียวกัน และรัฐบาลถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้มีมาตรการกำกับนโยบาย และหน่วยงานของภาครัฐที่เป็นเครื่องมือส่วนสำคัญในการบริหารจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาตรการของทั้งภาครัฐและเอกชน แม้กระทั่งหน่วยงานต่าง ๆ จึงเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมให้รัฐบาลได้ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญอย่างเต็มกำลัง บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการอธิบายถึงการนำหลักทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ มาบูรณาการในการจัดการสถานการณ์โควิด-19 โดยประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในภาครัฐโดยบูรณาการความรู้จากหลาย ๆ ศาสตร์มาใช้ในการบริหารจัดการ โดยมีลักษณะเป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์เพื่อให้ผู้บริหารสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบริหารจัดการสถานการณ์โควิดต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐ ประชาชน ในการทำงาน การบริหารจัดการ และการรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเต็มความสามารถของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคลากรทางการแพทย์ทุกส่วน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการป้องกันและขับเคลื่อนประเทศให้ผ่านวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดนี้ไปได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: รัฐประศาสนศาสตร์, การจัดการ, โควิด-19, เฮนรี ฟาโย, POSDCoRB

Abstract

At the end of 2019, there was an outbreak of a new strain of virus in Wuhan, China, which is a country with a large population. A sample of the virus from the patient was later analyzed in a laboratory and was identified as "Corona virus". The situation of the coronavirus disease 2019 is considered to be a crucial part of managing and driving the country at the same time. The government is considered as an important person in performing duties according to the 2017 Constitution of the Kingdom of Thailand, which has measures to regulate policies. Government agencies played an important role in the management of the coronavirus disease 2019. Measures from both public and private sectors as well as various agencies were parts that helped the government to fully perform its state duties according to the constitution. This article aims to explain the application of the principles of public administration theories, especially in managing the COVID-19 situation. Indeed, administration is the science that deals with management in the public sector by integrating knowledge across many areas and fields of study. It has the characteristics of applied social science that allow administrators to be able to work efficiently. Management of the COVID-19 situation requires effective cooperation from both the government and citizens in working, managing, and dealing with the spread of the coronavirus 2019. The government, private sector, and all parts of medical personnel were an important force in preventing and driving the country through this serious outbreak crisis.

Keywords: Public Administration, Management, COVID-19, Henri Fayol, POSDCoRB

บทนำ

ประเทศไทยพบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่วันที่ต้นเดือนมกราคม (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) โดยพบผู้ติดเชื้อคนแรก คือ นักท่องเที่ยวหญิงชาวจีนจากเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งนี้รัฐมนตรียืนยันว่าการกระทรวงสาธารณสุข ชี้แจงว่า กรมควบคุมโรคได้จัดตั้งทีมคัดกรองผู้ที่เข้าสู่ประเทศไทยปลายเดือนธันวาคม 2562 ในจุดสำคัญ เช่น สนามบิน ท่าเรือ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการเฝ้าระวังค้นหาผู้ป่วยโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสที่มาจากต่างประเทศ ต่อมาสถานการณ์การแพร่ระบาดได้ขยายเป็นวงกว้างเกินการควบคุม รัฐบาลจึงประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร เนื่องจากเป็นสถานการณ์อันกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งต้องใช้มาตรการที่เข้มงวดและเร่งด่วน เพื่อให้การประสานงานในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออก

คำสั่งโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 พิจารณาสั่งปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคเป็นการชั่วคราว เช่น สถานบันเทิง ผับ สถานบริการ และสปา ฯลฯ ทั้งการปิดช่องทางการเข้าสู่ราชอาณาจักร รวมทั้งห้ามมิให้มีการชุมนุม หรือการทำกิจกรรม ในสถานที่แออัด อีกทั้งห้ามบุคคลใดทั่วประเทศออกนอกเคหสถาน (เคอร์ฟิว) ระหว่างเวลา 22.00 - 04.00 น. และมีประกาศหลายฉบับอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนและพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม สถานบันเทิง เป็นต้น (พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, 2563)

หัวใจสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ ก็คือ “การสั่งการ” ในตำราของต่างประเทศ หรือของไทยที่แปลมาใช้กันอยู่ จะเน้นที่การบังคับบัญชาสั่งการ ตำแหน่งสำคัญสูงสุด คือ “ผู้บัญชาการเหตุการณ์” หรือ “On-scene Commander” ซึ่งจะมาจากตำแหน่งใหญ่เล็กนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและขนาดของเหตุการณ์ แต่จะเป็นคนที่มีอำนาจและสิทธิขาดในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว และมีกฎหมายต่าง ๆ ออกมารองรับการตัดสินใจของคนที่เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เพื่อจัดการคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นให้เร็วและมีเอกภาพที่สุด (กรุงเทพธุรกิจ, 2566)

แน่นอนว่าในทุก ๆ สถานการณ์ จะไม่มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่มีความพร้อมสมบูรณ์ที่จะจัดการทุกเรื่องได้ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะต้องใช้การบูรณาการจากทุกภาคส่วน ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการสับสนและการทำงานซ้ำซ้อน จึงต้องมีการมอบหมายแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์หนึ่งคนให้เป็นผู้รับผิดชอบสั่งการทุกส่วนราชการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ตามแนวทางที่เรียกว่า “Single Command” ไม่ว่าเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ ยานพาหนะ และอาคารสถานที่จะมาจกสังกัดไหน แต่หากเกี่ยวข้องกับการคลี่คลายสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น ทุกคนทุกสิ่งทุกระบบจะต้องรับฟังคำสั่งของผู้บัญชาการเหตุการณ์เท่านั้น เพื่อความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนยุ่งยากในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการทำสะดวก รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ และที่สำคัญก็คือสร้างการบูรณาการในการทำงานของทุกภาคส่วนให้เกิดขึ้น

ดังนั้น รัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย จึงเป็นกระบวนการภาคทฤษฎีในการจัดการภาครัฐ โดยนำมาเป็นแนวทางในการจัดการสถานการณ์โควิด-19 เพื่อให้เห็นกระบวนการรับมือ ความเชื่อมโยงการทำงานของทุกภาคีเครือข่ายในการรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงการให้บริการรองรับผู้ป่วยที่ติดเชื้อให้ได้รับวัคซีน ป้องกันอย่างทั่วถึง และหากติดเชื้อก็ได้รับการรักษาอย่างทันที ถือเป็นภูมิคุ้มกันในทางสังคม

นิยามเบื้องต้นของรัฐประศาสนศาสตร์

รัฐประศาสนศาสตร์ มี “รากศัพท์ คำว่า public administration มีความหมาย 2 ความหมาย ความหมายที่หนึ่ง หมายถึงกิจ กรรมการบริหารงานสาธารณะครอบคลุมทั้งการบริหารราชการและรัฐวิสาหกิจอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง สาขาวิชาการบริหารหรือที่รู้จักทั่วไปว่า “รัฐประศาสนศาสตร์” (อุทัย เลาหิเชียร, ปรัชญา เวสารัชช์ และเฉลิมพล ศรีหงษ์, 2523) เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้

กับสังคมมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของปัจจัยหลายตัวที่ควบคุมไม่ได้ เช่น พฤติกรรมของมนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และค่านิยม (Thagard, 1998) เป็นวิชาที่มีเอกลักษณ์ มีความเป็นศาสตร์ที่มีระบบระเบียบ และมีวิธีการศึกษาเป็นลักษณะเฉพาะ มีความแตกต่างจากศาสตร์การบริหารในแง่ที่ว่า เป็นวิชาที่ศึกษาเรื่องขององค์การของรัฐที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรเหมือนองค์การธุรกิจเอกชนและเป็นวิชาที่สนับสนุนให้องค์การของรัฐมีโครงสร้าง กลไกการตัดสินใจและพฤติกรรมของข้าราชการที่เกื้อกูลต่อการให้บริการสาธารณะ ซึ่ง Henry (1980) สรุปว่ารัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารรัฐกิจมีสองมิติในมิติแรก คือ Public Administration เป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐเพื่อให้กิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของรัฐ ซึ่งจะมุ่งประเด็นไปที่ประเมินผลนโยบายสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพโครงสร้าง การบังคับบัญชา และการควบคุม และมิติที่สองคือ Public Affairs เป็นกิจการสาธารณะที่เกิดขึ้นพร้อมกับชุมชน ถูกกำหนดขึ้นและนำไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สู่ถึงการบริหารรัฐกิจที่เป็นกิจกรรมร่วมของคนทุกคนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ของสังคม การเป็นเจ้าของหรือพลเมือง (Citizen) เพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง รัฐประศาสนศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ (Science) ที่ต้องเรียนรู้และใช้ศิลปะ (Art) มีกลยุทธ์ในการนำไปปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความสมดุล (Balance) มีความสอดคล้องกัน (Congruence) ดังนั้น รัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของการได้มาและการใช้อำนาจรัฐโครงสร้างทางอำนาจความสัมพันธ์ทางอำนาจภายในรัฐ การเมือง การปกครอง การบริหารประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น ในขณะที่รัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการบริหารจัดการในภาครัฐโดยบูรณาการความรู้จากหลาย ๆ ศาสตร์มาใช้ในการบริหารจัดการ จึงอาจเรียกได้ว่า เป็นสหวิทยาการสังคมศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์ประยุกต์ (สรายุทธกันหลง และสัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2554) อีกทั้ง วิชารัฐประศาสนศาสตร์คือการกำหนดและปฏิบัติตามนโยบายของระบบราชการ ซึ่งตัวระบบมีขนาดใหญ่โตและมีลักษณะความเป็นสาธารณะ (James W. Fesler, 1980)

ดังนั้น รัฐประศาสนศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในภาครัฐโดยบูรณาการความรู้จากหลาย ๆ ศาสตร์มาใช้ในการบริหารจัดการ โดยมีลักษณะเป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ เพื่อให้การบริหารสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสหวิทยาการที่ช่วยให้นักบริหารตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างดี

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

ในช่วงปลายปี 2562 ได้เกิดการระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ในเมืองอู่ฮั่น ซึ่งเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมาก โดยหลังจากเก็บตัวอย่างไวรัสจากคนไข้นำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการในเวลาต่อมา จีนและองค์การอนามัยโลก ระบุว่า ไวรัสชนิดนี้คือ "เชื้อไวรัสโคโรนา" ซึ่งก่อนหน้านี้พบไวรัสโคโรนามาแล้ว 6 สายพันธุ์ ที่เคยเกิดการระบาดในมนุษย์ สำหรับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังระบาดเป็นสายพันธุ์ที่ 7 คนไทยรู้จักไวรัสในตระกูลนี้มาแล้วจากโรคระบบทางเดินหายใจ

เฉียบพลันร้ายแรง หรือ โรคซาร์ส (Severe Acute Respiratory Syndrome - SARS) โดยมีสาเหตุจากเชื้อไวรัสโคโรนาเช่นกัน โดยพบการระบาดครั้งแรกปลายปี 2002 เริ่มจากพื้นที่มณฑลกว่างตงของจีน ก่อนที่จะแพร่กระจายไปในหลายประเทศ จนมีผู้ติดเชื้อกว่า 8,000 คน และคร่าชีวิตผู้คนไปเกือบ 800 คนทั่วโลก (ปีชีนิวส์ไทย, 2563)

อาการ

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้มีการตื่นตัวและมีการสังเกตอาการของตนเอง และคนรอบข้างถึงอาการเบื้องต้นของผู้ป่วยที่ได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา โดยองค์การอนามัยโลก ได้อธิบายถึงการแพร่ระบาดดังกล่าวไว้ว่า ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ จะมีอาการเริ่มแรกคือ เริ่มมีไข้ ตามมาด้วยอาการไอแห้ง ๆ หลังจากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์หรือ 7 วัน จะมีอาการหายใจติดขัด และผู้ป่วยอาการหนักจะมีการปอดบวมอักเสบร่วมด้วย หากอาการรุนแรงมากอาจทำให้อวัยวะภายในล้มเหลว

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้คำแนะนำว่า เมื่อมีผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงการระบาดของโรคมีอาการไข้ ร่วมกับอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก หายใจเหนื่อยหอบ ควรรีบพบแพทย์ทันที ในปัจจุบันนักวิจัยประเมินว่า ในจำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 1,000 คน มีผู้เสียชีวิต ราว 5-40 คน หากจะระบุตัวเลขคาดการณ์ที่เฉพาะเจาะจงลงไปอีกก็คือ 9 คน ในผู้ติดเชื้อ 1,000 คน หรือเกือบ 1% ขณะที่ นายแมตต์ ฮานค็อก รัฐมนตรีสาธารณสุขของสหราชอาณาจักร ระบุเมื่อวันที่ 1 มี.ค. ที่ผ่านมาว่า "การประเมินที่ดีที่สุด" ของรัฐบาลคือ อัตราการเสียชีวิตอยู่ที่ "2% หรือ น่าจะต่ำกว่านั้น" แต่ก็ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งเรื่องของอายุ เพศ สุขภาพ โดยทั่วไป และระบบสาธารณสุขที่ผู้ป่วยเข้ารับบริการ (กรมควบคุมโรค, 2563)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคนไข้ 56,000 คน ที่จัดทำขึ้นโดยองค์การอนามัยโลก บ่งชี้ว่า ผู้ได้รับเชื้อ 4 ใน 5 คน จะมีอาการป่วยไม่รุนแรง โดย 80% มีอาการไม่รุนแรง 14% มีอาการรุนแรง 6% มีอาการวิกฤต ส่วนอัตราการเสียชีวิตอยู่ในระดับต่ำที่ 1-2% (เชฟลีรี, 2565)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาในประเทศไทย

ในช่วงปลายปี 2562 จนถึงช่วงปี 2563 ในทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศโซนยุโรป อเมริกา แอฟริกา เอเชีย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือประเทศไทยที่กำลังเผชิญอยู่กับเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งที่กำลังแพร่ระบาดอย่างหนักในปัจจุบัน ซึ่งเป็นไวรัสที่ยังไม่มีการรับมือ ไม่มีวัคซีนในการป้องกัน หรือแม้แต่ยาที่ใช้รักษา ยับยั้งการแพร่ระบาดนี้ลงได้ จึงทำให้มีผู้ติดเชื้อ จำนวนมากขึ้นทุกวันในช่วงที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนักในแต่ละประเทศ และมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นทุกวัน และมีจำนวนที่มากขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทย ที่เริ่มมีการแพร่ระบาดอย่างหนักช่วงเดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นมา (กรมควบคุมโรค, 2563)

ในช่วงต้นปี 2563 เป็นช่วงที่สาธารณสุขรัฐประชาชนจีนกำลังระบาดอย่างหนัก มีผู้เจ็บป่วยและล้มตายเป็นจำนวนมาก ปิดเมือง เชื้อนี้เริ่มแพร่ระบาดมาจากเมืองอู่ฮั่น ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในช่วงนั้นมีคนจีนและคนต่างชาติจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบและรอความช่วยเหลือจากทางรัฐบาล โดยไม่สามารถออกไปไหนมาไหนได้ ถูกจำกัดพื้นที่ให้อยู่ในบ้านพักเท่านั้น เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสอย่างมาก ทำให้ชื่อของไวรัสที่เราเรียกกันติดปากและคุ้นชินนั้นคือ “ไวรัสอู่ฮั่น” โดยมาจากเมืองที่เป็นต้นกำเนิดของไวรัสและในช่วงแรกยังไม่มีชื่อโรคอย่างเป็นทางการ ต่อมาได้มีการเรียกการแพร่ระบาดนี้ว่า ไวรัสโคโรนา และชื่ออย่างเป็นทางการ “ไวรัสโควิด-19” และหลังจากที่ไวรัสนี้เข้ามายังประเทศไทยตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 (สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2563)

ในประเทศไทยมีการป้องกันการแพร่ระบาดหลากหลายวิธี โดยทางรัฐบาล โรงพยาบาล หน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างผลิตสื่อที่เกิดกับไวรัส โควิด-19 ออกมาเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน ทั้งทางสื่อออนไลน์และการให้ความรู้ในสถานที่ต่าง ๆ ถึงไวรัสและวิธีการปฏิบัติตน เมื่อต้องเข้าสู่ที่สาธารณะ เพื่อป้องกันตนเองและป้องกันบุคคลรอบข้างภายในสังคม ทั้งสื่อออนไลน์ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต Facebook, Line, Google ฯลฯ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 วิธีการป้องกัน อาทิ ควรปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อเข้าสังคม หรือเข้าสู่สาธารณะ วิธีใส่หน้ากากอนามัยอย่างถูกต้อง การล้างมืออย่างถูกวิธี ทั้งการใช้เจลแอลกอฮอล์และสบู่ล้างมือ (มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2563)

รวมถึงการสังเกตอาการของตนเองและบุคคลภายใต้ความดูแลของตนว่ามีอาการอย่างไร อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือไม่ การเว้นระยะห่างระหว่างกัน ควรเว้นอย่างน้อย 1 เมตร เพื่อความปลอดภัย วิธีการดูแลตัวเอง และรวมถึงวิธีการรักษาตัว เมื่อติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างมากมาย แพร่หลาย (กรมควบคุมโรค, 2563) และมาตรการระดับภาครัฐในการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อาทิ การออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักร ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในวันที่ 25 มีนาคม 2563 โดยเริ่มการใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ พรก.ฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 เป็นต้นไปเพื่อควบคุมการระบาดของไวรัสโคโรนา หรือโควิด-19 โดยระยะแรก การห้ามออกนอกเคสสถานให้การห้ามบุคคลใดทั่วราชอาณาจักรออกนอกเคสสถาน ระหว่างเวลา 22.00 นาฬิกา ถึง 04.00 นาฬิกา การห้ามหรือข้อจำกัดการดำเนินการหรือการทำกิจกรรมบางอย่างตามพระราชกำหนดและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (THE STANDARD TEAM, 2563) และในวันที่ 15 พฤษภาคม 2563 มีการปรับเปลี่ยนระยะเวลาเคอร์ฟิวจากเดิม 22.00 - 04.00 นาฬิกา เป็น 23.00 - 04.00 นาฬิกา วันรุ่งขึ้น คือ ลดลง 1 ชั่วโมง ส่วนห้างสรรพสินค้า ต้องปรับเวลาเปิด-ปิดเป็น 10.00 - 20.00 นาฬิกา โดยวันที่ 17 พฤษภาคม 2563 ได้มีการเปิดห้างสรรพสินค้าให้บริการอย่างเต็มระบบ แต่จะเว้นในส่วนของสวนสนุก เครื่องเล่นต่าง ๆ และมีการควบคุมการเข้าและออกห้างอย่างสม่ำเสมอ มีการทำความสะอาด การตรวจวัดไข้ก่อนเข้าใช้บริการ และมีการลงทะเบียนก่อนเข้ารับบริการทั้งห้างสรรพสินค้าและร้านค้าต่าง ๆ ผ่านระบบลงทะเบียนที่ชื่อว่า “ไทยชนะ” (www.ไทยชนะ.com) โดยมีการบริการจุดสแกน QR Code บริเวณห้างสรรพสินค้าและร้านค้าต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เข้าใช้บริการสแกนก่อนเข้ารับบริการ (ไทยชนะ, 2563)

ซึ่งการลงทะเบียนผ่านเว็บไซต์ไทยชนะ เป็นการเก็บข้อมูลการเข้าใช้งานพื้นที่ภายในชุมชน เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลผลจัดการข้อมูลของผู้ใช้บริการพื้นที่สาธารณะอย่างเป็นระบบ ซึ่งระบบนี้ได้ถูกออกแบบโดยกระทรวงสาธารณสุข มีช่องทางการเข้าถึงเว็บไซต์ คือ www.ไทยชนะ.com หรือสแกน QR Code (ไทยชนะ, 2563) ที่ห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าต่าง ๆ จัดเตรียมไว้ให้ โดยสแกนและลงทะเบียนข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อระบบจะทำการจัดเก็บข้อมูลของผู้เข้าใช้บริการและเมื่อใช้บริการเสร็จก็จะต้องสแกน QR Code เช็กเอาท์ ออกจากร้านค้าต่าง ๆ พร้อมทั้งระบบยังมีแบบประเมินการให้บริการ ในด้านการรักษาความสะอาด การป้องกันเชื้อไวรัส โควิด-19 ของห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าต่าง ๆ ที่เข้าใช้บริการ (ไทยชนะ, 2563) และนอกจากนี้ยังมีมาตรการในการป้องกันในหลากหลายด้าน อาทิ การใช้บริการและให้บริการสาธารณะ

มาตรการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา รัฐบาลมีการออกมาตรการควบคุมป้องกัน การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาในประเทศไทยที่มีการส่งผลกระทบในหลายด้านของประเทศ โดยนายกรัฐมนตรีเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว โดยเริ่มจากการแถลงการณ์ผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจฯ ส่งจดหมายเปิดผนึกถึงมหาเศรษฐีไทย 20 อันดับแรก เพื่อขอให้ร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา โควิด-19 ได้เผยแพร่พระราชกำหนดกู้เงินเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 รวม 3 ฉบับ วงเงินรวม 1.9 ล้านล้านบาท วันที่ 21 เมษายน สำนักงานประกันสังคมเปิดเผยว่ามีผู้ประกันตนยื่นขอรับประโยชน์ทดแทนแล้วกว่า 1.2 ล้านราย พร้อมยืนยันว่าสำนักงานฯ มีเงินลงทุนกรณีว่างงานกว่า 160,000 ล้านบาท ไม่กระทบต่อเสถียรภาพของสำนักงานฯ วันที่ 24 เมษายน ศบค. ออกมาเปิดเผยว่าค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยโควิด-19 คิดเป็นประมาณ 1 ล้านบาทต่อคน (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) และกระทรวงการคลัง ได้วางแผนว่าจะมีผู้ได้รับเงินเยียวยา 5,000 บาทจากรัฐบาล ทางเว็บไซต์ www.เราไม่ทิ้งกัน.com ครบ 11 ล้านคนจนถึงวันที่ 8 พฤษภาคม 2563 (เราไม่ทิ้งกัน, 2563) และรัฐบาลได้จัดโครงการเราไปเที่ยวด้วยกันและเที่ยวบ้านสุข เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและเป็นการเยียวยาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยการเปิดให้ลงทะเบียนผ่าน เว็บไซต์ www.เราเที่ยวด้วยกัน.com ระยะเวลาทำโครงการ 4 เดือน ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึง 31 ตุลาคม 2563 ซึ่งจากเดิมเป็นโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อโครงการใหม่เป็นโครงการ "เราไปเที่ยวกัน" และ "เที่ยวบ้านสุข" อยู่ในโครงการเดียว แบ่งเป็น รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายโรงแรมที่พัก 40% ของราคาที่พักต่อห้องต่อคืน (ไม่เกิน 3,000 บาท ต่อห้องต่อคืน) และสนับสนุนค่าตัวเครื่องบินโดยผู้จองที่พักมีสิทธิ์ได้รับเงินสนับสนุนค่าบัตรโดยสาร จะโอนเงินคืนผ่านแอปพลิเคชัน "เป๋าตัง" 40% แต่ไม่เกิน 1,000 บาทต่อที่นั่ง และจองที่พัก 1 ห้องจะได้รับสิทธิ์บัตรโดยสารไม่เกิน 2 ใบ ส่วนรถเช่าและรถโดยสารไม่ประจำทางซึ่งเป็นมาตรการในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศให้ขับเคลื่อนไปได้ทุกภาคส่วนของประเทศ (เราไม่ทิ้งกัน, 2563)

รัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย

การป้องกันและแก้ไขปัญหาสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย นอกจากจะดำเนินการโดยภาครัฐที่ทำงานกันอย่างเต็มความสามารถแล้ว ประการสำคัญควรนำหลักทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์เข้าไปเป็นแนวทางในการจัดการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วต่อสถานการณ์โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นแนวหน้า ทั้งคณะรัฐบาล แพทย์ พยาบาล จะต้องมีความเข้มแข็ง 3 ประการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541) คือ

1. ความเข้มแข็งทางพฤติกรรม ได้แก่ ความขยันขันแข็งจริงจังในการทำงาน
2. ความเข้มแข็งทางจิตใจ ได้แก่ การช่วยเหลือตนเอง ไม่รอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก
3. ความเข้มแข็งทางปัญญา ได้แก่ ความพยายามทำด้วยตัวเอง ใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาก่อให้เกิดภาวะผู้นำทางปัญญา ซึ่งเป็นผู้นำที่แท้จริงนั่นเอง

เมื่อสร้างคนทำงานด้านหน้าให้มีความเข้มแข็งแล้วก็จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ หลักทฤษฎีทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่จะนำมาปรับประยุกต์ใช้มีความหลากหลาย แต่จะนำมาเฉพาะประเด็นที่สำคัญและเกี่ยวข้องที่จะนำไปเป็นแนวทางในการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทยได้ โดยมีทฤษฎี ดังนี้

หลักการบริหาร ของ เฮนรี ฟาโยล์ (Henri Fayol) (Greedisgoods, 2019)

เฮนรี ฟาโยล์ เป็นชาวฝรั่งเศส มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1841-1925 เขาเป็นวิศวกรเหมืองแร่และของบริษัเหมืองแร่การที่เขาได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้บุกเบิกทฤษฎีหลักการบริหาร ฟาโยล์มีทัศนคติต่อการบริหารว่า เป็นกิจกรรมของทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเป็นในบ้านในธุรกิจเอกชนหรือภาครัฐบาล เขาเน้นย้ำว่าไม่มีทฤษฎีทางการบริหารทฤษฎีหนึ่งสำหรับเรื่องราวของรัฐและเมื่อการผู้ที่สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมทางการบริหารสำหรับบุคลากรทุก ๆ ระดับ เพราะเขาไม่เชื่อว่าการบริหารจะสามารถพัฒนาได้จากการเรียนรู้ด้วยตัวเองเพียงลำพัง

ฟาโยล์ให้ความสำคัญกับการบริหารมาก จนถึงเสนอว่า การเรียนการสอนด้านการบริหารนั้นควรจะมีตั้งแต่ในโรงเรียนประถมเลยก็แล้วแต่และเพื่อให้บริหารดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสมการบริหารทุกอย่างจึงควรที่จะใช้หลักการเดียวกัน ฟาโยล์ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานขององค์กรแบบบนสู่ล่าง (Top-Down) เขาได้ใช้เวลายาวนานในการพัฒนาทฤษฎีในการบริหารและในที่สุดเขาก็ได้ข้อกำหนดหลักการบริหาร 14 ข้อ โดยเขามองว่า หลักการนี้มีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะปรับใช้ได้กับการดำเนินการทุก ๆ องค์กร มีดังต่อไปนี้

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of work)

หลักการทำงานของฟาโยล์ก็เป็นเช่นเดียวกับการแบ่งแยกโรงงานของแมกซ์ เวเบอร์ นั่นคือการแบ่งแยกหน้าที่ในการทำงานตามแนวราบ บุคลากรแต่ละคนต้องชำนาญเฉพาะอย่าง ซึ่งจะก่อให้เกิดความชำนาญงานอย่างเฉพาะ (Specialization) ขึ้น ฝ่ายธุรกิจ ฝ่ายผลิต ฝ่ายบุคคล ฝ่ายการเงิน ฝ่ายขนส่ง เป็นต้น

2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority And Responsibility)

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบนั้นเป็นของที่ต้องอยู่คู่และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะอำนาจหน้าที่ คือ สิทธิที่จะต้องออกคำสั่งและปฏิบัติการเพื่อได้มาซึ่งการยอมรับในสังคมนั้น แต่เมื่อบุคลากรใดมีอำนาจหน้าที่สูงขึ้นแล้วบุคลากรนั้นจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้คนทั่วไปจะต้องการรับแต่ชอบไม่ต้องการรับผิดชอบ ดังนั้น องค์กรจึงต้องมีมาตรการพิเศษต่าง ๆ ขึ้นเพื่อจูงใจบุคลากรยอมรับความรับผิดชอบในขณะที่มีอำนาจหน้าที่

3. วินัย (Discipline)

องค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้นมักเป็นองค์กรที่มีบุคลากรที่เป็นผู้มีวินัยปฏิบัติข้อบังคับที่องค์กรกำหนดไว้เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุก ๆ คนการสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวบุคลากรขององค์กรเป็นหน้าที่สำคัญของผู้นำองค์กร ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดบทลงโทษให้ชัดเจนและยุติธรรมบังคับใช้โดยทั่วไปเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด

4. เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of command)

หลักการของเรื่องนี้คือ การที่เจ้านายคนหนึ่งจะมีลูกน้องกี่คนก็ได้แต่ข้อสำคัญคือลูกน้องคนหนึ่งจะต้องมีเจ้านายได้เพียงคนเดียว เมื่อเป็นดังนี้แล้วเอกภาพในการบังคับบัญชาจึงจะเกิดขึ้นได้เนื่องจากลูกน้องที่ต้องรับคำสั่งจากเจ้านายพร้อมกันถึงสองคนคงจะสามารถอยู่รอดได้ยาก

5. เอกภาพในการอำนวยการ (Unity of direction)

เอกภาพในการอำนวยการคือการที่องค์กรหนึ่ง ๆ ควรมีเป้าหมายหลักอยู่เพียงเป้าหมายเดียว และกิจกรรมหรือการดำเนินงานขององค์การทุกส่วนขององค์กรจะต้องดำเนินไปเพื่อให้้องค์กรสามารถก้าวไปถึงเมื่อผู้บังคับบัญชาในทุกระดับเข้าใจเป้าหมายถูกต้องตรงกันอย่างชัดเจนแล้ว การสั่งการก็จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วย

6. การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว (Subordination of individual interest to the general interest)

การปล่อยให้ผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคลากรคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมาอยู่เหนือผลประโยชน์ขององค์กรแล้ว ก็ไม่ต่างอะไรกับการจ้างโจรมาเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยนั่นเอง ทั้งนี้ หลักการ นี้ยังรวมไปถึงเรื่องของการนำเอาอารมณ์ส่วนตัวมาปะปนกับกับทำงานอีกด้วย

7. การให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)

การจ่ายค่าตอบแทนแก่บุคลากรควรเป็นไปตามความยุติธรรมในการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่บุคลากรจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลากหลายประการในการพิจารณา เช่น ค่าครองชีพ คุณสมบัติของบุคลากร ภาระหน้าที่ของตำแหน่ง สภาพผลประกอบการขององค์กร เป็นต้น

8. การรวมอำนาจ (Centralization)

การรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติขององค์กรขนาดใหญ่ทั่วไป แม้ว่าจะได้มีการแบ่งอำนาจออกไปให้ผู้บังคับบัญชาชั้นต่าง ๆ ก็ตาม แต่ที่สุดอำนาจการตัดสินใจครั้งสุดท้ายก็ยังคงเป็นของ

ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดอยู่ดี ทั้งนี้ การที่องค์กรใดจะแบ่งอำนาจหรือกระจายอำนาจไปแต่ระดับชั้นแค่ไหนอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับสภาพหรือองค์กรนั้น ๆ เป็นสำคัญ

9. สายการบังคับบัญชา (Scalar chain)

สายการบังคับบัญชานี้ฟายล์แสดงให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชาในแต่ละระดับชั้นล้วนเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจหน้าที่ซึ่งต่อเนื่องกันเป็นห่วงโซ่ ดังนั้น การติดต่อสื่อสารกันระหว่างของบุคลากรที่อยู่ต่างแผนกกันในองค์กรเป็นทางการจึงต้องดำเนินการไปตามลำดับชั้นของการบังคับบัญชาหรือสายการบังคับบัญชาแต่วิธีการเช่นที่ว่ามีก็มีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดความวุ่นวายเกินความจำเป็นขึ้นมา

10. การจัดระเบียบ (Order)

การจัดระเบียบทั้งส่วนของเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์การทำงาน วัตถุดิบในการผลิต รวมไปถึงบุคลากร เมื่อดำเนินการแล้วก็จะช่วยให้เกิดความสะดวกและมีประสิทธิภาพในการทำงาน ในส่วนของสิ่งของ อุปกรณ์ การจัดระเบียบควรอยู่ใต้หลักการที่ว่า หยิบง่าย หยาก็รู้ ดูก็งามตา ส่วนการจัดระเบียบของบุคลากรควรอยู่ภายใต้หลักการให้คนให้ถูกงาน เพราะบุคลากรแต่ละคนควรอยู่ในตำแหน่งไหนที่เหมาะสมกับคุณสมบัติและความสามารถ

11. ความเสมอภาค (Equity)

บุคลากรทุกคนในองค์กรควรจะได้รับปฏิบัติอย่างเสมอภาคหรือเท่าเทียมกันเข้าทำนองฝนตกทั่วฟ้า เท่าที่จะสามารถเป็นไปได้หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าปฏิบัติต่อบุคลากรในกรณีเดียวกันควรต้องเป็นไปแนวทางเดียวกันไม่ปฏิบัติอย่างสองมาตรฐาน

12. ความมั่นคงในหน้าที่การงาน (Stability of tenure of personnel)

ความมั่นคงในหน้าที่การงานของบุคลากรถือเป็นขวัญใจกำลังใจประการสำคัญของบุคลากรที่มีหลักประกันว่าบุคลากรจะไม่ถูกไล่ออกจากงานโดยไม่มีเหตุผลหรือไม่มีความผิดตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่องค์กรได้กำหนดไว้จึงเป็นเรื่องสำคัญ

13. ความคิดริเริ่ม (Initiative)

ความคิดริเริ่มถือเป็นอาวุธสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร ดังนั้น ผู้บริหารที่ดีจึงต้องส่งเสริมบุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาจะต้องเปิดใจกว้างลดทิฐิมานะของตนเองเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา

14. ความสามัคคี (Esprit de corps of union is strength)

ความสามัคคีของบุคลากรในองค์กร จะทำให้ความสามารถขององค์กรเพิ่มพูนขึ้น ฟายล์เห็นว่าการแบ่งแยกกำลังของศัตรูให้อ่อนแอลงเป็นการกระทำที่ชาญฉลาด ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีหน้าที่ในการในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กรหลักการบริหารของ เฮนรี ฟายล์ มีเนื้อหาที่ครอบคลุมการปฏิบัติงานเกี่ยวกับองค์กรอย่างกว้างขวางแต่ก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องประสิทธิภาพในการทำงาน การตอบสนองต่อความรู้สึกของบุคลากรและการบริหารงานที่เหมาะสมกับ

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร อย่างไรก็ตาม คุณูปการสำคัญที่ เฮนรี ฟาโยล์ ได้มอบให้แก่การศึกษาศาสตร์การบริหาร ก็คือความพยายามในการวางหลักการทางการบริหารที่เป็นสากลขึ้นมา

อีกทั้ง “POSDCoRB” (Greedisgoods, 2019) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Planning การวางแผน คือ การกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ขององค์กรว่าจะดำเนินการไปได้อย่างไร และวิธีการปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้นต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

Organizing การจัดองค์การ คือ การจัดตั้งโครงสร้างอำนาจอย่างเป็นทางการภายในองค์กร เพื่อให้ปฏิบัติงานและการประสานงานต่างๆ ระหว่างภายในหน่วยงานองค์กรสามารถดำเนินการไปได้อย่างเป็นระบบที่มีระเบียบ

Staffing การบริหารงานบุคคล คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหา บรรจุ พัฒนารักษา บุคลากรองค์กรรวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการทำงานให้เกิดขึ้นภายในองค์กรด้วย

Directing การอำนวยการ คือ การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ และแปลงการตัดสินใจนั้นออกมาเป็นคำสั่งการและคำแนะนำให้แก่บุคลากรในองค์กร นอกจากนี้ ยังรวมถึงการสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาอีกด้วย

Coordinating การประสานงาน คือ การเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานต่างภายในองค์กรเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีความสอดคล้อง สัมพันธ์และไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายขององค์กร

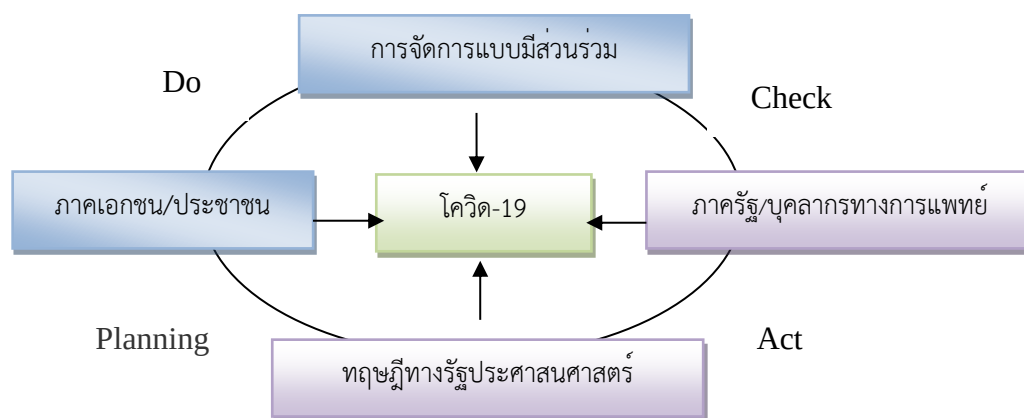
Reporting การรายงาน คือ การแจ้งข้อมูล รายละเอียด ความเคลื่อนไหวขององค์กรให้ บังคับบัญชาหรือบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวกับข้อได้รับทราบ

Budgeting การงบประมาณ คือ การวางแผนรายรับ-รายจ่าย รวมทั้งการจัดทำบัญชีขององค์กร

หลักการ POSDCoRB นี้ถือได้ว่าเป็นหลักการพื้นฐานทางการบริหารองค์กรโดยทั่วไปใช้ในการดำเนินงานขององค์กรจนกระทั่งถึงปัจจุบัน และถึงแม้ว่าจะมีการปรับปรุงเพิ่มเติมในประเด็นอื่นเพิ่มขึ้นมาบ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นหัวข้อย่อยที่แยกจากแนวทางหลักทั้ง 7 ประการ แนวคิดนี้จึงเป็นแนวคิดที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งในการบริหารงาน

อย่างไรก็ตาม แนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของไทย เป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่เรียกว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเกิดขึ้นตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และต่อมาได้พัฒนาเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องบริหารราชการโดยยึดหลัก 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม (Rule of Laws) หลักคุณธรรม (Ethics) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักความคุ้มค่า (Value for Money)

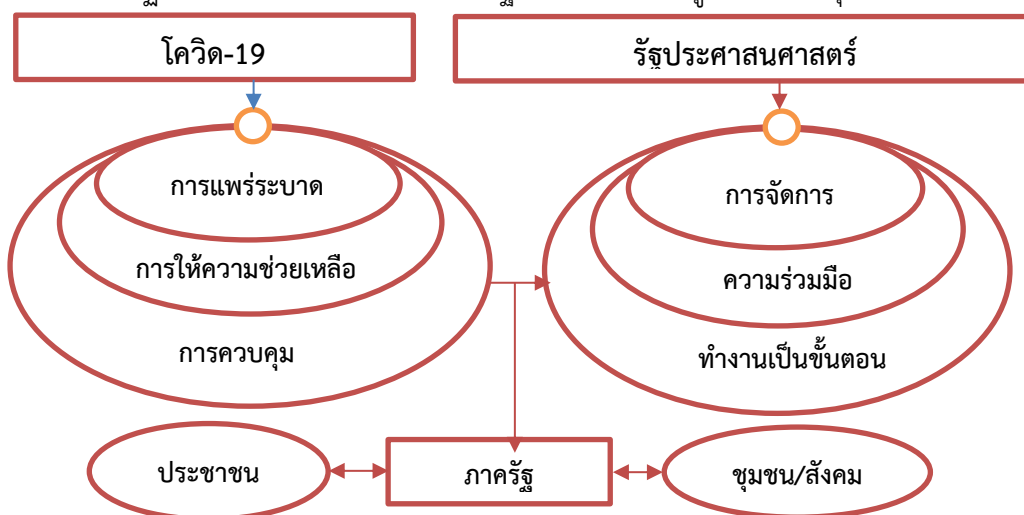
ดังนั้น รัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย จึงจำเป็นต้องนำมาเป็นแนวทางในปฏิบัติ โดยสร้างกระบวนการทำงานของทุกภาคส่วน กำหนดมาตรการรับมือของรัฐบาลที่มอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ เป็นการทำหน้าที่ของรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ โดยอาศัยหลักทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างเต็มที่ แต่ยังมีบางส่วนที่ยังมีความต้องการในการขับเคลื่อนอย่างมาก โดยเฉพาะมาตรการทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ดังกล่าวยังสามารถนำไปใช้ได้อีกด้วย ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงรูปประศาสนศาสตร์กับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย โดยใช้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทางสังคมเป็นฐานพบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงรัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่ารัฐประศาสนศาสตร์สามารถนำไปใช้ในการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย โดยรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นหลักในการจัดการภาครัฐที่สามารถไปปรับประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาได้กับทุกศาสตร์ มาแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดโควิด-19 วางแผนให้ความช่วยเหลือและสร้างมาตรการควบคุมให้กับประชาชน โดยอาศัยวิธีการจัดการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งไทยและต่างประเทศ ทำงานเป็นกระบวนการขั้นตอน โดยมีรัฐเป็นกลไกขับเคลื่อนการแก้ปัญหา สร้างชุมชน สังคมที่เข้มแข็ง จะทำให้ท้องถิ่นและประชาชนมีความเชื่อมั่น มั่นคง อยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย ห่างไกลจากโรค

สรุป

จากสถานการณ์ควบคุมเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประเทศไทยยังขาดการบูรณาการการบริหารจัดการ ไม่สามารถทำได้อย่างเป็นระบบ ขาดเอกภาพในการควบคุมและสั่งการ ไม่สามารถควบคุมและกำกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายกันทำหน้าที่ ข้อมูลข่าวสารที่ออกมายังสาธารณะไม่เป็นในทิศทางเดียวกัน การบูรณาการหลักการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ร่วมกับภาครัฐ/บุคลากรทางการแพทย์ ภาคเอกชนและประชาชน ผ่านกระบวนการจัดการแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นเรื่องสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ที่จะนำไปสู่การจัดการสถานการณ์โควิด-19 ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ประเทศไทยกลับมาสู่ความศรีวิไลด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังเดิม

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2563). 5 สัญญาณเตือนอาการ. สืบค้น 1 มกราคม 2565. จาก <http://www.go-site.com/ratchasan/activities.php?aid=20200203154456kuynkZp>.
- กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค. (2563). จำนวนการพบผู้ป่วยใหม่. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2565. จาก <https://covid19.ddc.moph.go.th/>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2566). การบริหารจัดการโควิด บทพิสูจน์ “ความพร้อม” การบูรณาการภาครัฐ และระบบ Single Command. สืบค้น 1 มกราคม 2566. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/tech/943819>.
- กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรค. (2563). รายงานพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- เซฟสิริ. (2565). โรค COVID-19 คืออะไร. สืบค้น 1 มกราคม 2565. จาก <https://www.safesiri.com/covid19/>.
- ไทยชนะ. (2563). เช็คอิน หรือเช็คเอาท์. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2565. จาก https://qr.taichana.com/?appld=0001&shopId=S0000002794&fbclid=IwAR1x0T1tj_PyLopJkbpseUcTaGj7rN_BLJw4EAGSFJfReOF_lrM-BWfuyAs.

- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ประกาศสกัดโควิด-19 ต่างชาติเข้าไทยต้องมีใบรับรองแพทย์ - ประกันภัยแสน
เหรียญ. สืบค้น 21 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/news/business/1799234>.
- บีบีซีนิวส์ไทย. (2563). ไวรัสโคโรนา : ที่มา อาการ การรักษา และการป้องกันโรคโควิด-19. สืบค้น 21
มิถุนายน 2563. จาก <https://www.bbc.com/thai/features-51734255>.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2541). *ธรรมกับไทย ในสถานการณ์ปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์
การพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2563). *ความรู้สู้โควิด-19 How to...คุมไว้สังเกต ณ ที่พักอาศัย และ
แนวทางปฏิบัติเรื่องความรู้ COVID - 19*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.bru.ac.th/how-to-%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B8%>.
- เราไม่ทิ้งกัน. (2563). *มาตรการเยียวยา*. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/news/business/1871884>.
- สรยุทธ์ กันหลง และสมฤทธิ กางเพ็ง. (2555). *ระเบียบวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2563). *รายงานข่าวกรณีโรคปอดอักเสบจากเชื้อ
ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Novel Coronavirus;2019-nCoV) ประจำวันที่ 1
กุมภาพันธ์ 2563*. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/04/138013>.
- อุทัย เลาหิเชียร, ปรัชญา เวสารัชช์, และเฉลิมพล ศรีหงษ์. (2523). *รัฐประศาสนศาสตร์: ขอบข่าย
สถานภาพและพัฒนาการในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: แสงรุ่งการพิมพ์.
- Greedisgoods. (2019). *การจัดการองค์กร*. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2565. จาก <https://greedisgoods.com/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%A3-henri-fayol/>.
- THE STANDARD TEAM. (2563). *พบผู้ป่วยโควิด-19 รายแรกในประเทศไทย*. สืบค้น 20 กรกฎาคม
2565. จาก <https://thestandard.co/onthisday120163/>.
- Henry, N. (1980). *Public Administration and Public Affairs*. Englewood Cliffs. N.J.:Prentice-
Hall, Inc.
- James W. Fesler. (1980). *Theory and Practice*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Thagard, P. R. (1998). *Why astrology as a pseudoscience in Klemke, E. D., etal (eds) Introductory Readings in the Philosophy of Science, Buffalo*. New York: Prometheus Books.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดออกรวบรวมปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบนขอบซ้าย 1.38 นิ้ว (3.51 cm.) และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว (2.54 cm.) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด เท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอตารางต้องนำเสนอตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับตารางไว้ด้านบน ส่วนการนำเสนอรูปภาพหรือแผนภาพระบุหมายเลขกำกับไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 รูปที่ 1 หรือ Figure 1 และแผนภาพที่ 1 รูปภาพหรือแผนภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดรูปแบบตามแบบของวารสาร พร้อมระบุหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน และ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรอยู่ระหว่าง 250-300 คำ ต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระนี้ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด สั้น กระชับ และครอบคลุม

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย

3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

4) การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) อธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสารบทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของความรู้นี้ได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมี

การอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

5) กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) แสดงถึงแนวคิดสำคัญ หลักการสำคัญ ที่กำหนดขึ้นจากการประมวลมาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอเป็นแผนภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

7) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

8) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

9) องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย (Body of Knowledge) ระบุข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลการวิจัย

10) สรุป (Conclusions) สรุปในภาพรวมของบทความ โดยนำเสนอประเด็นสำคัญ ผลการวิจัย และแสดงผลลัพธ์ว่าผลการวิจัยความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

11) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) สรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงานที่ต้องการนำเสนอ โดยเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้ ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน

2) บทนำ (Introduction) เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) สรุป (Conclusion) สรุปโดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมาสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

5) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ (Body of Knowledge) ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลมาจากประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

6) เอกสารอ้างอิง (Reference) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสารเพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่สามารถส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th Edition) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใช้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง บทความทุกรายการและเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/1516281-282), (พระไตรปิฎก พร้อมอรรถกถาแปล/15/255-319)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธนู ทดแทนคุณ, 2562)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และชนิตาภา กระแจะจันทร์, 2561) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สัมพันธ์ สุกใส, 2560; สมพงษ์ เกษานุช, 2561)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า และ คณะ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และคณะ, 2558)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยานะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น โดย เว้น 1 ระยะ และ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค คั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่ผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hanegraaff, W., 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น และใช้เครื่องหมาย "&" ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะ ก่อนและหลัง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และปีที่พิมพ์ เช่น (Cadigan, J. & Shupp, R., 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Cadigan, J., 2013; Hanegraaff, W., 2003)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น ของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, และปีที่พิมพ์ (Hanegraaff, W. et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่งตามลำดับพยานะภาษาอังกฤษ (A-Z)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1) บริษัท เอ็ม อี เค จำกัด ใช้ เอ็ม อี เค

2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ:

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2561). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
เอ็น เค การพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อหนังสือ./ (เลขหน้าอ้างอิง)./
สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สัมพันธ์ สุกใส. (2561). การพัฒนาทรัพยากรบุคคล. ใน จิตาภา เร่งมีศรีสุข (บรรณาธิการ). การบริหาร
องค์กรสู่ความเป็นเลิศ. (หน้า 112-115). กรุงเทพมหานคร: เอ็น เจ ที ปรีนติ้ง.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่)./เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่
ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2560). กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง./ หน้า/ เลขหน้าที่อ้าง)./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ , (เล่ม 2, หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ ,ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

ธนู ทดแทนคุณ. (12 กันยายน 2561). มาตรฐานการเขียนหนังสือราชการ. *มติชน*, น. 15.

(7) รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ ใน รายงานการวิจัย./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือหน่วยงาน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). การพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. (ปี ที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาตรีหรือปริญญาโทหรือปริญญาเอก)./ สถานที่พิมพ์./ ชื่อสถาบัน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชนเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาตรี). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(9) สัมภาษณ์

รูปแบบ :

ชื่อ นามสกุลผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์)./ ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อ/นามสกุล/ผู้สัมภาษณ์).

ตัวอย่าง :

วาสนา มะลินิน. (12 กันยายน 2562). ระบบการพัฒนานักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ใน มทร.สุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี. (สมพงษ์ เกษานุช ผู้สัมภาษณ์).

(10) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ ชื่อบทความ./ สืบค้น/วันที่/เดือน/ปี./ จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล (URL).

ตัวอย่าง :

วิทยา พัฒนเมธาดา. (2560). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management). สืบค้น 12 กันยายน 2561. จาก <http://www.kansuksa.com/31/>.

Downes. (2012). Connectivism and Connective Knowledge: essays on meaning and learning networks. Retrieved October 12, 2022. from http://www.downes.ca/files/books/Connective_Knowledge-19May2012.pdf.

หมายเหตุ: / = เว้นวรรค 1 ครั้ง

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ห้ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ซีไอเคเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชิงราย. (2560). สื่อการสอน. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kruchiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไธรัตน์. (2554). จิตวิทยาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุคพอยท์.

- จามจุรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขาวัฒนะ และสุนทรี จันทรสำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอสอาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิตา บุณจันทร. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Downes. (2012). *Connectivism and Connective Knowledge: essays on meaning and learning networks*. Retrieved October 12, 2022. from http://www.downes.ca/files/books/Connective_Knowledge-19May2012.pdf.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals : From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

4. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

4.1 ส่งผ่านระบบออนไลน์ของวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ (THAIJO) โดยสมัครสมาชิก และส่งบทความผ่านระบบได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/index>

4.2 ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น

- ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด

- ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด เอกสารต้องระบุรายละเอียด ผู้เขียนบทความ

Author (s) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่งโดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตร การศึกษาโปรดระบุชื่อหลักสูตร สาขา และสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)

3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ
- แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

4) ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ มายัง

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208

4.3 ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word และ PDF ส่งมายัง E-mail: journalartmutsb2560@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผนซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่น มายังกองบรรณาธิการเพื่อเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

5. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร รูปแบบไฟล์ภาพในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp. ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไขถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

6. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืน เพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

บทความวิจัย

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)..... 2).....
และ 3) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย.....
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
ผลการวิจัยพบว่า

1).....

2).....

3)

คำสำคัญ:, ..., ... (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

This Article aimed to study 1) 2)
and 3) the sample was..... They was selected by
the instrument for collecting data was Analysis data by Descriptive
statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

1).....

2).....

3)

Keywords:, ..., ... (3-5 words)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรากฏการณ์ ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมาการค้นพบอะไรบ้างและค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย (อ้างข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วงวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา
3. เพื่อศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

1.

2.

3.

(สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน)

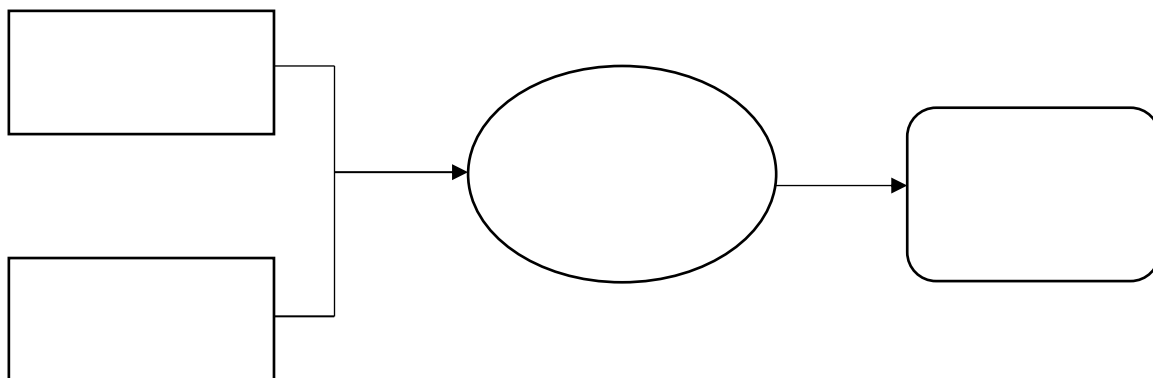
กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ประกอบด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขียนตัวแปรอิสระ

กระบวนการ/เครื่องมือ/พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเขียนแบบที่ 1

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ ประชากร คือ จำนวน คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ.....(อธิบายการคัดเลือกอย่างละเอียด) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา..... 2) แบบสัมภาษณ์ (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (ประเด็นการสนทนา องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร) รวบรวมข้อมูลโดย ระหว่างเดือน ถึง เดือน พ.ศ. นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ.....(สถิติพื้นฐาน/สถิติ

อ้างอิง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

วิธีการเขียนแบบที่ 2

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 3 การเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

วิธีการเขียนแบบที่ 3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย..... โดยใช้วิธีการ..... ดังนี้

1) การศึกษาในเชิง..... หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภายถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง.....ดังนี้

- (1)
- (2)
- (3)

ฯลฯ

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เกี่ยวกับกระบวนการ.....

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ

(3) ดำเนินการศึกษาวเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนา
 ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับ.....
 ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ
 ศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม
 โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์
 กระบวนการ.....ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้
และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการ.....

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ.....

2) มีประสบการณ์ในการทำงานด้าน.....อย่างน้อย 5 ปี

3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้าน.....อย่างต่อเนื่อง

4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา..... มีอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

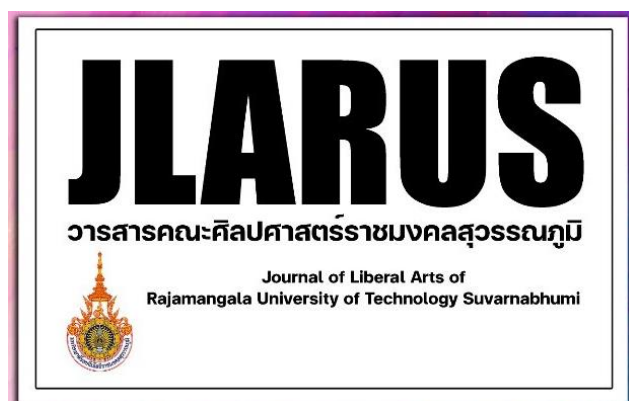

ตารางที่ 1 แสดง.....

หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....		
.....		
.....		
โดยรวม		

จากตารางที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า.....

ภาพที่ 1 แสดง.....

จากภาพที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า.....

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....

.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....

.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....

.....

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

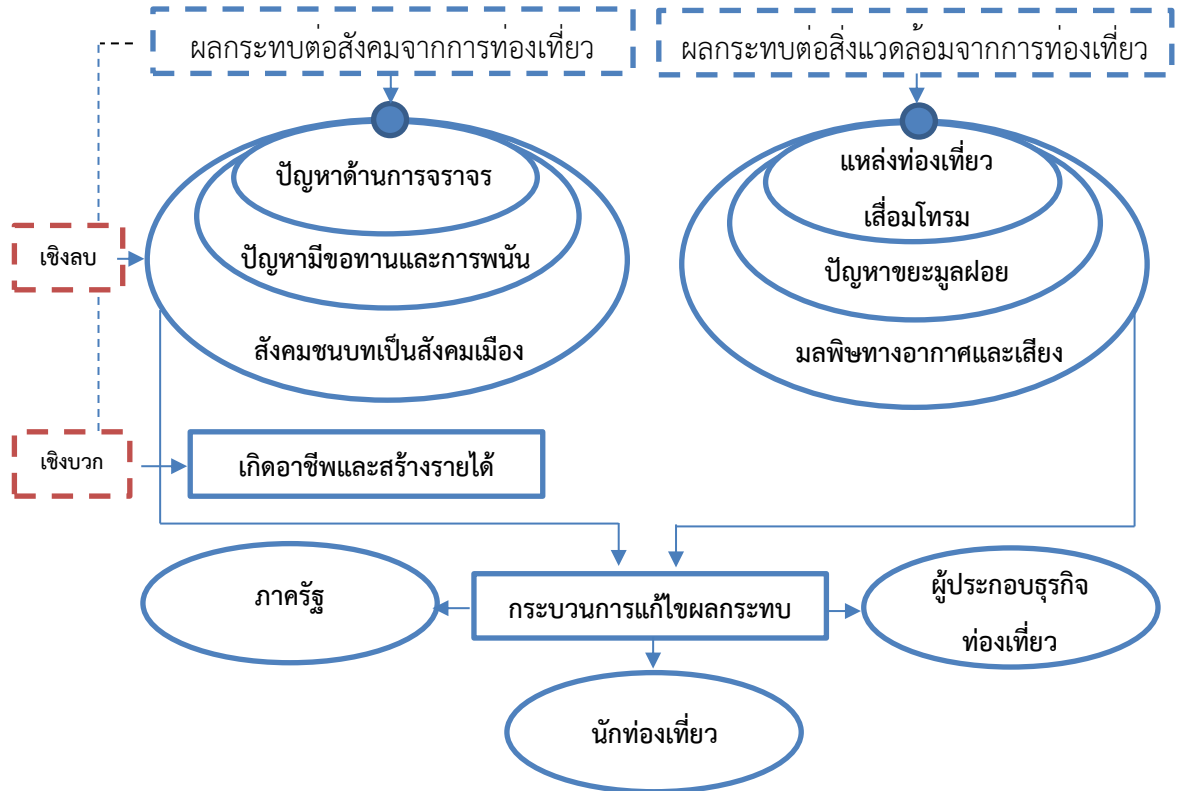
ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหามีขอทานและการพนัน และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า
 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า
 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า
 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ สามารถนำไป
 ประยุกต์ใช้กับ โดยควรให้ความสำคัญกับ สำหรับประเด็นในการ
 วิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

กริช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร:
 ซีเอ็ดดูเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร:
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kruchiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม
 จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไธรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

- จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- จามจุรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทรสำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิตา บุณจันทร. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals: From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

บทความวิชาการ

บทความพิเศษ บทความปริทรรศน์
ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ วิธีที่ใช้ในการศึกษา (ถ้ามี).....
มีข้อค้นพบหรือข้อสรุปสำคัญที่เกิดจากการศึกษา.....

ซึ่งจะเป็นประโยชน์/สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อ.....

(บทคัดย่อในบทความวิชาการ เป็นการสรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงาน
ที่ต้องการนำเสนอจริง ๆ ควรเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะ
ประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้
ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน)

คำสำคัญ:, ..., ... (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

Keywords:, ..., ... (3-5 words)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนเชิงหลักการและเหตุผล (rationale) หรือความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน (justification) หัวข้อนี้จะทำให้อ่านได้ทราบเป็นพื้นฐานไว้ก่อนว่าเรื่องที่เลือกมาเขียนมีความสำคัญหรือมีความเป็นมาอย่างไรเหตุผลใดผู้เขียนจึงเลือกเรื่องดังกล่าวขึ้นมาเขียน ในการเขียนบทนำในย่อหน้าแรกซึ่งถือว่าการเปิดตัวบทความทางวิชาการ และเป็นย่อหน้าที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน.....

ย่อหน้าที่ 2, 3, ... อารยะบุวิตรุประสงค์ ขอบเขตของเรื่องที่จะนำเสนอ หรือกำหนดคำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่าควรระบุไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ตลอดจนทั้งประโยชน์ที่เกิดจากบทความนี้.....

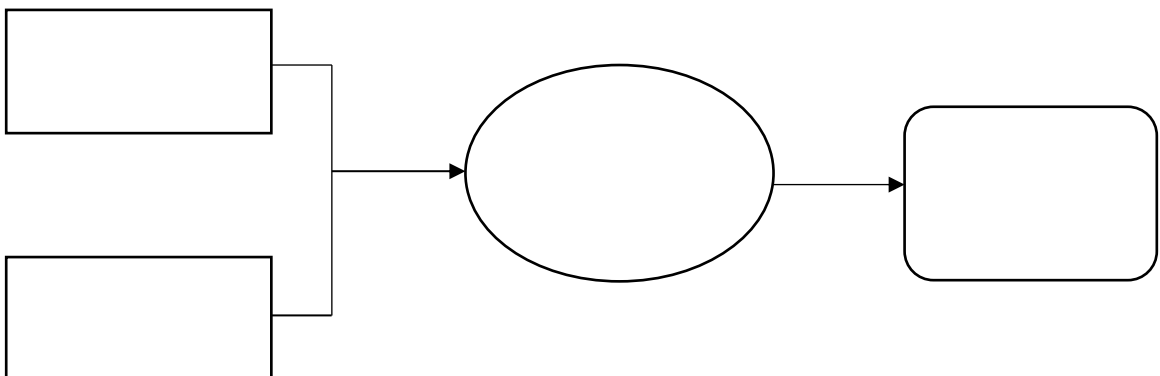
(เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด)

เนื้อหา

1. เนื้อหาหัวข้อที่ 1 (18 pt)

1.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

แผนภาพที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

1.2 หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

ตารางที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....		
.....		
โดยรวม		

จากตารางที่ 1

2. เนื้อหาหัวข้อที่ 2 (18 pt)

2.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

.....
.....
.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

ภาพที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

.....
.....
.....
.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

2.2 หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

.....
.....
.....
.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

สรุป

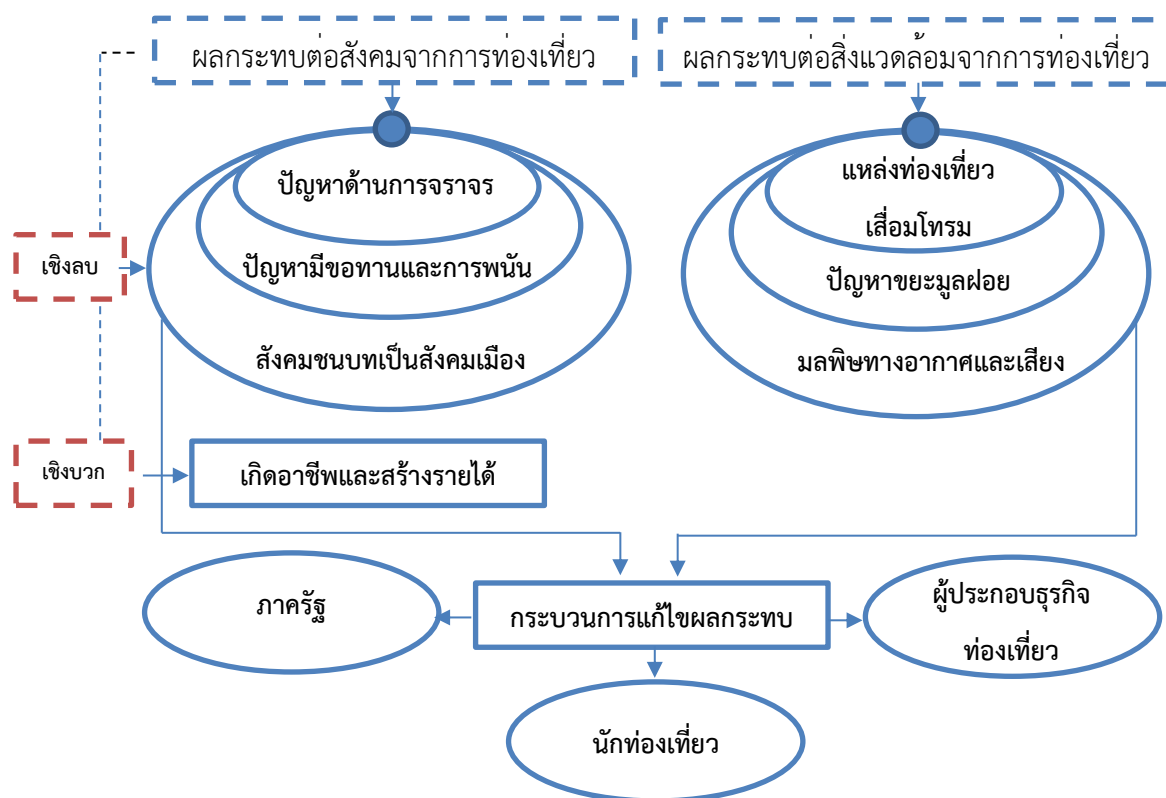
.....
.....
.....
.....
.....
.....สรุปในลักษณะที่เป็นการย่อ ประมาณ 4-5 บรรทัด โดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียน
รวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้
อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้
ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป.....

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....
.....
.....
.....

ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหามีขอรานและการพนัน และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

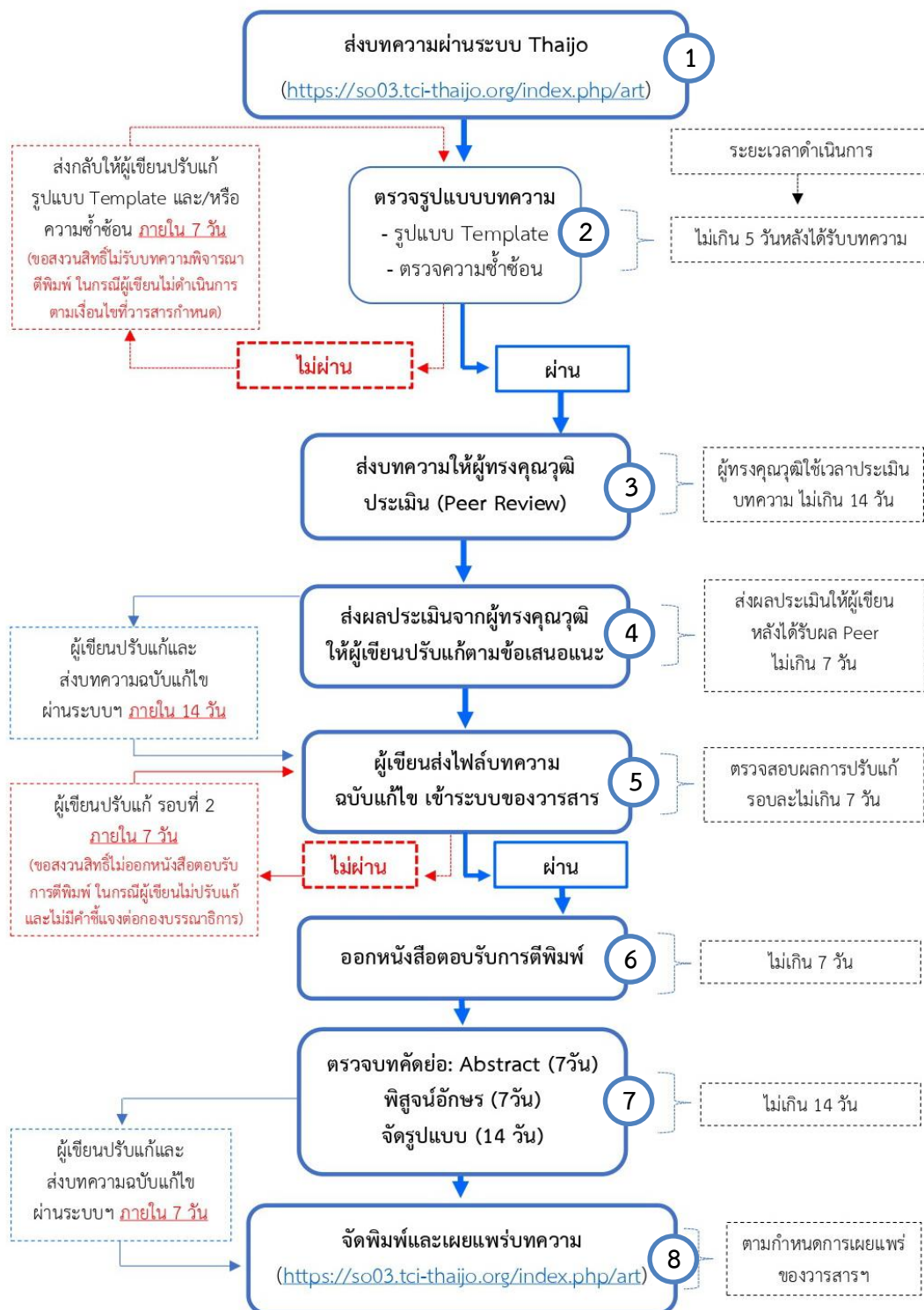

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

- กรีซ แร่งสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ซีไอเดียเคชั่น.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kruchiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.
- จรัญ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภา เต็งไธรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุคพอยท์.
- จามจุรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทร์สำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิดา บุณจันท์. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals: From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

กระบวนการพิจารณาบทความ
วารสารศิลปศาสตรรัชมงคลสุวรรณภูมิ

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์ต้องปรับแก้บทความตามเวลาที่กำหนด)